

วารสารวิชาการ มจร วิทยาเขตล้านนา

ปัญญา

JOURNAL OF MBU LNC
ISSN : 0859-3574 (print)
ISSN : 2697-4940 (online)

ปีที่ 28 เล่มที่ 1 มกราคม-เมษายน 2564 Vol.28 No.1 January-April 2021

การคุ้มครองสิทธิลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ	จารุต มีสมศักดิ์
ประสิทธิภาพของศูนย์ดำรงธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน : ศึกษาเฉพาะศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่	นพดล ศรีสุข
ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1	บัวแก้ว ทองคำ
ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ “โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2	นวลจันทร์ บุตตา
แนวทางการพัฒนาการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 35	สังวาร์ วังแจ่ม
การปฏิบัติงานตามภารกิจของนักบริหารชุมชนในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่	ธนพร บุญส่ง
เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หมู่บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	คำมูล พรหมพนัส
การจัดการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน	วันเพ็ญ ชื่นใจ
การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม	สุวรรณ ม่วงนวล
มาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต	เชาวลิต สมพงษ์เจริญ
ศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก	พระมหาธนาศักดิ์ สุทธโน (สุดสุข)
เส้นทางสู่ความสามารถของครูในศตวรรษที่ 21	ธีระภัทร ประสมสุข

สำนักงานวารสารปัญญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา 103 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ 50200 โทร.053-270-975 <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo>

หลักการและเหตุผล

วารสารปัญญาได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ 2536 โดยจัดพิมพ์เป็นวารสารวิชาการรายปักษ์ๆ ละ 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ) โดยพิจารณาเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ศาสนาและปรัชญา
2. การศึกษา
3. สังคมศาสตร์
4. มนุษยศาสตร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมวิชาการด้านศาสนา การศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
2. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิจัย บทความวิจัย บทความวิจัย
3. เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ นิสิตและผู้สนใจทั่วไปมีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิชาการ
4. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นด้านศาสนา การศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ : ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน), ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม),
ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

การส่งบทความ

วารสารปัญญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เลขที่ 103 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 โทร.053-270-975 ต่อ 15
E-Mail: panya-thjo@gmail.com

สามารถดำเนินการดาวน์โหลดและ Submit ผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารออนไลน์ OJS ทางเว็บไซต์

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/index>

- บทความวิชาการและวิจัยทุกเรื่องได้รับการพิจารณากลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewers) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน/บทความ
- บทความ ข้อความ ภายประกอบและตารางที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน แต่ผู้เดียว
- บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบว่ามีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
- บทความใดที่ผู้อ่านเห็นว่าได้มีการลอกเลียนหรือแอบอ้างโดยปราศจากการอ้างอิงหรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน กรุณาแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารปัญญาทราบจะเป็นพระคุณยิ่ง
- บทความที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ ขอสงวนลิขสิทธิ์ไม่สงวนคืน

วารสารปัญญา ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2564)

ที่ปรึกษา

พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร. พระมหาวิรัชศักดิ์ สุรเมธี, ผศ.ดร.

พระมหาวิเศษ เสาะพบดี, รศ.ดร. ศ.ดร.พศิน แดงจวง

รศ. สมหมาย เปรมจิตต์

บรรณาธิการ

ผศ.ดร. ตระกูล ชำนาญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร. อุเทน ลาพิงค์

อาจารย์วิรัช ภูมาศรี

บุญนำ สุนามถาวร

กองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา	หน่วยงานภายนอก	
พระมหาวราสะยะ วราสโย, ดร.	ผศ.ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อาจารย์กิตติคุณ ภูลายาว	ผศ.ดร.หนูม้วน ร่มแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
	พระครูพิพิธสุตาทร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ผศ.ดร.วิสุทธิชัย ชัยสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ผศ.วิมลสรรค์ ไสลงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	รศ.ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	ผศ.ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
	ผศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
	ผศ.ดร.จำเนียร ราชแพทยาคม	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

วารสารปัญญา ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2564

พระครูสังฆรักษ์ จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.พศิน แดงจวง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุวิทย์ รุ่งวิสัย	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ฉัตรชัย สิริกุลพันธุ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.เกตุมณี มากมี	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ดร.ศิริโสภา สันติทฤษฎีกร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

บทบรรณาธิการ

วารสารปัญญา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เป็นฉบับประจำปี ที่ 28 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมวิชาการ เป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ด้านศาสนา การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม สังคมศาสตร์ เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ จากอาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาจากหลากหลายสถาบัน และผู้สนใจทั่วไป

วารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความที่นำเสนอผลการวิจัย ด้านศาสนา บทความวิจัย เรื่อง ศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก ด้านการศึกษา บทความวิจัย เรื่อง ชุมติกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1, ชุมติกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ “โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2, แนวทางการพัฒนาการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 35, การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการของ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม และบทความวิชาการ เส้นทางสู่ความสามารถของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านสังคมศาสตร์ บทความวิจัย เรื่อง การปฏิบัติงานตามภารกิจของนักบริหารชุมชน ในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่, เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หมู่บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน , การจัดการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน, การคุ้มครองสิทธิลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ, ประสิทธิภาพของศูนย์ดำรงธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน : ศึกษาเฉพาะศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และมาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต ซึ่งบทความทั้งหมดได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี เช่นเดิม

วารสารปัญญาขอประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทุกท่านสามารถส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการเข้ามาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร โดยสามารถส่งได้ผ่านระบบออนไลน์ที่เว็บไซต์ของวารสารปัญญาคือ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/index>

กองบรรณาธิการวารสารปัญญาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และขอผู้อ่านได้มีความสุขกับการอ่าน พบกันใหม่ฉบับหน้า

บทความวารสารปัญญา

ฉบับที่ 28 มกราคม - เมษายน พศ. 2564 เล่ม 1

	หน้า
การคุ้มครองสิทธิลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ จารุต มีสมศักดิ์	1
ประสิทธิภาพของศูนย์ดำรงธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน : ศึกษาเฉพาะศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ นพดล ศรีสุข	13
ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 บัวแก้ว ทองคำ	29
ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ “โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 นวลจันทร์ บุคดา	38
แนวทางการพัฒนาการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 35 สังวาล วังแจ่ม	47
การปฏิบัติงานตามภารกิจของนักบริหารชุมชน ในเขตอำเภอพร้าว จังหวัด เชียงใหม่ ธนพร บุญส่ง	57
เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หมู่บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน คำมูล พรหมพนัส	68
การจัดการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ตำบล ทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน วันเพ็ญ ชื่นใจ	79
การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการของ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม สุวรรณ ม่วงนวล	89
มาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต เชาวลิต สมพงษ์เจริญ	100
ศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก พระมหาธนาศักดิ์ สุตธโน (สุตสุข)	115
เส้นทางสู่ความสามารถของครูในศตวรรษที่ 21 ธีระภัทร ประสมสุข	135
รูปแบบการเขียนบทความลงวารสาร	146

การคุ้มครองสิทธิลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ THE PROTECTION OF EMPLOYEE'S RIGHT ON HIRE OF SERVICE FOR STATE EMPLOYEES

จารุต มีสมศักดิ์¹

Jarut Meesomsakdi

สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต²

Sanyalux Panwattanalikit

Corresponding Author E-mail: Porjai51@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมของลูกจ้างเหมาบริการ โดยปัจจุบันพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ได้ขยายความคุ้มครองไปถึงลูกจ้างชั่วคราวทุกประเภทของ ส่วนราชการ ซึ่งรวมถึงลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ ถือว่าเป็นการบังคับให้ส่วนราชการต่าง ๆ นำลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนและส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม แต่ส่วนราชการได้ทำสัญญาและข้อตกลงการจ้างเหมา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งได้กำหนดให้สัญญาจ้างเหมาบริการนี้เป็นสัญญาจ้างทำ ทั้งที่การทำงานมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน ถือว่าเป็นการทำสัญญาจ้างเหมากับเอกชนเพื่อหลีกเลี่ยงการทำให้ประกันสังคมให้กับพนักงานจ้างเหมาบริการ ซึ่งไม่ยุติธรรมกับพนักงานจ้างเหมาบริการเหล่านี้

ผลการวิจัยพบว่า การจ้างเหมาบริการส่วนใหญ่เกิดจากการจ้างเอกชนดำเนินงานซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา เพื่อปฏิบัติงานในลักษณะงานเช่นเดียวกับข้าราชการและลูกจ้างประจำ สะท้อนให้เห็นด้วยว่านโยบายรัฐบาลที่มีความต้องการจะปรับลดขนาดกำลังคนภาครัฐ และทบทวนภารกิจเพื่อลดงบประมาณ โดยมีการให้ยุบตำแหน่งข้าราชการที่เกษียณอายุยังไม่สามารถลดได้เท่าที่ควร ส่งผลให้พนักงานจ้างเหมาบริการไม่ได้รับการคุ้มครองในฐานะลูกจ้าง กระทั่งต่อสิทธิของบุคคลในเรื่องการประกอบอาชีพตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ จึงได้เสนอแนวทางในการจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ ควรจะเป็นการจ้างเหมาเอกชนที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล แทนการจ้างเหมาเอกชนบุคคลธรรมดา เพื่อที่จะให้นิติบุคคล หรือบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนเหล่านั้น เป็นนายจ้างของผู้รับจ้างเหมาบริการ ซึ่งจะได้ขึ้นทะเบียนนายจ้างลูกจ้างและส่งเงินสมทบให้แก่ลูกจ้างเข้าในระบบประกันสังคม เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนแก่ลูกจ้างเหมาบริการ รวมทั้งให้มีการแก้ไขระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้มีการบังคับใช้ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิ, ประกันสังคม, ลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ

ABSTRACT

The purpose of this research were to protect the rights of hiring service employees in social security system. From Social Security Act B.E. 2533 (no.4) in B.E. 2558 and Workmen's Compensation Act B.E.2537 (no.2) in B.E. 2561, the protection for all types of temporary

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

employees in government sectors including hiring service employees has been expanded. There is a requirement for government sectors to register their employees in social security system as the insured and pay for contributions. In reality, government sectors sign hiring service contracts and agreements under Regulations of Office of the Prime Minister about supplies B.E. 2535 and revised version, and Government Procurement and Supplies Management Act B.E. 2560 which legislate hiring service as hire of work agreement even if it is a labor contract. This act is considered as signing a hiring service contract with private sectors in purpose to avoid registering hiring service employees in social security system. It can be seen that it is not fair with these hiring service employees.

The results of this research found that the hiring processes are mostly from private sectors which are considered as natural persons in order to process in the same way as government officers and permanent employees. This reflects government policy that it would like to reduce the number of government officers and reconsider missions in reducing personnel budget. The action to cancel the positions of retired government officers is not enough. Hiring service officers do not receive the employees' protection and collide with the rights of every person in actual occupation as preserved by the constitution. the researcher proposes recommendations in government hiring services as it should be from private sectors which are juristic persons instead of general private sectors. Consequently, juristic persons, companies or partnerships are able to act as employers in hiring services which lead to employer and employee registration, and contribution payment from employers to employees in social security system in order to provide human rights' protection to hiring service employees. It is required to adjust other rules and regulations to be more effective continually.

Keywords: Right to protection, Social security, Hire of service for state employees

บทนำ

การจัดสวัสดิการสังคมและการคุ้มครองสิทธิสวัสดิการสังคมให้แก่ลูกจ้างหรือพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นส่วนภาครัฐหรือเอกชน เป็นภารกิจสำคัญของรัฐอันพึงต้องดำเนินการในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการแสดงถึงสิทธิความเท่าเทียมกันให้แก่บุคคลทุกคนสามารถได้รับหลักประกันและความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริงตามสิทธิเสรีภาพที่ได้รับรองตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างหรือพนักงานผู้ใช้แรงงานได้ก็ตาม โดยกรณีศึกษาสัญญาจ้างเหมาบริการของพนักงานจ้างเหมาบริการของ

หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหลักการสำคัญของสัญญาจ้างแรงงานนั้น จะเป็นสัญญาระหว่างบุคคล สองฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง โดยลูกจ้างตกลงทำงานให้นายจ้าง และนายจ้างมีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาลูกจ้าง ส่วนหลักการสำคัญของสัญญาจ้างทำของนั้น ลูกจ้างจะปฏิบัติงานได้อย่างอิสระปราศจากการควบคุมบังคับบัญชาจากนายจ้าง โดยหากเป็นสัญญาจ้างแรงงานลูกจ้างก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและกฎหมายประกันสังคม

เมื่อพิจารณาจากลักษณะนิติสัมพันธ์และหลักการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่าง

สัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของแล้ว อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของสัญญา การจ้างเหมาบริการเป็นการมุ่งเน้นความสำคัญต่อผลสำเร็จของงานที่จ้าง แต่จากการทำงานที่แท้จริงแล้วนั้น การจ้างเหมาบริการยังมีความต้องการแรงงานจากผู้ปฏิบัติงานจ้างเหมาบริการเป็นประจำทุกเดือน โดยนำผลการทำงานมาเป็นหลักฐานการจ่ายค่าตอบแทนเท่านั้น โดยไม่ได้ให้ความสำคัญถึงปริมาณงานที่ได้ปฏิบัติตามการจ้างทำของแต่อย่างใด และอีกหลักการสำคัญคือ หลักการบังคับบัญชาระหว่างรัฐกับ ผู้รับจ้างเหมาบริการ เมื่อเป็นการจ้างทำของแล้ว จะไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาระหว่างการทำงาน แต่การจ้างแรงงานจะสามารถ มีอำนาจบังคับบัญชาลูกจ้างที่ตนจ้างงานได้ แม้การจ้างเหมาบริการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จะกำหนดให้สัญญาจ้างเหมาบริการเป็นสัญญาจ้างทำของก็ตาม แต่ลักษณะการบังคับบัญชานั้น ก็ยังเป็นการบังคับบัญชาเช่นเดียวกับลูกจ้างประเภทอื่น ๆ ในหน่วยงานหรือส่วนราชการ

จึงเห็นได้ว่าการจ้างเหมาบริการนั้นสาระสำคัญของนิติสัมพันธ์ที่แท้จริงของการจ้างนั้น เข้าลักษณะของการจ้างแรงงาน เนื่องจากในการปฏิบัติงานของผู้จ้างตลอดเวลาที่ทำงาน โดยไม่มุ่งที่ผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อสัญญาที่ใช้บังคับกับจ้างเหมาบริการเป็นสัญญาจ้างแรงงานแล้ว จะนำไปสู่ การปฏิบัติให้ถูกต้องและได้รับสวัสดิการตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและ

กฎหมายประกันสังคม ซึ่งปัจจุบันพนักงานจ้างเหมาบริการของรัฐแทบจะไม่มีสวัสดิการให้ได้รับเลย แม้กระทั่งสิทธิประกันสังคม (พนักงานจ้างเหมาบริการสามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนอิสระตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 แต่ไม่สามารถเป็นผู้ประกันตนภาคบังคับตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน รวมถึงไม่เป็นผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561) แม้แต่ภาคส่วนเอกชนก็ยังคงอยู่ในบังคับของกฎหมาย การที่ลูกจ้างเหมาบริการจะได้สิทธิประกันสังคม จะต้องฟ้องร้องต่อศาลตั้งในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.377/2551 คดีหมายเลขแดงที่ อ.349/2556 กรณีดังกล่าว ศาลปกครองสูงสุดก็ได้ตัดสินว่าหากการทำงานที่ต้องมาปฏิบัติงานตามวันเวลาราชการ และต้องปฏิบัติงานภายใต้การบังคับบัญชาของผู้แทนของส่วนราชการ ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติงานโดยมีอิสระเพียงเพื่อให้ได้ผลสำเร็จของงาน อีกทั้งยังมีการจ่ายค่าจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่ใด มิได้มีการตรวจรับงาน หรือคำนึงถึงผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ ลักษณะเป็นการทำงานทำนองเดียวกันกับลูกจ้างชั่วคราว สัญญาจ้างเหมาบริการที่ภาครัฐทำสัญญากับพนักงานจ้างเหมาบริการลักษณะนี้เป็นสัญญาจ้างแรงงาน และให้ลูกจ้างเหล่านี้ได้สิทธิประกันสังคมในการเป็นผู้ประกันตนของหน่วยงานภาครัฐ แต่ปัจจุบันส่วนราชการต่าง ๆ ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล เนื่องจากเห็นว่าคำพิพากษาดังกล่าวผูกพันเฉพาะคู่กรณีเท่านั้น จึงเป็นการ

หลีกเลี่ยงการทำประกันสังคมให้กับพนักงาน
จ้างเหมาบริการ

ผู้ศึกษาเห็นว่าจากปัญหาที่หน่วยงาน
ของรัฐนาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
การพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และ
พระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหาร
พัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาทำสัญญาจ้างเหมา
กับเอกชนเพื่อหลีกเลี่ยงการทำประกันสังคม
ให้กับพนักงานจ้างเหมาบริการ เป็นการไม่
ยุติธรรมกับพนักงานจ้างเหมาบริการ ซึ่งไม่ได้
รับสิทธิประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย
ขัดกับขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายของ
พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 และ
พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ควรที่จะ
แก้ไขระเบียบดังกล่าวอย่างไร เพื่อจะได้หา
แนวทางในการให้ความคุ้มครองด้านสวัสดิการ
แก่พนักงานจ้างเหมาบริการ ซึ่งหากไม่มีการ
แก้ไข ก็จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและ
ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยศึกษา
เปรียบเทียบกับหลักการอนุสัญญาองค์การ
แรงงานระหว่างประเทศ และกฎหมาย
ประกันสังคมของต่างประเทศ เพื่อให้การ
ดำเนินการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายด้าน
สวัสดิการสังคม และการคุ้มครองตามหลัก
สิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ
วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของ
ลูกจ้าง ระบบความมั่นคงทางสังคม การ
ประกันสังคม และการจ้างเหมาบริการของ
พนักงานส่วนราชการ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ
พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติ
เงินทดแทน พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่
2) พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน
พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562
รวมทั้งระบบกฎหมายสวัสดิการต่าง ๆ ของ
ต่างประเทศเพื่อให้เห็นความแตกต่างและนำมา
ปรับใช้กับประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไข
ปัญหา และการคุ้มครองสิทธิของพนักงานจ้าง
เหมาบริการของส่วนราชการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงรูปแบบวิจัย โดย
วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary
Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ตำรา
งานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ ตัวบท
กฎหมาย คำพิพากษา สื่อออนไลน์ และ
ระเบียบของส่วนราชการต่าง ๆ มาแยกแยะหา
หลักและประเด็นเพื่อนำมาวิเคราะห์ หา
ข้อสรุป โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การประกันสังคม ถือเป็นส่วนหนึ่งของ
ระบบความมั่นคงทางสังคมซึ่งเป็นระบบที่
รัฐบาลในแต่ละประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศ
ไทยให้ความสำคัญ และมีหลักการที่ไม่
แตกต่างกัน โดยมีองค์การแรงงานระหว่าง
ประเทศ (ILO) ส่งเสริมความคุ้มครอง
สวัสดิการทางสังคมให้แรงงานทุกกลุ่มในด้าน
ต่าง ๆ เช่น การสาธารณสุข การประกันรายได้
การจ้างแรงงานการเกษียณอายุ เป็นต้น โดย
ระบบประกันสังคมจะเป็นการเฉลี่ยความเสี่ยง

ระหว่างสมาชิกซึ่งกันและกัน เริ่มตั้งแต่บุคคลที่มีรายได้จากการทำงานหรืออยู่ในกลุ่มแรงงาน ก่อนขยายความคุ้มครองสู่ผู้มีรายได้จากกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งหลักการของการประกันสังคมมีเป้าหมายที่จะทำให้การประกันสังคมสามารถครอบคลุมประชาชนทุกคนในประเทศไทยให้ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายประกันสังคม เพื่อเป็นมาตรการในการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคม เพื่อที่จะให้ความคุ้มครองลูกจ้างไม่ให้เกิดความเดือดร้อนในความเป็นอยู่ของชีวิตเมื่อสูญเสียรายได้ หรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐบาลที่ควรให้สวัสดิการสังคม เพื่อให้คนในสังคมมีสถานะความเป็นอยู่ที่ดี ให้ได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลจึงจัดตั้งกองทุนประกันสังคมขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันต่อการดำเนินชีวิตให้แก่ลูกจ้างหรือผู้ประกันตนและบุคคลผู้ที่อยู่ในอุปการะของผู้ประกันตนให้ได้รับความช่วยเหลือ ในเรื่องการเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย การทุพพลภาพ การตาย การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร การว่างงาน การชราภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้ ในส่วนของลูกจ้างนั้นมีลักษณะเป็นการบังคับ กล่าวคือ ได้มีการออกกฎหมายบังคับแก่นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป ต้องนำลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตน (ผู้ประกันตนตามมาตรา 33) โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2545 เป็นต้นไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างในภาคเอกชน แต่ก็ยังมีลูกจ้างบางกลุ่มที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนในระบบ

ประกันสังคมซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างของภาครัฐ เนื่องจากมีกฎหมายฉบับอื่นที่ได้ให้ความคุ้มครองด้านสวัสดิการต่าง ๆ อยู่แล้ว ส่วนบุคคลที่ไม่ใช่ลูกจ้างนั้น สามารถสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมได้ในรูปแบบสมัครใจหรือผู้ประกันตนอิสระ (ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 และผู้ประกันตนตามมาตรา 40)

ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2561 ได้ขยายความคุ้มครองลูกจ้างในส่วนภาครัฐ โดยขยายความคุ้มครองไปถึงลูกจ้างชั่วคราวทุกประเภทของส่วนราชการ ซึ่งรวมถึงลูกจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ ซึ่งก็ถือว่าเป็นการบังคับให้ส่วนราชการต่าง ๆ นำลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนและส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมแต่ในทางปฏิบัติส่วนราชการต่าง ๆ มิได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกันสังคมทั้งสองฉบับดังกล่าว โดยการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้ผู้รับจ้างเหมาบริการมีฐานะเป็นผู้รับจ้างทำของตามข้อตกลงการจ้างหรือสัญญาจ้าง ไม่มีนิติสัมพันธ์กับรัฐในฐานะนายจ้างและลูกจ้างตามนัยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ส่วนราชการผู้ว่าจ้างจึงไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องนำส่งเงินประกันสังคมในส่วนของผู้ว่าจ้างเข้ากองทุนประกันสังคม ตามแนวทางของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เพื่อไม่ต้องนำลูกจ้างกลุ่มนี้ขึ้นทะเบียนเป็น

ลูกจ้างในระบบประกันสังคมของส่วนราชการ นั้น ๆ ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมายประกันสังคม ทำให้ลูกจ้างไม่ได้รับคุ้มครองตามสิทธิที่ควรจะได้ ทั้งสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่พนักงานกลุ่มนี้

ในขณะที่ ภาคเอกชน หากสถานประกอบการใด ๆ ทำผิดกฎหมายประกันสังคม ดังเช่นการไม่ขึ้นทะเบียนนายจ้าง หรือมีลูกจ้างที่ทำงานและมี นิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างลูกจ้าง แต่ไม่นำลูกจ้างนั้นมาขึ้นทะเบียนประกันสังคม ก็ยังต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติประกันสังคม

ทั้งนี้ มีแนวคิดทฤษฎีด้วยหลักเสรีภาพของเอกชนในการทำสัญญาจ้างแรงงาน ด้วยเหตุที่ลูกจ้างส่วนใหญ่ไม่อยู่ในฐานะที่มีความเสมอภาค มีความเท่าเทียมในการต่อรองกับนายจ้างหรือ ผู้ว่าจ้างได้ การขาดซึ่งอำนาจในการต่อรองของลูกจ้างทำให้ลูกจ้างไม่สามารถรักษาผลประโยชน์ของตนเองและกลุ่มได้ จึงได้มีการก่อตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศขึ้นมา มีการกำหนดเป็นมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศในรูปแบบของอนุสัญญา มีเจตนาเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ นำไปใช้และกำหนดขึ้นเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้แรงงาน โดยให้เหมือนหรือใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศต่าง ๆ เอาัดเอาเปรียบหรือขูดรีดผู้ใช้แรงงานด้วยประการต่าง ๆ ทั้งยังได้มีปฏิญญาสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ปี ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights : UDHR) ได้ถูกตราขึ้น โดยมีสาระสำคัญคือให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลอย่างเท่าเทียมในหลายด้าน และยังมีบทบัญญัติหลายข้อที่เกี่ยวข้องกับ

แรงงาน เช่น มาตรา 23 (1) ให้บุคคลมีสิทธิที่จะทำงาน มีอิสรภาพในการเลือกงาน ได้รับเงื่อนไขในการทำงานที่เป็นธรรมและเป็นประโยชน์ และได้รับการคุ้มครองจากการว่างงาน เป็นต้น อีกทั้งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศอนุสัญญาฉบับที่ 111 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ (การจ้างงานและอาชีพ) (กลุ่มงานมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ, 2552) เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคของโอกาสและการปฏิบัติที่ทัดเทียมในการจ้างงานและอาชีพ ทั้งเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติใด ๆ โดยหลักความเสมอภาคของบุคคลนั้น ก็ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

อีกทั้งยังมี หลักการชี้แนะเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (UN Guiding Principles on Business and Human Rights : UNGP) เป็นหลักการที่สหประชาชาติรับรองขึ้นเพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากธุรกิจตลอดจนกำหนดให้มีการเยียวยาเมื่อเกิดความเสียหายจากการประกอบธุรกิจขึ้น (สฤณี อาชวานันทกุล, 2559) และสนับสนุนให้แต่ละประเทศมีการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) ซึ่งประเทศไทยก็ได้จัดทำและประกาศใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565) เรียบร้อยแล้ว (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2562)

สำหรับประเทศไทยนอกจากจะมีกองทุนประกันสังคม และกองทุนเงินทดแทนเป็นสวัสดิการคุ้มครองลูกจ้างแล้ว ยังได้มีการ

จัดทำพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองลูกจ้างทั่วไป แต่ลูกจ้างที่ทำงานในส่วนงานราชการของรัฐบาลจะไม่นำพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมาใช้บังคับ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ที่รัฐออกกฎหมายบังคับใช้ก็เพื่อเป็นสวัสดิการให้ประชาชนเช่นเดียวกับกฎหมายประกันสังคมและกฎหมายเงินทดแทน แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงพนักงานจ้างเหมาบริการของหน่วยงานรัฐเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติประกันสังคมและพระราชบัญญัติเงินทดแทน ซึ่งเหตุมาจากการที่รัฐบาลพบว่าเงินที่รัฐบาลจะต้องนำมาจ่ายเข้ากองทุนเหล่านั้นเป็นภาระทางดำนงงบประมาณของรัฐพอสมควรที่จะต้องจ่ายเพิ่มขึ้น โดยมีการเรียกเก็บเงินสมทบจากฝ่ายนายจ้าง (ซึ่งเป็นรัฐบาลเอง) และฝ่ายลูกจ้าง แต่อย่างไรก็ตามสวัสดิการเหล่านั้นในอนาคตจะมีประโยชน์ต่อรัฐบาล ทางด้านการระดมเงินออมเข้าสู่ระบบตลาดทุน อีกทั้งยังลดภาระงบประมาณที่รัฐบาลเองที่ต้องจ่ายให้หรือช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุภายใต้ภาคหน้า

จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายประกันสังคมกับกลุ่มลูกจ้างส่วนราชการในการปฏิบัติตามกฎหมายส่วนราชการจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นจำนวนมากส่วนราชการต่าง ๆ จึงหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบทั้งทางกฎหมายแพ่ง และกฎหมายแรงงาน โดยการทำสัญญาจ้างเหมาบริการกับพนักงานเป็นสัญญาจ้างทำของ ทำให้ไม่ต้องอยู่ในบังคับกฎหมายประกันสังคมที่ต้องนำส่งเงินสมทบ ซึ่งลูกจ้างจะได้สิทธิก็ต้องฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งศาลก็วินิจฉัย

ตามนิติสัมพันธ์การเป็นนายจ้างลูกจ้างที่แท้จริง แต่คำพิพากษาผูกพันเฉพาะคดีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมลูกจ้างเหมาบริการทั่วประเทศ ซึ่งมีทั้งหมดประมาณสี่แสนคน

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลก็ยังมีการลดพนักงานของรัฐเพราะการขาดแคลนงบประมาณ โดยปรับวิธีการจ้างจากลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนเป็นการจ้างเหมาบริการ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ส่งผลเสียต่อลูกจ้างของส่วนราชการ อีกทั้งการจ้างเอกชนดำเนินงาน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเพื่อปฏิบัติงานในลักษณะงานเช่นเดียวกับข้าราชการและลูกจ้างประจำ ส่งผลทำให้เกิดประเด็นปัญหาการเรียกร้องของผู้รับจ้างในเรื่องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านโยบายรัฐบาลที่มีความต้องการจะปรับขนาดกำลังคนภาครัฐ และทบทวนภารกิจเพื่อลดงบประมาณ โดยให้มีมาตรการให้ยุบตำแหน่งข้าราชการที่เกี่ยวข้องอาจยังไม่สามารถลดได้เท่าที่ควร

จากการศึกษาระบบกฎหมายประกันสังคมต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน 2 ประเทศ ได้แก่ สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ต่างก็ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคมครอบคลุมลูกจ้างภาคส่วนของรัฐ และหากฝ่าฝืนไม่นำลูกจ้างมาขึ้นทะเบียนประกันสังคมจะมีบทกำหนดโทษที่ถือว่ามีความรุนแรง

โดยสรุปแล้วปัญหาของการจ้างเหมาบริการที่เกิดขึ้นข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการจ้างงานของส่วนราชการไม่สอดคล้องกับหลักของการจ้างเหมาบริการ มีการจ้างในภารกิจงานที่ซ้ำซ้อนกับภารกิจงานซึ่งเป็นของบุคลากรประจำของหน่วยงาน ทำให้พนักงาน

จ้างเหมาบริการมีการเรียกร้อยอัตราค่าจ้าง และสิทธิประโยชน์สวัสดิการให้มีความยุติธรรมมากขึ้น ซึ่งการจ้างเหมาบริการควรจะเป็นการจ้างเหมาเอกชนที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล เพื่อที่จะให้นิติบุคคลนั้นเป็นนายจ้างของ ผู้รับจ้างเหมาบริการ ซึ่งจะได้ขึ้นทะเบียนนายจ้างลูกจ้างและส่งเงินสมทบให้แก่ลูกจ้างในระบบประกันสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. กรณีปัญหาการขาดสภาพบังคับกับหน่วยงานรัฐ

ในการดำเนินการพิจารณาของสำนักงานประกันสังคมนั้นจะพิจารณาเป็นรายกรณีไป โดยที่สำนักงานประกันสังคมไม่อาจเข้าไปตรวจสอบถึงลักษณะการทำงานของลูกจ้างตามสัญญาจ้างเหมาบริการของส่วนราชการได้ทั้งหมด ซึ่งส่วนราชการอ้างว่าได้ปฏิบัติตามหนังสือเวียนของกระทรวงการคลัง โดยถือว่าการจ้างดังกล่าวเป็นการจ้างเหมาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มิได้ขึ้นทะเบียนผู้ประกันตนให้กับผู้รับจ้าง จึงทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายประกันสังคมไม่เกิดผล เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการไม่ได้คุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมแก่ลูกจ้างอย่างทั่วถึง กับทั้งการที่ส่วนราชการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในหมวดค่าตอบแทนใช้สอย และวัสดุเพื่อนำมาจ้างเหมาเอกชนดำเนินงาน (สำนักงบประมาณของรัฐบาล, 2560) แต่ในการปฏิบัติงานได้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการจ้างแรงงาน จะเป็นการใช้เงินงบประมาณไม่ตรงกับกับประเภทที่ได้รับการจัดสรร

กรณีดังกล่าวต่างจากสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ที่มีการใช้ระบบประกันสังคมคล้าย ๆ กับประเทศไทย โดยกฎหมายประกันสังคมของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้กำหนดขอบเขตการใช้บังคับกับลูกจ้างไว้อย่างชัดเจน โดยให้ความคุ้มครองกับลูกจ้างของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องทำประกันสังคมให้กับพนักงานของรัฐด้วย จึงเป็นกรณีบังคับให้หน่วยงานของรัฐทำประกันสังคมให้กับลูกจ้างของหน่วยงานทุกประเภท โดยไม่ต้องใช้ดุลพินิจเหมือนของประเทศไทย ทั้งก่อนที่จะเข้าสมัครงาน ลูกจ้างจะต้องสมัครสมาชิกในระบบประกันสังคม ซึ่งจะได้เลขบัตรประกันสังคมเพื่อไปใช้แสดงต่อนายจ้าง

ส่วนกรณีของสหพันธรัฐมาเลเซีย กฎหมายประกันสังคมให้ความคุ้มครองรวมถึงพนักงานชั่วคราวและพนักงานจ้างเหมาของรัฐ แต่ไม่รวมถึงข้าราชการหรือลูกจ้างประจำของรัฐ ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่กฎหมายประกันสังคมได้ให้ความคุ้มครองรวมถึงพนักงานหรือลูกจ้างประจำของรัฐด้วย

2. กรณีการกำหนดให้พนักงานจ้างเหมาบริการสมัครมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558

กรณีดังกล่าวถือว่าเป็นการวางหลักการที่ไม่เหมาะสมสำหรับพนักงานจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ เพราะสิทธิประโยชน์ระหว่างการเป็นผู้ประกันตนที่เป็นลูกจ้างจ้างของสถานประกอบการ (ผู้ประกันตนมาตรา 33 ภาคบังคับ) ซึ่งมีสถานะเป็นลูกจ้างที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีพนักงานตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป โดยจะมีการส่งสมทบทั้งฝั่ง

ของลูกจ้างและฝั่งของนายจ้าง ทั้งจะได้สิทธิประโยชน์ซึ่งแตกต่างกันทั้งในเรื่องสุขภาพ เงินสมทบ และความคุ้มครองที่จะได้รับที่คุ้มครองถึง 7 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ตาย ทุพพลภาพ สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน อีกทั้งยังได้รับความคุ้มครองกรณีเกิดอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจากพระราชบัญญัติทดแทน พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ซึ่งปัจจุบันก็ได้ขยายความคุ้มครองให้แก่ลูกจ้างชั่วคราวของหน่วยงานภาครัฐเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามีสิทธิประโยชน์มากมาย ซึ่งมากกว่าการเป็นผู้ประกันตนมาตรา 40 ที่ให้ความคุ้มครองสูงสุด 5 กรณี โดยจะเป็นบุคคลที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างในสถานประกอบการ คือเป็น ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่น หนายความ แม่บ้าน แม่ค้า เป็นต้น ทั้งในเรื่องการจ่ายเงินสมทบที่หากเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการจะมีการสมทบจากฝั่งของนายจ้างด้วย ทำให้ระยะยาวจะมีเงินสะสมในกรณีชราภาพมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด และในเรื่องการใช้สิทธิการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุ ผู้ประกันตนมาตรา 40 จะไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในกรณีนี้ เพียงแต่จะได้รับเงินทดแทนกรณีขาดรายได้เท่านั้น โดยได้รับค่าชดเชยสูงสุดวันละ 300 บาท ซึ่งต้องใช้ใบรับรองแพทย์มาเบิกสิทธิกับสำนักงานประกันสังคม (สำนักงานประกันสังคม, 2562) และหากต้องการรักษาพยาบาลต้องไปใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ทั้งนี้สิทธิเลือกรับการรักษาโรงพยาบาลในระบบประกันสังคม สามารถเลือกได้ว่าจะรับการรักษาที่โรงพยาบาลในเครือเอกชนหรือเครือรัฐบาล แต่สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

(สปสช.) จะได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลในเครือของรัฐ ตามภูมิลำเนาของบุคคลนั้น

3. ปัญหาการนำวิธีการจ้างเหมาบริการมาใช้บังคับไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของหลักการจ้างเหมาของหน่วยงานราชการ

การจ้างเหมาบริการหากแบ่งประเภทตามลักษณะงาน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ งานจ้างเหมาบริการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานเป็นการจ้างให้ปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากภารกิจหลักของหน่วยงาน เช่น จ้างเหมาทำความสะอาด จ้างเหมาयरรักษาความปลอดภัย จ้างเหมาดูแลต้นไม้ สนามหญ้าและส่วนย่อย เป็นต้น และงานจ้างเหมาบริการตามภารกิจปกติของหน่วยงาน เป็นการจ้างให้ปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกับบุคลากรประจำของหน่วยงาน เช่น การจ้างเหมาครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจ้างบุคลากรของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งตามระบบงบประมาณได้กำหนดให้ส่วนราชการดำเนินการจ้างเหมาบริการ โดยใช้งบประมาณรายจ่ายในหมวดของค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ รายการ “ค่าจ้างเหมาบริการ” (จตุรงค์ ปัญญาดี, 2544) ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการจ้างเอกชนดำเนินงานซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเพื่อปฏิบัติงานในลักษณะงานเช่นเดียวกับข้าราชการและลูกจ้างประจำ สะท้อนให้เห็นด้วยว่านโยบายรัฐบาลที่มีความต้องการจะปรับลดขนาดกำลังคนภาครัฐ และทบทวนภารกิจเพื่อลดงบประมาณ โดยมาตรการให้ยุบตำแหน่งข้าราชการที่เกษียณอายุยังไม่สามารถลดได้เท่าที่ควร ส่งผลให้พนักงานจ้างเหมาบริการไม่ได้รับการคุ้มครอง

ในฐานะลูกจ้าง กระหน่ำต่อสิทธิของบุคคลในเรื่องการประกอบอาชีพตามที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ การดำเนินการจ้างพนักงานจ้างเหมาบริการ ในหน่วยงานรัฐ จึงเป็นการผลการทำให้บุคคลมิได้รับสิทธิในสวัสดิการขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกับข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐด้วย

4. ปัญหาการลงโทษและบทกำหนดโทษกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานประกันสังคมตรวจสอบหรือสอบสวนแล้วพบว่าส่วนราชการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายรวมถึงยังเพิกเฉยไม่ยื่นแบบรายการการขึ้นทะเบียนนายจ้าง แบบขึ้นทะเบียนผู้ประกันตนดังกล่าวมาข้างต้น พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานประกันสังคมอาจใช้อำนาจตรวจสอบหรือบันทึกข้อเท็จจริงรายละเอียดในแบบรายการตามมาตรา 34 แล้วแต่กรณี โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แต่ก็เป็นเรื่องการมีปัญหาระหว่างสำนักงานประกันสังคมกับหน่วยงานอื่น ๆ ของส่วนราชการเอง หรือปัญหาในการที่ลูกจ้างจะต้องฟ้องร้องต่อศาลปกครองเพื่อให้ศาลวินิจฉัยนิติสัมพันธ์ของการเป็นนายจ้างลูกจ้างเอง

ซึ่งทั้งสองกรณีอาจมีความล่าช้าในการดำเนินการเพราะเนื่องจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรวมถึงการดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลย่อมต้องใช้เวลาดำเนินการนาน จึงต้องมีการกำหนดโทษทางอาญาด้วย แต่เมื่อพิจารณาโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม อัตราโทษสำหรับการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าวคือ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (กองนิติการ กลุ่มงานคดี สำนักงาน

ประกันสังคม กระทรวงแรงงาน, 2558) ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ายังไม่มี ความเหมาะสม เนื่องจากคดีตามบทบัญญัติดังกล่าวสามารถเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติบทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้ถูกนำมาบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมกับส่วนราชการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณากฎหมายประกันสังคมของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ในมาตรา 28(e) ซึ่งได้บัญญัติไว้ในกรณีฝ่าฝืนไม่ขึ้นทะเบียนให้ลูกจ้างหรือปกปิดข้อเท็จจริงในการจ้างงานและการนำส่งเงินสมทบ ต้องระวางโทษปรับ ตั้งแต่ 5,000 เปโซ แต่ไม่เกิน 20,000 เปโซ ทั้งได้กำหนดโทษจำคุกไว้สูงมาก โดยมีการระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 6 ปี แต่ไม่เกิน 12 ปี (ทรงชัย ทิพย์ผลาผลกุล, 2540) และเมื่อพิจารณากฎหมายประกันสังคมของสหพันธรัฐมาเลเซีย ก็พบว่ามาตรา 94 บัญญัติให้การกระทำการใด ๆ หรือฝ่าฝืนหรือละเลยเพิกเฉยต่อข้อกำหนดต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการกระทำความผิดที่ไม่ได้ระบุโทษไว้เป็นการเฉพาะ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 ริงกิต หรือทั้งจำทั้งปรับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. ได้ทราบแนวคิด ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้าง ระบบความมั่นคงทางสังคม การประกันสังคม และการจ้างเหมาบริการของพนักงานส่วนราชการ

2. ได้เปรียบเทียบพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.

2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 รวมทั้งระบบกฎหมายสวัสดิการต่าง ๆ ของต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข และการคุ้มครองสิทธิของพนักงานจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดให้หน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องกำหนดหรือจำแนกประเภทงานจ้างเหมาบริการและแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณของจ้างเหมาบริการแต่ละประเภท การจัดทำราคากลาง หลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายในการจ้างเหมาบริการที่เป็นมาตรฐาน กำหนดขนาดของงานให้เหมาะสมที่จะดำเนินการจ้างเหมาบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยความเหมาะสมของการจ้างเหมาบริการภารกิจใดที่ภาครัฐสมควรจ้างเหมาบริการ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อลดการใช้ดุลพินิจในการดำเนินการจ้างเหมาบริการของส่วนราชการ

2. ควรมีการกำหนดให้ใช้บังคับกฎหมายประกันสังคมแก่พนักงานจ้างเหมาบริการของหน่วยงานรัฐ โดยสัญญาจ้างเหมาบริการที่ภาครัฐทำสัญญากับพนักงานจ้างเหมาบริการเป็นสัญญาจ้างแรงงาน และให้ลูกจ้างเหล่านี้ได้สิทธิประกันสังคมในการเป็นผู้ประกันตนของหน่วยงานภาครัฐ ควรผลักดันให้เป็นมติคณะรัฐมนตรี จากแนวคำพิพากษา

ของศาลปกครองสูงสุด ในคดีหมายเลขดำที่ อ. 377/2551 คดีหมายเลขแดง ที่ อ.349/2556 เพื่อลดปัญหาเรียกร้องสิทธิสวัสดิการของลูกจ้างในภายหลังอีกทั้งลดปัญหาความขัดแย้งของลูกจ้างในส่วนราชการในการฟ้องร้องเป็นคดีขึ้นสู่ศาล

3. ควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทำการจ้างเหมาบริการกับเอกชนนิติบุคคล เพื่อให้ลูกจ้างเหมาบริการนั้น เป็นลูกจ้างของนิติบุคคลหรือบริษัท ห้างหุ้นส่วน เพื่อให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของบริษัท และให้บริษัทขึ้นทะเบียนประกันสังคมให้แก่ลูกจ้าง

4. ควรแก้ไขอัตราโทษปรับให้สูงขึ้น โดยกำหนดโทษจากเดิมปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ให้เป็นปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ทั้งให้ใช้มาตรการลงโทษส่วนราชการที่กระทำความผิดอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแบบอย่างไม่ให้ส่วนราชการเอาเปรียบพนักงานจ้างเหมาบริการเหล่านี้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ลูกจ้างเหล่านี้ควรจะได้รับตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

5. ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ความเข้าใจทั้งสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับระบบประกันสังคม แก่ลูกจ้าง นายจ้าง และประชาชนทั่วไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้ทุกฝ่ายมองว่าระบบสวัสดิการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการเพิ่มภาระในการดำรงชีพ

แหล่งอ้างอิง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2562). แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565). สืบค้น 20 ธันวาคม 2562, จาก <http://reg3.diw.go.th/policy/wp-content/uploads/2020/01/download.pdf>

- กลุ่มงานมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ. (2552). อนุสัญญาฉบับที่ 111 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501). สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2562, จาก <http://ils.labour.go.th/doc/c111.pdf>
- กองนิติการ กลุ่มงานคดี สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน. (2558). คู่มือการดำเนินคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 อย่างมีอาชีวะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- จตุรงค์ ปัญญาติลก. (2544). ปัญหาการจ้างเหมาบริการของส่วนราชการไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ทรงชัย ทิพย์ผลาลกุล. (2540). ความรับผิดชอบของผู้รับเหมาช่วงตามพระราชบัญญัติประกันสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สำนักงบประมาณของรัฐบาล. (2560). การวิเคราะห์งบประมาณรายจ่ายรายการค่าจ้างเหมาบริการ. สืบค้น 24 ตุลาคม 2562, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/ewt_dl_link.php?nid=387
- สำนักงานประกันสังคม. (2562). สิทธิของผู้ประกันตนมาตรา 40. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2562, จาก https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/45e217178d3833079890a2541305fc78.pdf
- สถณี อาชวานันทกุล. (2559). รายงานการศึกษาวิจัย บทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองการละเมิดสิทธิมนุษยชนของภาคเอกชน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

ประสิทธิภาพของศูนย์ดำรงธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
: ศึกษาเฉพาะศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่

THE EFFICIENCY OF THE DAMRONGDHAMA CENTER TO PROTECT RIGHTS AND
LIBERTIES OF PEOPLE: A CASE STUDY OF DAMRONGDHAMA CENTER,
CHIANG MAI PROVINCE

นพดล ศรีสุข *

Noppadon Srisuk

สัญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต *

Sanyalux Panwattanalikit

Corresponding Author E-mail: Nop.padonsri@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของศูนย์ดำรงธรรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชน : ศึกษาเฉพาะศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ที่จัดตั้งตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ และเป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ยังมีข้อจำกัดในอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ เนื่องจากประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 กำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรม ทำหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์เท่านั้น หากได้กำหนดให้มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ แต่อย่างใด ทำให้บทบาทในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมที่ต้องการให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่และสามารถแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้เสนอแนวทางให้มีการแก้ไขบทบัญญัติกฎหมาย โดยเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม นอกจากมีหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์แล้ว ให้มีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือมีอำนาจในการออกหมายเรียกพยานหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาเรื่องราวร้องเรียนและหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ดังกล่าวกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดให้ดำเนินการส่งต่อให้หน่วยงานดังกล่าวดำเนินการต่อไป รวมทั้งให้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมให้เป็นหน่วยงานถาวร

คำสำคัญ: ศูนย์ดำรงธรรม, การร้องเรียนร้องทุกข์, การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ABSTRACT

The purpose of this research to study the efficiency of the Damrongdhama Center to the protection rights and liberties of the people: A case Study of Damrongdhama Center, Chiang Mai Province. Established according to the Announcement of the National Council for Peace and

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Order No. 96/2014, one that serves Accepting complaints and to be a center for helping and solving problems of people in the area.

The results of this research found that Handling of complains of ChiangMai Damrong dhama Center. There are still limitations in the authority to resolving the problem of public complaints. As the Announcement of the National Council for Peace and Order No. 96/2014 specify that the Damrongdhama Center is responsible for receiving complaints only, Officials don't have the authority to resolve any problems. Therefore, the role of the Damrongdhama Center, Chiang Mai Province protecting the rights and liberties of the people doesn't accordance with the intention of establishing the Damrongdhama Center that wants to be center for solving the problems of people in the area and able to solve problems quickly with the situation can provide fair treatment to the people in the area efficiently. Therefore ,the researcher proposes recommendations for the modify provisions of the law, By adding the powers and duties of the Damrongdhama Center, aside from being responsible for accepting complaints, having the power to investigation, dispute resolution or have the power to issue subpoenas to consider the complaint and if considered that the complaint, the law, provided that it is within the authority of any agency, to continue forwarding to that agency, Including the issuance of an Act to establish Damrongdhama Center as a permanent agency to be responsible for resolving the complaint.

Keywords: Damrongdhama Center, Compliant, Protect rights and freedom of the citizens

บทนำ

การร้องเรียนร้องทุกข์ หมายถึง การที่ประชาชนบอกเล่าเรื่องราวต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อขอให้ช่วยเหลือแก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงอันเนื่องมาจากการได้รับความเดือดร้อนความไม่เป็นธรรมหรือพบเห็นการกระทำผิดกฎหมาย (สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2559, น. 2-3) การร้องเรียนร้องทุกข์ถือเป็นวิธีการที่ประชาชนใช้ในการปกป้องสิทธิของตนและใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นการที่รัฐสร้างกลไกเพื่อทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์จากประชาชน ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและการร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนต่อ

หน่วยงานของรัฐถือเป็นสิ่งสะท้อนให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้รับทราบถึงปัญหาความเดือดร้อนและหาวิธีการแก้ไขความเดือดร้อนดังกล่าว

สิทธิในการร้องเรียนร้องทุกข์ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ปญญาสาทว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Right - UDHR) ได้รับรองถึงสิทธิของบุคคลว่า “ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และจากการยุยงให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว” และ “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่

อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกกลบหลู่เกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการกลบหลู่ดังกล่าวนั้น” (นริสา วุฒิปัญญาเลิศ, 2545, น. 18-21) อย่างไรก็ตาม สิทธิซึ่งระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้เป็นเพียงการยอมรับว่าในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นควรมีสสิทธือะไรบ้าง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นแนวทางสำหรับรัฐต่าง ๆ ในการนำไปบัญญัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในต่อไป การที่จะให้สิทธิต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิทธิตามกฎหมายโดยอัตโนมัติ นั้นไม่สามารถจะกระทำได้เพราะประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ย่อมมีความคิดเห็นในเรื่องสิทธิตามกฎหมายไม่ตรงกัน องค์การสหประชาชาติจึงได้นำสิทธิที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาจัดทำเป็นกติการะหว่างประเทศเพื่อให้มีผลผูกพันกับรัฐสมาชิกโดยสมัครใจใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) ประเทศไทยได้ยื่นภาคยานุวัติสารต่อเลขาธิการสหประชาชาติในการเข้าร่วมเป็นภาคีกติกา ดังกล่าวเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 หลักการทั่วไปของกติกา ถือว่าเป็นตรรกศาสตร์ที่สำคัญที่สุดและมีสถานะเป็นสนธิสัญญาที่ประมวลสิทธิต่าง ๆ ที่เป็นสากลไว้ (พรประภทร์ แผงพิบูลย์, 2553, น. 11) หลักการต่าง ๆ ในกติกา จึงเป็นพันธกรณีของรัฐภาคีต้องปฏิบัติตาม หรือต้องมีหลักประกันว่าบุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพ

ของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกา นี้ถูกละเมิดจะต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจึงโดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะกระทำโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการ ตามหน้าที่และประกันว่าบุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติ ที่มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้โดยระบบกฎหมายของรัฐและจะพัฒนาหนทางการเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาลและประกันว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับการให้การเยียวยานั้นเป็นผลซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและประชาชนมีสิทธิได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากรัฐ ดังนั้นเมื่อประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่มีจึงทำให้เกิดการเรียกร้องอันนำมาสู่การร้องเรียนร้องทุกข์ในเรื่องที่ตนไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม

ปัจจุบันสิทธิในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญได้วางเป็นหลักประกันไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 41 (2) โดยบัญญัติรับรองถึงสิทธิของประชาชนในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและการได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) เจตนารมณ์เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิโดยอาศัยกลไกของรัฐเพื่อแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนร้องทุกข์ หากข้อร้องเรียนร้องทุกข์ได้รับการแก้ไข ย่อมทำให้ข้อร้องเรียน ร้องทุกข์ดังกล่าวยุติไปได้ อันเป็น

การอำนวยความสะดวกในสังคมและเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกรูปแบบหนึ่ง

ปัจจุบันมีกลไกที่ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ เพื่อบูรณาการสิทธิและเสรีภาพประชาชนหลายรูปแบบ เช่น กลไกของฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือกลไกที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแต่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมานั้นต่างมีหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์เฉพาะภายใต้ภารกิจของตนเท่านั้น และในหลายกรณีก็ไม่อาจให้ความช่วยเหลือหรือเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนเป็นมาตรฐานเดียวกันได้ ขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความยุติธรรมหรือทำหน้าที่ประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ โดยตรงหรือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนในเบื้องต้น และปัญหาบางประเภทสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ในพื้นที่นั้นเอง แต่ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่นั้นโดยตรง ทำให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับกระบวนการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณารอคัดคดีต่าง ๆ นั้น จะต้องกระทำโดยพื้นฐานที่กฎหมายให้อำนาจเท่านั้น ทำให้มีข้อจำกัดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ไม่สามารถคุ้มครองได้ทุกกรณี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 ได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 96/2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557

เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม, 2557) โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้จังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นในจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องราวเรียน ร้องทุกข์ ให้บริการข้อมูลข่าวสารให้คำปรึกษา รับเรื่องปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชนและทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการร่วมตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานระดับจังหวัดและให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการในจังหวัดสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเสมอภาคมีคุณภาพ รวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และประชาชนได้รับความพึงพอใจ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย ด้วยภารกิจที่ได้กล่าวมาทำให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและเป็นศูนย์กลางให้ความช่วยเหลือ รับทราบปัญหาความต้องการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ และยังเป็นการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงการร้องเรียนร้องทุกข์ต่าง ๆ ของประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวกไม่ต้องมีพิธีการในการยื่นคำร้องเรียนร้องทุกข์ ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ประหยัดค่าใช้จ่ายเน้นการปฏิบัติการแก้ปัญหาแบบเชิงรุก และเป็นกลไกสำคัญที่จะสะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชนไปยังหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลเพื่อดำเนินการแก้ไข สร้างความเข้าใจ และเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับความเดือดร้อนต่อไป ซึ่งหากปัญหาความเดือดร้อนหรือข้อร้องเรียนต่าง ๆ สามารถแก้ไขได้ใน

พื้นที่อย่างรวดเร็ว ก็จะเป็นการลดความขัดแย้งหรือลดข้อพิพาทให้เกิดความสงบสุขในสังคม อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ นับตั้งแต่มีการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ขึ้น ศูนย์ดำรงธรรมได้ทำหน้าที่เป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการ บูรณาการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากเป็นช่องทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่มีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมสามารถดำเนินการยื่นคำร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และเป็นกลไกที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกทำให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น โดยผลการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมในภาพรวมพบว่าได้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ รวมทั้งสิ้น 3,267,513 เรื่อง ดำเนินการแล้วเสร็จไปแล้ว จำนวน 3,208,042 เรื่อง คงเหลือ จำนวน 59,471 เรื่อง (กองวิชาการและแผน, 2561)

และจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรื่องราวย่อยทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบนประเทศไทยมีพื้นที่ 20,107.057 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 12,566,911 ไร่ มีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศจังหวัดเชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ 204 ตำบล และ 2,066 หมู่บ้าน ประชากรรวมทั้งสิ้น

1,732,712 คน เป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจด้านสังคมและการเมืองและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการแข่งขันและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมจนเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานหรือสิทธิมนุษยชนของประชาชน ดังนั้นช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่พบว่าศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ได้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์จำนวน 9,128 เรื่อง ดำเนินการเสร็จแล้ว 8,248 เรื่อง คิดเป็นอัตราร้อยละ 90.35 คงเหลือจำนวน 880 เรื่อง คิดเป็นอัตราร้อยละ 9.64 และเพื่อให้ศูนย์ดำรงธรรมสามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดตัวชี้วัดไว้ 2 ประการ คือ

ตัวชี้วัดที่ 1 กำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนที่ ค้างดำเนินการตั้งแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2561 ให้ได้ข้อยุติในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่ ค้างดำเนินการ

ตัวชี้วัดที่ 2 กำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่รับเข้ามาในปีงบประมาณ 2562 ให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่รับเข้ามาทั้งหมด

อย่างไรก็ตามพบว่าการจัดการเรื่องราว ร้องทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ที่ จัดตั้งตามประกาศคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรง ธรรม ยังมีข้อจำกัดในอำนาจหน้าที่ในการ แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของ ประชาชน เนื่องจากประกาศ คณะรักษาความ สงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 กำหนดให้ศูนย์ ดำรงธรรมทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์เท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้มีอำนาจใน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ แต่ อย่งใด เช่น การตรวจสอบข้อเท็จจริง การ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือมีอำนาจในการออก หมายเรียกพยานหลักฐานต่าง ๆ มา ประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนและ ปัญหาของการที่ประกาศคณะรักษาความสงบ แห่งชาติฉบับดังกล่าวไม่ได้กำหนดขอบเขต อำนาจหน้าที่และภารกิจที่รับผิดชอบของศูนย์ ดำรงธรรมให้ชัดเจน จึงทำให้การรับเรื่อง ร้องเรียนร้องทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด เชียงใหม่เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่ทำ หน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ที่มีอยู่เดิม ทำให้ บทบาทในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศูนย์ ดำรงธรรมที่ต้องการให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็น ศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในพื้นที่ และสามารถแก้ไข ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ท้นต่อสถานการณ์ สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจาก ปัญหาดังกล่าวจึงควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติ กฎหมาย โดยได้ศึกษาถึงความเป็นมาและ

ความสำคัญ แนวคิดทฤษฎี กลไกที่ทำหน้าที่ใน การรับเรื่องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนใน ประเทศไทย และการจัดการเรื่องร้องเรียนร้อง ทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่เพื่อ ต้องการให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชนโดยศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเป็นไป ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม และให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเป็นศูนย์กลางใน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็น มาและ ความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎี กลไกที่เกี่ยวข้อง กับการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของ ประชาชนในประเทศไทย
2. เพื่อทราบถึงบทบาท อำนาจ หน้าที่ ของกลไกที่ทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ของประชาชน และศูนย์ดำรงธรรมใน การทำหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์และ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน
3. เพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสม เพื่อนำไปปรับใช้แก่ศูนย์ดำรงธรรมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงรูปแบบวิจัยโดย วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา งานวิจัยบทความ วิทยานิพนธ์ตัวบทกฎหมาย สื่อออนไลน์ และระเบียบของส่วนราชการต่าง ๆ มาแยกแยะหาหลักและประเด็นเพื่อนำมา วิเคราะห์หาข้อสรุปโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเรื่องร้องเรียนที่ค้างในปีงบประมาณ พ.ศ.2557-2561 มีจำนวน 483 เรื่อง สามารถดำเนินการยุติเรื่องได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้จำนวน 402 เรื่อง ผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่ค้างดำเนินการที่สามารถดำเนินการยุติได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 นั้น หากพิจารณาการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ สามารถดำเนินการได้ร้อยละ 83.23 ถือว่าผลการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่สามารถผ่านตัวชี้วัดตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 นั้น ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ทั้งหมด จำนวน 2,208 เรื่อง ดำเนินการยุติไป จำนวน 1,813 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 395 เรื่อง โดยเรื่องที่ดำเนินการยุติไปสามารถคิดเป็นร้อยละ 82 และสามารถแยกเป็นเรื่องร้องเรียน/ ร้องทุกข์แต่ละประเภท ดังนี้ เรื่องเดือดร้อนทั่วไป จำนวน 412 เรื่อง ดำเนินการยุติไป จำนวน 217 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน 195 เรื่อง การแจ้งเบาะแสกระทำความผิด จำนวน 87 เรื่องดำเนินการยุติไป จำนวน 87 เรื่อง การร้องเรียนหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่รัฐจำนวน 256 เรื่อง ดำเนินการยุติไป จำนวน 250 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ 6 เรื่อง การขอความช่วยเหลือจำนวน 220 เรื่อง ดำเนินการยุติไปจำนวน 91 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการจำนวน 129 เรื่อง ร้องเรียนปัญหาที่ดินจำนวน 66 เรื่อง ดำเนินการยุติไป 29 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ 37 เรื่อง ร้องเรียนเรื่อง

ปัญหาหนี้สิน จำนวน 42 เรื่อง ดำเนินการยุติไป 22 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ 20 เรื่อง การร้องเรียน/ร้องทุกข์เกี่ยวกับคดีคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 125 เรื่อง ดำเนินการยุติไปจำนวน 117 เรื่องอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวน 8 เรื่อง ร้องเรียน/ร้องทุกข์เรื่องทั่วไปขอข้อมูล ปรัชญา จำนวน 1,000 เรื่อง ดำเนินการยุติไป จำนวน 1,000 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ ตัวชี้วัดของกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดให้ ถือว่าการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้ผ่านตามตัวชี้วัดที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

จากการศึกษาพบว่าการจัดการเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ มีจุดเด่น – จุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น

1. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม เรื่องร้องเรียน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ทราบภายใน 15 วันหลังจากที่ได้รับหนังสือพร้อมทั้งให้หน่วยงานแจ้งผลการดำเนินการให้พร้อมทราบโดยตรงในกรณีผู้ร้องระบุชื่อและที่อยู่ และในกรณีที่เรื่องร้องเรียนที่มีความซับซ้อนและยากต่อการแก้ไขปัญหาตลอดจนเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานไม่รายงานผลการดำเนินการภายหลังจากที่มีหนังสือติดตามแล้วจะมีการประชุม คณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ในวันศุกร์ทุกสัปดาห์เพื่อติดตามเรื่องร้องเรียน นอกจากนั้นแล้วศูนย์ดำรงธรรมเชียงใหม่ นำข้อมูลผลการรับเรื่องร้องเรียนตลอดจนการ

ดำเนินการลงฐานข้อมูลศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด
เชียงใหม่ เป็นประจำทุกวัน

2. จากการศึกษาพบว่าศูนย์ดำรงธรรม
จังหวัดเชียงใหม่ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแต่รับเรื่อง
ร้องเรียนร้องทุกข์แล้วส่งแต่ให้หน่วยงานอื่น
เท่านั้น แต่พบว่าเรื่องร้องเรียนบางเรื่อง
เจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่
ได้ดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วย
ตนเอง

จุดด้อย

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไม่มี
ระเบียบหรือกฎหมายรับรอง เช่น การเป็น เจ้า
พนักงานตามกฎหมาย ไม่มีระเบียบเกี่ยวกับการ
จัดการเรื่องร้องทุกข์ของ ศูนย์ดำรง
ธรรมโดยเฉพาะ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาข้อ
ร้องเรียนร้องทุกข์ให้สำเร็จได้หรือไม่
จำเป็นต้องอาศัยทักษะ ประสบการณ์ของ
เจ้าหน้าที่ของแต่ละบุคคลเป็นหลัก และทำให้
การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เป็นไป
ด้วยความล่าช้า

จากการศึกษาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการ
การจัดการเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของศูนย์ดำรง
ธรรมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ายังมีปัญหา
เกี่ยวกับเรื่องอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา
เรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชน
เนื่องจากประกาศคณะรักษาความสงบ
แห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 กำหนดให้ศูนย์ดำรง
ธรรมทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้อง
ทุกข์เท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้มีอำนาจในการ
แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ แต่อย่างใด
เช่น การตรวจสอบข้อเท็จจริง การไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาท หรือมีอำนาจในการออกหมายเรียก
พยานหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการ
พิจารณาเรื่องร้องเรียนและปัญหาของการที่

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับ
ดังกล่าวไม่ได้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่
และภารกิจที่รับผิดชอบของศูนย์ดำรงธรรมให้
ชัดเจนจึงทำให้การรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์
ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่เกิดความ
ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับเรื่องราว
ร้องทุกข์ที่มีอยู่เดิม ทำให้บทบาทในการ
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนของ
ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ไม่เป็นไปตาม
เจตนารมณ์ของการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม ที่
ต้องการให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็นศูนย์กลางใน
การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
ในพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่าง
รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ สามารถอำนวยความสะดวก
เป็นธรรมให้กับประชาชนในพื้นที่ได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ สมามคนักปกครองแห่งประเทศไทย ได้เสนอแนวคิดในการยกร่าง
พระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม (ศูนย์
ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย, 2561) เพื่อให้
การดำเนินงานและสถานะของศูนย์ดำรงธรรม
ได้ดำเนินการต่อไปอย่างเป็นระบบซึ่งหลักการ
ที่ปรากฏในร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์
ดำรงธรรม โดยที่ประกาศคณะรักษาความสงบ
แห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ลงวันที่ 18
กรกฎาคม 2557 ให้จังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำรง
ธรรมทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้อง
ทุกข์ ให้บริการข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา
รับเรื่องปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะ
ของประชาชน ประกอบกับมีมติคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2559 ให้ผู้ว่าราชการ
จังหวัด จัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอขึ้นใน
อำเภอ กำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้
ความร่วมมือ สนับสนุนช่วยเหลือการ

ดำเนินการของศูนย์ดำรงธรรม และการดำเนินการดังกล่าว มีความก้าวหน้าเป็นที่พึงพอใจของประชาชนในการแก้ไขปัญหาความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือและบริการประชาชนให้เกิดความต่อเนื่อง ประชาชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินการของศูนย์ดำรงธรรม โดยร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมดังกล่าว ได้มีการแบ่งโครงสร้างของศูนย์ดำรงธรรม ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมส่วนกลาง ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ อยู่ภายใต้การบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการของศูนย์ดำรงธรรมแต่ละระดับ โดยร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม พ.ศ. ยังได้เพิ่มหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมให้มีหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท และกำหนดให้ประธานคณะกรรมการศูนย์ดำรงธรรมส่วนกลางโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์ดำรงธรรม ออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง เพื่อให้ศูนย์ดำรงธรรมสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วทั่วถึง ทันต่อสถานการณ์ และปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้โดยระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และยังเพิ่มอำนาจในการให้คณะกรรมการศูนย์ดำรงธรรมทุกระดับมีหนังสือและหรือสอบถามหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ

หรือของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเชิญผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐนั้น มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นประกอบการพิจารณาได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. กรณีปัญหาของอำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม

1.1 ปัญหาอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรมในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือแสวงหาข้อเท็จจริง กล่าวคือ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม กำหนดให้จังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เท่านั้น ดังนั้น ทำให้เมื่อศูนย์ดำรงธรรมรับเรื่องราวร้องทุกข์แล้ว ถ้าเห็นว่าคำร้องทุกข์ที่ได้รับอยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการอื่น ต้องส่งคำร้องทุกข์นั้นไปยังส่วนราชการอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนตามที่เห็นสมควร ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2552 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดวิธีการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ของส่วนราชการไว้

จึงเห็นได้ว่าการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์หรือการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนที่ร้องเรียนผ่านศูนย์ดำรงธรรมนั้น ต้องขอความร่วมมือและอาศัยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะเจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

ซึ่งเรื่องร้องเรียนบางเรื่องอาจยุติไปโดยที่ไม่เป็นที่พอใจแก่ผู้ร้องเรียน และแม้ข้อเท็จจริงบางเรื่องศูนย์ดำรงธรรมพิจารณาแล้วอาจเห็นว่าสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ร้องเรียนได้ แต่กับพบว่าไม่มีกฎหมายให้อำนาจแก่ศูนย์ดำรงธรรมที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาคู่กรณีได้ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมตามประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม ไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมที่ต้องการให้ ศูนย์ดำรงธรรมเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันท่วงทีต่อสถานการณ์สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่และประชาชนได้รับความพึงพอใจและแม้ข้อ 5 ของประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าว จะกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจ สั่งการบังคับบัญชา กำกับ ดูแล บรรดาข้าราชการและพนักงานของรัฐในเขตจังหวัดยกเว้นข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ข้าราชการทหาร ข้าราชการ ฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการในสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พนักงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และข้าราชการในสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประจำจังหวัดก็ตาม แต่จากการศึกษาพบว่าเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนร้องเรียนบางเรื่องยังขาดพยานหลักฐานประกอบข้อเท็จจริงในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ดังนั้นก่อนที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้มีข้อสั่งการในข้อร้องเรียนนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวก่อน แต่เมื่อพิจารณาจากประกาศคณะกรรมการความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าวแล้ว พบว่าประกาศดังกล่าวไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้อย่างไร

และแม้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเรื่องราวจ้างทุกซ์ พ.ศ. 2552 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดวิธีการจัดการเรื่องราวจ้างทุกซ์ของส่วนราชการ จะได้กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดการเรื่องราวจ้างทุกซ์ และคณะกรรมการจัดการเรื่องราวจ้างทุกซ์ประจำกระทรวงซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคำร้องทุกซ์ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดหรือเรื่องร้องทุกซ์ของส่วนราชการภายในกระทรวงตามลำดับ โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีหนังสือมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือส่งผู้แทนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐนั้น มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นประกอบการพิจารณาได้ ก็ตาม แต่โครงสร้างคณะกรรมการดังกล่าวก็ยังไม่ครอบคลุมถึงการจัดการเรื่องราวจ้างทุกซ์ของศูนย์ดำรงธรรม

อย่างไรก็ตามหากเป็นเรื่องร้องเรียนที่มีความซับซ้อนและยากต่อการแก้ไขปัญหาตลอดจนเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานไม่รายงาน

ผลการดำเนินการภายหลังจากที่มีหนังสือติดตามแล้วศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่จะนำเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเข้าที่ประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการประชุมทุกสัปดาห์เพื่อขอทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 ปัญหาอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาบทบาทอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบทบาทของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ บทบาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเนื่องจากประชาชนได้ยื่นเรื่องร้องทุกข์โดยมีความประสงค์จะให้ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่เป็นตัวกลาง ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถึงแม้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่จะได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์มีอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อหาข้อยุติไว้ก็ตามแต่การกำหนดอำนาจหน้าที่ดังกล่าวก็เป็นการแบ่งหน้าที่ภายในส่วนราชการเท่านั้นและในทางปฏิบัติเมื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทพบว่าเจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจรองรับไว้จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น ไม่มีอำนาจเรียกคู่กรณีอีกฝ่ายมาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ หรือสภาพบังคับของสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้ แม้จะได้ทำการตกลงและมีการจัดทำบันทึกกันไว้แต่เมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคู่กรณีอีกฝ่ายมีสิทธิเพียงนำสัญญาดังกล่าวไปฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น ซึ่งต่างกับศูนย์ดำรงธรรมอำเภอแม้ประกาศคณะรักษาความสงบ

แห่งชาติฉบับที่ 96/2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม จะไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเอาไว้ แต่นายอำเภอสามารถใช้อำนาจในการไกล่เกลี่ยภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534, 2534) ประกอบกับกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เป็นคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ และไม่ใช้ ความผิดเกี่ยวกับเพศ (กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553, 2553) และในเรื่องที่พิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดินมรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท (กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ.2553, 2553) ทำให้ ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอสามารถอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชนในพื้นที่ได้และสามารถลดคดีที่จะขึ้นสู่ศาลได้อีกจำนวนหนึ่ง ดังนั้นหากกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ของการไกล่เกลี่ยของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดให้มีสภาพบังคับทางกฎหมาย ก็จะทำให้การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาบังคับใช้กับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาททางแพ่ง ได้แก่ ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับที่ดินที่ไม่ใช่ข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับมรดก และข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท และการไต่ถามข้อพิพาททางอาญา ได้แก่ ความผิดอันยอมความได้ และความผิดลหุโทษตามมาตรา 390-395 และมาตรา 397 และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวม และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ตามท้ายพระราชบัญญัติ และพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีการบังคับใช้ในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2562 (พระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562, 2562) ดังนั้น หากศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่นำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนก็จะทำให้อำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

2. กรณีปัญหาความซ้ำซ้อนในอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานระดับจังหวัด และให้เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการความร่วมมือของส่วนราชการทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งปฏิบัติตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล แต่ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าวกำหนดเพียงให้ ศูนย์ดำรงธรรม ทำหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์เท่านั้น ไม่มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่

และภารกิจที่รับผิดชอบให้ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ที่มีอยู่เดิม เช่น ศูนย์บริการสำนักนายกรัฐมนตรี ที่มีหน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชนที่เสนอต่อนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ โดยการมีบทบาทในการตรวจสอบและรายงานข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่มีอำนาจหน้าที่ให้มีบทบาทการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนและมีหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนใน ทุกกรณีไม่ว่าผู้กระทำละเมิดจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานใดไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ตามและไม่จำกัดว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานดังกล่าว นั้นจะชอบด้วยกฎหมายแต่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมย่อมอยู่ในขอบเขตการทำหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำหรือละเลยการกระทำซึ่งไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และไม่มีองค์กรอื่นตรวจสอบนอกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเท่านั้นโดยเป็นไปตามกลไกของสหประชาชาติส่วนขอบเขตอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมมีอย่างกว้างขวาง เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทุกเรื่อง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจากบทบาทอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมดังกล่าวมาอาจจะ

ดูซ้ำซ้อนกันในเรื่องการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์หน่วยงานอื่นๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ก็ตาม แต่ก็เห็นว่าการภารกิจของศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เท่านั้น เมื่อรับเรื่องแล้วก็จะส่งต่อไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการจัดตั้งไว้ที่ส่วนกลางเท่านั้นทำให้ประชาชนอาจจะเข้าถึงไม่สะดวกในส่วนภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดินกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความแตกต่างจากศูนย์ดำรงธรรมอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ ส่วนหากการกระทำใดเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนก็จะเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่สำหรับอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมนั้นมีอำนาจที่กว้างขวางมากกว่าทั้งสองหน่วยงาน เพราะหากเป็นปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนแล้ว ศูนย์ดำรงธรรมต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกกรณี ทั้งนี้ เพราะรัฐต้องการให้กลไกศูนย์ดำรงธรรมเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาความความร้อนของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก สามารถแก้ไขให้เสร็จในพื้นที่ได้ ก็จะเป็นการอำนวยความสะดวกธรรมให้กับประชาชน และประชาชนได้รับความพึงพอใจ ดังนั้นการที่มีการจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจะก่อให้เกิดผลดีที่ทุกคำร้องเรียนที่จะได้รับการตรวจสอบในบริบทและมิติที่แตกต่างกันอีกทั้งย่อมเป็นผลดีต่อสังคมและประชาชนที่จะพึงได้รับประโยชน์จากการทำหน้าที่ที่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แม้ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม จะได้บัญญัติเรื่องหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดไว้เฉพาะให้มีหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ โดยที่ไม่ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ แต่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ก็สามารถใช้อำนาจในทางการบริหารโดยเฉพาะอำนาจในการบริหารของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ จากประชาชน และมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์แบบเชิงรุกของเจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ที่ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแต่รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์แล้วส่งแต่ให้หน่วยงานอื่นเท่านั้น แต่พบว่าเรื่องร้องเรียนบางเรื่องเจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงด้วยตนเอง นอกจากนั้น ยังได้มีการกำกับตรวจสอบ ติดตาม เรื่องร้องเรียนโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และในกรณีที่เรื่องร้องเรียนที่มีความซับซ้อนและยากต่อการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเรื่องร้องเรียนที่หน่วยงานไม่รายงานผลการดำเนินการภายหลังจากที่มีหนังสือติดตามแล้ว จะมีการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่ในวันศุกร์ทุก

สัปดาห์ เพื่อติดตามเรื่องร้องเรียน จึงทำให้ผลการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเชียงใหม่เป็นไปตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรมมีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพิจารณาคำร้องเรียน และให้นำหลักการแสวงหาข้อเท็จจริงในรูปแบบได้สวนมาบังคับใช้ในชั้นเจ้าหน้าที่ โดยให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมมีอำนาจในการออกหมายเรียกพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น พยานเอกสาร พยานวัตถุ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ก็จะทำให้ศูนย์ดำรงธรรมปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนั้นควรกำหนดบทลงโทษกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันสมควร

2. ควรกำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยออกเป็นกฎกระทรวงกำหนดประเภทข้อพิพาททั้งคดีแพ่งและคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ และกำหนดให้ผลการไกล่เกลี่ยมีสภาพข้อบังคับโดยที่ไม่ต้องไปฟ้องร้องคดีใหม่หรือกำหนดให้ส่งข้อพิพาทดังกล่าวที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน มาตรา 61/2, 61/3 ประกอบกับกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ย

และประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553 โดยหากเป็นข้อพิพาททางแพ่งให้ส่งไปให้อำเภอที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอดำเนินการไกล่เกลี่ยและหากเป็นข้อพิพาททางอาญาให้ส่งให้อำเภอที่ความผิดทางอาญาเกิดขึ้นในเขตอำเภอเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรือนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนก็จะทำให้อำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม โดยกำหนดโครงสร้างของศูนย์ดำรงธรรมส่วนกลาง ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ ขอบเขตภารกิจให้ชัดเจน หรือกำหนดโครงสร้างของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด และศูนย์ดำรงธรรมอำเภอให้เป็นโครงสร้างหนึ่งในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2552 และกำหนดให้มีคณะกรรมการศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและอำเภอเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานของศูนย์ดำรงธรรมและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวให้ชัดเจน

4. เนื่องจากการปฏิบัติงานของศูนย์ดำรงธรรมมีภารกิจที่กว้างขวาง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ดำรงธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ความรู้และทักษะในการจัดการเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ เช่น ความรู้ด้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เทคนิคในการประสานความร่วมมือ เทคนิคในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นต้น เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการประชาชนได้อย่างแท้จริง และจำเป็นที่ต้องสร้างเครือข่ายการทำงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนต่อไป

5. ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญและเป็นเครื่องมือสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองและสาธารณะ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้สิทธิการยื่นคำร้องมีความทันสมัยโดยนำเทคโนโลยีมาจัดการเรื่อง

ร้องเรียนโดยใช้วิธีการยื่นเรื่องร้องเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-petitions) เพื่อให้เป็นกลไกที่เปิดกว้างและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และเห็นควรให้ศูนย์ดำรงธรรมดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเรื่องร้องเรียน ความต้องการของประชาชนต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวส่งต่อไปกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไปวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา ความต้องการประชาชนเพื่อรัฐบาลจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็น ทิศทางการขับเคลื่อน ป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของประเทศ อันจะทำให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง

แหล่งอ้างอิง

- กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. 2553. (2553, 17 กันยายน).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 54 ก. หน้า 22-27.
- กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ.2553. (2553, 7 กันยายน).
- ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 54 ก. หน้า 13-21.
- กองวิชาการและแผน. (2561). รายงานผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียนที่มีความยุ่งยาก และซับซ้อนของศูนย์ดำรงธรรม. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://multi.dopa.go.th/tspd/official_letter/view427
- นริสา วุฒิปัญญาเลิศ. (2545). กลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม. (2557, 23 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 138 ง. หน้า 8-9.
- พรประภัสร์ แพ่งพิบูลย์. (2553). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 : ศึกษาเฉพาะ: ศาลจังหวัด เชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพายัพ).
- พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก. หน้า 13-21.

28 วารสารปัญญา ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2564)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534. (2534, 4 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 108 ตอนที่ 156. หน้า 1-41.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย. (2561). ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม. สืบค้น 10 มกราคม 2563, จาก <http://www.damrongdhama.moi.go.th/download/load/w3755.pdf>

สำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2559). คู่มือการดำเนินการแก้ไขปัญหาการร้องทุกข์/ร้องเรียน ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา
โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยอนุบาลชั้นปีที่ 1

A SET OF ACTIVITIES TO ENHANCE LEARNING EXPERIENCE TO PROMOTE
COGNITIVE DEVELOPMENT BY USING SCIENTIFIC PROCESSES FOR PRESCHOOL
CHILDREN, KINDERGARTEN, YEAR 1

บัวแก้ว ทองคำ¹

Buakaew Thongkam

Corresponding Author Email: bukaew653@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้ชุดฝึกการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 1 โดยนำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรม และแบบสังเกตที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีอ่อนเมือง ตำบลแม่ณะ อำเภอยางตลาด จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 11 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยค่าเฉลี่ย ได้แก่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติวิเคราะห์ Pair sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้ชุดฝึกการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ภาพรวมผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ =32.91) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ =74.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า คะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 41.09

2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีคะแนนบันทึกก่อนเรียนเฉลี่ย 32.91 คะแนนบันทึกหลังเรียนเฉลี่ย 74.00 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 41.09 และเมื่อเปรียบเทียบค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 24.06 กับค่า t ที่เปิดตารางระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ 1.81 ซึ่งมีค่ามากกว่า แสดงว่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: การส่งเสริม, พัฒนาสติปัญญา, ทักษะทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purpose of this research 1) to study the use of training kits for promoting and developing basic scientific skills for kindergarten children in the first year at Ban Mae Na Child Development Center, Moo 2, Mae Na Subdistrict Municipality. Chiang Dao District

¹ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีอ่อนเมือง ตำบลแม่ณะ อำเภอยางตลาด จังหวัดชัยภูมิ

Chiang Mai Province 2) to compare basic science basic skills for first-year preschool children before and after using the basic science skill training form for first-year children at Ban Mae Na Child Development Center, Moo 2, Mae Na Subdistrict Municipality. Chiang Dao District Chiang Mai Province, Semester 2, Academic Year 2018, 11 students

The results of the research were as follows:

An overview of the results of comparing behaviors before and after the use of the experience plan to promote the cognitive development using the scientific process. Kindergarten Year 1 had a pre-school grade point average ($\bar{x}$ = 32.91), average score after class ($\bar{x}$ = 74.00). When considered individually, it was found that the post-class score increased from the pre-school score. The average value was 41.09 results of comparing behaviors before and after the use of the experience plan to promote the cognitive development using the scientific process. Kindergarten year 1 had an average pre-school record score of 32.91, mean post-school record 74.00 had a mean difference of 41.09, and when comparing the calculated t value of 24.06 with the t value opened, the statistical significance level of .05 was equal to. 1.81 which is greater than Show that the comparison of behavior after school was higher than the result of the comparison of the behavior before school. Statistically significant at .05.

Keywords: promotion, intelligence development, scientific skills

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของคนเรา จะเห็นว่าแม้แต่เด็กปฐมวัยก็ยังได้รับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้น ประกอบกับเด็กปฐมวัย มีความอยากรู้อยากเห็นและมักจะตั้งคำถามกับ สิ่งรอบตัวอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และจะได้มีโอกาสพัฒนาและประยุกต์ความรู้เหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต นำเสนอทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ ครูและ ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้แก่เด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ทักษะการสังเกต ทักษะการ

จำแนกประเภททักษะการทำนาย ทักษะการวัด ทักษะการคำนวณทักษะการจัดกระทำ และสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างมิติของวัตถุ และทักษะการลงความคิดเห็นจากข้อมูลการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์ให้แก่เด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรจะต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เช่น พาเด็ก ๆ ไปทัศนศึกษาหาสื่ออุปกรณ์ของจริงที่เด็กได้หยิบจับ ทดลองกระทำกับวัตถุสิ่งของจริง โดยประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็กนั้นจะต้องมีความหมายต่อเด็ก เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เคยเรียนรู้ เคยพบเห็น และสามารถนำมาปรับใช้ได้ในอนาคต สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551, น. 12) เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญในการพัฒนาเรียนรู้ เนื่องจากเด็กในวัยนี้จะมี

การพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา ในหลักสูตร ปฐมวัย จึงกำหนดให้ สถานศึกษา จัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ให้มี รูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับ อายุและ ระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยกำหนดให้เด็ก ปฐมวัย ได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้ มีโอกาสลงมือทำเคลื่อนไหว ทดลอง เล่น สืบค้น คิดแก้ปัญหาได้ ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, น. 52)

ยศวีร์ สายฟ้า (2551, น. 1) กล่าวว่า เด็กเปรียบเสมือนแก้วน้ำที่พร้อมจะถูกเติมเต็ม และคำกล่าวนี้อสอดคล้องกับลักษณะการ เรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากตั้งแต่เมื่อ แรกเกิดการเรียนรู้หรือประสบการณ์เดิมของเด็ก เปรียบเสมือนกับแก้วที่มีน้ำอยู่แล้วทุกสิ่ง ทุกอย่างบนโลกนั้นล้วนแล้วแต่เป็นที่น่าสนใจ น่าสืบค้นน่าสำรวจดังนั้น เมื่อเด็กเริ่มเจริญวัย ขึ้นและรับประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามามากขึ้น แก้วที่มีน้ำอยู่บ้างแล้วนั้นก็ถูกเติมถึงขอบแก้ว ซึ่งนั้นก็หมายความว่า การเรียนรู้ประสบการณ์ ใหม่ ๆ และการสร้างความหมายใหม่ในสิ่งต่าง ๆ ของเด็กได้เกิดขึ้นนั้นแล้วนั่นเอง บริบท ดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยกล่าวคือหลัก สำคัญ ประการหนึ่งของการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์นั้นก็คือการสร้างความหมายของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระบบและ เป็น กระบวนการการเรียนรู้ของ เด็กปฐมวัยกับ ประสบการณ์วิทยาศาสตร์จะสอดคล้องกัน โดยใช้ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ เป็นทักษะทางสติปัญญาที่แสดงถึง ความสามารถในการฝึกฝนกระบวนการทาง ความคิดอย่างมีระบบ โดยใช้ประสาทสัมผัส

ทั้งห้าในการรับรู้ การค้นหาศาสตร์ความรู้ การ สืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหาเด็กเป็น เหมือนนักวิทยาศาสตร์ตัวน้อย ๆ ที่มีความ สงสัยใคร่รู้มีคำถามเกี่ยวกับโลกธรรมชาติ รอบตัว และเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวผ่าน ประสบการณ์ต่างๆ ตลอดเวลา การกระตุ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงเป็นการ ตอบสนองต่อธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการใช้ กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และจิตวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็น ทักษะและลักษณะนิสัยของบุคคลที่ช่วยใน การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก รอบตัวทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย พนิตสุภา โก ศิลา (2553, น. 147-148) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะ กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และคุณลักษณะด้านจิตพิสัย สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียน การสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและการ พัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่า เถณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 80/80 เป็นร้อยละ 87.22

จากการศึกษาความสำคัญของการ ศึกษาในระดับปฐมวัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัด ประสบการณ์ที่ สอดคล้องกับทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดย ตระหนักถึงความเป็นบริบทของปฐมวัย ซึ่ง

เป็นวัยที่ขาดพื้นฐานประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เด็กปฐมวัยจะสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติ และนอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้นผู้วิจัยจึงเลือกการจัดประสบการณ์โดยใช้เป็นแนวทางมาประยุกต์ผ่านการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาโดยใช้การฝึกทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านแม่นะ หมู่ 2 สังกัดเทศบาลตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งน่าจะเป็นวิธีที่สนองต่อการปูพื้นฐานประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้ชุดฝึกการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่นะ หมู่ 2 สังกัดเทศบาลตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่นะ หมู่ 2 สังกัดเทศบาลตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านแม่นะ หมู่ 2 สังกัดเทศบาลตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

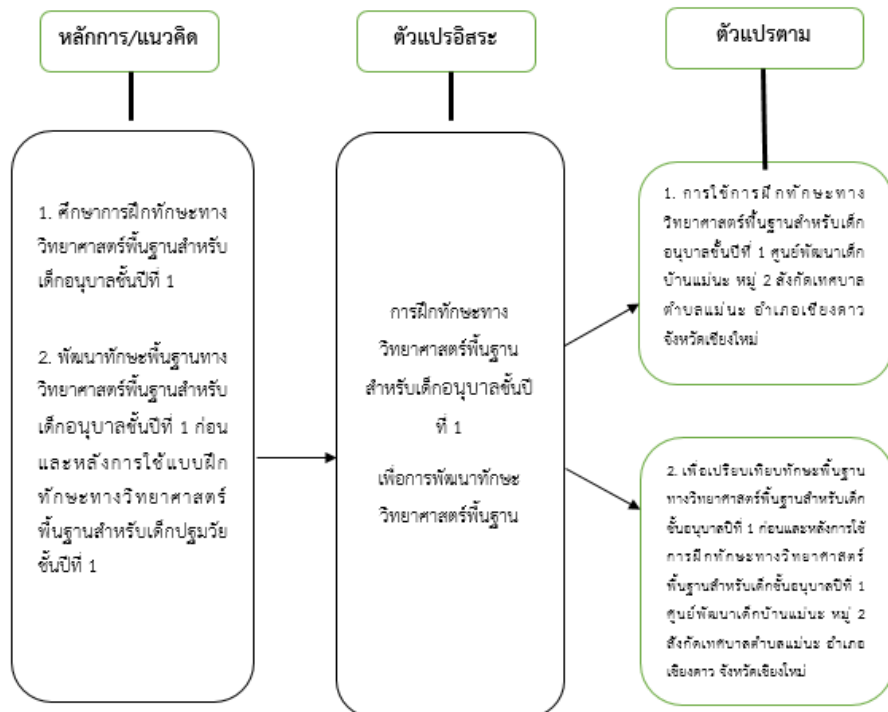
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ชุดการฝึกการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านแม่นะ หมู่ 2 สังกัดเทศบาลตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
2. แบบทดสอบวัดทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานของเด็กเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า .80

กำหนดหัวเรื่องตามเนื้อหาของแบบฝึกทักษะแต่ละหน้า และศึกษามโนทัศน์ ของเรื่องที่เรียนอย่างชัดเจนโดยจัดทำตารางกำหนดหัวเรื่องที่เรียนแต่ละสัปดาห์และสาระสำคัญของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการฝึกทักษะวิทยาศาสตร์พื้นฐานจากผลการศึกษาได้หัวเรื่องที่ จะนำไปจัด กิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการแบบฝึกทักษะวิทยาศาสตร์พื้นฐาน

สัปดาห์ที่	การฝึกทักษะ/หัวข้อเรื่อง
1	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ร่างกายของฉัน
2	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อวัยวะอยู่ไหน
3	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 หน้าท้องอวัยวะ

สัปดาห์ที่	การฝึกทักษะ/หัวข้อเรื่อง
4	หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิ่งมีชีวิตเป็นอย่างไร
5	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 สิ่งไม่มีชีวิตเป็นอย่างไร
6	หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การจำแนกประเภทของสิ่งมีชีวิต
7	หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ส่วนประกอบของแม่เหล็ก
8	หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 พลัง...แม่เหล็ก
9	หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ดูดหรือผลัก
10	หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 ส่วนประกอบของดิน
11	หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 มาจำแนกดินกันเถอะ
12	หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 ดินไหนอุ้มน้ำได้ดีกว่ากัน
13	หน่วยการเรียนรู้ที่ 13 อากาศมีแรงดันหรือไม่
14	หน่วยการเรียนรู้ที่ 14 มหัศจรรย์แรงดันของน้ำ
15	หน่วยการเรียนรู้ที่ 15 ลอยหรือจม
16	หน่วยการเรียนรู้ที่ 16 ดินน้ำมันแปลงร่าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามแบบแผนการวิจัย One group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, น. 60)

O1 X O2

เมื่อ O1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

O2 แทน การทดสอบหลังเรียน

X แทน การเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

1. ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ นวัตกรรม และแบบสังเกตที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีอ่อนเมือง ตำบลแม่ณะ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้มีการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้วยการทำไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยได้แบ่งการทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) การนำไปทดลองหาค่าประสิทธิภาพแบบเดี่ยว 1 : 1 , 1 : 10, 1 : 100 โดยทดลองกับนักเรียน ที่มีความสามารถต่างกันคือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน พบว่า ผลที่ได้จากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบชุดแบบฝึกทักษะวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 อยู่ในระดับ $E_1/E_2 = 80.32/80.59$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 จึงสามารถนำไปใช้ในการวิจัยกับกลุ่มทดลองเพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาต่อไป

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดย เปรียบเทียบความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ

ทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำคะแนนความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้จาก แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เพื่อตอบคำถามของการทดลอง การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติวิเคราะห์ Pair sample t-test หลังจากนั้นนำค่าสถิติที่ได้มาแปลความหมายต่อไป

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การใช้ชุดฝึกการส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาทักษะทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานสำหรับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ณะ หมู่ 2 สังกัดเทศบาลตำบลแม่ณะ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลที่ได้จากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบชุดแบบฝึกทักษะวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 อยู่ในระดับ $E_1/E_2 = 80.32/80.59$ สามารถนำไปใช้กับกลุ่มทดลองเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาพรวม
ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลัง
การใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริม

พัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ค่าความแตกต่าง
1	88	200	112
2	93	201	108
3	99	202	103
4	92	206	114
5	93	198	105
6	104	198	94
7	96	199	103
8	103	206	103
9	102	206	104
10	88	199	111
รวม	958	2015	1057
ค่าเฉลี่ย	95.80	201.50	105.70
			t = 24.06

จากตาราง 53 แสดงภาพรวมผลการ
เปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้
แผนการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริม
พัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีคะแนน
เฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x}$ = 95.80) คะแนนเฉลี่ย
หลังเรียน ($\bar{x}$ = 201.50) เมื่อพิจารณาเป็น
รายบุคคล พบว่า คะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจาก
คะแนนก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 105.70เมื่อ

เทียบกับค่าตาราง t ที่ .05 มีค่าเท่ากับ 1.83
แสดงว่าค่าเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่า
ค่า t วิฤติ จึงสรุปได้ว่า วนวัตกรรมมี
ประสิทธิภาพ

ภาพรวมผลการเปรียบเทียบพฤติกรรม
ก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์
เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1

การเปรียบเทียบ	n	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{d}$	SD _d	t
ก่อนเรียน	10	95.80	5.96	105.70	5.81	24.06
หลังเรียน	10	201.50	3.34			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 p < .05

ภาพรวมผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 พบว่า มีคะแนนบันทึกก่อนเรียนเฉลี่ย 95.80 คะแนนบันทึกหลังเรียนเฉลี่ย 201.50 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 105.70 และเมื่อเปรียบเทียบ

ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 24.06 กับค่า t ที่เปิดตารางระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เท่ากับ 1.83 ซึ่งมีค่ามากกว่า แสดงว่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre1 - Pre1	4.300	1.059	.335	3.542	5.058	12.836	9	.000
Pair 2	Pre2 - Pre2	3.100	.568	.180	2.694	3.506	17.270	9	.000
Pair 3	Pre3 - Pre3	3.200	.919	.291	2.543	3.857	11.012	9	.000
Pair 4	Pre4 - Pre4	5.100	.738	.233	4.572	5.628	21.857	9	.000
Pair 5	Pre5 - Pre5	4.800	1.135	.359	3.988	5.612	13.370	9	.000
Pair 6	Pre6 - Pre6	4.500	.850	.269	3.892	5.108	16.745	9	.000
Pair 7	Pre7 - Pre7	2.900	.738	.233	2.372	3.428	12.429	9	.000
Pair 8	Pre8 - Pre8	4.900	.568	.180	4.494	5.306	27.297	9	.000
Pair 9	Pre9 - Pre9	4.600	1.265	.400	3.695	5.505	11.500	9	.000
Pair 10	Pre10 - Pre10	2.700	.823	.260	2.111	3.289	10.371	9	.000
Pair 11	Pre11 - Pre11	4.700	.949	.300	4.021	5.379	15.667	9	.000
Pair 12	Pre12 - Pre12	4.300	.675	.213	3.817	4.783	20.146	9	.000
Pair 13	Pre13 - Pre13	4.900	.994	.314	4.189	5.611	15.582	9	.000
Pair 14	Pre14 - Pre14	4.300	.675	.213	3.817	4.783	20.146	9	.000
Pair 15	Pre15 - Pre15	3.600	.966	.306	2.909	4.291	11.784	9	.000
Pair 16	Pre16 - Pre16	4.000	.471	.149	3.663	4.337	26.833	9	.000
Pair 17	Pre17 - Pre17	4.100	.738	.233	3.572	4.628	17.571	9	.000
Pair 18	Pre18 - Pre18	3.600	.516	.163	3.231	3.969	22.045	9	.000
Pair 19	Pre19 - Pre19	4.300	1.337	.423	3.343	5.257	10.167	9	.000
Pair 20	Pre20 - Pre20	3.800	.789	.249	3.236	4.364	15.234	9	.000
Pair 21	Pre21 - Pre21	3.400	.966	.306	2.709	4.091	11.129	9	.000
Pair 22	Pre22 - Pre22	3.800	.632	.200	3.348	4.252	19.000	9	.000
Pair 23	Pre23 - Pre23	4.000	.471	.149	3.663	4.337	26.833	9	.000
Pair 24	Pre24 - Pre24	4.700	1.160	.367	3.871	5.529	12.818	9	.000
Pair 25	Pre25 - Pre25	4.300	1.160	.367	3.471	5.129	11.727	9	.000
Pair 26	Pre26 - Pre26	3.600	.789	.249	3.236	4.364	15.234	9	.000

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย ที่พัฒนาให้เกิดทักษะการคิดเชิงเหตุผลและกระบวนการคิดเป็นความสำคัญยิ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นเพื่อสร้างผู้เรียนหรือเยาวชนไทยที่มีทักษะการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในโลกอนาคต และการวิเคราะห์สถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านทักษะทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทาง

สติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มี 16 หน่วยการเรียนรู้ และ 26 แผนการเรียนรู้ จากตาราง Paired sample Test ตารางค่า t มีค่าความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละแผนการเรียนรู้ที่มีค่า t สูงสุดคือแผนการเรียนรู้ที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ แม่เหล็ก หรรษา แผนการเรียนรู้ พลังแม่เหล็กมีค่า $t = 27.29$ รองลงมา มีค่า t เท่ากันคือแผนการเรียนรู้ที่ 16 หน่วยการเรียนรู้ ลอยและจม แผนการเรียนรู้ ดินน้ำมันแปลงร่าง และแผนการเรียนรู้ที่ 23 หน่วยการเรียนรู้ ต้นไม้ที่

รักมีค่า $t = 26.83$ ส่วนแผนการเรียนรู้ที่มีค่าความแตกต่างของผู้เรียนน้อยที่สุดคือหน่วยการเรียนรู้ เรื่องเงา แผนการเรียนรู้เล่นกับเงามีค่า $t = 10.16$ จากความแตกต่างค่า t ที่สูงสุดและต่ำสุด ในแผนการเรียนรู้ที่มีค่า t ต่ำสุด ผู้วิจัยจะต้องศึกษาศึกษาหาข้อบกพร่องว่าเกิดจากสาเหตุอะไรแล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาและทดลองเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องทำให้นวัตกรรมชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอื่นต่อไปซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนวพร ทวีวิทย์ชาคริยะ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ

ทดลองกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติมี ความคิดเชิงเหตุผลต่างกัน กล่าวคือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองมี ความคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรเน้นเรื่องความความร่วมมือของเด็กผ่านฐานกิจกรรม และกระตุ้นความคิดของเด็กด้วยคำถามทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้การจัดการแสวงหาคำตอบอย่างง่ายให้กับตัวเด็ก
2. ควรพาเด็กปฐมวัยไปศึกษานอกสถานที่เช่น นิทรรศการทางวิทยาศาสตร์ หรือ ศึกษานอกห้องเรียนเพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่ๆให้กับเด็กได้เรียนรู้จากของจริงเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของเด็กปฐมวัย

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พนิตสุภา โกศลลา. (2553). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคุณลักษณะด้านจิตพิสัย สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา,มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2551). *เมื่อเด็กปฐมวัยเรียนปนเล่นกับวิทยาศาสตร์ : หลักการและรูปแบบ การสอน วิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

**ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
“โดยใช้สิ่งของใกล้ตัวเรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2**
**A SET OF EXPERIENCE-ENHANCING ACTIVITIES TO IMPROVE SCIENCE PROCESS
SKILLS “BY USING OBJECTS FUN COUPLED LEARNING” FOR PRESCHOOL
CHILDREN KINDERGARTEN YEAR 2**

นวลจันทร์ บุตดา¹

Nualchan Butda

Corresponding Author Email: Nualchan01042511@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัวเรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัวเรียนรู้ควบคู่สนุก” เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ one – group pre – posttest กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ อนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7 คน สถิติที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา และ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า ผลที่ได้จากแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัวเรียนรู้ควบคู่สนุกชั้นอนุบาลปีที่ 2 อยู่ในระดับ 80.31/80.26

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัวเรียนรู้ควบคู่สนุก” มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทั้งหมด ($\bar{X}$ = 6.30) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนทั้งหมด ($\bar{X}$ = 23.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า คะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 17.43 เมื่อเทียบกับค่าตาราง t ที่ .05 มีค่าเท่ากับ 1.94 แสดงว่าค่าเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าค่า t วิฤติจึงสรุปได้ว่านวัตกรรม มีประสิทธิภาพ และภาพรวมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 5 หน่วย ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 6.29 คะแนนทดสอบหลังเรียนเฉลี่ย 23.71 มีค่าเฉลี่ยผลต่าง 17.43 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนรวมทั้งค่า t ที่ .05 = 1.94 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะทางวิทยาศาสตร์, กิจกรรมเสริมประสบการณ์, เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to develop a set of activities to enhance the experience "using objects near your body. Learn in conjunction with fun "for early childhood Kindergarten 2) to compare the science process skills of early childhood. Before and after

¹ ข้าราชการครูเทศบาลตำบลแม่ณะ

the experience was organized with a set of experience activities. "Use something close to you This study was one group pretest - posttest design, a sample of 7 subjects using Kindergarten Year 2, Semester 2, Academic Year 2019, using descriptive statistics and t-test

The results of the research were as follows:

1. Development and development of a set of activities to enhance the experience "Use nearby things Learn in conjunction with fun "for early childhood In Kindergarten Year 2, it was found that the results from the experience enhancement activity plan to develop scientific process skills Using objects near the body to learn together fun. Kindergarten 2 level at 80.31 / 80.26 level.

2. The results of comparing the achievement before and after using the experience enhancement activities. "Use something close to you Learning while having fun." The average score before all studies ($\bar{X}$ = 6.30). The average score after all studies ($\bar{X}$ = 23.71). This means that the mean of 17.43, compared to the table t at .05 is 1.94, indicating that the post-test mean is greater than the critical t value. Efficient And an overview of the learning achievement of 5 units of Kindergarten 2 students before and after using the experience enhancement activity package "Use something close to you "Learning while having fun" had an average pre-test score of 6.29, an average post-test score of 23.71 and a mean difference of 17.43, and when comparing the pre- and post-study scores and t at .05 = 1.94, the post-learning achievement Using the experience-enhancing activity package Have a higher average than academic achievement before using the activity Statistically significant at .05.

Keywords: Development, Scientific Skills, Experience Activities, Early Childhood

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อพัฒนา “คน” ให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ ให้สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันที่รวดเร็วรุนแรง ดังนั้นประชากรวัยเรียนทุกคนควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ เพราะการศึกษาเป็น กระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต การพัฒนาจึงต้องพัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพราะในช่วงนี้ เด็ก ๆ จะสามารถเรียนรู้ได้ดีและเป็นการวางรากฐานในการศึกษาในระดับต่อ ๆ ไปของชีวิต ซึ่งการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพนั้น เป็นผลจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัย

ดังที่ Illig (1998, p. 35-36), เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551, น. 12) และ เทพัญญา พรหมขัติ แก้ว (2554, น. 33) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัยว่า เป็นช่วงที่สำคัญ เนื่องจากเด็กช่วงปฐมวัย 0-6 ปี มีการพัฒนาสูงสุด ซึ่งเซลล์สมองในช่วงนี้จะแตกเพิ่มเส้นใยในสมองเชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมองด้วยกันอย่างมากมาย รวดเร็วและจะมีความสามารถในการเรียนรู้ดีกว่าในวัยอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่าประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวางรากฐานให้แก่บุคลากรในประเทศตั้งแต่ปฐมวัยดังที่ Driver (2001) กล่าวว่า การสอนเป็นงาน ที่ซับซ้อนไม่มีรูปแบบกลยุทธ์การสอนใด ๆ

สมบูรณ์มีประสิทธิภาพ ครูจึงต้องมีการพัฒนา ด้านการ จัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ การ พัฒนาคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมรรถนะหนึ่งของคนก็คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ด้านการคิด การแก้ปัญหา มี เหตุผลมีทักษะด้าน วิทยาศาสตร์ แต่ใน ปัจจุบันประเทศไทยขาดแคลนนักวิจัย และ นักประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีเป็นอย่างมากทำให้ผลงานทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นใช้เอง น้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ การศึกษา ของไทยเกี่ยวกับการเรียนวิทยาศาสตร์และ พัฒนาการทางด้านทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ทั้งระดับมัธยม ประถมศึกษา และระดับปฐมวัยนักเรียนมีคุณภาพด้านนี้อยู่ ในเกณฑ์ที่ต้องเร่งดำเนินการพัฒนาอย่าง เร่งด่วนซึ่งสาเหตุด้วย ปัจจัยหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยซึ่งถือว่าเป็น ช่วงเวลา ที่สำคัญที่สุดที่จะวางรากฐาน ให้กับ เด็กโดยในช่วงปฐมวัย สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554, น. 3) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ยังไม่ได้รับ การส่งเสริมให้ แพทย์หลายครูปฐมวัยส่วนใหญ่ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในด้าน เนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านวิธี สอนวิทยาศาสตร์ และด้านบริบทที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์สาเหตุหนึ่งอาจ เนื่องด้วย การจัดการศึกษาปฐมวัยมิได้เป็นการศึกษา ภาคบังคับและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้ กำหนดกรอบสาระของหลักสูตรไว้กว้าง ๆ ส่งผลให้สาระของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่มีความชัดเจน

รวมทั้งต้องเตรียมความพร้อมเด็กเข้าสู่ ศตวรรษที่21และThailand 4.0 จึงจำเป็นต้อง เร่งพัฒนาเด็กในด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะ การพัฒนาทักษะด้านกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ เพราะทักษะเหล่านี้เป็นรากฐาน ที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาการ คิดในขั้นสูงรวมทั้งการ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันดังนั้นการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต ประจำวันของมนุษย์ตลอดชีวิตของทุกคนต่าง ก็ มีความเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทั้งสิ้นการเรียนรู่วิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญที่จะทำให้ คนได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์วิจารณ์มีทักษะที่ สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถ ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมี ประจักษ์พยาน ที่ตรวจสอบได้ความรู้ด้าน วิทยาศาสตร์ช่วยให้คนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้าง ขึ้น รวมถึงการนำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล มีคุณธรรม นอกจากนี้ยังช่วยให้คนมีความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ ประโยชน์การดูแลรักษาตลอดจนการพัฒนา สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่าง สมดุลและยั่งยืน การจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งควรจัดการ เรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย (สถาบันส่งเสริมการ สอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2551, น. 1- 2) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการ ทางสมอง (Brain-based Learning) เป็นสิ่งที่ ได้รับการกระตุ้นเตือนให้ตระหนักถึง ความสำคัญ เพราะสมองเปรียบเสมือนเป็น เสนาธิการผู้บัญชาการของระบบประสาท

ส่วนกลางทั้งระบบ คอยควบคุมดูแลกิจกรรม การเคลื่อนไหว การรับรู้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ รวบรวม ประมวลผลคัดเลือก เรียนรู้การคิด อารมณ์ พฤติกรรม ฯลฯ สมองจึงมีการทำงาน ที่สัมพันธ์กันทั้งร่างกาย และจิตใจ การจัดการ เรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงควรทำ ความเข้าใจการทำงานของสมองต้องให้ ความสำคัญกับการเชื่อมโยงของวงจรสมอง จึง จะเกิดการเรียนรู้หากการจัดการเรียนรู้ขัดต่อ การทำงานของสมองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ได้เต็มตามศักยภาพ เช่น เมื่อข้อมูลเข้าสู่ สมองสมองเกิดการเรียนรู้เข้าสู่การคิด เป็น ข้อมูลใหม่แล้ววงจรข้อมูลนั้นจะคงอยู่ในสมอง เรียกว่าความจำ สิ่งที่ได้หรือวงจรข้อมูล ความรู้จะถูก นำไปใช้ในการคิดครั้งใหม่ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการ ทางสมองในแต่ละช่วงวัยจะช่วย ให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (กัญนิภา พรหมณ์พิทักษ์, 2551, น. 19-21)

จากสภาพความต้องการ ในการพัฒนา เด็กปฐมวัยให้มีทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ และสภาพ ปัญหาการพัฒนาวิชาชีพครูรวมทั้งการศึกษา วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพซึ่งมีวิธีการ ที่หลากหลายรูปแบบดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษา ในฐานะครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มิบทบาท หน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริม การจัดการเรียน การสอนที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและเกิด สัมฤทธิ์ผลต่อผู้เรียนที่คุณภาพเด็กจึงสนใจ ศึกษาและพัฒนาโดยใช้การพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรม เสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ ควบคุมสนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปี ที่ 2 ในการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับ

ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ นักเรียน เกิด การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีพัฒนาการที่ สูงขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด และเพื่อเตรียม ความพร้อมอันเป็นพื้นฐานที่ดีของนักเรียน สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคุม สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคุม สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มทดลอง

1.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่ กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 การพัฒนา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคุมสนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้น อนุบาลปีที่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสบคาบ สังกัดเทศบาลตำบลแม่ณะ ตำบลแม่ณะ อำเภอ เขียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2562 รวมนักเรียนทั้งหมด 7 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัด ประสบการณ์โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคุม สนุก”

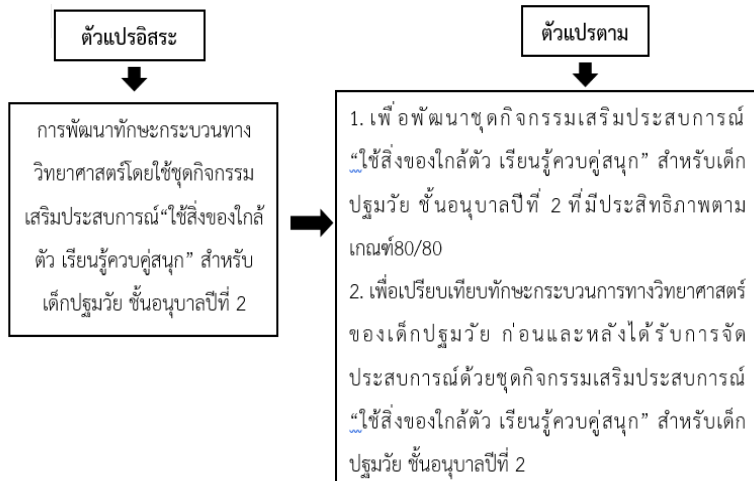
2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัย ใช้เวลาทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2562 ทดลองจำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ทั้งนี้ไม่รวม เวลาการประเมินทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ของเด็ก ปฐมวัยก่อนและหลังการ จัดประสบการณ์โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่ สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นวัตกรรมและแผนการสอนจำนวน 15 แผน ในการวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็ก ปฐมวัยประกอบด้วย 5 หน่วยดังต่อไปนี้

1. หน่วยที่ 1 ของเล่นของใช้รอบตัว
2. หน่วยที่ 2 แมงและแมลงรอบตัว
3. หน่วยที่ 3 น้ำดื่มชื่นใจ
4. หน่วยที่ 4 ผลไม้ดีมีวิตามิน
5. หน่วยที่ 5 ขนมน่ารักประทาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาตามแบบ แผนการวิจัย One group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, น. 60)

O1 X O2

เมื่อ O1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

O2 แทน การทดสอบหลังเรียน

X แทน การเรียนโดยใช้บทเรียน สำเร็จรูป

1. ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ นวัตกรรม และสังเกต การจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 กลุ่ม ทดลองจำนวน 7 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัด ประสบการณ์แผนการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ ควบคู่สนุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 กับกลุ่มทดลอง ด้วยตนเอง และเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด โดยใช้ เวลาในการจัดประสบการณ์ ทั้งหมด 3 สัปดาห์ ในขณะที่จัดประสบการณ์ ฯ แต่ละ หน่วยกิจกรรมผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของ เด็กแต่ละคนว่ามีความพึงพอใจมากน้อย เพียงใดและบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรม ไว้ หลังจากแผนการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ ควบคู่สนุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อนำไป เปรียบเทียบกับคะแนนประเมินความสามารถ ฯ ก่อนการจัดประสบการณ์ต่อไป

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดย เปรียบเทียบความสามารถทาง วิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและ หลังเรียนโดยแผนการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ ควบคู่สนุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 นำคะแนน ความสามารถทาง วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ ได้จากการประเมินก่อนและหลังแผนการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ ควบคู่สนุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มา คำนวณหาค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำคะแนนความสามารถทางวิทยาศาสตร์ของ เด็กปฐมวัยที่ได้จาก แผนการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ ควบคู่สนุก ชั้นอนุบาลปีที่ 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เพื่อตอบคำถามของการทดลอง การ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ วิเคราะห์ Pair sample t-test หลังจากนั้น นำค่าสถิติที่ได้มาแปลความหมายต่อไป

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาชุด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้น อนุบาลปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ นวัตกรรม และแบบสังเกตที่ ผ่านผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ นะ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ โดยได้มีการหาประสิทธิภาพของ นวัตกรรมด้วยการทำไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยได้ แบ่งการทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) การ นำไปทดลองหาค่าประสิทธิภาพแบบเดี่ยว 1 : 1 โดยทดลองกับครู 1 คน และนักเรียน 3 คน ที่มีความสามารถต่างกันคือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน (60/60) 2) การนำไปทดลองหาค่า ประสิทธิภาพแบบ 1 : 10 โดยทดลองกับครู 1 คน ต่อนักเรียน 10 คน ที่มีความสามารถ ต่างกันคือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน (70/70) และ 3) การนำไปทดลองแบบภาคสนาม 1 : 100 โดยทดลองกับครู 1 คน ต่อนักเรียน 14 คน (80/80) พบว่า ผลที่ได้จากแผนการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุกชั้นอนุบาลปีที่ 2 อยู่ในระดับ

80.31/80.26 สามารถนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ ด้วยชุดกิจกรรมเสริม

ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” ภาพรวมแสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก”

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ค่าความแตกต่าง
1	6	24	18
2	6	25	19
3	7	24	17
4	6	23	17
5	6	23	17
6	7	25	18
7	6	22	16
รวม	44	166	122
ค่าเฉลี่ย	6.29	23.71	17.43
			t = 47.25

จากภาพรวมแสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทั้งหมด ($\bar{x} = 6.30$) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนทั้งหมด ($\bar{x} = 23.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่าคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 17.43 เมื่อเทียบกับค่าตาราง

t ที่ .05 มีค่าเท่ากับ 1.94 แสดงว่าค่าเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าค่า t วิฤติจึงสรุปได้ว่านวัตกรรมมีประสิทธิภาพ

ภาพรวมแสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก”

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{d}$	SD _d	t
ก่อนเรียน	7	6.29	0.49	17.43	0.98	47.25
หลังเรียน	7	23.71	0.11			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 p < .05

ภาพรวมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลัง

การใช้ชุดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่สนุก” พบว่า มี

คะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ย 6.29 คะแนน
ทดสอบหลังเรียนเฉลี่ย 23.71 มีค่าเฉลี่ย
ผลต่าง 17.43 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่าง
คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนรวมทั้งค่า
ตาราง t ที่ $.05 = 1.94$ แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังการใช้กิจกรรมกลางแจ้งมี
ค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน
การใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
.05

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pro1 - Pre1	3.714	.488	.184	3.263	4.166	20.140	6	.000
Pair 2	Pro2 - Pre2	3.143	.900	.340	2.311	3.975	9.242	6	.000
Pair 3	Pro3 - Pre3	3.286	.488	.184	2.834	3.737	17.816	6	.000
Pair 4	Pro4 - Pre4	3.714	.488	.184	3.263	4.166	20.140	6	.000
Pair 5	Pro5 - Pre5	3.571	.535	.202	3.077	4.066	17.678	6	.000

อภิปรายผลการวิจัย

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้
ก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถสร้างเป็น
รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดทักษะทางด้าน
วิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยเป็นองค์ความรู้
ใหม่ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ การจัด
กิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ระดับ
ปฐมวัย ที่พัฒนาให้เกิดทักษะการคิดเชิงเหตุ
ผลและกระบวนการคิดเป็นความสำคัญยิ่งที่
จะพัฒนาการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นเพื่อสร้าง
ผู้เรียนหรือเยาวชนไทยที่มีทักษะการเรียนรู้
ทางด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญใน
โลกอนาคต และการวิเคราะห์สถิติเพื่อ
เปรียบเทียบความแตกต่างด้านทักษะทาง
วิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและ
หลังเรียนในการใช้ชุดกิจกรรมเสริม
ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่
สนุก” มีการประเมิน 5 หน่วยการเรียนรู้ ผล
การทดลองมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันน้อยที่สุดคือ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง แมงและแมลง

รอบตัวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 9.24 แสดงว่า
นวัตกรรมชุดนี้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้น้อย
ที่สุดจึงต้องนำไปศึกษาหาข้อบกพร่องว่าเกิด
จากอะไรหน่วยการเรียนรู้ ที่มี ค่าเฉลี่ย
รองลงมาคือหน่วยการเรียนรู้ ที่ 3 และ 5
หน่วยการเรียนรู้ ที่ 3 เรื่อง น้ำดื่มชื่นใจมี
ค่าเฉลี่ย 17.81 หน่วยการเรียนรู้ ที่ 5 เรื่อง
ขนมมารับประทานมีค่าเฉลี่ย 17.67 ส่วน
หน่วยการเรียนรู้ ที่ค่าคะแนนสูงที่สุดและ
เท่ากันคือ หน่วยการเรียนรู้ ที่ 1 และ 4 หน่วย
การเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ของเล่นของใช้รอบตัวมี
ค่าเฉลี่ย 20.14 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง
ผลไม้ดีมีวิตามินมีค่าเฉลี่ย 20.14 จากการ
ทดลองแสดงว่านวัตกรรมชุดนี้ในหน่วยที่ 2 มี
ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแสดงว่านวัตกรรมชุดนี้
สามารถพัฒนาผู้เรียนได้น้อยที่สุดจึงต้องนำไป
ศึกษาหาข้อบกพร่องว่าเกิดจากสาเหตุอะไร
และนำมาปรับปรุงแล้วทดลองเพื่อแก้ไข
ข้อบกพร่องทำให้นวัตกรรมชุดกิจกรรมเสริม
ประสบการณ์ “ใช้สิ่งของใกล้ตัว เรียนรู้ควบคู่

สนุก” มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ครูควรมีการเตรียมตัวให้พร้อมในด้านข้อมูลและควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทักษะกระบวนการ การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้แบบใหม่ๆ โดยใช้

สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น

2.การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบใหม่ๆควรใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยการลงมือปฏิบัติ ทำให้การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความคงทนต่อเนื่องและยั่งยืน

แหล่งอ้างอิง

กัญนิภา พรหมณพิทักษ์. (2551). การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง (BBL). *วารสารวิชาการ*, 11(4), 19-23.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551, 13 กุมภาพันธ์). พัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องใช้ความร่วมมือ. *สยามรัฐรายวัน*, น. 12

เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2554). ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี. *สสวท*, 40(174), 32-35.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *แนวทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). *แนวทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

Danielson, C. (2010). 377-378) Driver, M. (2001). Activity-based Costing: A Tool for Adaptive and Generative Organizational Learning?. *The Learning Organization*, 8(3), 94-105.

Illig, D. C. (1998). *Birth to Kindergarten: The Importance of the Early Years*. Sacramento, CA: California State Library.

แนวทางการพัฒนาการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35
INTERNAL CONTROL DEVELOPING GUIDELINE OF SECONDARY EDUCATIONAL
ADMINISTRATION AREA OFFICE 35

สังวาร์ วังแจ่ม¹

Sungwan Wangcham

สุรศักดิ์ สุทธิศิริ¹

Surasak Suthasiri

ประกอบ สารวรรณ¹

Prakob Sarawan

สาโรจน์ แก้วอรุณ¹

Saroj Kaewaroon

สิทธิชัย มูลเขียน²

Sittichai Mulkhien

เพ็ญพรรณ แสงเนตร³

Phenphan Saengnet

Corresponding Author E-mail: Sungwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินการควบคุมภายใน 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการควบคุมภายใน ประชากรคือ หัวหน้ากลุ่มงาน ผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายใน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายในของสถานศึกษา รวมประชากรทั้งสิ้น 99 คน เครื่องมือได้แก่แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ แบบบันทึกการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มตามแนว CIPP Model วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การดำเนินการควบคุมภายใน ด้านบริบท (C) คือมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ถือเป็นแนวปฏิบัติทำให้สถานศึกษาสับสนในการดำเนินการ ปัญหาที่พบคือผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอและมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายในระหว่างปีทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ด้านปัจจัย (I) คือ งบประมาณที่ใช้ดำเนินโครงการไม่เพียงพอ บุคลากรเปลี่ยนย้ายงาน ผู้รับผิดชอบงานใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ด้านกระบวนการ (P) คือการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรด้วยการอบรมมีความสำเร็จร้อยละ 80 การติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและการนิเทศ ติดตามผลยังไม่เพียงพอ ด้านผลลัพธ์ (P) คือการจัดทำรายงานมีความถูกต้อง แต่ไม่ครอบคลุมภาระงาน การวางแผนการบริหารความเสี่ยงยังดำเนินการไม่เหมาะสม

2) แนวทางการพัฒนาการควบคุมภายใน คือ ควรสร้างแกนนำในการควบคุมภายในจากบุคลากรในสถานศึกษา มีบทบาทในการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมกับเขตพื้นที่ และควรกำหนด

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² อาจารย์พิเศษหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³ นักวิชาการอิสระ

นโยบายให้มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อนำความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินเมื่อสิ้นปีงบประมาณไปวางแผนการบริหารเพื่อลดความเสี่ยงให้ทันเวลา

คำสำคัญ: การควบคุมภายใน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา, ความเสี่ยง

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) To study the internal control operation in the Office of the Secondary Educational Service Area 35. 2) To suggest guidance on the development of internal control in the Office of the Secondary Educational Service Area 35. The population is the leader of the work group, the person responsible for the internal control, the school administrators and teachers responsible for the internal control work of the school, All population are 99 people. The tools include the primary document data form. CIPP Model Interview and Group Discussion Forms. Analyze data through content analysis.

The research results were found that;

1) The progress of internal control operation, Context; the law was changed as a guideline, causing the school to be confused in its implementation. The problem encountered was that the management had insufficient knowledge and understanding, and the person in charge of internal control has been changed during the year, causing the operation to be inconsistent. Factor; the budget used for the project is not enough. Personnel change jobs. The person responsible for the new job lacks the knowledge and understanding of the operation. Process; to create knowledge and understanding for personnel with training, with 80 percent success. Coordination with educational institutions and supervision Follow-up results are not enough. Productivity; The preparation of the report is accurate. But does not cover the workload Risk management planning was not performed properly.

2) Guidelines for the development of internal control should create a lead in internal control from the personnel in the educational institution. Has a role in supervising and monitoring the operation of educational institutions together with the area, and should set policies for improvements.

Keywords: Internal Control, Secondary Educational Administration Area Service Office, Risk

บทนำ

การกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการ

กระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางลงสู่ส่วนภูมิภาคที่เรียกว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในส่วนของการจัดการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษาก็มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเป็นผู้กำกับดูแลการจัดการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยมีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดต่างๆ เป็นหน่วยงานใต้สังกัด ซึ่งในการกำกับดูแล การบริหารจัดการของสถานศึกษานั้น จะมีกฎ ระเบียบต่างๆเป็นแนวทางการบริหารจัดการ รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อควบคุมความ เสี่ยง มิให้เกิดความเสียหาย การรั่วไหล ของ งบประมาณที่จัดสรรให้แต่ละหน่วยงานไป ดำเนินการ โดยมีระเบียบกระทรวงการคลังว่า ด้วยการควบคุมภายในเป็นแนวทางการ ดำเนินงานสำหรับหน่วยงานทุกระดับที่รับเงิน งบประมาณจากกระทรวงการคลังไป ดำเนินการ ระเบียบดังกล่าวเรียกว่า แนว ทางการดำเนินการควบคุมภายในหน่วยงาน ซึ่งมีข้อปฏิบัติที่หน่วยงานต้องดำเนินการคือ ต้องมีการจัดวางระบบการควบคุมภายในตาม มาตรฐานการควบคุมภายใน 5 ด้าน (กระทรวงการคลัง, 2561) ได้แก่ ด้าน สภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมิน ความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้าน สารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการ ประเมินผล ในส่วนของผู้กำกับดูแล คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำคู่มือการดำเนินการควบคุมภายใน เพื่อเป็นแนวทางให้เขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษานำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับ แนวทางของกระทรวงการคลัง โดยกำหนดให้ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจัดให้มีการ ประเมินผลการควบคุมภายในตามมาตรฐาน

ทั้ง 5 ด้าน หลังสิ้นปีงบประมาณทุกปี และ จัดทำรายงานต่อผู้กำกับดูแล คือ สถานศึกษา รายงานต่อเขตพื้นที่ และเขตพื้นที่จัดทำ รายงานการประเมินผลและหลอมรวมความ เสี่ยงของสถานศึกษารายงานต่อสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใน เดือนธันวาคมทุกปี(สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 35 เป็นหน่วยงานกำกับดูแล การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดลำพูนและ ลำปาง จำนวน 45 โรงเรียน ซึ่งการดำเนินการ ควบคุมภายในตามแนวนโยบาย บัติ ของ กระทรวงการคลังและคู่มือของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน ฯได้กำหนดให้กลุ่มงานในเขตพื้นที่ และ สถานศึกษาในสังกัด จัดทำแผนการควบคุม ภายในและมีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุด ปีงบประมาณ แล้วนำความเสี่ยงที่พบมาวาง แผนการบริหารความเสี่ยงโดยการจัดทำงาน/ โครงการที่มีกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงให้ ลดลงในระดับที่ยอมรับได้ พร้อมทั้งจัดส่ง รายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน เพื่อเขตพื้นที่ จะได้ นำความเสี่ยงของ สถานศึกษามาหลอมรวมและบรรจุลงเป็น แผนปฏิบัติการประจำปีและรายงานต่อ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อไป การดำเนินการได้จัดทำเป็นโครงการที่ ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี ซึ่งเมื่อศึกษาจาก เอกสารรายงานผลการดำเนินงานของเขต

พื้นที่ พบว่าโครงการมีกิจกรรมซ้ำๆกันทุกปี และเมื่อตรวจสอบเอกสารรายงานผลการประเมินการควบคุมภายในประจำปีของสถานศึกษาในสังกัด พบว่าการประเมินความเสี่ยงและการวางแผนบริหารความเสี่ยงยังไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่สถานศึกษาได้อย่างแท้จริง ความเสี่ยงที่พบเป็นความเสี่ยงเดิม ๆ ที่รายงานมาทุกปีโดยไม่พบการบริหาร ความเสี่ยงที่มีกิจกรรมลดความเสี่ยงที่เข้มข้นยิ่งขึ้นจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายในของสถานศึกษาพบว่า การดำเนินการขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียนการจัดส่งเอกสารรายงานต่อเขตพื้นที่จึงเป็นการคัดลอกของเดิมมาส่ง ความเสี่ยงที่รายงานจึงเป็นเรื่องเดิมๆทุกปี ซึ่งเขตพื้นที่เองก็รับทราบจากการนำความเสี่ยงของสถานศึกษามาหลอมรวมกัน พบความเสี่ยงซ้ำๆกับปีที่ผ่าน มาเช่นเดียวกัน ทั้งสถานศึกษาและเขตพื้นที่ การศึกษาจึงไม่ได้รับประโยชน์จากการควบคุมภายใน ทั้งๆที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งเสริมการดำเนินงานโดยใช้งบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เขตพื้นที่ การศึกษาและมีการติดตามประเมินผลตามเขตพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทุกปี ผลการ ดำเนินการที่สะท้อนได้จากเขตพื้นที่จึงไม่ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกระทรวง การคลังที่มุ่งให้หน่วยงานต้นสังกัดมีการจัดการ ความเสี่ยงอย่างเหมาะสม สามารถลดความ เสี่ยงลงในระดับที่ยอมรับได้ทุกปี เพื่อมิให้เกิด ความเสียหายแก่หน่วยงาน ผู้วิจัยจึงมีความ

สนใจศึกษาผลการดำเนินการตามโครงการ ควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 เพื่อนำข้อมูล เสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนาการควบคุม ภายในให้มีความรัดกุมและเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการควบคุม ภายในของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการ พัฒนาการควบคุมภายในของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ การ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ 1) หัวหน้ากลุ่มงาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 8 คน ผู้รับผิดชอบงานการ ควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่ 1 คน รวม 9 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 สถานศึกษาละ 1 คน รวม 45 คน 3) ครู ผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายใน สถานศึกษาละ 1 คน รวม 45 คน รวม ประชากรทั้งสิ้น 99 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงาน
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 35 จำนวน 8 คน ผู้รับผิดชอบงานการ
ควบคุมภายใน 1 คน รวม 9 คน ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานการ
ควบคุมภายในของสถานศึกษาขนาดกลางและ
ขนาดเล็กจำนวน 10 สถานศึกษา เลือกแบบ
เจาะจงจากสถานศึกษาที่ทั้งผู้บริหารและครูที่
รับผิดชอบงานการควบคุมภายในปฏิบัติงาน
ต่อเนื่องในสถานศึกษาแห่งนั้นไม่น้อยกว่า 2 ปี
การศึกษา รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 29 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล
ปฐมภูมิจากโครงการควบคุมภายในของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต
35 รายงานผลการดำเนินการโครงการ
ประจำปีงบประมาณ 2562 และรายงานผล
การประเมินการควบคุมภายในของเขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาประจำปี
งบประมาณ 2562 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู เรื่องปัญหาอุปสรรคในการ
ดำเนินการควบคุมภายใน และแบบบันทึกการ
สนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการ
ควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึก
ข้อมูลปฐมภูมิ การสัมภาษณ์และการสนทนา
กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอใน
รูปแบบพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1) การดำเนินการควบคุมภายในของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต
35 ตามรูปแบบซีพี (CIPP Model)
(Stufflebeam, Danial L. et al., 1977) ด้าน
บริบท (Context-C) ด้านปัจจัย (Input-I) ด้าน
กระบวนการ (Process-P) และด้านผลผลิต
(Product-P) ปรากฏผลดังนี้

ด้านบริบท (Context-C) พบว่า
กฎหมายที่ถือเป็นแนวปฏิบัติ มีการ
เปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบหลักระดับประเทศ
จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นความ
รับผิดชอบของกระทรวงการคลัง พร้อมทั้งมี
การเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติที่แตกต่างจากเดิม
หลายประการ ได้แก่ เปลี่ยนแปลงวิธีการ
ประเมินความเสี่ยง เปลี่ยนแปลงขั้นตอนการ
จัดส่งรายงาน รวมทั้งแบบฟอร์มในการจัดทำ
รายงานผลการประเมินการควบคุมภายใน
ประจำปี เป็นต้น ทำให้สถานศึกษามีความ
สับสนในการดำเนินการ ส่วนปัญหาอุปสรรค
ในการดำเนินการทั้งในส่วน of เขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษา พบว่า มีการเปลี่ยน
ผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายในระหว่างปี
ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารยังม
ีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอจึงทำให้การ
สนับสนุนการดำเนินการควบคุมภายในไม่
เข้มแข็งเท่าที่ควร การประเมินความเสี่ยง การ
จัดลำดับความเสี่ยงรวมทั้งการวางแผนการ
บริหารความเสี่ยงขาดการมีส่วนร่วมของ
บุคลากรทั้งองค์กร รวมทั้งการนำความเสี่ยงที่
ได้จากการประเมินไปจัดทำกิจกรรม/โครงการ

แก้ปัญหาในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ยังดำเนินการไม่จริงจังจึงทำให้งานการควบคุมภายในเป็นเพียงการจัดทำรายงานประจำปีที่น่าข้อมูลเดิมมาปรับถ้อยคำแล้วส่งให้ทันตามกำหนดเวลาเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่ารายงานของสถานศึกษาส่วนหนึ่งมีการคัดลอกกันมา

ด้านปัจจัย (Input-I) พบว่า งบประมาณที่ใช้ดำเนินโครงการ ยังไม่เพียงพอ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรนำไปใช้เป็นค่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมบุคลากร ค่าวิทยากรในการอบรม ค่าอาหารผู้เข้ารับการอบรม เท่านั้น งบประมาณสนับสนุนการนิเทศกำกับติดตามและการประเมินผลการดำเนินการตามโครงการไม่ได้จัดสรรไว้ ด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรที่รับผิดชอบงานการควบคุมภายในทั้งในกลุ่มงานของเขตพื้นที่และบุคลากรในสถานศึกษามีการเปลี่ยนย้ายงานมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้รับผิดชอบเดิม ผู้รับผิดชอบงานใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ จึงเป็นที่มาของการคัดลอกรายงานส่งในปีต่อ ๆ มา วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการมีเพียงพอ และเวลาในการดำเนินโครงการหนึ่งปีงบประมาณมีความเหมาะสมเพียงพอ

ด้านกระบวนการ (Process-P) พบว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายในทั้งของเขตพื้นที่และสถานศึกษา มีการอบรมโดยวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเวลา 1 วันโดยมีการให้ความรู้ใน

เรื่องแนวปฏิบัติและฝึกทำรายงานการประเมินผล รวมทั้งฝึกการวางแผนการบริหารความเสี่ยงโดยนำกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงไปจัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อบรรจุในแผนปฏิบัติการประจำปี จากการประเมินโดยวิทยากรผู้ให้การอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ สามารถฝึกปฏิบัติกิจกรรมได้ระดับดีประมาณร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรม ด้านการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษา พบว่านอกจากการสื่อสารด้วยหนังสือราชการปกติแล้ว ยังมีการติดต่อสื่อสารกันทางกลุ่มไลน์เฉพาะผู้รับผิดชอบระดับเขตพื้นที่และผู้รับผิดชอบของสถานศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขณะดำเนินการและขณะจัดทำรายงาน ส่วนด้านการนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน พบว่ามีเพียงการติดตามการจัดทำรายงานให้เสร็จตามกำหนดเวลาทางกลุ่มไลน์เท่านั้น เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนการนิเทศติดตามผลโดยการลงพื้นที่ถึงสถานศึกษาจริง

ด้านผลผลิต (Product-P) พบว่า หลังการฝึกอบรมบุคลากรทั้งเขตพื้นที่ และสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจแนวปฏิบัติสามารถออกแบบการบริหารความเสี่ยงและสามารถจัดทำรายงานการประเมินผลได้ถูกต้องร้อยละ 80 ด้านประสิทธิผลการดำเนินงาน พบว่า การจัดทำรายงานของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความถูกต้องจัดส่งตรงตามเวลา แต่ไม่ครอบคลุมภาระงานกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงเดิมยังไม่เข้มข้นพอที่จะเชื่อถือว่าจะสามารถลดความ

เสี่ยงลงในระดับที่ยอมรับได้ การนำความเสี่ยงที่พบไปวางแผนการบริหารโดยการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีในปีที่พบความเสี่ยงยังดำเนินการไม่เหมาะสม ไม่เพียงพอ กล่าวคือไม่มีการปรับแผนปฏิบัติการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ต้องรอสิ้นปีการศึกษาแล้วจึงจัดทำแผนปฏิบัติการใหม่ตามนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้การบริหารความเสี่ยงไม่ทันเวลาในบางกิจกรรม

2) แนวทางการพัฒนาการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 มีดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสร้างแกนนำในการควบคุมภายในโดยคัดเลือกบุคลากรจากสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจสามารถให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้ แต่งตั้งให้เป็นวิทยากรของเขตพื้นที่ มีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมกับเขตพื้นที่โดยให้มีวิทยากรกระจายไปตามเครือข่ายสถานศึกษาทั้ง 6 เครือข่าย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายให้มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาเมื่อดำเนินการมาครบหนึ่งภาคเรียน เพื่อส่งเสริมการนำความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินเมื่อสิ้นปีงบประมาณไปวางแผนการบริหารเพื่อลดความเสี่ยงให้ทันเวลา

อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 ด้านบริบทมีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจ

ของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงาน และด้านปัจจัยก็พบว่าบุคลากรที่รับผิดชอบการควบคุมภายในยังไม่มีคุณภาพเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้การดำเนินงานควบคุมภายในไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สรรญญา ทั้งสุขและ กมลทิพย์ คำใจ (2561, น. 142) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดวางระบบการควบคุมภายในของเทศบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่ คือบุคลากรในองค์กรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและความสำคัญของระบบควบคุมภายใน ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดวางระบบการควบคุมภายในอย่างจริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานตำแหน่งของผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่กำหนดโดยคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ที่กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีภาระหน้าที่ในการจัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2561) เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลและเชื่อถือได้ ส่วนด้านกระบวนการ (Process-P) ที่พบว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรผู้รับผิดชอบงานการควบคุมภายในทั้งของเขตพื้นที่และสถานศึกษามีการอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรโดยวิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ สามารถฝึกปฏิบัติกิจกรรมได้ระดับดีจึงสามารถดำเนินการประเมินผลและรายงานผลได้ถูกต้อง ซึ่งสุวินชา การพัชชี และอภิรดา สุทธิสานนท์ (2558) พบว่าปัจจัยการบริหาร ด้านความพร้อมของบุคลากรและการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ในด้านการประเมินความเสี่ยงในภาพรวม ทั้งนี้การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการควบคุมภายในเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับบุคลากรที่รับผิดชอบงานนี้ ดังจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรของเขตพื้นที่การศึกษาทุกปี ทั้งนี้เพื่อให้เขตพื้นที่สามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่สถานศึกษานั้นเอง แต่อย่างไรก็ตามในด้านการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาในสังกัดและด้านการนิเทศติดตามผล เขตพื้นที่ฯยังดำเนินการได้ไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอ ดังจะเห็นได้ว่าการติดต่อสื่อสารกันเฉพาะทางกลุ่มไลน์ ส่วนด้านการนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงาน พบว่ามีเพียงการติดตามการจัดทำรายงานให้เสร็จตามกำหนดทางกลุ่มไลน์เท่านั้น ข้อจำกัดในด้านการติดต่อประสานงานนี้ทำให้เขตพื้นที่ฯขาดโอกาสในการติดตามข้อบกพร่องในการดำเนินงานรวมทั้งการให้คำแนะนำแก่สถานศึกษา ซึ่งข้อจำกัดนี้ สังวาลย์ วังแจ่ม (2559) พบว่าการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามระบบการควบคุม

ภายในด้านวิชาการ ในการศึกษารูปแบบการบริหารการควบคุมภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเช่นกัน จึงเป็นภาระหน้าที่ของเขตพื้นที่ฯที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการติดต่อประสานงาน และการนิเทศติดตามผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่สุวินชา การพัชชี และอภิรดา สุทธิสานนท์ (2558) พบว่าการประสานงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานในระดับมากที่สุด ส่วนด้านผลผลิต (Product-P) ที่พบว่าการนำความเสี่ยงที่พบไปวางแผนการบริหารโดยการปรับแผนปฏิบัติการประจำปีในปีที่พบความเสี่ยงยังดำเนินการไม่เหมาะสมไม่เพียงพอ เป็นจุดด้อยของการบริหารการควบคุมภายในที่พบว่ามีปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานตามที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้การดำเนินงานไม่ครบกระบวนการ

ซึ่งจากปัญหาที่พบทั้งหมดนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางการดำเนินการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดนโยบายให้มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเมื่อดำเนินการมาครบหนึ่งภาคเรียน เพื่อส่งเสริมการนำความเสี่ยงที่ได้จากการประเมินเมื่อสิ้นปีงบประมาณไปวางแผนการบริหารเพื่อลดความเสี่ยงให้ทันเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระบบการควบคุมภายในของเทศบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่ที่ สรัญญา ทั้งสุข และ กมล

ทิพย์ คำใจ (2561) เสนอแนะให้ฝ่ายบริหาร ออกแบบโครงสร้างระบบควบคุมภายในให้ สอดคล้องและเหมาะสมกับภารกิจของแต่ละ ส่วนงาน นอกจากนี้ เขตพื้นที่การศึกษาควรมี การสร้างแกนนำในการควบคุมภายใน ให้มี บทบาทหน้าที่ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม การ ดำเนินงานของสถานศึกษาร่วมกับเขตพื้นที่ เพื่อเป็นการเติมเต็มให้แก่สถานศึกษาที่ขาด การนิเทศ กำกับติดตามจากเขตพื้นที่เนื่องจาก ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้อง กับข้อเสนอแนะของ สังวาลย์ วังแจ่ม (2559) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมภายใน จากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้รับผิดชอบขับเคลื่อน การควบคุมภายในของสถานศึกษาให้เป็นไป ตามแผนที่วางไว้อย่างจริงจัง ซึ่งปัญะธิดา อมร ภิญโญ (2560) พบว่าการกำหนดกิจกรรมการ

ควบคุมผ่านทางนโยบายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจการผลิต ขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ ความสำคัญกับงานการควบคุมภายในให้มาก ยิ่งขึ้นโดยการกำกับติดตามการดำเนินการของ สถานศึกษาผ่านผู้อำนวยการสถานศึกษาให้มี การปฏิบัติตามมาตรฐานตำแหน่งในเรื่องการ ควบคุมภายในอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรวิจัยเรื่องปัจจัยเสี่ยงของงาน การ ควบคุมภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 35

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2561). *มาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการคลัง.
- ปัญะธิดา อมรภิญโญ. (2560). การใช้การควบคุมภายในเพื่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจ การผลิตขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเทศไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 11(1), 186-204.
- สร้อยญา ทั้งสุข และกมลทิพย์ คำใจ. (2561). การประเมินผลการควบคุมภายใน และแนวทางการ พัฒนา ระบบการควบคุมภายใน ของเทศบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 7(2), 141-154.
- สังวาลย์ วังแจ่ม. (2559). รูปแบบการบริหารการควบคุมภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต ภาคเหนือวารสารบัวบานจิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 16(3), 381.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการจัดทำรายงานการประเมินผล การควบคุม ภายใน ประจำปีงบประมาณ 2561*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.cpn2.go.th/wp-content/uploads/2019/08/1.หนังสือแจ้งจาก-สพฐ.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2561). *การปรับปรุง มาตรฐานตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการ สถานศึกษา*. สืบค้น 25 ตุลาคม 2563, จาก https://otepc.go.th/images/00_YEAR2561/04_PV2/191261ว24.pdf

สุวินชา การพัชชี และอภิตา สุทธิสานนท์. (2558). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการควบคุม ภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร. *วารสารทางวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 10(1), 107-120.

Stufflebeam, D. L. et al. (1977). *Phi Delta Kappa national study: Education evaluation and decision making*. Indiana: Phi Delta Kappa.

การปฏิบัติงานตามภารกิจของนักบริหารชุมชน ในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
PERFORMANCE OF MISSIONS OF COMMUNITY CARE GIVERS IN
PHRAO DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ธนพร บุญส่ง ¹

Tanapron Boonsong

ทวิช บุญธีรคีมี ²

Tawit Boonthirasamee

Corresponding Author E-mail: Tanapronboonsong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทชุมชน สถานการณ์ผู้สูงอายุ บทบาทหน้าที่ และระบบการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชน 2) การปฏิบัติงานตามภารกิจและคุณลักษณะ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ผู้ดูแลผู้ป่วย ผู้ป่วย และเจ้าหน้าที่พยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินตนเอง สถิติที่ใช้ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และร้อยละ (Percentage) ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทชุมชนในอำเภอพร้าวมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ที่เสริมความเข้มแข็งของชุมชนเอื้อต่อการดำเนินโครงการดูแลผู้สูงอายุอำเภอพร้าวมีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดของจังหวัด มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง 13 รายเป็นกลุ่มติดเตียง 4 ราย และ 9 รายเป็นกลุ่มติดบ้าน นักบริหารชุมชนมีบทบาทช่วยดูแลผู้ป่วยทางด้านร่างกายจิตใจตามแผนการดูแลรายบุคคล ให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ช่วยประสานงานญาติ ผู้ป่วย หน่วยบริการสาธารณสุข

2. ผลการประเมินการปฏิบัติงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม นักบริหารชุมชน มีผลการประเมินในระดับที่ค่อนข้างสูงทุกคนทุกตำบล ทั้ง 6 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ การดูแลและการช่วยเหลือผู้ป่วย การสนับสนุนกิจกรรมที่หลากหลาย การประสานงานส่งต่อบริการ และความสุขอันเกิดจากความรักในงานที่ทำ ตรงกับปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย และมีการดูแลผู้ป่วยแบบสุขภาพองค์รวม ทั้งด้านกายภาพ สังคม อารมณ์ และสิ่งแวดล้อม

3. การปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ ไม่พบปัญหาจากการปฏิบัติงาน แต่ต้องการช่วยเหลือเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของผู้ป่วย อยากให้มีนักบริหารชุมชนแบบนี้ต่อไป อยากให้มีนักบริหารชุมชนคนเฒ่าเพื่อสื่อสารกันเข้าใจมากขึ้น ปัญหาระบบการสนับสนุน การส่งต่อบริการ การเบิกจ่ายค่าตอบแทน มีความล่าช้า ไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางเยี่ยมผู้ป่วย อุปสรรคการแพทย์ที่สนับสนุนการทำงานไม่เพียงพอ ขาดการอบรมเสริมความรู้ทักษะให้กับนักบริหารชุมชนต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, ภารกิจ, นักบริหารชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, ปีการศึกษา 2563

² อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study community context, situation of the elderly, roles and performances of community caregivers, 2) mission and characteristic performances, 3) problems and suggestions. This is an action research. The sample used in the study consisted of caregivers, sick people, staff of the sub-district hospital. Observation, interview form, and self-assessment checklist were conducted as the study tools. Statistics utilized for processing data embraced means ($\bar{x}$) and (Percentage). The results of this study are showed as follows;

1. The communities in Phrao District include appropriate geographical, economical and, sociocultural features for holding the Elderly Caregiving Program. The elderly people of Phrao District are ranked as the highest number in Chiang Mai and the numbers are increasing very year. Out of 13 participants, there were 4 bedbound patients and 9 housebound ones. The community caregivers play a role in taking care of mental health aspect with individual care plan by encouraging the patients helping themselves and coordinating patient relatives and public health services.

2. In terms of evaluation results of caregivers' working performance from all groups of stakeholders, the scores are relatively high with 6 aspects including knowledge, skills, caring and assisting patients, promoting variety of activities, coordinating and interfacility transfer, and job satisfaction, which is in respond to patients' problems and needs by implementing holistic care including physical, social, emotional, and environmental factors.

3. With mission and characteristic performance aspects, there are no problems with working operation and performance; however, patients' living expenses need to be supported. The community caregivers should be continuing. There should be the local tribal community caregivers to increase higher communication and understanding. There are the delayed problems of support systems, interfacility transfer, and disbursement. Travel expresses to on-site patient visit should be supported. There is shortage of Medical equipment supply and lack of training support and enhancement knowledge and skills for the community caregivers constantly.

Keywords: performance, missions, community care givers

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศไทย เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว โดยปัจจุบันมีจำนวนผู้สูงอายุเกิน 60 ปี ราว 10 ล้านคน จำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุ จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับและสังคมไทย จะก้าวสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์”

เนื่องมาจากการพัฒนา ด้านสาธารณสุขและทางการแพทย์ ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น แต่ก็ยังได้รับผลกระทบจากการเสื่อมถอย ของร่างกายตามวัย รวมทั้งผลของโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ จึงนำไปสู่ความถดถอยของร่างกาย เกิดภาวะพึ่งพิงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อยลง ในขณะที่ศักยภาพของ

ครัวเรือน ในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงลง ภาพของผู้สูงอายุที่นอนติดเตียงหรือติดบ้านและขาดผู้ดูแล

จากนโยบายของรัฐบาลที่เห็นถึงความสำคัญของปัญหาของผู้สูงอายุกระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีนโยบายหมอบรรเทาทุกข์ (Family Care Team) เป็นแนวคิดที่เริ่มขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ.2558 เพื่อให้มีระบบการดูแลสุขภาพของ ประชาชนอย่างครอบคลุมและทั่วถึงรวมถึงการดูแลกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกในการเดินทางไปยังสถานบริการสาธารณสุข และผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง หมอบรรเทาทุกข์จะทำหน้าที่ดูแลปัญหาด้านกาย ทั้งการรักษา ส่งเสริมและป้องกัน และดูแลปัญหาด้านจิตใจ สังคม บรรเทาทุกข์ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย ครอบครัว ชุมชน อย่างใกล้ชิด เข้าถึง เข้าใจ และเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลระยะยาว (Long Term Care) ด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงแบบบูรณาการในพื้นที่ที่มีเป้าหมายคือป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรง เจ็บป่วย ให้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม จึงเกิดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุ (นักบริบาลชุมชน) หลักสูตร 70 ชั่วโมง ของกรมอนามัย โดยการมีนักบริบาลชุมชนประจำเขตพื้นที่ ที่ จะสามารถช่วยดูแล ผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียงได้ (กรมอนามัย, 2556)

อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 ตำบล 109 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 48,257 คน พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวน 10,101 คน นับว่ามีผู้สูงอายุจำนวนมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ จากการตรวจประเมินความสามารถในการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน ตามดัชนีบาร์ธอล เอดีแอล (Barthel ADL index) โดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพบผู้สูงอายุที่มีคะแนน เอดีแอล เท่ากับหรือน้อยกว่า 11 คะแนน ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม (ชูชัย ศุภวงศ์, 2553) คือ กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน กลุ่มที่ 3 ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง เป็นผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ กลุ่มนี้ยังมีกลุ่มย่อยเป็น “กลุ่มระยะสุดท้าย” เป็นกลุ่มที่มีภาวะเจ็บป่วยด้วยโรค ที่มีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ตามความเป็นไปของโรค และโรคนั้น คาดว่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เสียชีวิตได้

โรงพยาบาลพัว อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้ ดำเนินการอบรมผู้ดูแลผู้ป่วยใน “โครงการการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาว” เพื่อสร้างนักบริบาลชุมชน หรือ CG: Care Giver เพื่อการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยจิตเวช และผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาว ในชุมชน สามารถปฏิบัติดูแลสุขภาพผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป การอบรมครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมอบรมโครงการจำนวน 6 ตำบลได้แก่ ตำบลน้ำแพร่ ตำบลป่าต๋ม ตำบลสันทราย ตำบลแม่ปิง ตำบลเวียง และตำบลทุ่งหลวง รวมผู้เข้าอบรม 36 คน

นักบริบาลชุมชนจะกลับมาทำหน้าที่ในชุมชนของตน มีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วย คนละ 2-3 หมู่บ้าน การทำงานของนักบริบาลชุมชนจะมีเจ้าหน้าที่พยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ซึ่งมีสถานะเป็น CM: Care Manager ของแต่ละตำบลและเป็น

ผู้รับผิดชอบหลัก ของนักบริหาร ชุมชนคน นั้น ๆ รวมถึงจะทำหน้าที่ประเมินสภาพผู้ป่วย ก่อน แล้วจึงมอบหมายงานให้กับนักบริหาร ชุมชน

นักบริหารชุมชนมีบทบาทหน้าที่ (กรม อนามัย, 2556) คือ 1. ให้การดูแล 2. ให้การ ช่วยเหลือ 3 ให้การประคับประคองด้าน ร่างกายและจิตใจ 4 สนับสนุนให้สามารถ ทำ กิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วย 5 เป็นผู้ประสานงาน เชื่อมโยงระหว่างบุตรหลานญาติมิตร และ แพทย์ ลักษณะของนัก บริบาลชุมชนต้อง ทำงานด้วยใจรัก เพราะมีลักษณะกึ่งจิตอาสา เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชน มีสุขภาพที่แข็งแรง ไม่เป็นโรคเรื้อรัง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ การที่จะทราบว่านักบริหาร ชุมชน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้กล่าว มาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น สามารถ วัดได้จาก การปฏิบัติงาน เป็นสิ่งสะท้อนให้ เห็นถึงผลการดำเนินงาน ผ่านการประเมินโดย ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทุกฝ่าย คือ ผู้ป่วย ญาติผู้ดูแลผู้ป่วย และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่เป็นพี่เลี้ยง บนฐาน ของข้อเท็จจริง หรือผลจากการปฏิบัติงานจริง จนทำให้เกิดการยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเป็นนักบริหารชุมชน ที่ผ่านการ อบรมหลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร 70 ชั่วโมง เป็นรุ่นที่ 2 ในระดับอำเภอ ผู้วิจัยได้มีการปฏิบัติงานตามภารกิจมาเป็นระยะเวลา หนึ่ง ได้สัมผัสกับผู้ป่วย ผู้ดูแลผู้ป่วย และ เพื่อนร่วมงานที่เป็นนักบริหารชุมชนด้วยกัน ทำให้มีความต้องการที่จะศึกษาถึงบริบท ชุมชน บทบาทหน้าที่ และกระบวนการในการ ปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชนและศึกษาการ ปฏิบัติงานตามภารกิจ และคุณลักษณะของ

นักบริหารชุมชนในเขตอำเภอพร้าวจังหวัด เชียงใหม่รวมถึงศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะ การ พัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ ของนัก บริบาลชุมชนในเขตอำเภอพร้าว จังหวัด เชียงใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สถานการณ์ ผู้สูงอายุ บทบาทหน้าที่ และระบบการ ปฏิบัติงานของนักบริหาร ชุมชนในเขตอำเภอ พพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามภารกิจ และคุณลักษณะของนักบริหารชุมชน ในเขต อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของนักบริหาร ชุมชนในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตาม ภารกิจของนักบริหารชุมชนในเขตอำเภอ พพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ ผู้วิจัย ได้ออกแบบ กระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ และมี ขั้นตอนที่มีความสอดคล้องของกิจกรรมการ ศึกษาวิจัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานใน ตำแหน่งของนักบริหารชุมชน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยร่วมคือนักบริหารชุมชน จำนวน 6 ราย จากจำนวนนักบริหารชุมชน ทั้งสิ้น 36 ราย

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นกลุ่ม ที่ให้ข้อมูลสำคัญ ในการประเมินการ

ปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชนซึ่งมีการกำหนดไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ผู้ดูแลผู้ป่วย จำนวน 23 ราย จากจำนวนทั้งหมด 127 ราย ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่นักบริหารชุมชนซึ่งเป็นผู้วิจัยร่วมปฏิบัติงาน

2) ผู้ป่วยจำนวน 13 ราย จากจำนวนทั้งหมด 127 ราย ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่นักบริหารชุมชนซึ่งเป็นผู้วิจัยร่วมปฏิบัติงาน (เดิมมี 14 รายแต่ผู้ป่วยเสียชีวิตไปในช่วงเวลาการเก็บข้อมูลวิจัย)

3) เจ้าหน้าที่พยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจำนวน 6 ราย ซึ่งเป็นพยาบาล พี่เลี้ยงของนักบริหารชุมชนแต่ละตำบล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วยแนวการสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินตนเองของนักบริหารชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการรวบรวมข้อมูลทั่วไป เพื่อให้เห็นสภาพภูมิเศรษฐกิจสังคมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลประชากร ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม

2. การรวบรวมข้อมูลจากแนวการสังเกต โดยผู้วิจัยหลักออกเยี่ยมผู้ป่วยพร้อมกับเพื่อนนักบริหารชุมชนซึ่งเป็นผู้วิจัยร่วมในการสังเกตแต่ละครั้งผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเป็นข้อมูลเก็บไว้ ซึ่งมีประเด็นหลักในการสังเกตการปฏิบัติงาน 6 ด้าน ตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ 1. ด้านทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ 2. ด้านความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ 3. ด้านการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยตามแผนการดูแลรายบุคคล 4. ด้านการสนับสนุน

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ 5. ด้านการประสานงานส่งต่อการให้บริการกับหน่วยงานในชุมชน 6. ด้านความสุខ်อันเกิดจากความรักในงานที่ทำ (Passion)

3. การรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยมีการใช้เครื่องมือการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ กับผู้ป่วย ผู้ดูแลผู้ป่วย และพยาบาลพี่เลี้ยง

4. การรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินตนเอง โดยให้นักบริหารชุมชนประเมินตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วย การทำงานกับผู้ดูแลผู้ป่วย ความท้าทาย ปัญหาอุปสรรค และความต้องการ ในการสนับสนุนจากพยาบาลพี่เลี้ยงของนักบริหารชุมชน

5. การรวบรวมข้อมูลแบบบันทึกการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชน โดยเป็นการเก็บข้อมูล มือสอง จากแบบฟอร์มของโรงพยาบาลอำเภอพร้าว ที่นักบริหารชุมชนจะต้องทำบันทึกรายงาน ส่งให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นประจำทุกเดือนตามแผน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในภาพรวมการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชน

6. การรวบรวมข้อมูลจากแบบคัดกรองผู้ป่วย คือ แบบประเมินความสามารถ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามดัชนีบาร์ธอล เอ ดีแอล (Barthel ADL index) ที่พี่เลี้ยงซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และนักบริหารชุมชน ได้ทำการประเมินสุขภาพของผู้ป่วยแต่ละราย และมีการติดตามประเมินเป็นระยะ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการ ความเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพของผู้ป่วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลจากการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชนด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลหัตถิยภูมิ จากบริบทชุมชนที่ได้มา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ข้อมูลประชากร ข้อมูลสุขภาพ ผู้สูงอายุ ที่เกี่ยวข้องกับการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยเพื่อให้ตอบคำถามการวิจัย โดยการตีความความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นบริบทเงื่อนไขของชุมชน ว่าเงื่อนไขปัจจัยหรือตัวแปรใด ที่ส่งผลในเชิงบวกหรือลบต่อการปฏิบัติงานของของนักบริบาลชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต จากการสัมภาษณ์ และจาก แบบประเมินนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูล นำมาบันทึกสรุปผล แยกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และข้อมูลจากแบบประเมินการปฏิบัติงานของตนเองของนักบริบาลชุมชน

3.จัดระเบียบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ แยกแยะจัดหมวดหมู่และนำมาวิเคราะห์สรุปประเด็นย่อยตีความ ของปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น

4. เขียนเรียบเรียงเพื่อ อธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ค้นพบในแต่ละขั้นตอนของ การวิจัย เพื่อตอบคำถาม และวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. **บริบทชุมชน** สถานการณ์สุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ บทบาทหน้าที่ และระบบการปฏิบัติ งานของนักบริบาลชุมชน ในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ ภูเขาสลับกับ พื้นที่ราบลุ่มบางส่วนมีแหล่งน้ำและมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ประชากร

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีสภาพสังคมที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ สถานการณ์ผู้สูงอายุ พบว่า อำเภอพร้าว มีจำนวนผู้สูงอายุ มากที่สุดของจังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุจากการใช้ดัชนี Barthes Activities of Daily Living: ADL ในการการแปลผล การพึ่งตนเอง ของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ป่วย จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ที่เป็นผู้ป่วยจำนวน 13 รายพบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มติดเตียงมี 4 ราย และอีก 9 รายเป็นกลุ่มติดบ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และในชุมชนมีแนวโน้มของจำนวนผู้สูงอายุ ที่ป่วยเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังนั้นหน่วยงานสาธารณสุขในอำเภอพร้าวจึงได้ตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว นำไปสู่การเข้าร่วมโครงการการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาว เพื่อตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือของผู้สูงอายุที่ประสบภาวะยากลำบาก โดยมีผู้จัดการระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข (CM: care manager) หรือเรียกว่าพยาบาลพี่เลี้ยง และนักบริบาลชุมชน (CG: care givers) ที่ผ่านการฝึกอบรมอย่างน้อย 70 ชั่วโมง โดยได้รับค่าตอบแทนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพที่ดำเนินงานอยู่แล้วภายใต้ การบริหารขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กิจกรรมหลักคือ การสำรวจและประเมินระดับการพึ่งพิงของผู้สูงอายุแต่ละราย นำข้อมูลมาประชุมร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการดูแลแก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงรายบุคคล

บทบาทหน้าที่ของนักบริบาลชุมชนคือ เยี่ยมบ้านเพื่อดูแลผู้สูงอายุตามกิจวัตรประจำวัน สังเกตพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง

ต่าง ๆ เรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ และแจ้งให้ญาติของผู้สูงอายุทราบ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุทุกด้าน ดูแลสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ ส่งต่อผู้สูงอายุกรณีพบว่ามีเหตุฉุกเฉิน หรือการเจ็บป่วย และจัดทำรายงานผลการดูแลผู้สูงอายุรายเดือน

2. ผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของนักบริหารชุมชน และคุณลักษณะของนักบริหารชุมชน แบ่งได้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ผลคะแนนการประเมินการปฏิบัติงานของนักบริหาร ชุมชนจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกกลุ่ม พบว่า มีผลคะแนนในภาพรวมในระดับดีมากที่สุดทุกกลุ่มทุกตำบล รองลงมาอยู่ในระดับดี มีเพียง 1 ตำบลคือตำบลทุ่งหลวง ที่อยู่ในระดับปานกลางเพราะที่ไม่มีผลคะแนนจากผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยได้เสียชีวิตไปในระหว่างกระบวนการวิจัย สอดคล้องกับข้อมูลในส่วนของคะแนนรวม จากการทดสอบความรู้ หลังจากการจัดอบรมที่จัดโดยโรงพยาบาลพร้าว นักบริหารชุมชนที่เข้ารับการอบรม มีคะแนนความรู้ที่สูงเกิน 18 คะแนน ทุกคนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ระบุว่า นักบริหารชุมชน ได้แสดงออกถึงความเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการดูแลเป็นอย่างดี

2. ด้านทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ ผลคะแนนการประเมินสมรรถนะ จากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกกลุ่ม พบว่า มีผลคะแนนในภาพรวมในระดับดีมากที่สุดทุกกลุ่มทุกตำบล รองลงมาอยู่ในระดับดี มีเพียง 1 ตำบล คือตำบลทุ่งหลวง ที่อยู่ในระดับปานกลางด้วยเหตุผลเดียวกัน กับผลการประเมินก่อนหน้านี้

3. ด้านการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยตามแผนการดูแลรายบุคคล ผลคะแนนการประเมิน สมรรถนะจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกกลุ่ม พบว่า มีผลคะแนนในภาพรวมในระดับดีมากที่สุดทุกกลุ่มทุกตำบล รองลงมาอยู่ในระดับดี มีเพียงตำบลทุ่งหลวง ที่อยู่ในระดับปานกลางด้วยเหตุผลเดียวกันกับผลการประเมินก่อนหน้านี้

4. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ผลคะแนนการประเมิน สมรรถนะจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกกลุ่ม พบว่า มีผลคะแนนในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รองลงมาอยู่ในระดับดีที่น้อย

5. ด้านการประสานงานส่งต่อการให้บริการกับหน่วยงานในชุมชน ผลคะแนนการประเมิน สมรรถนะจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกกลุ่ม พบว่า มีผลคะแนนในภาพรวมในระดับดีมากที่สุดทุกกลุ่มทุกตำบล รองลงมาอยู่ในระดับดี มีเพียงตำบลทุ่งหลวง ที่อยู่ในระดับปานกลางด้วยเหตุผลเดียวกันกับผลการประเมินก่อนหน้านี้

6. ด้านความสุขอันเกิดจากความรักในงานที่ทำ ผลคะแนนการประเมินสมรรถนะจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทุกกลุ่ม พบว่า มีผลคะแนนในภาพรวมในระดับดีมากที่สุดถึง 4 ตำบล รองลงมา อยู่ในระดับดีและระดับปานกลาง 1 ตำบลคือตำบลทุ่งหลวง

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของนักบริหารชุมชน ในเขต อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

สามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชนที่ผ่านมา ไม่พบปัญหา ที่เกิดจากความบกพร่อง ในการปฏิบัติงาน ปัญหาที่

พบเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของผู้ป่วย ชาติวิศดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ ในการดูแลรักษา ส่วนของข้อเสนอแนะ ทุกคนล้วนแต่อยากให้โครงการการดูแลผู้ป่วยโดยนักบริหารชุมชนแบบนี้เกิดขึ้นต่อไป ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยร่วม และผู้จัดการดูแล ทำให้ทราบถึงปัญหา และข้อเสนอแนะจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงาน คือนักบริหารชุมชนได้สะท้อนปัญหาในเรื่องของระบบการสนับสนุน การส่งต่อบริการ ที่มีข้อติดขัด เช่น การประสานรับยาให้ผู้ป่วย การเบิกจ่ายค่าตอบแทนในการทำงานล่าช้า ไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางเยี่ยมผู้ป่วย ขาดการอบรมที่เพียงพอในการเสริมความรู้ทักษะ ในขณะที่ปัญหาในการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชนเอง จะมีปัญหาในเรื่องของการจัดการเวลา เพราะนักบริหารชุมชนบางคน มีผู้ป่วยที่ต้องดูแลที่บ้าน และมีงานประจำที่ต้องทำ ส่วนปัญหาในส่วน ของครอบครัว ผู้ป่วยและผู้ดูแล ผู้ป่วยบางรายอยู่เพียงลำพังกว่าผู้ดูแลจะกลับมาก็ก่ำมิด ส่วนมุมมองของพยาบาลที่เลี้ยงหรือ Care Manager ที่สะท้อนปัญหาในเรื่องระบบการสนับสนุนจากส่วนกลาง ข้อจำกัดเรื่องเวลา ของผู้ปฏิบัติงานในส่วน ของข้อเสนอแนะ มุมมองของผู้ปฏิบัติงานคือนักบริหารชุมชน อยากให้ทุกฝ่ายเห็น ความสำคัญของโครงการนี้ และให้การสนับสนุนทุกด้าน ส่วนข้อเสนอแนะในมุมมองของของพยาบาลที่เลี้ยง ได้มีข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดสรรเวลาในการดูแลผู้ป่วยของนักบริหารชุมชน ให้มีความยืดหยุ่นตามข้อจำกัด และความเหมาะสม การพัฒนาการสื่อสารในช่องทางของสื่อออนไลน์ เพื่อการช่วยเหลือกันในการดูแลผู้ป่วย ที่

สำคัญมีข้อเสนอต่อหน่วยงานส่วนกลางในการปรับระบบการเบิกจ่ายค่าตอบแทนให้เร็วขึ้น การจัดอบรม เพื่อเพิ่มจำนวนนักบริหารชุมชนให้มากขึ้นด้วย

การศึกษาวิจัย เรื่องการปฏิบัติงานตามภารกิจของนักบริหารชุมชนในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. บริบทชุมชน สถานการณ์ผู้สูงอายุ บทบาทหน้าที่ และระบบการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชน เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย กล่าวคือ บริบทชุมชนมีความเหมาะสม และเป็นเงื่อนไขปัจจัยในเชิงบวก ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน การที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ประชาชนมีความเป็นผู้มีจิตอาสา ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงผลตอบแทนที่เป็นเงินตรา กระบวนการคัดเลือกผู้มีจิตอาสาเหล่านี้ เข้ามาทำหน้าที่ เป็นนักบริหารชุมชน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของชุมชน จะเป็นผู้ที่ ชุมชนให้การยอมรับ และมีบทบาทหน้าที่ด้านสังคม เช่น เป็น อสม. หรือเป็นผู้นำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลงาน เป็นที่ประจักษ์ในชุมชน เพราะสรรถนะหรือคุณลักษณะที่ดี นั้น เป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ไม่สามารถวัดได้จากภายนอก ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตาม เกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบการที่จะคัดสรร ดังที่ อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะ ทาง

กายภาพและอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับเหมาะสมกับองค์การ

2. ผลการประเมินการปฏิบัติงานตามภารกิจและคุณลักษณะของนักบริหารชุมชนในเขตอำเภอพร้าวก้าง จังหวัดเชียงใหม่ ในมุมมองของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ล้วนให้คะแนนการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด คือเกิน 4.0 และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคนทั้ง 6 ด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ ด้านความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ด้านทักษะในการดูแลผู้สูงอายุ ด้านการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยตามแผนการดูแลรายบุคคล ด้านการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ด้านการประสานงานส่งต่อการให้บริการกับหน่วยงานในชุมชน และด้านความสุขอันเกิดจากความรักในงานที่ทำ แม้ว่า มีหนึ่งตำบลที่ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยเสียชีวิตไประหว่างการวิจัย ทำให้ไม่สามารถให้คะแนนการประเมินได้ ทำให้คะแนนในภาพรวมต่ำลงไปกว่าความเป็นจริง แต่ผลคะแนนที่ได้จากผู้ดูแลและผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งยังผ่านการประเมินซึ่งแสดงให้เห็นว่านักบริหารชุมชนมีการทำงานที่เป็นที่พึงพอใจ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และผลการประเมินที่มาจากทุกฝ่ายถือว่ามีความน่าเชื่อถือ ดังที่ เทียน ทองแก้ว (2550) ได้ระบุว่า การประเมินแบบสามร้อยหกสิบองศา (360 Evaluation) นี่เป็นการประเมินโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับผู้ถูกประเมินเป็นผู้ประเมินการปฏิบัติงาน ซึ่งการประเมินโดยบุคคลหลายคนหลายระดับทำให้มีหลายมุมมอง ลดอคติจากการประเมินโดยบุคคลคนเดียว ความโดดเด่นที่สำคัญของการ ทำหน้าที่นักบริหารชุมชน คือ สามารถตอบสนองการดูแลผู้ป่วยที่เป็นผู้สูงอายุอย่างรอบด้าน ของ

การแพทย์แบบองค์รวม ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการแพทย์แบบองค์รวม คือการดูแลรักษาคนในทุกด้าน ซึ่งไม่เพียงแต่ให้ปราศจากโรค แต่ยังหมายรวมถึงความเป็นปกติสุขทั้งกาย ใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ทุกกลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้สะท้อน และข้อมูลจากแนวการสังเกต ทำให้เห็นว่า นักบริหารชุมชนได้ทำหน้าที่ หลายบทบาทในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เป็นทั้งพยาบาลที่ให้การดูแลเยียวยาโรคภัยไข้เจ็บ เป็นนักสังคม ที่ให้คำปรึกษาปัญหาในครอบครัว คลี่คลายความกังวล เป็นนักประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน ที่มีภูมิความรู้ด้านสมุนไพร หรือ มีความรู้ด้านศีลธรรม เป็นนักประสานที่ประสานการส่งต่อการช่วยเหลือ ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนรวม ถึงประสานความร่วมมือกับเพื่อนนักบริหารชุมชน ในการให้การช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของนักบริหารชุมชนในเขต อำเภอพร้าวก้าง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย กล่าวคือ ยังมีปัญหาในหลายระดับที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้น โดยที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่เป็นผู้ป่วยและผู้ดูแลผู้ป่วย ไม่ค่อยมีมุมมองของปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องในการปฏิบัติงานของนักบริหารชุมชนหรือปัญหา ในเชิงโครงสร้างมากนัก ปัญหาที่สะท้อนจึงเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพของตนเองเป็นหลัก การขาด วัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์ ในการดูแลรักษา และข้อเสนอแนะ ทุกคนล้วนแต่อยากให้ โครงการการดูแล ผู้ป่วยโดยนักบริหารชุมชนแบบนี้เกิดขึ้นต่อไป อยากให้มี

นักบริหารชุมชนเพิ่มขึ้น อยากให้มีนัก บริบาล ชุมชน ที่เป็นชนเผ่าบ้าง เพราะจะสามารถ สื่อสารกันได้เข้าใจมากขึ้น แต่มุมมองในปัญหา ของนักบริหารชุมชน และพยาบาล พี่เลี้ยง หรือ Care Manager ทำให้เห็นการสะท้อน ปัญหาในเชิงโครงสร้างของระบบการสนับสนุน การส่งต่อบริการ ที่ยังมีข้อติดขัดในบางเรื่อง ไม่มีงบในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการ เดินทางเยี่ยมผู้ป่วย ขาด การอบรมที่เพียงพอ ในการเสริมความรู้ทักษะให้กับนักบริหาร ชุมชน ในขณะที่ปัญหาในการ ปฏิบัติงานของ นักบริหารชุมชนเอง จะมีปัญหาในเรื่องของ การจัดการเวลา เพราะนักบริหารชุมชนบาง คน มีผู้ป่วยที่ต้องดูแล ที่บ้านและมีงานประจำ ที่ต้องทำ ดังนั้น ข้อเสนอแนะจากมุมมองของ ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนักบริหารชุมชน และพยาบาล พี่เลี้ยง ล้วนแต่อยากให้ ทุกฝ่ายเห็น ความสำคัญของโครงการนี้ และให้การ สนับสนุนทุกด้าน รวมถึงการเห็นความสำคัญ ในการสนับสนุนนักบริหารชุมชน ที่มีความรู้ เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านสมุนไพร และมี ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ให้มีการถ่ายทอดและ ขยายผล โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นของการ พัฒนาระบบการดูแล ระยะยาว ที่คาดหวัง อยากให้ชุมชนเป็นฐาน แต่หากการสนับสนุน และติดตามที่ดีพอ ก็อาจทำให้โครงการนี้กลายเป็นเพียงหลักการ และมีการดำเนินงานน่าร่อง ไปเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ไม่เกิดผล ความเปลี่ยนแปลง ทางระบบ นโยบายอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับต้นทุนทางสังคม ของชุมชน ว่าเป็นเงื่อนไขปัจจัยเชิงบวกที่ สำคัญมาก ในการที่ชุมชนจะมีความพร้อม

หรือมีศักยภาพในการสร้างระบบกลไกนัก บริบาลชุมชน ในการดูแลผู้สูงอายุ การดำเนิน โครงการใดใดที่มุ่งหวังความต่อเนื่องยั่งยืน ต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ศักยภาพ ของชุมชน

2. การคัดเลือกนักบริหารชุมชน คุณสมบัติสำคัญ คือเป็นผู้ที่ชุมชนให้การ ยอมรับ และมีประสบการณ์ เคยมีบทบาท หน้าที่ด้านสังคม เช่น เป็น อสม. หรือเป็นผู้นำ อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ในชุมชนอยู่แล้ว จะมีแนวโน้มของความสำเร็จ ในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

3. การประเมินการปฏิบัติงานของนัก บริบาลชุมชน ต้องมีมิติการประเมินที่รอบด้าน ดังที่ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินในงานวิจัยนี้ 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงของนัก บริบาลในชุมชนที่ให้การดูแลผู้ป่วยแบบ การแพทย์องค์รวม

4. การพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตาม ภารกิจของนักบริหารชุมชน ต้องพัฒนาระบบ โครงสร้างการสนับสนุนในระยะยาว หาก คาดหวังให้ชุมชนเป็นฐานและสามารถจัดการ ปัญหาด้วยศักยภาพของชุมชน โดยเฉพาะ ในช่วงเริ่มต้น ต้องมีการสนับสนุนและติด ตามที่เข้มข้น มิเช่นนั้นอาจทำให้ความริเริ่มนี้ กลายเป็นเพียงหลักการ และมีการดำเนินงาน น่าร่องไปเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ไม่เกิดผล ความเปลี่ยนแปลง ทางระบบ นโยบายอย่าง แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. นักบริหารชุมชนควรเน้นการทำงาน เชิงรุกแบบรอบด้าน ตามแนวคิดของการสร้าง

เสริมสุขภาพ แบบองค์รวม เพื่อแสดงให้เห็น ผลงานที่เป็นรูปธรรม สร้างการยอมรับให้ เกิดขึ้นต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. นักบริหารควรมีการสื่อสารส่งต่อ ความรู้ให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่อง หากมีความรู้ ที่โดดเด่นก็ต้อง มีการขยายผล เช่น ความรู้ใน เรื่องการใช้น้ำมันพร การนวดบำบัด ที่ทำให้ เกิดผลความเปลี่ยนแปลง ต่อสุขภาพของผู้ป่วย

3. ผู้นำชุมชน ควรมีการคัดเลือกบุคคล ที่มีใจรักในการทำงาน มีความสุขกับงานที่ทำ และมีความพร้อม กับการปฏิบัติงาน เพราะ คุณลักษณะเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวคน แต่ความรู้ และทักษะสามารถเรียนรู้และพัฒนา ได้ใน ภายหลัง

4. หน่วยงานภาครัฐ และองค์กร ปกครองท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณที่จะ ส่งเสริม ให้นักบริหารชุมชน ได้ออกแบบ กิจกรรมที่หลากหลายกับผู้ป่วยมีกิจกรรมทำที่ เหมาะสมกับวัย และให้เพียงพอสอดคล้อง กับ

ความต้องการ ความจำเป็นในการดูแลผู้ป่วย รวมถึงส่งเสริมให้ความรู้แก่นักบริหารชุมชน อย่างต่อเนื่อง เพื่อ ให้เกิดการพัฒนาความรู้อยู่ ตลอดเวลา เช่น การนวดผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การนวดสมุนไพรมาใช้กับผู้ป่วย ควรส่งเสริมให้ ข้อมูลข่าวสารและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมี กิจกรรมทำร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการนวดนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับ ครอบครัวผู้ป่วย เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง อย่างรอบด้าน ทั้งด้านสุขภาพ การบริหารจัดการค่าใช้จ่ายของครอบครัว

2. ควรมีการศึกษาวิจัยร่วม ระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือใน การพัฒนาการทำงานร่วมกัน ในการพัฒนา ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ต่อไป

แหล่งอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2556). *คู่มือแนวทางการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุหลักสูตร 70 ชั่วโมง*. นครปฐม: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชัย ศุภวงศ์. (2553). *แนวปฏิบัติในการบริการผู้สูงอายุ*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- เทียน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- เสรี พงศ์พิศ. (2553). *สุขภาพ 200 คำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลังปัญญา.
- อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์. (2547). *แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency: เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง
หมู่บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
NETWORK OF FARMERS PRODUCING AND SELLING DRIED LONGAN
WITHOUT MIDDLEMEN IN THE AREA OF SANPHAHEANG,
MAKHUEACHAE, MUEANG DISTRICT, LAMPOON PROVINCE.

คำมูล พรหมพนัส¹

Khammoon Prompanat

ปรีชา อุยตระกูล²

Preecha Uitragoon

Corresponding Author E-mail: tanapronboonsong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และพัฒนาการของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง การจำหน่ายและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง 2) ศึกษาผลของการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางของเกษตรกรบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 20 ราย เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ข้อมูล และแบบสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนบ้านสันป่าเหียง มีทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางสังคมที่เหมาะสม ต่อการพัฒนาระบบ เศรษฐกิจชุมชน ผลิตและแปรรูปลำไยด้วยการอบแห้ง พบว่าปัญหาลำไยสดและแห้งที่มีราคาตกต่ำ ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่เป็นตัวแทนของท้องถิ่น มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง สร้างเครือข่ายร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม ตั้งแต่การผลิตลำไย การบริหารจัดการ การตลาดรวมถึงการจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง

2. ผลของการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ของเกษตรกรบ้านสันป่าเหียง ตำบล มะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่าการรวมกันเป็นเครือข่ายผู้จำหน่ายโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ส่งผลในด้านต่างๆ คือ 1) เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน 2) เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกลำไยอบแห้ง 3) เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่สมดุลและยุติธรรม ได้รับการยอมรับ ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในราคาที่จำหน่าย

คำสำคัญ: เครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง, พ่อค้าคนกลาง, เศรษฐกิจชุมชน

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study the community context and the development of the dried longan producer network, the distribution participation process of network and 2) to study the outcome of the network's activities at Sanphaheang, Makhueachae,

¹ นักศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ, สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม, ปีการศึกษา 2563

² รองอธิการบดีสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

Mueang district, Lampoon province. The research methodology is qualitative with 20 members of Sanphaheang farmers participated in the research. The research tool was interview form, group discussion guidelines and the research results found that

1. Ban Sanphahiang community have appropriate natural resources and social capital for the development of the community economy. Produce and process longan by drying found that the problem of fresh and dry longan with a depressing price. Being taken advantage of by the middleman representing Lhong, China. Longan producers build networks together based on the member's participation to solve problems. Since longan production management marketing, including direct sales to consumers.

2. The effect of building a network of producers of dried longan without a middleman of farmers at Ban Sanpahiang, Makhuea Chae Subdistrict, Mueang District, Lamphun Province, it was found that the merger was a network of distributors without a middleman. The results are: 1) Develop products with quality standards. 2) Strengthening the network of dried longan farmers 3) Develop a balanced and fair community economy. Accepted All parties are satisfied with the prices they sell.

Keywords: Dehydrated Longan Producer Network, Middleman, Community Economy

บทนำ

ลำไยเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดประมาณ 762,114 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ ร้อยละ 85 อยู่ในภาคเหนือ ซึ่งได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง และตาก ซึ่งพันธุ์ลำไยที่เกษตรกรปลูกมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 78 ได้แก่ พันธุ์อีดอ และสายพันธุ์เปี้ยวเขียว แห้ว สีชมพู และพันธุ์พื้นเมืองอื่น ๆ โดยพันธุ์อีดอ มีคุณภาพดี เนื้อหนา กรอบ มีรสหวาน กลิ่นหอม และเมล็ดเล็ก เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ พันธุ์นี้สามารถนำไปแปรรูป เป็นลำไยกระป๋อง และแห้งที่มีคุณภาพดี การบริโภคลำไย (สด/แห้ง) ภายในประเทศมีเพียงร้อยละ 26 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 74 ส่งออกต่างประเทศ โดยที่มาของแหล่งข้อมูล ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ (2561) จากภาพรวมการส่งออกผลไม้ไทยจากสถิติ

กรมศุลกากรไทยปี 2560 พบว่า ไทยส่งออกผลไม้และลูกนัตเพิ่มขึ้นร้อยละ 41.18 โดยตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย คือ เวียดนาม (ร้อยละ 50.97) จีน (ร้อยละ 27.17) และฮ่องกง (ร้อยละ 6.55) ซึ่งเวียดนามเป็นตลาดส่งออกรายใหญ่ของไทยเป็นปีที่สอง ผลไม้ไทยส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ทุเรียน เพิ่มขึ้น ร้อยละ 21.37 ลำไย เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.68 ลำไยอบแห้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.48 มังคุด ส่วนใหญ่ส่งออกไปเวียดนาม การนำเข้าผลไม้ไทยของจีนนั้น จีนอนุญาตให้นำเข้าผลไม้ไทยได้ 22 ชนิด ซึ่งลำไยเป็นหนึ่งในผลไม้ที่จีนนำเข้าประเทศได้

เชียงใหม่นิวส์ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่, 2562) ได้รับข้อมูลจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ ถึงสถานการณ์ลำไยในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน พบว่าผลผลิตลำไยที่ออกสู่ตลาดมีคุณภาพ และขายได้ราคาดี โดยสถานการณ์

ด้านราคา พบว่าลำไยสดช่อเกรด AA+A จำหน่ายในราคา 35-40 บาทต่อกิโลกรัม เกรด A+B จำหน่ายในราคา 30-32 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนลำไยรูตร่วง เกรด AA จำหน่ายในราคา 22-23 บาทต่อกิโลกรัม เกรด A จำหน่ายในราคา 15-16 บาทต่อกิโลกรัม เกรด B จำหน่ายในราคา 7-9 บาทต่อกิโลกรัม และเกรด C จำหน่ายในราคา 0.5-1 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากผลผลิตทยอยออกสู่ตลาดในจำนวนน้อย ผู้ประกอบการในพื้นที่เปิดจุดรับซื้อ หรือจุดร่อนเพิ่มขึ้นจากเดิม และผู้ประกอบการโรงงานลำไยอบแห้งมีความต้องการผลผลิตเพิ่มขึ้น ด้วยคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของตลาด จากการสำรวจการรับซื้อลำไย ถูกเหมาสวนกันหลายกลุ่มโดยเครือข่ายล้งนอกพื้นที่ และในพื้นที่ ซึ่งมีทุนมากกว่าพ่อค้าคนไทย ที่เปิดจุดรับซื้อในชุมชน ประกอบกับการส่งออกสินค้าจะต้องมีเอกสารหนังสือรับรองมาตรฐาน จีเอพี. จากเกษตรกรแนบไปกับสินค้าทุกตู้ ปัจจุบันยังคงใช้ใบรับรอง 1 ไร่/1 ตู้ แต่ในอนาคตจะต้องปรับเป็น 5 ไร่/1 ตู้ โดยหน่วยงานกระทรวงเกษตรกำลังเร่งดำเนินการผลักดันให้เกษตรกรหันมาขึ้นจีเอพี. เพิ่มมากขึ้น เพื่อเน้นส่งออกจากสรรพคุณของลำไย ประกอบด้วย ลำไยช่วยให้หลับสบาย เจริญอาหาร รักษาอาการหวัด รักษาโรคมะเร็ง รักษาอาการท้องร่วง รักษาปัสสาวะขัด แก้อาการวิงเวียนศีรษะอ่อนเพลีย และลำไยอบแห้งยังมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระและช่วยยับยั้งสารก่อมะเร็งอีกด้วยจึงเป็นที่นิยมของผู้บริโภค

ชุมชนบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นแหล่งชุมชนที่มีการผลิต และอบแห้งเนื้อลำไยเป็นจำนวนมาก

โดยบางช่วงมีปริมาณลำไยสดมากกว่า 300,000 กิโลกรัมต่อวัน จึงมีการนำลำไยสดมาอบแห้ง เพื่อการจำหน่ายในชุมชนมีการพัฒนากระบวนการผลิตลำไยอบแห้งมาเป็นระยะเวลา 10 ปี ทำให้เกษตรกรในชุมชนสันป่าเหียง มีความเชี่ยวชาญในการแปรรูปให้ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ เมื่อผลผลิตลำไยจากชุมชนอื่นและพื้นที่อื่น มีจำนวนมากเกินความต้องการ ชุมชนอื่น ๆ จะนำเอาลำไยสดมายังชุมชนบ้านสันป่าเหียง เพื่อจ้างทำการแปรรูปเป็นสินค้าลำไยอบแห้ง ลำไยอบแห้งของชุมชนบ้านสันป่าเหียงมีลักษณะเด่น คือ มีคุณภาพสูง มีเนื้อผลลำไยมาก หลังจากการอบแห้งจะเปลี่ยนเนื้อลำไยเป็นสีทอง จึงเรียกว่า “ลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง” เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศขายได้ในราคาสูง การผลิตลำไยอบแห้งเนื้อสีทองของชุมชนบ้านสันป่าเหียงจะทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนเกือบทุกบ้าน ซึ่งในชุมชนเมื่อได้ผลิตภัณฑ์ลำไยอบแห้งเนื้อสีทองก็จะนำไปขายให้แก่พ่อค้าคนกลางที่อยู่ในชุมชน โดยราคารับซื้อจะสูงหรือต่ำตามปริมาณของลำไยในแต่ละฤดูกาล ถ้าผลผลิตของลำไยสดมีปริมาณน้อยก็จะได้ราคาดี แต่ถ้าปีไหนมีผลผลิตมากจะมีราคาต่ำ

จากปัญหาด้านผลผลิตที่มีจำนวนมาก และการมีพ่อค้าคนกลางที่สร้างปัญหาให้กับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในชุมชน เกษตรในชุมชนบ้านสันป่าเหียง หมู่ที่ 7 จึงร่วมกันหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อทำการผลิตลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง เน้นการจำหน่ายเพื่อบริโภคในท้องถิ่น และส่งขายเป็นผลิตภัณฑ์ไปตามจุดจำหน่ายอื่น ๆ ใน

ท้องถิ่น เป็นการสร้างเครือข่ายระบบเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ช่วยให้ผู้ผลิตสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น และได้ราคาที่เหมาะสม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง บ้านสันป่าเหียง หมู่ที่ 7 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ถึงกลไกกระบวนการ รูปแบบ และผลของการรวมกันเป็นเครือข่าย จำหน่ายลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง อันจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนบ้านสันป่าเหียงโดยตรง ในการทบทวนและพัฒนาศักยภาพของระบบเศรษฐกิจชุมชนที่จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทชุมชนและพัฒนาการของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่าน พ่อค้าคนกลาง ของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการจำหน่ายและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
3. เพื่อศึกษาผลของการรวมกันเป็นเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่าน พ่อค้าคนกลางบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรบ้านสันป่าเหียง หมู่ที่ 7 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 20 ราย เป็นผู้ผลิตลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง มีเตาอบแห้งเนื้อลำไยแบบพื้นบ้านใช้ในครัวเรือน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ โดยลำไยอบแห้งเนื้อสีทองเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นผู้ให้ข้อมูลตามแบบสอบถาม ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวางแผนการบริหารจัดการ ผลผลิตและการตลาดร่วมกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย เส้นพัฒนาการ (Time line) เพื่อให้เห็นพัฒนาการของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยจะระบุช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของชุมชน และพัฒนาการของเครือข่ายมาจนถึงปัจจุบัน แบบสัมภาษณ์ สมาชิกเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง บ้านสันป่าเหียง หมู่ที่ 7 ต.มะเขือแจ้ อ.เมือง จ.ลำพูน แนวสนทนากลุ่มในประเด็นคำถามหลัก โดยสอดคล้องกับประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ และแนวสังเกต ที่เป็นข้อมูลจากข้อเท็จจริงที่ผู้วิจัยเห็นในสนาม และช่วยสนับสนุนข้อมูลที่อาจไม่ครบถ้วนจากการใช้เครื่องมือก่อนหน้านี้ รวมถึงการศึกษาเอกสาร บทความ ตำราทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ถึงบริบทชุมชนและข้อมูลของสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ กระบวนการจำหน่าย และราคาจำหน่ายลำไย อบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์ผลของการรวมกันเป็นเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แบบปลายเปิด

ตอนที่ 5 เป็นการสนทนากลุ่มในการแก้ไขปัญหาการจำหน่าย และราคาจำหน่าย ลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง

ตอนที่ 6 เป็นการสนทนากลุ่มการบริหารจัดการ ประสานงาน ของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง ร่วมกับเครือข่ายร้านค้า ชุมชนต่างๆ

ตอนที่ 7 ปัญหาคู่มือและข้อเสนอแนะ

เพื่อนำผลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสู่การวิเคราะห์ หาข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอนและสรุปได้ดังนี้

3.1การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการจากสมาชิกเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง จากเกษตรกรที่ประสบปัญหาการผลิตและการจัดจำหน่ายโดยตรง ด้วยแนวคิดการสร้างเสริมความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและการตลาดอย่างเป็นธรรม กลไกศักยภาพของชุมชนและการพึ่งพาตนเองอย่าง

ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการ แนวทาง และขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ในข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในด้านข้อมูลประชากร ประวัติชุมชน สภาพแวดล้อมทางสังคม ทรัพยากรท้องถิ่น ทุนชุมชน การศึกษา รวมถึงศิลปวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 ศึกษาเส้นพัฒนาการ (Time line) จากการสังเกต เพื่อให้เห็นพัฒนาการของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยระบุช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์สำคัญของชุมชนและพัฒนาการของเครือข่ายมาจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ปัญหาคู่มือและข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสู่การวิเคราะห์ หาข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)ในรูปแบบของการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนและข้อมูลของสมาชิกเครือข่ายเกษตรกร พบว่า บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา รวมถึงเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำกวง และลำน้ำแม่ตึบ พร้อมทั้งมีอ่างเก็บน้ำแม่ตึบ ทำให้เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะสำหรับการเกษตรและปศุสัตว์ มีระยะทางจากอำเภอเมืองลำพูนประมาณ 15 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 112 ตารางกิโลเมตร หรือ 70,000 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของพื้นที่อำเภอเมืองลำพูน มีจำนวนทั้งสิ้น 21 หมู่บ้าน มีพื้นที่

111,007,038 กิโลตารางเมตร มีประชากรรวมกันทั้งสิ้น 8,435 คน ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนทำอาชีพเกษตรกรรมและปลูกลำไยเป็นหลัก1. เกษตรกรส่วนใหญ่มีแปลงลำไยเป็นของตนเอง และเรียนรู้การผลิตลำไยจากรุ่นต่อรุ่น มีการพัฒนา เทคโนโลยีการผลิต การบรรจุภัณฑ์ โดยในกระบวนการแปรรูปลำไยอบแห้ง ปัจจุบัน มี 2 ประเภท คือ การอบ ลำไยทั้งเปลือก และการอบลำไยเฉพาะเนื้อ ทั้งนี้เกษตรกรยังได้รับอบรมพัฒนาศักยภาพโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของ สมาชิกเนื่องจากเป็นกลุ่มอิสระ ทำให้เกิดความรู้ที่แตกฉานมากยิ่งขึ้น

2. กระบวนการจำหน่าย และราคาจำหน่ายลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง พบว่า จากการที่มีภูมิประเทศที่เหมาะสมทำให้พื้นที่ในชุมชนนี้เป็นแหล่งปลูกลำไยของจังหวัดลำพูน โดยมีผลผลิตออกมาเป็นจำนวนมากในฤดูกาลลำไย ในเดือนกรกฎาคมและสิงหาคม ของทุกปี ลำไยจะออกผลมาพร้อมกัน ทำให้เกิดราคาที่ตกต่ำ จากอดีตนับจาก พ.ศ. 2547 เมื่อเกษตรกรประสบปัญหาผลผลิตล้นตลาด เพราะเกษตรกรมีเวลาเก็บเพียง 60 วันเพื่อเก็บรักษาคุณภาพของลำไยสด ชาวบ้านจึงระดมความคิดเริ่มคิดค้นที่จะแปรรูป เป็นการเพิ่มมูลค่าของลำไย โดยการเอาใส่โอบซึ่งเกษตรกรชาวบ้านที่เป็นคนในหมู่บ้านสันป่าเหียง ก็ไปรับจ้างแกะลำไยที่หมู่บ้านอื่น ก็เลยลองทำตาม มีการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นสิบปี โดยมีมหาวิทยาลัยต่างๆ มาช่วยสนับสนุน มีการ สร้างเตาอบและโรงอบขึ้นมา โดยเป็นโรงเรือนที่สร้างขึ้นของเกษตรกรเพื่อใช้ในครัวเรือน เกษตรกรบ้านสันป่าเหียง มีเตาอบรวมกันประมาณ 280 เตา

แต่ละเตาสามารถอบลำไยสดได้วันละ 650-700 กิโลกรัมต่อวัน ใช้เวลา อบประมาณ 12-13 ชั่วโมง ซึ่งต้องใช้ลำไยสดประมาณ 10 กิโลกรัม ถึงจะได้ลำไยอบแห้งสีทอง 1 กิโลกรัม การจำหน่าย เครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีอิสระในการจำหน่ายผลผลิตไปยังเครือข่ายร้านค้าหน่วยงาน ผู้ประกอบการ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เน้นการจำหน่ายภายในประเทศเป็นหลัก มีการประสานงานจุดจำหน่าย ที่เป็นเครือข่าย ภายในชุมชน และเครือข่ายภายนอกชุมชน เมื่อมีการจองสินค้าผลิตภัณฑ์ กลุ่มจะรับทราบทันที เพื่อดำเนินการจัดสรรโควตาสินค้าให้กับสมาชิก และส่งผลผลิตให้กับลูกค้า รวมถึงสมาชิกสามารถมีอิสระในการติดต่อหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปให้กับกลุ่มลูกค้าส่วนตัวได้ แต่ต้องอยู่ในราคาเดียวกันที่กลุ่มกำหนด ไม่มีการขายตัดราคากันเอง จึงถือว่าการบริหารจัดการผลผลิตและการจำหน่าย มีความ ยืดหยุ่นสูงยังพบว่า มีการจัดการด้านการตลาด ของสมาชิกเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้วยเหตุที่ราคาลำไยที่ขายหน้าเครื่องร้อนราคาไม่แน่นอน มีขึ้นลงวันต่อวัน ทั้งลำไยสดและแห้ง สมาชิกเครือข่าย สามารถ เก็บสต็อกสินค้าฝากไว้ในห้องเย็นก่อน และนำออกจำหน่ายเมื่อเวลาที่ราคาลำไยอบแห้งมีราคาสูงขึ้นที่หลัง

3. การมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง พบว่า จากการลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกที่สำคัญของภาคเหนือ ทั้งในรูปแบบของสินค้า

สดและแปรรูปแบบลำไยอบแห้ง แข่งขัน รวมถึงลำไยกระป๋อง ทำให้มีซื้อสินค้าพ่อค้า ลำไยต่างกัน เข้ามาติดต่อขอรับซื้อเหมาในช่วงที่ลำไยติดดอกหรือออกผลในระยะเริ่มต้น และมีเกษตรกรบางส่วนที่ขายเอง ทำให้ราคาสินค้าไม่เท่ากันต่างคนต่างจำหน่ายและพ่อค้าคนกลางมาตั้งจุดร่อนลำไย และคัดเป็นเกรด A เกรด B เกรด C ตามขนาดของลูก เพื่อส่งให้กับพ่อค้าคนกลาง หรือล้งจีน ต่อไป จากการกด ราคาส่งผลิตทำให้มีการรวมกลุ่มกัน เป็นเครือข่ายผู้จำหน่ายลำไยเพื่อต่อรองราคาให้ได้ ราคาที่เหมาะสมไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

4. ผลของการรวมกันเป็นเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางพบว่า การรวมกันเป็นเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง ส่งผลในเรื่องของการกำหนดราคาทั้งลำไยสด และลำไยแห้ง เดิม ล้งจีนเป็นผู้กำหนดราคา มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของตลาดที่มีผู้ผลิตมากมายเป็นรายย่อยและมีขนาดเล็ก ให้สินค้ามีมาตรฐาน มีความชำนาญในการแปรรูปให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการ ตลาดผู้รับซื้อลำไยอบแห้งไม่สามารถผูกขาดได้ จากการวิจัยยังพบว่า ผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมถึงสมาชิกเครือข่ายมีความสมัครใจร่วมกัน เป็นเครือข่าย มีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายธุรกิจร่วมกันแล้ว มีการแบ่งปันความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน นอกจากนี้กลุ่มเครือข่ายยังร่วมกันตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของผลผลิต ก่อนที่จะจัดส่งไปให้กับเครือข่ายพ่อค้าคนกลาง เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่าย มีความรู้สึกว่าเป็น

เป็นเครือข่ายที่มีความรู้สึกผูกพันเหมือนเป็นญาติมิตร รวมถึงความเอื้ออาทรกันในเรื่องอื่นๆ มีระบบเศรษฐกิจชุมชนที่สมดุลและยุติธรรม จากการบริหารจัดการ จำหน่ายที่มีหลักเกณฑ์ มาตรฐานสินค้า มีความยืดหยุ่นการกระจายกันผลิตแล้วค่อยนำผลผลิตมาจัดส่งให้ลูกค้า นับเป็นข้อได้เปรียบของเครือข่าย เมื่อกระจายกันผลิตรายครัวเรือน ย่อมง่ายต่อการจัดการของเสียในระดับครัวเรือน เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

5. การแก้ไขปัญหาการจำหน่าย และราคาจำหน่ายลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งพบว่า เมื่อมีการสร้างเครือข่ายเกษตรกรแล้ว มีหน่วยงานภาครัฐให้การช่วยเหลือ ในด้านการกำหนดราคากลาง ทั้งลำไยสดและลำไยแห้ง การสนับสนุนด้านเงินทุน การพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ สถานที่เก็บรักษาผลิตภัณฑ์ และการเชื่อมโยงกับตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น กลุ่มเกษตรกรกลุ่มที่มีการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนจะได้รับการสนับสนุน เครื่องจักร เตาอบเพื่อไล่ความชื้นออกจากลำไยแบบลมร้อนผ่านโดยตรงขนาดมอเตอร์ 1 แรงม้า 220 v/380 v ความจุวัตถุดิบไม่เกิน 2,000 กิโลกรัม/ครั้ง ให้กับกลุ่ม และมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ทำให้ไม่ครอบคลุมผู้ประกอบการรายย่อย ที่ลงทุนซื้อเตาอบเอง ยังพบว่า การแก้ไขปัญหาการจำหน่าย และราคาจำหน่ายลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2560 เกิดการรวมกลุ่มกันเป็น เครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีสมาชิกจำนวน 20 คนจนถึงปัจจุบัน

6. การบริหารจัดการ ประสานงาน ของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง ร่วมกับเครือข่ายร้านค้าชุมชนต่างๆ พบว่า การบริหารจัดการ มีรูปแบบของการประสานงานหรือการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เพื่อความคล่องตัว ในการบริหารจัดการ จึงไม่มีคำสั่งแต่งตั้ง แต่ทราบบทบาทหน้าที่กันเองว่าใครถนัดเรื่องใด มีประธานกลุ่มเป็นผู้นำตามธรรมชาติ โดยมีสมาชิกจำนวน 20 ราย และบางส่วนเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่เนื่องจากวิสาหกิจชุมชน ก็มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถรองรับผลผลิตของสมาชิกได้ทั้งหมด โดยเฉพาะในช่วงที่ผลผลิตล้นตลาด

7. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า เกษตรกรประสบกับปัญหารายได้จากการขายผลผลิต เพราะต้องการเงินทุนเป็นกำไรกลับคืนมาโดยเร็ว หลังจากที่ได้ลงทุนไป การสต็อกสินค้าไว้นานอาจส่งผลให้สภาพคล่องหรือการหมุนเวียนของเงินเกิดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง หมู่บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อสรุปหาคำตอบจากคำถามงานวิจัยซึ่งการอภิปรายผล ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้คือ

1. บริบทชุมชนและพัฒนาการของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ของ เกษตรกรบ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน การเกิดขึ้นของเครือข่าย ถือว่าเป็น เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เกิดจากการที่ผู้คนมีความคิดตรงกัน ทำงาน คล้ายคลึงกัน หรือประสบกับ

สภาพปัญหาเดียวกันมาก่อนมารวมตัวกัน ร่วมกันแสวงหาทางเลือก ใหม่ที่ดีกว่า มีองค์ประกอบที่ครบ ถ้วนของนิยามความเป็นเครือข่ายชุมชน สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้ระบุว่าเป็นขบวนการทางสังคม ที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน สมาชิกของเครือข่ายมีความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน ความสัมพันธ์ ภายในองค์กรไม่ใช่แบบลำดับชั้น (hierarchical) แต่เป็นเครือข่าย (networking) ที่ไม่เน้นการใช้อำนาจในการ บริหารจัดการ แต่เน้นการจัดความสัมพันธ์ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ทำงานแบบประสานพลัง (synergy) ที่เป็นเช่นนี้ได้ ด้วยเงื่อนไขต้นทุนทางสังคมของความเป็นเครือข่ายในสังคมชนบท ที่ยังคงมีอิทธิพลกับความคิด และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ทำให้ความเป็นเครือข่ายมีความแน่นแฟ้นของความสัมพันธ์ ความไว้วางใจเชื่อใจกัน ผนวกกับการที่ต้องเผชิญกับปัญหาร่วมกัน

2. กระบวนการจำหน่ายลำไยอบแห้ง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ของเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง บ้านสันป่าเหียง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นกระบวนการที่เป็นความพยายามในการแก้ไข ปัญหาพ่อค้าคนกลางหรือล้งจีน ได้กดราคาลำไยสด ตั้งแต่ขั้นแรกที่รับซื้อแบบยกแปลง รวมถึงการขายผลผลิตผ่าน เครื่องร่อนคัดเกรด ด้วยการรวมกลุ่ม แล้วนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นลำไยอบแห้ง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชุมชน ได้ส่งสมถายทอด จนเกิดเป็น ความชำนาญ ประสบการณ์ การอบแห้งจะสามารถเก็บรักษาผลผลิตได้นาน รองจนกว่าราคาของผลผลิตจะปรับสูงขึ้นในราคาที่ยุติธรรม หรือสามารถที่จะทยอยจำหน่ายให้กับพ่อค้าที่เป็น

เครือข่าย เพราะเกษตรกรสมาชิกแต่ละคน มีฐานของลูกค้าที่มีความไว้วางใจกันแต่เดิม เมื่อมารวมกันเป็นเครือข่ายก็สามารถที่จะใช้ต้นทุนของแต่ละคน ประสานกับเครือข่ายพ่อค้ารวมถึงสามารถจำหน่ายผลผลิตโดยตรงไปถึงผู้บริโภคที่เป็นเครือข่ายร้านค้าในชุมชน และในเมืองได้ โดยที่ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง การที่เครือข่ายเกษตรกรบ้านสันป่าเหียงให้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของสมาชิกในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ ทานตะวัน อินทร์จันทร์ (2546) กล่าวว่าลักษณะของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีการรวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย จัดว่าเป็นทางออกที่ดีของเกษตรกร โดยเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งบ้านสันป่าเหียง เป็นเครือข่ายที่สมาชิก มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเข้มข้น มีกิจกรรมการอบรมพัฒนาศักยภาพของสมาชิกกับองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณของผลผลิตลำไย เพื่อลดต้นทุนและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี การเพาะปลูกที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการผลิตจนถึงการแปรรูปอย่างมีประสิทธิภาพ มีกิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสมาชิกเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง มีกิจกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรฐานการผลิต การบรรจุภัณฑ์ โดยการให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลผลิต และการบริหารจัดการผลผลิตและการจำหน่าย โดยสมาชิกเครือข่ายช่วยกันประสานงานกับลูกค้าที่ตนเองมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นร้านค้าหรือจุดจำหน่าย ที่เป็นเครือข่ายภายในชุมชน และเครือข่ายภายนอกชุมชน

3. ผลของการรวมกันเป็นเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง การแก้ไขปัญหาของ เครือข่าย เป็นการแก้ไขปัญหาเริ่มจากเรื่องที่เร่งด่วน หรือเรื่องที่เป็นความเดือดร้อนร่วมกันเฉพาะหน้า เมื่อแก้ไขได้แล้ว ก็นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน อย่างต่อเนื่อง จนเกิดการพัฒนาส่งผลกระทบ ในมิติต่าง ๆ แบบองค์รวมต่อสมาชิกกล่าวคือ 1. การพัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ด้วยการแบ่งปันความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ระหว่างสมาชิก ทั้งในส่วนของ การปลูกลำไยให้ได้ผลผลิตที่ดี และความรู้เทคนิคการอบลำไยให้เป็นสีทองสวย การร่วมกันตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของผลผลิตร่วมกัน ก่อนที่จะจัดส่งไปให้กับร้านค้าเครือข่าย 2. เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้ง บนความสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่ายสมาชิก เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ สมาชิกมีความรู้สึกเท่าเทียม ผูกพันเหมือนเป็นญาติมิตร มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและสุขใจ เต็มใจ ที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมของกลุ่ม รวมถึง กิจกรรมส่วนตัวของสมาชิก 3. เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่สมดุลและยุติธรรม การสร้างมาตรฐาน ของสินค้า และความสัมพันธ์ต่อพ่อค้าและร้านค้าเครือข่าย ทำให้มีเครดิตความน่าเชื่อถือที่เกิดขึ้น และเพิ่มอำนาจ ในการต่อรองด้านราคา ที่พ่อค้ายอมที่จะจ่ายเพิ่มเติม แต่มีความแน่นอนในมาตรฐานสินค้า ทำให้ทุกฝ่าย มีความพึงพอใจในการดำเนินการร่วมกัน สอดคล้องกับ ชาญชัย สุข

สกุล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ประสบความสำเร็จเพราะชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการตลาด โดยเริ่มจากการตั้งองค์กร มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดของบุคคล เมื่อเข้ามาาร่วมกันเป็นเครือข่าย ต่างได้รับผลประโยชน์ที่ที่ไม่ใช่เรื่องเงิน หรือการเพิ่มรายได้เพิ่มกำไรอย่างเดียว แต่เป็นการรื้อฟื้น วัฒนธรรม ของความเอื้ออาทรกันแบบเครือญาติ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน และการบริหารแบบเครือข่าย กลายเป็นจุดแข็งที่ช่วยลดความเสี่ยงต่อมาตรฐานคุณภาพสินค้า ความเสี่ยงในการจัดการ ของเสียที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้งเป็นเครือข่ายที่ช่วยแก้ไข้ปัญหา ของเกษตรกรและมีแนวโน้มของความยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าองค์ความรู้คือการสร้างเครือข่ายเป็นการรวมกำลังเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเกิดเป็นอำนาจต่อรองในการซื้อและขายผลผลิตทางการเกษตร ไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรในชุมชนไม่ต้องแข่งขันการขายสินค้าหรือตัดราคาขายกันเอง แต่เป็นการร่วมมือกันที่สร้างความสัมพันธ์ในระดับหนึ่งของชุมชนให้เกิดความรักและสามัคคีกัน และพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความก้าวหน้า เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรธุรกิจ ควรสนับสนุนเครือข่ายผู้ผลิตลำไย ให้มีความเข้มแข็ง ด้วยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม การจัดหาแหล่งทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อส่งเสริม ให้มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการรายย่อยมากขึ้น

1.2 หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองท้องถิ่น ควรบรรจุแผนการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร ผู้ผลิตลำไยอบแห้ง ให้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาวของหน่วยงาน เพราะเป็นสินค้าที่ถือเป็นอัตลักษณ์ และจุดเด่นของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยและพัฒนา

2.1 ชุมชนควรมีการประสานกับสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัย ในการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วมกับเครือข่ายผู้ผลิตลำไยอบแห้ง เพื่อวางแผนพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนด้านการผลิตและจำหน่าย และปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2.2 ชุมชนควรมีการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล การทำตลาดออนไลน์ ให้เกิดกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิตและ จำหน่ายลำไยอบแห้ง

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีทางชีวภาพในการผลิตลำไย เพื่อให้ผลผลิตลำไยติดผลและสุก ไม่พร้อมกัน ที่ลดต้นทุนและผลผลิตมีคุณภาพ สามารถให้ผลผลิตหมุนเวียนกันได้ตลอดปี รวมถึงการพัฒนา เทคโนโลยีเครื่องอบลำไย และห้องเย็น โดยมุ่งเน้นไปที่การลดต้นทุนการผลิต เช่น การวิจัยเพื่อใช้พลังงานทางเลือก

แหล่งอ้างอิง

- ชาญชัย สุขสกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบองค์กรเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ทานตะวัน อินทร์จันทร์. (2546). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย ในเขต เทศบาลเมืองลำพูน. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์. (2561). สถิติส่งออกผลไม้ไทยไปจีนปี 2560 ลำไยอบแห้งโตกว่า 90%. สืบค้น 18 กรกฎาคม 2562, จาก https://globthailand.com/chaina_0215
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่. (2562, 23 กรกฎาคม). สถานการณ์ลำไยเชียงใหม่ ปีการผลิต 2562 เป็นที่น่าพอใจ มีคุณภาพ และขายได้ราคาดี. เชียงใหม่นิวส์. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2563 , จาก <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1065946>

การจัดการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
ตำบลทาบลาดูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
THASONGTHA VILLAGE FUND MANAGEMENT FOR THE ECONOMIC
STRENGTHENING OF THE COMMUNITY, THAPLADUK SUB-DISTRICT,
MAETHA DISTRICT, LAMPHUN PROVINCE

วันเพ็ญ ชื่นใจ¹

Wanpen Chaunjai

สงเสริม แสงทอง²

Songserm Saengthong

Corresponding Author E-mail: wanpencj5465@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนหมู่บ้านทาสองท่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และการทำงานของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเพื่อพัฒนาทุนทางสังคม 2) เพื่อศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้านในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทาสองท่า จำนวน 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาที่เชื่อมโยงกันและรายงานผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า

1.ชุมชนหมู่บ้านทาสองท่ามีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยคณะกรรมการกองทุนทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนร่วมกันเรียนรู้ต่อการพัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทำให้กองทุนมีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเงินออมของสมาชิก และนำเงินไปให้กับสมาชิกได้กู้ยืมและนำไปใช้เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน ให้สมาชิกของกองทุนมีเงินทุนหมุนเวียนเมื่อเกิดภาวะที่จำเป็น รวมถึงการส่งเสริมด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานของสมาชิกกองทุน

2.การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเป็นการสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น แก้ไขปัญหาจากการกู้หนี้ยืมสินที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของสมาชิก ให้สมาชิกไม่เป็นหนี้สินต่อบริษัท ด้วยการปรับวิถีคิด รวมถึงจัดระเบียบชีวิตในรูปแบบใหม่เพื่อความสมดุล เกิดขวัญและกำลังใจ มีเงิน มีงาน มีความสุข ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความอยู่รอด พอเพียง เกิดความสมดุลมั่นคงอย่างยั่งยืนของการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์

คำสำคัญ: กองทุนหมู่บ้าน, การจัดการ, เศรษฐกิจชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, ปีการศึกษา 2563

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบ้านและชุมชน ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) To study the context of the Thasongtha village community and village fund establishment and management of the board and members' participation in learning to develop social capital and 2) To study the village funds management for the promotion of the community economy towards self-reliance. The research population was 30 people of the Thasongtha village fund. The research instruments are the interview guideline and group recording discussion in order to conduct a systematic analysis of the content that is linked together and report the research results.

The research results were found that;

1. Thasongtha village community established a village fund by the fund committee is responsible for managing the fund. The committee and fund members join together to learn about the development of local social capital. Strengthening the fund Promote members' savings. The funds are given to members to borrow and use for career development, creating jobs, giving members of the fund to have working capital when necessary. Including promoting education for children of fund members.

2. Establishment of the Thasongtha village fund is to promote community economy for the development of better quality of life and to solve problems from informal debt borrowers that affect the members' minds. The members are not continued to owe the informal debt by adjusting their thinking including organizing life in new ways for balance, having encouragement, money, work, happiness, resulting in self-reliance according to the principle of sufficiency economy for sufficiency to survive, achieve a stable and sustainable balance of healthy living.

Keywords: village fund, management, community economy

บทนำ

พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 85 ก. ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2547 สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) ตามมาตรา 5 ได้กำหนด หนึ่งกองทุนของหมู่บ้านได้หมู่บ้านละ 1 กองทุน เรียกว่า “กองทุนหมู่บ้าน” มีคณะกรรมการผู้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ

สร้างรายได้และลดรายจ่าย บรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนของคนในชุมชน เป็นแหล่งรับฝากเงินจากสมาชิก และจัดหาทุนจากแหล่งอื่น รวมถึงการพัฒนาความรู้ คุณภาพชีวิต สุขภาพและสวัสดิการของสมาชิกกองทุน ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

กองทุนหมู่บ้านทาสองท่าจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2551 มีรหัสกองทุน 51020107 เลขที่ 55 หมู่ 7 ตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก 2) ส่งเสริมด้านการออมทรัพย์ 3) เป็นแหล่งเงินทุน

และ 4) เป็นศูนย์เรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ชัยัน ประหยัด อดทน รู้จักตนเองและยึดหลักตามแนวทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ กองทุนที่บริหารจัดการด้านเงินแล้ว ยังมีสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ค่าเดินทาง/ค่ารักษา คนพิการ คนด้อยโอกาสในชุมชน เน้นการพึ่งตนเอง ด้วยทุนของตนเอง ต่อการจัดการกองทุนหมู่บ้าน หรือการพัฒนาบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับหลักการพึ่งพาตนเองของชุมชน กองทุนหมู่บ้านดำเนินงานจากคณะกรรมการที่เป็นคนดี มีความรู้ และประสบการณ์ เสียสละและมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจการของกองทุน ให้ความร่วมมือกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน และมีแนวโน้มของพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

การสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน จากการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ด้วยสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง การใช้ทุนทางสังคม ทุนทางปัญญา และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น มีการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นทางออกให้กลุ่มหรือชุมชนมีความอยู่รอด ด้วยการปรับวิธีคิดรวมถึงจัดระเบียบชีวิตในรูปแบบใหม่เพื่อความสมดุล การลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จากการใช้ทั้งหมดเปลี่ยนเป็นการทำเอง การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ด้วยการใช้ความคิดที่เป็นระบบในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อเชื่อมโยงกันรวมถึงการใช้ภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดเป็นรากฐานของนำไปสู่การพัฒนาขยายและเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปมีการจัดการ

ชีวิตแบบธรรมชาติที่ได้จากการเรียนรู้ ด้วยประสบการณ์ ได้จากการสั่งสอน เกิดเป็นพลังที่เรียกว่า “ ศักยภาพ ” ที่เปลี่ยนแปลงมาเป็น “ การกระทำ ” เกิดเป็นพลังที่สร้างสรรค์ เพื่อให้ตนเองและชุมชนสามารถดำเนินชีวิตและนำไปใช้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิจัยในเรื่อง การจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทาสองท่าเพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อศึกษาบริบทชุมชนบ้านทาสองท่า แนวคิดของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน การศึกษาความสำเร็จจากกองทุนต้นแบบ การมีส่วนร่วม การพัฒนากองทุนให้เกิดการสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต อาชีพ การศึกษาและสุขภาพ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนหมู่บ้านทาสองท่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและการจัดการของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของสมาชิกเพื่อพัฒนาทุนทางสังคม
2. เพื่อศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรแบบเจาะจง
- ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรแบบเจาะจงจำนวน 30 ราย โดยคัดเลือกจากสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่า และกลุ่มสนทนาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนจำนวน 11 ราย สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 16 รายและ

เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านกองทุน
จำนวน 3 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์
(Interview) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ
สัมภาษณ์ และมีขั้นตอน คือการกำหนดวัน
เวลา และสถานที่ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จด
บันทึก บันทึกเสียงการสัมภาษณ์และนำข้อมูล
ที่ได้มาวิเคราะห์ ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิง
คุณภาพ (Qualitative Research) และการ
สนทนากลุ่ม (Focus Group) นำข้อมูลจากทั้ง
2 ส่วนมาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลที่สมบูรณ์
ด้วยรูปแบบและเนื้อหา การศึกษาเอกสาร
บทความ ตำราทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี
และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็นแบบ
สัมภาษณ์โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ถึงบริบท
ชุมชนของหมู่บ้านทาสองท่า รวมถึงข้อมูล
พื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ประโยชน์
ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน คำถามแบบ
ปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์การ
ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกองทุนหมู่บ้าน
คำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์การพึ่งพา
ตนเองของสมาชิกกองทุน คำถามแบบ
ปลายเปิด

ตอนที่ 5 เป็นการสนทนากลุ่มในการ
บริหารจัดการกองทุนทาสองท่าโดยคณะ
กรรมการบริหารกองทุน

ตอนที่ 6 ปัญหาอุปสรรคและ
ข้อเสนอแนะ

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
โดยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร ด้วยแบบ
สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จาก
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่า

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับ
ขั้นตอนและสรุปได้ดังนี้

3.1การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
เพื่อหาแนวความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ นำ
ข้อมูลที่ได้รับมาดำเนินการ วิเคราะห์และ
ประเมินผล รวมถึงการสนทนากลุ่มนำไปสู่การ
สรุปงานวิจัย โดยมีดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ถึงบริบทชุมชนของ
หมู่บ้านทาสองท่า รวมถึงข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
การเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน การ
ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกองทุนหมู่บ้าน
และการพึ่งพาตนเองของสมาชิกกองทุน

ตอนที่ 2 การสนทนากลุ่มด้าน การ
บริหารจัดการกองทุนทาสองท่า ภาวะของผู้นำ
การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การบริหารจัดการ
ของกองทุนหมู่บ้าน ระบบและกิจกรรมที่
เกิดขึ้นที่เอื้อประโยชน์ในการพัฒนากองทุนให้
พึ่งพาตนเองได้

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและ
ข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลที่ได้ จากการ
สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสู่การวิเคราะห์
หาข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด ด้วยวิธีการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใน
รูปแบบของการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนของหมู่บ้านทาสองท่า
รวมถึงข้อมูลพื้นฐานทั่วไป พบว่า เป็นหมู่บ้าน

ที่อยู่ใน ตำบลทาบลาดูก อำเภอมะนัง จังหวัด ลำพูน มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ ภูเขา ป่าไม้ และมีพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่ขนาน กับแม่น้ำแม่ทาและที่ราบตามหุบ พื้นที่ราบมี ความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเพาะปลูก และการทำเกษตรกรรม

2. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน พบว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินของชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับ สมาชิก ได้กู้ยืมเงิน การออมทรัพย์ และ กองทุนหมู่บ้านทำหน้าที่สนับสนุน ให้สมาชิก นำเงินไปใช้แก้ไขปัญหา เกิดความรู้และเข้าใจ ปรับแนวคิดและวิธีการ เพื่อให้ตนเองและ ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนของกองทุน หมู่บ้าน พบว่า การสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการเป็นศูนย์กลางให้ความรู้ พัฒนาอาชีพ หลักและอาชีพเสริม ด้วยการเชิญวิทยากร ด้านการพัฒนากองทุนหมู่บ้านจากอำเภอ โรงงานและฟาร์มหมันที่ตั้งในชุมชน มาให้ ความรู้ในด้านคุณภาพของนม การรับซื้อและ การเลี้ยงโคนมให้นำนมอย่างมีคุณภาพเข้า มาอบรมและให้แนวทางกับสมาชิกของกองทุน และพาคณะกรรมการกองทุนรวมถึงสมาชิก ศึกษาดูงาน ของกองทุนหมู่บ้านที่ประสบ ผลสำเร็จสามารถพึ่งพาตนเองได้

การพึ่งพาตนเองของสมาชิกกองทุน พบว่า การพึ่งพาตนเองประกอบด้วย 1) ทางด้านจิตใจ ให้ประกอบอาชีพด้วยความ เพียร สนใจด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจ 2) การ พึ่งพาตนเองด้านสังคม เป็นการเกื้อหนุนแบ่ง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันกัน โดยไม่หวัง ผลตอบแทน 3) การพึ่งพาตนเองด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประกอบด้วย การใช้ บุคคล ดิน น้ำ ลม ปัจจัย 4 เงินทุน และความรู้สู่การพัฒนาให้ชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ 4) การพึ่งพาตนเอง ด้านเทคโนโลยี เครือข่ายมือถือ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดการปรับตัว เข้าใจและทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของยุคปัจจุบัน และ 5) การ พึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ ด้วยการแก้ไข ปัญหา ด้านการเงิน หนี้สิน การส่งเสริมการ ลงทุน จากการหาแหล่งเงินทุนในอัตรา ดอกเบี้ยที่ต่ำสุดให้กับชาวบ้าน นำไปใช้พัฒนา ด้านอาชีพ ต่อยอด มีรายได้เพิ่มมากขึ้น จาก การพึ่งพาตนเองทั้ง 5 ด้าน พบว่า ส่งผลต่อ การดำเนินการและการพัฒนาให้กองทุน หมู่บ้านเป็นกองทุนที่มีจุดยืน มีเป้าหมายและ สร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม เป็นชุมชนที่ไม่มี หนี้สินจากเงินนอกระบบ มีปัจจัยสี่มีสมบูรณ์ พร้อมของชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ สัมพันธ์ กับสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับคน สังคม ธรรมชาติรอบตัว มีสวัสดิการและความมั่นคง ในชีวิตในปัจจุบัน

การบริหารจัดการกองทุนทาสองท่า โดยคณะกรรมการบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้าน เกิดจาก การคัดเลือกของสมาชิกในกองทุน ด้วย คุณสมบัติ ประกอบด้วย เป็นคนดีมีศีลธรรม มี จิตใจเมตตา ยอมรับจากเสียงส่วนใหญ่ มี จุดยืนต้องเป้าหมาย มีวิสัยทัศน์ รับผิดชอบ และ เชี่ยวชาญ ทำหน้าที่การบริหารจัดการด้วย ความรอบคอบ ช่วยเหลือกันโดยไม่เกี่ยงว่า ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง รวมถึงให้สมาชิกมีส่วนร่วม ใน ลงมติที่เกี่ยวข้องกับกองทุน แสดง ความเห็น เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคน มีส่วน ร่วมในการเรียนรู้ คิดและทำกิจกรรมร่วมกัน

เพราะข้อตกลงของกองทุน คือการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนร่วมเป็นเจ้าของกองทุน เข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะพบว่า การติดต่อสื่อสารในช่วงของโควิด 19 ที่คณะกรรมการบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกลุ่มสนทนาได้และข้อจำกัดของการเข้าร่วมประชุมเมื่อไปยังเครือข่ายหรือพื้นที่อื่น ๆ ที่คณะกรรมการไม่สามารถเข้าร่วมได้ในระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้การดำเนินงานการวางแผนเกิดความล่าช้า ต้องรอเวลาจนกว่าสถานการณ์จะกลับมาเหมือนเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนตำบลทาสองท่า อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน จากการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อสรุปหาคำตอบจากคำถามวิจัย กองทุนหมู่บ้านทาสองท่า เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและการจัดการของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของสมาชิกเพื่อพัฒนาทุนทางสังคมพบว่า กองทุนหมู่บ้านทาสองท่า จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2551 รหัสกองทุน 51020107 โดยคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 11 รายที่ มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก สอดคล้องกับ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) (2547) ตามมาตรา 3 เป็นกองทุนที่หมู่บ้านจัดตั้งขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติ ประกอบด้วย กรรมการที่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ มาจากการคัดเลือกจากเสียงส่วนใหญ่คือสมาชิกกองทุน มีสมาชิก และมี

สำนักงานหรือที่ตั้งของกองทุนอย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบ ดูแล จัดสรรรายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินของกองทุนหมู่บ้าน ด้วยเงื่อนไขและรูปแบบมีการรายงานผลการดำเนินการ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนหมู่บ้าน โดยมีหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและคณะกรรมการกองทุน สู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2554, น. 89-90) กล่าวว่าทุนทางสังคมทุนทางสังคมที่มีความสำคัญและนำไปพัฒนาต่อยอด ในทางเศรษฐกิจชุมชน เป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์รวมถึงการพัฒนาเงินทุนอย่างไรให้ได้ประโยชน์สูงสุด นำไปสู่การสร้างงาน อาชีพ การดำเนินชีวิตของสมาชิกในปัจจุบัน และการโน้มน้าปรัชาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) กล่าวว่าความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา มีจุดยืนทางความคิด ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนพึ่งพาตนเองยอมรับในศักยภาพของกันและกัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน ร่วมการพึ่งพาตนเองด้านสังคม การประสานความร่วมมือทั้งใจและกาย เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย อย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเอง เกิดความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชนที่ช่วยเหลือกัน ให้สามารถพึ่งตนเองในครอบครัวได้ ยังพบว่า กองทุนหมู่บ้านทาสองท่า เป็นศูนย์เรียนรู้ ที่ชุมชนเรียนรู้และนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับ โกวิท พง

งาม (2553, น. 255-257) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม รับรู้ข่าวสารด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการดำเนินการและการพัฒนาให้กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนที่พึ่งพาตนเองสอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2551, น. 3-4) กล่าวว่า กองทุนหมู่บ้านคือ เงินทุนที่คนในหมู่บ้านนำมาวมกัน มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกัน และใช้ทุนจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ประกอบด้วย ดิน น้ำ ป่าไม้ อากาศ ทุนทางปัญญา เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดและภูมิปัญญา พึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างคนในชุมชน จัดการปัญหาและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น การมีผู้นำหรือประธานกองทุนหมู่บ้านทาสองท่า พบว่า ควรเป็นบุคคลที่มากด้วยประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์และคุณวุฒิที่เหมาะสม เสียสละพร้อมที่จะทุ่มเทต่อการทำงาน มีจุดยืน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก บทบาทการเป็นผู้นำ ต่อการบริหารจัดการมีความสำคัญต่อการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมาชิก เป็นบุคคลผู้ซึ่งมีพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขารวมถึงเป็นบุคคลผู้ซึ่งเดินทางสายกลางส่งเสริมให้คณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ให้ได้รับประโยชน์ สูงสุด และคณะกรรมการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุน ตามหลักประชาธิปไตย กล้าคิด กล้าแสดงความเห็น ลงมติถือความเป็นเอกฉันท์ ชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการบริหารและการทำงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ทานตะวัน อินทร์จันทร์ (2546, น. 19) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วม

ประกอบ ด้วยการตัดสินใจ อย่างมีขั้นตอนการปฏิบัติการ และมีการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และ ณรงค์ วารีชล (2551, น. 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคล มีความสำคัญในรูปแบบขบวนการที่สร้างพื้นฐาน มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ถ่ายทอดความรู้ สร้างผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน เน้นเรื่องหลักการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม และสอดคล้องกับ ยุพิน ระพีพันธุ์ (2544, น. 21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมและแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมร่วมประชุม 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ ซึ่งปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าได้ดำเนินการและบริหารจัดการจากสมาชิกของกองทุน ด้วยความสามารถและตั้งใจเพื่อให้กองทุนของหมู่บ้านเป็นสถาบันด้านการเงินที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและด้านความรู้ให้กับบุคลากรและสมาชิกของกองทุน นำไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาของตัวสมาชิกเองรวมถึงชุมชนเพื่อการพัฒนาทุนทางสังคม

2. เพื่อศึกษาการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนสู่การพึ่งพาตนเอง พบว่า การสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนคือการพัฒนาด้านอาชีพซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) มีการส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพในระดับชุมชน สนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงินแก่สมาชิก มีการพัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรม การผลิต บริโภคและด้านการบริการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ต่อการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน

ด้วยการใช้ “ทุนของชุมชน” ที่ประกอบด้วย เงินทุน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรในท้องถิ่น มีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการลงทุนโดยชุมชน คิดเองและทำเอง นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน การมีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรในชุมชนในลักษณะเป็นหุ้นส่วน การบริหารจัดการกองทุนอย่างมีระบบและเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ เริ่มจากการนำทุนของตนเองมาลงทุนก่อนจากน้อยเป็นมาก ให้เป็นเงินทุนตั้งต้น จนขยายและสร้างผลกำไร การจัดการมีความชัดเจนตรวจสอบได้ มีการปรับวิธีคิดทำให้ตนเอง มีกินมีใช้ ไม่ขัดสนและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นจริง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่การพึ่งพาตนเองของกองทุนหมู่บ้านทาสองท่า พบว่าเดิมสมาชิกมีปัญหาคือการกู้หนี้ยืมสินนอกระบบ ไม่มีเงินทุนสำหรับการต่อยอดอาชีพ ขาดเงินในการส่งบุตรได้ศึกษาเล่าเรียน ไม่มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอด การจัดการของกองทุนหมู่บ้านในปัจจุบัน เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจชุมชน สมาชิกมีการจัดระเบียบชีวิตใหม่ ไม่สร้างหนี้ใหม่ เกิดเป็นรายได้ที่มั่นคง ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้สมาชิกของกองทุนผู้ที่ชอบทำอาชีพ ทำนา ทำสวนและเลี้ยงสัตว์มีการเงินที่ดีขึ้น เป็นการบริหารจัดการเศรษฐกิจของตนเองและชุมชนได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมที่ก่อให้เกิดรายได้ การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการพัฒนาในด้านของอาชีพ ชุมชนมีศักยภาพ พัฒนาทางความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ช่วยให้สังคม

ชุมชนหมู่บ้านมีเศรษฐกิจดีขึ้น สอดคล้องกับ รพีภัทร์ สุขสมเกษม (2559) กล่าวว่า การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ประกอบด้วย ผู้นำกองทุนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับฟังปัญหาและความคิดเห็นของสมาชิก มีการบริหารจัดการอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่าการจัดการกองทุนหมู่บ้านทาสองท่าเพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตำบลทาสองท่า อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน เป็นดำเนินงานบริหารกองทุนอย่างมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหน้าที่บริหารจัดการ เป็นกองทุนที่มีศักยภาพ สร้างเสริมด้านเศรษฐกิจชุมชนและสังคม การประกอบอาชีพ การแก้ไขปัญหาหนี้สินจากหนี้นอกระบบ สร้างงานและรายได้เพิ่มเติม สนับสนุนให้สมาชิกร่วมคิดร่วมทำ กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงกำหนดเป้าหมายและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อ พัฒนาศักยภาพตั้งแต่ ระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยใช้กิจกรรมเศรษฐกิจสร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งจะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจากฐานคิด อันประกอบด้วย 1) เน้นการพัฒนาอย่างบูรณาการ มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น 2) สร้างภาคีและเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีองค์กรชุมชนเป็นแกนกลาง 3) เริ่มการพัฒนาจากชุมชนท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติ และให้องค์กรชุมชนเป็นจักรกลสำคัญในการดำเนินการ

พัฒนา 4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวบ้านและ การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้คนใน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5) ใช้กิจกรรม เศรษฐกิจสร้างการเรียนรู้และสร้างอาชีพที่ หลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่คนใน ชุมชน และ 6) ยึดปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนตามแนวพระราชดำรัส “การพัฒนา เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ตามขั้นตอนของ “ทฤษฎีใหม่” รวมถึงการวางแผนเป้าหมาย และ ดำเนินกิจการให้บรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับ กาญจนนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530, น. 34) กล่าวว่า การพึ่งพาตนเองของ กลุ่ม คือระบบที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกในกลุ่ม สามารถดำเนินการ เพื่อบริการตนเองกับ เป้าหมาย เป็นการดำรงชีวิตอย่างอิสระและ มั่นคง มีการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี การ วางโครงการ รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มารวมกับความรู้สมัยใหม่ ให้สามารถ ดำรงชีวิตได้ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่าง สมดุล การพึ่งตนเองโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในชุมชนมาก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการกองทุน หมู่บ้านทาสองท่าเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชน ตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัด ลำพูน พบว่าองค์ความรู้ที่ได้รับคือแนว ทางการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจาก คณะกรรมการที่ดำเนินการบริหารกองทุน อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของ สมาชิก ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนทาสองท่า รวมถึงการส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชน ในด้านอาชีพของสมาชิก

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากเดิม ปราศจากหนี้สิน จากนอกระบบ มีเงินทุนหมุนเวียนให้กับ ครอบครัว มีเงินออมที่สามารถนำมาใช้ใน ภาวะที่จำเป็น ให้สมาชิกในกองทุนสามารถ พึ่งพาตนเอง ไม่ต้องออกไปหางานทำที่อื่น มี อาชีพทั้งหลักและอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว ให้สามารถดำเนิน ชีวิตได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน ควร ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา อาชีพด้านเกษตรกรรมการปลูกพืชและการ เลี้ยงสัตว์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

1.2 พัฒนาชุมชนทาลาดุกให้เป็น แหล่งของการเรียนรู้ ที่เป็นต้นแบบของการ พึ่งพาตนเอง การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง รวมถึงอนุรักษ์ภูมิปัญญาในด้านอื่นๆที่เป็น เอกลักษณ์ของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมี การวิจัยในเรื่อง ความสำเร็จของการพัฒนากองทุนหมู่บ้านจาก การเรียนรู้ ความสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อ เป็นแนวทางต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ของคนในหมู่บ้านทาสองท่า ตำบลทาลาดุก อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน

2.2 ควรมีการวิจัย การเรียนรู้เพื่อ การสร้างเสริมความเข้มแข็งของการพัฒนา อาชีพเพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอก และการใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

แหล่งอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). *การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการ สมาคมคทาอภิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ทานตะวัน อินทร์จันทร์. (2546). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขต เทศบาลเมืองลำพูน*. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ วาริชล. (2551). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่ “เมืองน่าอยู่” กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอสรีราช จังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุพิน ระพิพันธุ์. (2544). *ความรู้ ทักษะและการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทผลผลิตที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทั้งในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอนพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- รพีภัทร์ สุขสมเกษม. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2554). *เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ ถ้าใจปรารถนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). *กองทุนหมู่บ้านสวัสดิการชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2547). *พระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ*. สืบค้น 30 ตุลาคม 2562, จาก http://www.villagefund.or.th/uploads/gallery/image_big_5a83c4a139ebc.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. สืบค้น 16 ตุลาคม 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf

การศึกษาความต้องการการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า

สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

A STUDY OF THE NEED TO STUDY FOR A BACHELOR'S DEGREE DEPARTMENT
OF TECHNOLOGY ELECTRICAL OPERATING LINE
OF NAKHON PATHOM TECHNICAL COLLEGEสุวรรณ ม่วงนวล¹

Suwan Muangnual

Corresponding Author E-mail: suwanwork@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการและนักศึกษาในจังหวัดนครปฐมและเขตใกล้เคียง และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการของสถานประกอบการและนักศึกษา ในจังหวัดนครปฐมและเขตใกล้เคียง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 แห่ง กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 48 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุ 30-39 ปีขึ้นไป มีตำแหน่งงานบุคลากร เป็นหน่วยงานเอกชน สนับสนุนให้เรียนสูงขึ้นในระดับปริญญาตรี มีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีไฟฟ้า ด้านเนื้อหาวิชาที่ต้องการเรียน ในภาพรวมมีในระดับมากที่สุด คือ เรื่องการวางแผนจัดการควบคุมงานไฟฟ้าตามมาตรฐานไฟฟ้าและมาตรฐานความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และรองลงมา คือ การให้คำแนะนำสอนงานในสถานประกอบการให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้ตอบแบบสอบถามนักศึกษา ระดับ ปวส.ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาไฟฟ้ากำลัง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม เพศชาย มีระดับผลการเรียน 2.6-3.0 ผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 10,001-25,000 บาท มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ผู้ปกครองมีสถานภาพอยู่ร่วมกัน ภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม นักศึกษาไม่ได้ทำงานหรือไม่รายได้พิเศษ ได้รับทราบข่าวสารข้อมูลการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีจากคู่มือการรับสมัครนักศึกษา และมีความต้องการที่จะศึกษาต่อปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม เนื้อหาวิชาที่ต้องการเรียน พบว่า มีความต้องการเนื้อหาวิชาในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมี 2 ข้อ คือ เรื่องการวางแผนจัดการควบคุมงานไฟฟ้าตามมาตรฐานไฟฟ้าและมาตรฐานความปลอดภัย และเรื่องการกำหนดตารางทดสอบแก้ไขและซ่อมบำรุงงานไฟฟ้ารองลงมา คือ เรื่องการบริหารจัดการดำเนินการควบคุมงานในสถานประกอบการ

คำสำคัญ: ความต้องการศึกษาต่อ, สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า, วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study general information conditions of establishments and students in Nakhon Pathom Province and nearby districts and 2) to study the needs of establishments and students in Nakhon Pathom Province and nearby districts. This

¹ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4

research is a survey research. By sampling get target groups of 12 locations, target groups of 48 people.

The results were as follows:

1. It was found that most of the respondents were male personnel and aged 30-39 years. A private agency encouraged them for graduation with bachelor's degree. The personnel needed and supported for further study were the personnel who had electrical technology knowledge, and the subject content desired, it In terms of content was found that, the subjects that would like to study in the overall level were at the highest level being planning, managing and controlling electrical work according to electrical standards and safety standards. The average was at the highest level and followed by giving advice and teaching work in the workplace to operate effectively.

2. General information of the respondents from the second year students of vocational college who were majoring in electrical power. Most of them were male students from Nakhon Pathom Technical College with the grade point average of 2.6-3.0. Their parents were self-employed and graduated from elementary school. The family's average monthly income was 10,001-25,000 baht with 3-4 family members. Their parents lived together and their hometown is Nakhon Pathom Province. Students are not working and had no extra income. They received information about studying in the curriculum of bachelor's degree from the student admissions guide, and they needed to study for a bachelor's degree of Nakhon Pathom Technical College and the subjects needed was found, there was a high level of demand for all subject content. The items with the highest average were the planning, management and control of electrical work according to the electrical standards and safety standards, and the schedule for testing, correction and maintenance of electrical work. Managing and job controlling in the establishments.

Keywords: Requirements for further study, Electrical Technology, Nakhon Pathom Technical College

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555– 2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งเชิงบวกและลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศ

ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ขณะเดียวกันจำเป็นต้อง

ปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลก และภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ขณะเดียวกันจำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยงด้านกายภาพ ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ในขณะที่รัฐบาลมีนโยบายสำคัญด้านการศึกษา คือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ ในด้านพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการยุคใหม่ เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 การจัดการ

อาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็น การจัดการศึกษา ในด้านวิชาชีพที่สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็น การยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและ ภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มี ความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมี สมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพใน ลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระ ได้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2553, น. 1-14) โดยคณะอนุกรรมการ กนป. ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา ได้มีการกำหนด นโยบายยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สอง ไว้ในนโยบายที่ 3 พัฒนา คุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ตาม แผนยุทธศาสตร์การยกระดับมาตรฐาน สถานศึกษาของอาชีวศึกษา คือ การเพิ่ม ศักยภาพของสถานศึกษาอาชีว และสถาน ประกอบการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพใกล้ บ้าน และเพิ่มการเรียนการสอนในระดับ ปริญญาตรีสายปฏิบัติการ เพื่อสร้างเส้นทาง ความก้าวหน้าในสายอาชีพ โดยได้พิจารณา ความสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้ มีความสอดคล้องกับความต้องการและมี ประสิทธิภาพในการเสริมสร้างการพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา, 2555, น. 5)

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (กอส.) ได้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การรวมและการ แยกสถานศึกษา เพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันการ

อาชีวศึกษา พ.ศ. 2554 โดยคำนึงถึงการประสานความร่วมมือให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และเพื่อจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนากำลังคน เพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามภาคการผลิต การพาณิชย์ และบริการ สถาบัน การอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ได้จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่งและ มาตรา 13 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 และมติที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการลงนามจัดตั้ง ณ วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2556 ซึ่งสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ประกอบด้วยสถานศึกษาในกลุ่ม 4 จังหวัด คือ นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี รวม 9 สถานศึกษา คือ วิทยาลัยเทคนิค นครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี วิทยาลัยเทคนิค กาญจนบุรี และวิทยาลัย การอาชีวศึกษากาญจนบุรี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555)

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ได้ดำเนินการตามนโยบายการเตรียมความพร้อม แก่กลุ่มเป้าหมายให้มีสมรรถนะที่ได้มาตรฐานสากล สอดคล้องกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมการผลิต สินค้าและบริการ โดยพัฒนาระบบการจัดการอาชีวศึกษาตามแรงขับจากผู้ใช้ “Demand Driven” ภายใต้อาชีวศึกษาที่มีส่วนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ

ซึ่งเป็นหน่วยที่ใช้ผลผลิตของอาชีวศึกษา เพื่อผลิ ตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงานการจัดการอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมี การศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการพัฒนาหลักสูตร และที่สำคัญคือผู้สำเร็จ การศึกษาวิชาชีพแล้วสามารถปฏิบัติงานได้จริงและมีงานทำ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555, น. 7) ดังนั้นวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม” ของสถานประกอบการและนักศึกษาในจังหวัด นครปฐม การศึกษานี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการเปิดสอนหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการและนักศึกษา ในจังหวัด นครปฐมและเขตใกล้เคียง ต่อความต้องการ ศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชา เทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

2. เพื่อศึกษาความต้องการของสถานประกอบการและนักศึกษา ในจังหวัดนครปฐม และเขตใกล้เคียง ต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้าสายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เป็นบุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการ และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ของจังหวัดนครปฐมและเขตจังหวัดใกล้เคียง ที่มีวุฒิการศึกษาสาขางานไฟฟ้ากำลัง ดังนี้

1.1 บุคลากรของสถานประกอบการ สถานประกอบการที่มีความร่วมมือและลงนามความร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ในเรื่องจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลังเข้าฝึกงาน จำนวน 34 แห่ง

1.2 นักศึกษา คือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สายงานไฟฟ้ากำลัง ปีการศึกษา 2559 ของจังหวัดนครปฐม 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม วิทยาลัยการอาชีพบางแก้วฟ้า (หลวงพ่อบุญธรรม) วิทยาลัยการอาชีวศึกษา นครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม และวิทยาลัยเทคโนโลยีนครปฐม จำนวน 48 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมความคิด และรูปแบบ

เกี่ยวกับความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบความคิด และขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้เป็นคำถามในแบบสอบถามตลอดถึงตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย สร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการวิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และสำนวนของภาษา

3. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัดตามนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ใช้วิธีของ โรวินสกีและแฮมเบิลดัล (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้แก่ 1) รศ.ดร.พิเชฐ ม่วงนวล 2) ดร.ประเสริฐ แก้วแจ่ม และ 3) ดร.วิระ ทองประสิทธิ์ ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Index of Consistency) ทุกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00

3.2 ปรับปรุงแก้ไขคำถามในแบบสอบถามที่เหมาะสมแล้วพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็นตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลความต้องการรายการเนื้อหาวิชาที่เรียน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด 4 หมายถึง มีความต้องการมาก 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย และ 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open end Questions)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของจากสถานประกอบการกลุ่มเป้าหมาย ในจังหวัดนครปฐมและเขตจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 12 แห่ง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของจากนักศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สายงานไฟฟ้ากำลัง ปีการศึกษา 2559 จากสถานศึกษาของวิทยาลัยที่เปิดสอนในจังหวัดนครปฐม 5 แห่ง จำนวน 42 คน โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเป้าหมาย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบ โดยวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามจากสถานประกอบการและจากนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สายงานไฟฟ้ากำลัง ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ฯลฯ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการรายการเนื้อหาวิชาที่เรียน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

6.2 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้เกี่ยวกับปัจจัยการออกกลางคัน ของนักเรียนวิทยาลัยสารพัดช่างนครปฐม โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) คือ 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความต้องการมาก 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความต้องการน้อย และ 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด สำหรับตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open end Questions) นำเสนอข้อมูลโดยการจัดกลุ่มข้อเสนอแนะแสดงตามลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม โดยศึกษาใน 2 ส่วน คือ จากสถานประกอบการ และจากนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยจากสถานประกอบการ

สถานประกอบการที่เข้าร่วมลงนามความร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ในเรื่องจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการรับนักศึกษาแผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลังเข้าฝึกงาน ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 34 แห่ง ได้กลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากสถานประกอบที่มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า จำนวน 12 แห่ง มีดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 30-39 ปีขึ้นไป มีตำแหน่งงานบุคลากร เป็นหน่วยงานเอกชน สนับสนุนให้เรียนสูงขึ้นในระดับปริญญาตรี มีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีไฟฟ้า

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานประกอบการ มีความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ด้านเนื้อหาวิชาที่ต้องการเรียนที่สอบถามจำนวน 10 ข้อ ในภาพรวมมีในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ การวางแผนจัดการควบคุมงานไฟฟ้าตามมาตรฐานไฟฟ้าและมาตรฐาน

ความปลอดภัย และมีความต้องการในระดับมาก จำนวน 9 ข้อ คือข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การให้คำแนะนำสอนงานในสถานประกอบการให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ กำหนดตารางทดสอบแก้ไขและซ่อมบำรุงงานไฟฟ้าตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การออกแบบ ควบคุม ติดตั้ง ซ่อมบำรุง ทดสอบเครื่องกลไฟฟ้า ระบบขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า นิวแมติกส์ เครื่องทำความเย็นและปรับอากาศ

2. สรุปผลการวิจัยจากนักศึกษา

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สายงานไฟฟ้ากำลัง ในจังหวัดนครปฐม 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม วิทยาลัยการอาชีพบางแก้วฟ้า (หลวงพ่อบุญรอดอุปถัมภ์) วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม และวิทยาลัยเทคโนโลยีนครปฐม ได้จำนวนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 42 คน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

2.1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม เพศชาย มีระดับผลการเรียน 2.6-3.0 ผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 10,001-25,000 บาท มีสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ผู้ปกครองมีสถานภาพอยู่ร่วมกัน ภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม นักศึกษาไม่ได้ทำงานหรือไม่มีรายได้พิเศษ ได้รับทราบข่าวสารข้อมูลการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีจากคู่มือการรับสมัคร

นักศึกษา และมีความต้องการที่จะศึกษาต่อปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

2.2 เนื้อหาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม พบว่า ในภาพรวมมีความต้องการเนื้อหาวิชาในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ความต้องการเนื้อหาวิชาของสถานประกอบการ ที่จะเรียนของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ในระดับมากจำนวน 8 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มี 2 ข้อ คือ การวางแผนจัดการควบคุมงานไฟฟ้า ตามมาตรฐานไฟฟ้าและมาตรฐานความปลอดภัย และการกำหนดตารางทดสอบแก้ไข และซ่อมบำรุงงานไฟฟ้า รองลงมาคือ การบริหารจัดการดำเนินการควบคุมงานในสถานประกอบการ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การออกแบบ ควบคุม ติดตั้ง ซ่อมบำรุงทดสอบเครื่องกลไฟฟ้า ระบบขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า นิวแมติกส์ เครื่องทำความเย็น และปรับอากาศ

ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัย เทคนิค นครปฐม โดยสถานประกอบการสนับสนุนให้บุคลากรเข้าสมัครศึกษาต่อ ด้านเนื้อหาวิชา ในภาพรวมมีความต้องการเรียนในระดับมากที่สุด คือ เรื่องการวางแผนจัดการควบคุมงานไฟฟ้าตามมาตรฐานไฟฟ้าและมาตรฐานความปลอดภัย และการให้ คำแนะนำสอนงานในสถานประกอบการให้ ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักศึกษาด้านเนื้อหาวิชา ในภาพรวมมีความต้องการเรียนในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เรื่องการวางแผนจัดการควบคุมงานไฟฟ้าตามมาตรฐานไฟฟ้า

และมาตรฐานความปลอดภัย และการกำหนดตารางทดสอบแก้ไขและซ่อมบำรุงงานไฟฟ้า

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม โดยศึกษาใน 2 ส่วน คือ จากสถานประกอบการ และจากนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สรุปอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สถานประกอบการ สถานประกอบการที่ได้ร่วมลงนามความร่วมมือกับวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ในเรื่องจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการรับนักศึกษาแผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลังเข้าฝึกงาน ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่ทำงานในสถานประกอบการของเอกชน มีความต้องการสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีไฟฟ้า และสนับสนุนให้บุคลากรเข้าสมัครศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันความรู้ด้านเทคโนโลยีไฟฟ้าและด้านอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างมากที่สถานประกอบการต้องสนับสนุนให้บุคลากรได้มีพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีไฟฟ้าให้ทันสมัยเพื่อไปพัฒนาสถานประกอบการให้ตอบสนองความต้องการของรับบริการหรือลูกค้า ส่วนด้านเนื้อหาวิชาที่ต้องการเรียนในภาพรวมมีในระดับมากทุกรายการ แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการมีความต้องการเนื้อหาสาระทุกรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ของสาขาวิชาเทคโนโลยี

ไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของวิทยาลัยเทคนิค นครปฐม ดังที่สมยศ นาวิการ (2549) กล่าวถึง การพัฒนาองค์การ ความสำคัญของบุคลากร และการเปลี่ยนแปลง และวิธีการเปลี่ยนแปลง อย่างหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลเกือบจะ อย่างเดียวคือ การพัฒนาองค์การ การพัฒนา องค์การจะให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ การรับรู้ พฤติกรรม และความ คาดหวังของบุคคลในองค์การ ความคิดและ การปฏิบัติของการพัฒนาองค์การจะอยู่บน พื้นฐานของสมมุติฐานที่สำคัญหลายข้อ คือ บุคคลมีความต้องการที่จะเจริญเติบโตและ พัฒนา และบุคคลต้องการถูกยอมรับโดย บุคคลอื่นภายในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และสาคร ธรรมะที (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย พบว่า เป้าหมายของการบริหาร จัดการทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัย มีการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ซึ่งจะต้องได้รับการอบรมให้ ความรู้ ความสามารถและทักษะเพิ่มมีคุณวุฒิทาง การศึกษาสูงขึ้น

2. นักศึกษา นักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 สาย งานไฟฟ้ากำลัง ในจังหวัดนครปฐม มีความ ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชา เทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ของ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียน การสอนสาขาที่ตรงกับสาขาที่นักศึกษาจะ สำเร็จการศึกษา ตลอดจนสถานที่ตั้งอยู่ในเขต ใกล้เคียงกับภูมิลำเนาของนักศึกษา ทำให้ลด ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเรียน สำหรับ

ภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเทคนิคนครปฐมเป็น วิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนมายาวนาน เกือบ 80 ปี ซึ่งที่สถานประกอบการให้การ ยอมรับ และยังเป็นสถานศึกษาแห่งแรกของ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ที่เปิดการ เรียนการสอนในระดับปริญญาตรี สาขาวิชา เทคโนโลยีไฟฟ้า สายปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ จุฑามาศ ชูจินดา, กิตยา นภาลัย ภูตระกูล และ ณภัทร โชคธนิกุล (2558) พบว่า แรงจูงใจในการศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ใน เขตจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมทุกด้านอยู่ใน ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านเรียงลำดับ จากมากไปน้อย ดังนี้ เหตุผลส่วนตัว ปัจจัย ทางเศรษฐกิจ ภาพลักษณ์ของสถาบัน ปัจจัย ทางสังคม และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ อนันต์ เตียวต้อย, สุรกิจ ปราง สร และเมธังกร สุธีวร (2558, น. 66) ศึกษา แนวโน้มความต้องการศึกษาต่อสาขาวิชาใหม่ ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า พบว่า นักเรียน นักศึกษามีความต้องการศึกษาต่อ สาขาใหม่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์และการออกแบบ คณะอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี และคณะบริหารธุรกิจ และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มีสิทธิ์ ชัยมณี (2559, น. 97) ศึกษาเรื่องการศึกษต่อระดับ ปริญญาตรีของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยปทุมธานี พบว่า การศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในภาพอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปน้อย ดังนี้ ด้านชื่อเสียงของสถาบัน ด้าน
สภาพเศรษฐกิจ ด้านความสนใจและเหตุผล
ส่วนตัว และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เชิงปฏิบัติ การนำผลการวิจัยครั้งนี้
สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถศึกษาเพื่อการ
วางแผนการผลิตกำลังคน การนำผลการผลิต
สู่การปฏิบัติ สามารถใช้ได้กับสถานศึกษาทุก
ภูมิภาค

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรจัดทำแผนการ
ประเมินความต้องการระหว่างสถานศึกษาและ
สถานประกอบการ สำหรับหน่วยงานของรัฐ
ควรร่วมประสานงานในลักษณะทวิภาคีเพื่อ
เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไป ควรทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง ความต้องการศึกษาต่อระดับ
ปริญญาตรี

สาขาวิชาเทคโนโลยีอื่น สายปฏิบัติการ
ของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา
ภาคกลาง 4

แหล่งอ้างอิง

จุฑามาศ ชูจินดา กิตติยานภลัย ภูตระกูล และณภัทร โชคธนิกุล. (2558). แรงจูงใจในการศึกษา
ต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปี
ที่ 3 ในเขตจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว*, 9(2),
66-77.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ สาคร ธารทิ. (2555). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.*

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

มีสิทธิ์ ชัยมณี. (2559). ศึกษาเรื่องการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยปทุมธานี. *RMUTSB A cad. J (Humanities and Social
Sciences)*, 1(1), 97-107.

สมยศ นาวิการ. (2549). *การบริหารและพฤติกรรมองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
กรุงธนพัฒนา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2553). รายงานผลการดำเนินงาน 6 เดือนแห่งการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอาชีวศึกษาทศวรรษที่สอง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรการอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

อนันต์ เตียวต้อย, สุธกิจ ปรางสร และ เมธังกร สุธีวร. (2558). ศึกษาแนวโน้มความต้องการศึกษาต่อสาขาวิชาใหม่ ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

มาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต

LEGAL MEASURES TO RETRIAL CRIMINAL CASES FOR DEATH SENTENCE PRISONERS

เชาวลิต สมพงษ์เจริญ¹

Chaowalit Sompongjaroen

สังเวียน เทพผา²

Sungwian Thappa

โกเมศ ขวัญเมือง²

Gomes Kwanmuang

Corresponding Author E-mail: Chaowalit.14@icloud.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทย ในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ และข้าราชการตุลาการ จำนวน 25 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. การรื้อฟื้นคดีอาญาของประเทศไทยสำหรับนักโทษประหารชีวิตไม่สอดคล้องกับมาตรการระหว่างประเทศที่ป้องกันการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด
2. กฎหมายต่างประเทศให้ความคุ้มครองสิทธิของนักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาที่เจาะจง คำนึงถึงพยานหลักฐานใหม่ที่ครอบคลุม มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงได้ดีกว่ากฎหมายของประเทศไทย
3. ประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมายรื้อฟื้นคดีอาญาให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตที่เจาะจง เพิ่มเติมคำนิยาม การระงับโทษประหารชีวิต ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียง จึงจะสอดคล้องกับมาตรการระหว่างประเทศที่ป้องกันการเนรเทศอาญาที่ผิดพลาด

ข้อค้นพบจากงานวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาการรื้อฟื้นคดีอาญาที่มีความเจาะจงต่อไป เช่น นักโทษจำคุก ผู้ต้องกักขัง เป็นต้น

คำสำคัญ: การรื้อฟื้นคดีอาญา, นักโทษประหารชีวิต, พยานหลักฐานใหม่, ค่าทดแทน, เยียวยา

¹ นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี และที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study the concepts, theories and laws of foreign countries and Thailand in the retrial of criminal cases for Death Sentence Prisoners, 2) to analyze the legal problems in the retrial of criminal cases for Death Sentence Prisoners, and 3) to suggest solutions of problems related to retrial criminal cases for Death Sentence Prisoners. The research model is a qualitative research using international law concepts, theories, and international law measures as a research framework. The interviewees were lecturers, lawyers, correctional officers, prosecutors and judges from 25 persons using the selection method from random sampling. There are two types of research instruments: 1) in-depth interviews and 2) documentary research studies. By doing Random sampling in drawn data analysis and writing a descriptive narrative. The research results were found that

1. The retrial of criminal cases for Death Sentence Prisoners in Thailand is inconsistent with the international measures to prevent misleading criminal proceedings.

2. The provisions of foreign law are protect the right of Death Sentence Prisoners to retrial specific criminal cases, the definition of the new evidence, suspending the death penalty for a while, compensation and reputation remedies better than the laws of Thailand.

3. Thailand must amend that the retrial of criminal cases by granting a specific right to for Death Sentence Prisoners. Adding definitions, suspending the death penalty for a while, compensation and reputation remedies. Therefore, it is in line with the international measures to prevent misleading criminal proceedings.

The findings from the research can be utilized in the amendment to the Retrial of Criminal Cases Act 1983. The research results can then be used to study the retrial of specific criminal cases such as inmates and detainees.

Keywords: Retrial criminal cases, Death Sentence Prisoners, New evidence, compensation, Remedy

บทนำ

การแก้ไขผลของคำพิพากษาที่ถึงที่สุด ในคดีที่นักโทษต้องโทษประหารชีวิต นอกจากวิธีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทาน อภัยโทษแล้ว นักโทษประหารชีวิตอาจใช้ ทางเลือกในการรื้อฟื้นคดีอาญา แต่การรื้อฟื้น คดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตมีข้อจำกัด ทางกฎหมายในเรื่องการไม่ให้สิทธิในการรื้อ ฟ้นคดีอาญาโดยเจาะจง ระยะเวลาของการยื่น คำร้องไม่สอดคล้องกับการบังคับโทษประหาร

ชีวิต การไม่มีค่านิยมเรื่องพยานหลักฐานใหม่ เพื่อใช้ในการตีความและวินิจฉัย การไม่มี บทบัญญัติในการระงับโทษประหารชีวิต และ ความเหมาะสมของค่าทดแทน และการ เยียวยาชื่อเสียงที่ไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน (พระราชบัญญัติการรื้อฟื้น คดีอาญาขึ้น พิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526, 2526)

ความสำคัญของปัญหากฎหมายในการ รื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตอยู่ ตรงที่การไม่ให้สิทธิในการยื่นคำร้องขอโดย

เจาะจง และการไม่มีบทบัญญัติให้มีการระงับการบังคับโทษในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี จึงทำให้เมื่อยื่นคำร้องขอแล้ว นักโทษอาจถูกประหารชีวิตไปเสียก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาสำเร็จ และไม่มีค่านิยามของพยานหลักฐานใหม่ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้ในการวินิจฉัยคำร้องขอ และไม่มี การจำแนกค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงที่เหมาะสม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา กฎหมายนี้ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2548, 2548) และพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ในประเด็นของการให้สิทธิในการยื่นคำร้องขอ การตีความ และวินิจฉัยขอบเขตของคำว่าพยานหลักฐานใหม่ การระงับโทษประหารชีวิต และค่าทดแทนที่เหมาะสม โดยพิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเชิงนโยบายในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของนักโทษประหารชีวิตที่ครอบครัวคลุมเครือมากยิ่งขึ้น

บทความวิจัยนี้จะนำเสนอมาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิต ในประเด็นทางกฎหมายดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) การไม่ให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง 2) ค่านิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ 3) การระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน และ

4) หลักเกณฑ์ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงของนักโทษประหารชีวิต เพื่อเสนอแนะแนวทางการการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทยในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ และข้าราชการตุลาการ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานอัยการ และข้าราชการตุลาการ กลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม

2. ขอบเขตเนื้อหา

2.1 แนวความคิด ทฤษฎี หลักการ และมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในการปฏิบัติต่อนักโทษประหารชีวิต และสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่

ป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด

2.2 กลไกการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิตของรัฐต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.3 มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศในการจ่ายค่าทดแทนในคดีอาญาที่ผิดพลาด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

2.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่มีความเหมาะสมภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย ด้วยการออกแบบสอบถามแบบปลายปิดในประเด็นที่กำหนด และแบบปลายเปิดเพื่อเปิดกว้างให้แสดงความคิดเห็น

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การศึกษาวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี มาตรการระหว่างประเทศ กฎหมายของต่างประเทศ และประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการรื้อฟื้นคดีอาญา และค่าทดแทนตามกฎหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระทำทั้งข้อมูลปฐมภูมิ จากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อมูลทุติยภูมิ จากการค้นคว้าจาก เอกสารงานทางวิจัย ฯ ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวม ได้แก่ 1) รวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารกฎหมาย 2) สร้างแบบสัมภาษณ์ภายใต้สมมติฐานของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 4) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปสัมภาษณ์จริง และ 5) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบแนวความคิด ทฤษฎี หลักการ และมาตรการระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ ป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกลไกการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่และการจ่ายค่าทดแทนสำหรับนักโทษประหารชีวิตของรัฐต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้การสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่ให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง

ผลการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายพบว่า ประเทศไทยยังมิได้ให้สิทธิต่อนักโทษ

ประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง จึงทำให้ต้องตกอยู่ภายใต้การบังคับโทษประหารชีวิตที่ไม่แน่นอน จึงอาจทำให้อาจสูญเสียสถานะของบุคคลผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาเพราะอาจถูกประหารชีวิตไปเสียก่อนที่จะได้รับพิสูจน์ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศพบว่า ในสหรัฐอเมริกา เมื่อนักโทษประหารชีวิตมีสิทธิที่ยื่นคำร้องฯ ขอให้ปล่อยตัวและขอเลื่อนการลงโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา รวมไปถึงอาจขอให้พักการบังคับโทษประหารชีวิตไปในระหว่างนั้นก็ได้” (US Supreme Court, 2019) ในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) พนักงานอัยการมีอำนาจที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกคำสั่งระงับการบังคับโทษประหารชีวิตในระหว่างนั้นและแม้ว่าจะได้รับรัฐจะได้ออกคำสั่งให้ประหารชีวิตไปแล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจยื่นคำร้องได้เช่นกัน (The Working Group of the R. O. C Laws & Regulations Database, Ministry of Justice, online, 2019) ส่วนในประเทศญี่ปุ่น เมื่อนักโทษประหารชีวิตได้ยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีอาญา พนักงานอัยการมีอำนาจขอให้ระงับการประหารชีวิตได้เช่นกัน (Japanese Law Translation Database System, 2020a)

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรที่จะบัญญัติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 6 โดยบัญญัติให้สิทธิต่อนักโทษประหารชีวิตโดยตรง ความเป็นว่า “บุคคลที่ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้

ประหารชีวิต” เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ และก่อให้เกิดกระบวนการคุ้มครองสิทธิโดยเจาะจง

2. ปัญหาทางกฎหมายเรื่องคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่

ผลการวิจัยคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ พบว่า ประเทศไทยยังมิได้กำหนดคำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่เอาไว้เพื่อใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการตีความ และวินิจฉัยของศาล ทำให้ผู้ร้องก็ไม่มีหลักเกณฑ์ในการเขียนคำร้องเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาเดิม และไม่มีเงื่อนไขตามคำขอที่ผู้ยื่นคำร้องอาจขอให้ได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลงได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา พบว่า คำนิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ กฎหมายกำหนดว่าจะต้องเพิ่งค้นพบใหม่ภายในสามปี นับแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาว่าผิด (The National Court Rules Committee, 2020) และในกฎหมายระดับรัฐ จะต้องเพิ่มเติมด้วยว่าจะต้องเป็นสาระสำคัญของการพิจารณาคดีเป็นอย่างยิ่ง และไม่ทราบว่ามีอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีเดิม ทั้ง ๆ ที่ได้ใช้ความพยายามค้นหาพยานหลักฐานอย่างเต็มที่แล้ว นอกจากนี้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐบาลกลางยังได้บัญญัติว่าหากเป็นกรณีของนักโทษประหารชีวิตที่ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญา นักโทษประหารชีวิตอาจคัดค้านว่าผลการตรวจดีเอ็นเอที่เคยถูกนำมาใช้ในคดีเดิมว่าเป็นพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องได้อีกด้วย (Legal Information Institute - Cornell University, 2019)

ส่วนสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และประเทศญี่ปุ่น ยังได้กำหนดเงื่อนไขอีกว่าหากจำเลยอาจยื่นคำร้องโดยใช้พยานหลักฐานใหม่ที่อาจทำให้ตนได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษ

น้อยลงได้อีกด้วย ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศส พยานหลักฐานใหม่ยังรวมไปถึงกรณีที่ยืนยันคำร้องอ้างว่าผู้ตายในคดีฆาตกรรมยังมีชีวิต และแสดงหลักฐานดังกล่าวต่อศาล (Niyomthai, 2017, p. 143) กรณีนี้คำกล่าวอ้างนี้ถือว่าเป็น พยานหลักฐานใหม่สำหรับคดีฆาตกรรม

ส่วนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการกำหนดเงื่อนไขเรื่องพยานหลักฐานใหม่ที่ค่อนข้างกว้าง ๆ ซึ่งรวมถึงข้อเท็จจริงใหม่ทุก ๆ ชนิดที่มีความเป็นไปได้ และส่งผลดีแก่ผู้ยื่นคำร้อง และพยานหลักฐานใหม่นั้นจะต้องมีอยู่แล้วในช่วงเวลาของการอ่านคำพิพากษาเดิม ซึ่งหากนำมาพิจารณาในคดีเดิมแล้วจะไปสู่การยกฟ้องได้ (ตามมาตรา 359 อนุมาตรา (5))

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรกำหนดคำนิยามของพยานหลักฐานใหม่เพื่อช่วยในการตีความ และวินิจฉัยของศาล และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนคำร้องขอของบุคคลผู้ยื่นคำร้อง คำนิยามจะต้องระบุระยะเวลาของพยานหลักฐานที่ถูกค้นพบใหม่ภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดเดิม และต้องกำหนดให้การสามารถใช้การตรวจสอบดีเอ็นเอเป็นพยานหลักฐานใหม่ได้ด้วย ทั้งนี้ ควรต้องระบุเงื่อนไขในการยื่นคำร้องอื่นเพิ่มเติม นอกจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิด โดยเพิ่มเติมการร้องขอให้ได้รับการยกเว้นโทษหรือได้รับโทษน้อยกว่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษาเดิม เพื่อประโยชน์ในการรื้อฟื้นคดีอาญา และตรงกับความต้องการของผู้ยื่นคำร้องได้มากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับโทษประหารชีวิต

ผลการวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการระงับโทษประหารชีวิต พบว่า ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติให้มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อนในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา จึงทำให้นักโทษประหารชีวิตตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกพรากสิทธิในระหว่างการพิจารณาคดี และการยื่นคำร้องขอไม่มีผลทางกฎหมายเป็นการระงับการประหารชีวิต ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นักโทษประหารชีวิตอาจใช้สิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัว และอาจร้องขอให้พักการบังคับโทษไปพลางก่อนในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาก็ได้ หากศาลเห็นว่าพยานหลักฐานที่ใช้ร้องขอนั้นมีมูล (Larson, 2019)

ส่วนในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) การรื้อฟื้นคดีอาญาไม่เป็นเหตุให้ระงับโทษประหารชีวิต แต่กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการมีอำนาจที่ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกคำสั่งระงับการประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา แม้ว่าจะมีการอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้ดำเนินการประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา กฎหมายกำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิโดยพนักงานอัยการก็มีอำนาจร้องขอให้ระงับการประหารชีวิตได้ภายใน 3 วันนับแต่มีคำสั่งอนุมัตินั้น

ส่วนประเทศญี่ปุ่น กฎหมายได้กำหนดว่าพนักงานอัยการมีอำนาจขอให้มีการระงับการประหารชีวิตได้จนกว่าจะมีการวินิจฉัยตามคำร้องขอในการรื้อฟื้นคดีอาญา หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งระงับโทษประหารชีวิตไปพลางก่อนก็ได้ กฎหมายยังให้อำนาจแก่ศาลที่ได้รับคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญามีอำนาจสั่งระงับการบังคับโทษประหารชีวิต

เอาไว้ชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดีด้วยเช่นกัน (Japanese Law Translation Database System, 2020b)

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรให้มีการแก้ไขกฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญาให้มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปลงก่อน ไม่ว่าจะเป็นการระงับโทษประหารชีวิตโดยผลของกฎหมายเมื่อมีการยื่นคำร้องขอ หรืออาจกำหนดให้ศาลเป็นผู้สั่งให้ระงับการประหารชีวิต หรือกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้องให้มีให้ระงับการประหารชีวิต หรืออาจให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการยื่นคำร้องโดยตนเอง หรืออาจกำหนดให้มีการร้องขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ระงับโทษประหารชีวิตแทนตนก็ได้ เพื่อให้กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิตดำเนินไปได้ด้วยต่อเนื่อง เป็นธรรม และทำให้ได้รับค่าทดแทนด้วยตนเอง

4. ปัญหาทางกฎหมายเรื่องหลักเกณฑ์ค่าทดแทน และการเยียวยาชื่อเสียงที่ครอบคลุมของนักโทษประหารชีวิต

สำหรับปัญหาทางกฎหมายเรื่องหลักเกณฑ์ค่าทดแทนและการเยียวยาชื่อเสียงที่ครอบคลุมของนักโทษประหารชีวิตพบว่า สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติเอาไว้ในทำนองเดียวกันว่าการจ่ายค่าทดแทนจากการรื้อฟื้นคดีอาญาจะพิจารณาจากความร้ายแรงของความผิด และโทษที่ได้รับ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาอย่างละเอียด เช่น การสูญเสียอาชีพ หรือรายได้ ระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัว ความเสียหายในทางทรัพย์สิน

สุขภาพ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาของศาล และในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประเทศญี่ปุ่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐเกาหลียังได้กำหนดการเยียวยาชื่อเสียงเอาไว้ว่า หากมีการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ ให้มีการประกาศผลของคำพิพากษานั้นในราชกิจจานุเบกษา หรือในหนังสือพิมพ์ (Lueotchanakun, 2007, p. 29-34) เพื่อให้ชื่อเสียงที่สูญเสียไปกลับคืนมา และเกิดผลทางกฎหมายที่ถือว่าบุคคลทุกคนทราบผลของคำพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมให้มีการโฆษณาผลของคำพิพากษาในเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีเดิมด้วย

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 กลุ่ม มีความเห็นตรงกันว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีกำหนดค่าทดแทนสำหรับนักโทษประหารชีวิตเป็นการเจาะจงภายหลังมีการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ โดยควรได้รับค่าทดแทนเป็นจำนวนห้าแสนบาทขึ้นไปหากยังมีชีวิตอยู่ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายทดแทน เช่น การสูญเสียอาชีพ หรือรายได้ ระยะเวลาจำคุก ความเสียหายต่อสุขภาพ และจิตใจ และจำแนกค่าทดแทนออกเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าทดแทนความเจ็บป่วย หรือสูญเสียสมรรถภาพฯ ค่าทดแทนกรณีสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายจำเป็นอย่างอื่น โดยคิดจากอัตราค่าทดแทนที่ใกล้เคียงกฎหมายอื่นในปัจจุบัน และต้องกำหนดให้มีการเยียวยาชื่อเสียงโดยการประกาศผลของคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ หรือราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ชื่อเสียงที่สูญเสียไปกลับคืนมา

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่ให้สิทธิแก่นักโทษประหารชีวิตในการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยเจาะจง พบว่า เมื่อสรุปผลการเปรียบเทียบกับทฤษฎีกฎหมายพบว่า ประเทศไทยไม่มีการให้สิทธิโดยแก่นักโทษประหารชีวิตโดยเจาะจง จึงทำให้ตกอยู่ในสถานะทางกฎหมาย และกระบวนการบังคับโทษประหารชีวิตที่แตกต่างจากนักโทษเด็ดขาดอื่น จึงไม่อาจใช้สิทธิได้อย่างเท่าเทียมกับนักโทษเด็ดขาดอื่นได้ จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่สอดคล้องกับแนวคิดระหว่างประเทศ และมาตรการที่ป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาด และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องส่งผลเสียต่อนักโทษประหารชีวิตโดยตรงในฐานะที่เป็นผู้ทรงสิทธิ ทำให้ไม่สามารถใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาได้อย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกับผู้ที่มีสิทธิรายอื่น ประเทศไทยจึงต้องสร้างมาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาให้กับนักโทษประหารชีวิตที่ประสงค์จะใช้สิทธิโดยเฉพาะเจาะจง และต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เป็นหลักประกันว่านักโทษประหารชีวิตจะต้องมีชีวิตอยู่จนกว่ากระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ

2. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเรื่องค่านิยมเรื่องพยานหลักฐานใหม่ พบว่า เมื่อสรุปผลเปรียบเทียบกับทฤษฎีกฎหมาย การไม่มีค่านิยมเรื่องพยานหลักฐานใหม่ จึงทำให้เห็นได้ว่าประเทศไทยไม่มีการวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาในการดำเนินคดีอาญาที่ผิดพลาดที่เป็นหลักประกันว่านักโทษประหารชีวิตสามารถยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยใช้เงื่อนไขของ

พยานหลักฐานใหม่ได้อย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ทำให้ไม่มีกรอบของค่านิยมเป็นแนวทางการเขียนคำร้องเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาเดิมได้อย่างถูกต้องและอาจทำให้สูญเสียสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาจากศาลได้ และเมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว การไม่มีค่านิยม ทำให้ศาลไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการตีความ และวินิจฉัยพยานหลักฐานใหม่ตามคำร้องที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาดังนี้ จึงสมควรที่จะเพิ่มเติมค่านิยมเรื่องพยานหลักฐานใหม่ เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิแก่นักโทษประหารชีวิต และช่วยให้ศาลในการตีความ และวินิจฉัยคำร้องได้ตรงตามค่านิยม และเจตนารมณ์ของของกฎหมายอย่างแท้จริง

3. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการระงับโทษประหารชีวิต เมื่อสรุปผลเปรียบเทียบกับปัญหาทางกฎหมายกับทฤษฎีกฎหมาย พบว่า ประเทศไทยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตที่สิทธิในการยื่นคำร้องที่สิทธินั้นอาจถูกระงับลงด้วยการถูกลงโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่เป็นการสอดคล้องกับหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี และหลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรม และหลักความยุติธรรมสำหรับเหยื่อตามบัญญัติว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมฯ ที่กำหนดให้รัฐต้องสร้างกระบวนการคุ้มครองสิทธิของนักโทษประหารชีวิตในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยถือว่าเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาด และการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยมีความจำ

เป็นที่ต้องวางมาตรการทางกฎหมายในการรื้อฟื้นคดีอาญาที่อัยการยื่นขอโทษประหารชีวิตสามารถใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาได้จนจบกระบวนการพิจารณา โดยให้มีการระงับโทษประหารชีวิตออกไปพลางก่อน เพื่อเป็นหลักประกันให้การรื้อฟื้นคดีอาญาของนักโทษประหารชีวิตสำเร็จลงได้

4. อภิปรายปัญหาทางกฎหมายเรื่องหลักเกณฑ์การจำคุกทดแทนที่ครอบคลุมให้กับนักโทษประหารชีวิต พบว่า เมื่อสรุปผลเปรียบเทียบปัญหาทางกฎหมายกับแนวคิดระหว่างประเทศ ประเทศไทยยังมิได้วางมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับนักโทษประหารชีวิตที่เป็นการเจาะจง ไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าทดแทน ไม่มีการจำแนกค่าทดแทนออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสม และไม่มีการวางมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการเยียวยาชื่อเสียง ทำให้ศาลไม่มีหลักเกณฑ์การพิจารณาค่าทดแทน จึงไม่อาจกำหนดค่าทดแทนที่ครอบคลุมความเสียหายที่นักโทษประหารชีวิตได้รับ จึงสมควรที่จะบัญญัติหลักเกณฑ์การพิจารณาการค่าทดแทน และจำแนกค่าทดแทนออกเป็นกรณีต่าง ๆ เช่น ค่าทดแทนการสูญเสียอาชีพ การขาดประโยชน์ทำมาหาได้ และต้องกำหนดให้มีค่าทดแทนเกี่ยวกับการเยียวยาชื่อเสียง เพื่อให้เกิดการเยียวยาความเสียหายที่แท้จริง และทำให้ชื่อเสียงที่สูญเสียไปแล้วกลับคืนมา

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. ตามหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายที่ให้สิทธิผู้รื้อฟื้นคดีอาญาอย่างเท่าเทียม และห้ามมิให้รัฐในฐานะที่เป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจปกครองเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น

ธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฯ อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้น เมื่อถูกนำมาใช้ในการกำหนดการให้มีสิทธิในรื้อฟื้นคดีอาญาที่ให้สิทธิแก่บุคคลผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดในการรื้อฟื้นคดีอาญา แม้จะมองจากความเป็นภาวะวิสัยของกฎหมายที่ให้สิทธิอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติก็ตาม แต่โดยแท้จริงแล้ว บุคคลผู้ต้องรับโทษทางอาญาเหล่านั้นกลับมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของในสถานของโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา จะเห็นได้ว่าความเสมอภาคทางกฎหมายไม่ได้มีส่วนช่วยให้บุคคลผู้ได้รับผลร้ายจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดได้รับความเสมอภาคทางกฎหมายอย่างแท้จริง แต่กลับเป็นการเลือกปฏิบัติเพราะกฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญาไม่ได้จำแนกบุคคลผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาออกเป็นสองประเภท ได้แก่ นักโทษประหารชีวิตที่ และนักโทษเด็ดขาดในคดีอื่น ซึ่งมีความแตกต่างไปการบังคับโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นักโทษประหารชีวิตตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการบังคับโทษประหารชีวิตเรื่องเวลาในการบังคับโทษที่แตกต่างจากนักโทษอื่น ๆ จึงทำให้ระยะเวลาที่อาจใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาได้มีระยะเวลาที่สั้นกว่า เพราะระยะเวลาบังคับโทษขัดแย้งกับระยะเวลาของการรื้อฟื้นคดีอาญา จึงทำให้ไม่อาจใช้สิทธิได้เท่าเทียมกับนักโทษประเภทอื่น จึงทำให้เกิดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายเพราะเกิดเงื่อนไขของการใช้สิทธิที่แตกต่างกัน และนักโทษประหารชีวิตอาจถูกพรากไปเสียก่อนที่จะ

ตนจะได้ใช้สิทธิ หรือสูญเสียสิทธิไปในระหว่าง กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาจะสำเร็จ

การให้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้น พิจารณาใหม่เป็นการเฉพาะเจาะจง โดย คำนึงถึงเงื่อนไขของการได้รับโทษทางอาญา เป็นเรื่องสำคัญมากกว่าที่จะให้สิทธิโดยเท่า เทียมกันทางภาวะวิสัยของกฎหมาย สารสำคัญที่ควรต่อการรื้อฟื้นคดีอาญา สำหรับนักโทษประหารชีวิต จึงควรให้ให้สิทธิ ที่มีความเจาะจงยิ่งกว่า โดยแยกนักโทษ ประหารชีวิตผู้ใช้สิทธิเป็นการเฉพาะ รวมถึง กระบวนการใช้สิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้น พิจารณาใหม่เท่าที่จำเป็น เพื่อให้การรื้อฟื้น คดีอาญาดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและเป็น ธรรมแก่ผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญา ขึ้นพิจารณาใหม่ จึงจะทำให้เกิดความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายอย่างแท้จริง

จึงสรุปได้ว่า การจำแนกรายละเอียด ทางสารบัญญัติของกระบวนการรื้อฟื้น คดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยละเอียด จะ ก่อให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมอย่าง แท้จริง รวมถึงส่วนขยายของสถานะของบุคคล ที่สมควรได้รับการรื้อฟื้นคดีอาญา เพื่อให้ บุคคลผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย ตระหนักถึงสิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญาที่ความ เจาะจงมากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดความคุ้มครอง สิทธิอย่างแท้จริง

2. สารสำคัญของ การกำหนด คำนี ยาม เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย แสดงให้เห็นถึง ความต้องการที่จะให้มีความหมายเป็นการ เฉพาะเจาะจง และมีความแตกต่างจาก ความหมายโดยทั่วไป เป็นการแสดงถึงนัยยะ สำคัญของเจตนารมณ์ และกรอบของการ ตีความกฎหมายว่ามีขอบเขตทางเนื้อหาว่ามี

อยู่อย่างไร ซึ่งสามารถทำให้เกิดทำนายผลของ การวินิจฉัยของคำนิยามนั้นได้อย่างแม่นยำ

กรอบของการกำหนดคำนิยามควรที่ จะต้องสอดคล้องต้องกันในสี่เงื่อนไข กล่าวคือ เงื่อนไขในทางลายลักษณ์อักษร เงื่อนไขของ เจตนารมณ์ของกฎหมาย เงื่อนไขทางที่มาและ กระบวนการบัญญัติกฎหมาย และเงื่อนไขทาง ระบบของกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตีความกฎหมาย อาญาในเชิงสารัตถะและเนื้อหากฎหมาย อาญาตามตัวอักษร เจตนารมณ์ ประวัติศาสตร์ กฎหมาย และระบบของกฎหมาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จะทำให้คำนิยามมีความ แน่นอนไม่ว่าจะในเชิงของคดีความ หรือทาง วิชาการ

เมื่อใช้วิธีการกำหนดคำนิยามเช่นนี้ จะ เป็นการปิดช่องว่างของการตีความกฎหมายที่ ไม่ขึ้นอยู่กับอัตวิสัยของผู้บังคับใช้กฎหมาย และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในใช้กฎหมายมาก ยิ่งขึ้น คำนิยามจะมีความชัดเจน ครอบคลุม สารัตถะ และเนื้อหาสำคัญทั้งหมดที่ต้องใช้คำ นิยามเป็นเครื่องตัดสิน ซึ่งแตกต่างจากคำ นิยามที่กำหนดขึ้นเองโดยไม่คำนึงถึงเรื่อง ดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้ผลของการตีความที่ เกิดผลประหลาดอันไม่น่าจะเป็นและอาจทำ ให้เกิดผลกระทบการอำนวยความยุติธรรมใน ภาพรวม

จึงสรุปได้ว่า การกำหนดคำนิยามของ กฎหมายต้องใช้วิธีการกำหนดคำนิยามที่มี ความสัมพันธ์ต่อหลักการตีความกฎหมาย อาญา ซึ่งการกำหนดคำนิยามต้อง ประกอบด้วยเงื่อนไขในทางลายลักษณ์อักษร เงื่อนไขของเจตนารมณ์ของกฎหมาย เงื่อนไข ทางที่มาและกระบวนการบัญญัติกฎหมาย

และเงื่อนไขทางระบบของกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศ จึงจะทำให้เกิดการคำนึงของกฎหมายที่สมบูรณ์ และง่ายต่อการบังคับใช้ได้อย่างแท้จริง และใกล้เคียงคำนึงที่สมบูรณ์แบบตามแนวคิดระบบประมวลที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากระบบประมวลกฎหมายของภาคพื้นยุโรป

3. กลไกของการรื้อฟื้นคดีอาญาของประเทศไทยไม่เคยมีกระบวนการระงับโทษทางอาญาเอาไว้ล่วงหน้าก่อนในระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา การบังคับโทษทางอาญาในประเทศไทยมุ่งลงโทษในเชิงของการแก้แค้นทดแทน และการตัดออกจากสังคมมากกว่าที่จะต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นผลดีต่อความรู้สึกทางสังคมที่มีต่อนักโทษที่ได้รับการจำคุก การกักขัง การปรับหรือการริบทรัพย์สิน เพราะทำให้การบังคับคำพิพากษาที่มีต่อนักโทษในทุกคดีย่อมหลุดพ้นจากโทษไปอย่างรวดเร็ว แต่การบังคับโทษที่รวดเร็วเช่นนี้ย่อมไม่เป็นผลดีต่อนักโทษประหารชีวิตที่มีระยะเวลาการบังคับโทษจำกัดเพียงหกสิบวันนับแต่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งนี้ แม้ว่าการบังคับโทษประหารชีวิตของประเทศไทยจะไม่แน่นอนซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคม ทางกระบวนการยุติธรรม และทางการเมืองบางประการ แต่ทำให้นักโทษประหารชีวิตเป็นผู้มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียชีวิตได้ตลอดเวลาเท่าที่การบังคับโทษตามคำพิพากษายังตกอยู่กับตน

เช่นนี้ หากว่าในระหว่างที่นักโทษประหารชีวิตได้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ และมีการบังคับโทษประหารชีวิตเกิดขึ้น การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ย่อมไม่อาจบังคับให้การ

บังคับโทษประหารชีวิตที่กำลังเกิดขึ้นระงับลงชั่วคราวได้เพราะเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่ไม่มีความสอดคล้องกัน แต่กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญากลับไม่สิ้นสุดลง และยังคงดำเนินต่อไป ทั้ง ๆ ที่เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของการรื้อฟื้นคดีอาญาที่มีต้องการให้บุคคลที่ได้รับผลร้ายจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดสามารถพิสูจน์ตนเองได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ภายหลังกระบวนการตามคำพิพากษาเป็นที่ยุติ

เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ หลักการสำคัญของการรื้อฟื้น คือ การไม่เชื่อว่ากระบวนการยุติธรรมจะมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง แม้ว่าผลของคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วก็ตาม การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่จึงเป็นการสร้างข้อสันนิษฐานต่อคดีซึ่งเคยยุติไปแล้วตามเงื่อนไขคำร้อง หรือพยานหลักฐานใหม่ที่กล่าวอ้างถึงเพื่อปฏิเสธความยุติธรรมที่ได้เคยเกิดขึ้น หรือเชื่อได้ว่าเคยเกิดขึ้นกับตน การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งยวดที่เปิดโอกาสให้มีสิทธิที่จะนำเสนอข้ออ้างของพยานหลักฐานใหม่หรือผลของคำพิพากษาในคดีอื่น เช่น พยานหลักฐานอันเป็นเท็จ การเบิกความเท็จ ที่อาจชี้ขาดได้ว่าหากตนได้นำเสนอเช่นนั้น จะให้ตนหลุดพ้นจากคำพิพากษาในคดีเดิม และเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับการเยียวยาขอใช้สิทธิที่ตนต้องเสียไปตามที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของนักโทษประหารชีวิตไม่อาจสำเร็จลงได้ หากไม่มีกระบวนการระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้ล่วงหน้าก่อนเพื่อรอ

ผลของการรื้อฟื้นคดีอาญา นักโทษประหารชีวิตอาจถูกพรากรสิทธิในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนอีกครั้งด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ การระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้พลางก่อนจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาซึ่งควรมีจะบัญญัติเอาไว้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะที่แตกต่างจากการรื้อฟื้นคดีอาญาในคดีประเภทอื่น ทำให้เกิดความต่อเนื่องต่อการพิจารณาคำร้อง และเป็นผลดีต่อนักโทษประหารชีวิตที่จะใช้สิทธิในการนำเสนอพยานหลักฐานด้วยตนเอง และต่อสู้คดีจนกว่ากระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาจะสิ้นสุดลง

อย่างไรก็ดี การระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้พลางก่อนจึงไม่เป็นการขัดต่อกระบวนการบังคับโทษทางอาญา และไม่เป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์การลงโทษที่ได้กำหนดเอาไว้ที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่กลับเป็นความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาที่มุ่งลงโทษแก่บุคคลที่ได้กระทำความผิดที่ผ่านกระบวนการพิสูจน์ตามกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้อง และเป็นธรรม การร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่แสดงถึงการปฏิเสธความถูกต้อง และเป็นธรรมตามคำพิพากษาที่ ยุติ แล้วตามกฎหมายว่าเป็นกระบวนการที่ผิดพลาด และกำลังจะลงโทษผู้บริสุทธิ์ การให้โอกาสในการรื้อฟื้นคดีอาญาและการระงับโทษประหารชีวิตเอาไว้พลางก่อนจึงไม่เป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์การลงโทษของกระบวนการบังคับโทษอาญาแต่อย่างใด แต่เป็นการแสวงหาความจริงขึ้นมาให้เพื่อพิสูจน์ด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาอีกครั้งได้

ซึ่งกระบวนการยุติธรรมตามปกติมีอาจกระทำได้แล้ว

จึงสรุปได้ว่า การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการบังคับโทษทางอาญาที่มุ่งลงโทษที่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมากกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์ การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาซ้ำสองโดยที่กระบวนการยุติธรรมตามปกติไม่อาจกระทำได้ เพราะคดีอาญาได้สิ้นสุดลงไปแล้วด้วยผลของคำพิพากษาที่ถึงที่สุด การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นความพยายามของบุคคลยื่นคำร้องขอที่จะแสดงให้เห็นถึงสถานะของผู้บริสุทธิ์ที่แท้จริงโดยผ่านกระบวนการทางกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง และเป็นการปฏิเสธหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา โดยใช้กระบวนการทบทวนพยานหลักฐานใหม่ตามที่กฎหมายกำหนด เช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำแนกประเภทของบุคคลผู้ยื่นคำร้องออกเป็นสองประเภท คือ นักโทษประหารชีวิต และนักโทษอื่นนอกจากนี้ เนื่องจากเงื่อนไขของกระบวนการบังคับโทษด้านระยะเวลาที่แตกต่างกันมาก การบัญญัติกฎหมายการรื้อฟื้นคดีอาญาจึงควรให้ความสำคัญต่อนักโทษประหารชีวิตมากกว่านักโทษอื่น โดยกำหนดกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นเป็นการเฉพาะและมีกระบวนการยับยั้งการบังคับโทษประหารชีวิตเอาไว้เพียงชั่วคราวเพื่อให้กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ต่อเนื่องและเยียวยาความเป็นธรรมให้กับจำเลยผู้ต้องโทษประหารชีวิตอย่างแท้จริง

4. ค่าทดแทนในการรื้อฟื้นคดีอาญาของประเทศไทยไม่เคยมีการกำหนด และให้ความสำคัญต่อการเยียวยาชื่อเสียงของนักโทษ

ผู้ยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ จึงเท่ากับว่า กระบวนการยุติธรรมได้ทำการตีตรานักโทษทุกคนว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แม้ภายหลังจะมีการรื้อฟื้นคดีอาญาสำเร็จ และแสดงว่าเป็นจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่การถูกตีตราว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่ต้น ก็ไม่ทำให้ชื่อเสียงของจำเลยในทางร้ายกลับคืนมาดังเดิม เพราะกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้ตีตราผู้นั้นเอาไว้ตั้งแต่ต้น และไม่เคยให้ความสำคัญต่อการรื้อฟื้นคดีอาญาที่จะได้รับการชดเชยชื่อเสียงที่เสียหายให้กลับคืนมาดังเดิม ระบบของการค่าทดแทนสำหรับจำเลยผู้บริสุทธิ์ก็กลับมุ่งที่จะชดเชยความเสียหายเป็นตัวเงินมากกว่าที่จะมุ่งเยียวยาชื่อเสียง สถานะของจำเลยในคดีอาญาก็ยังคงเป็นกระทำความผิดที่ไม่อาจอ้างอิงสิทธิใด ๆ แม้ว่าจะได้มีการพิสูจน์ในภายหลังแล้วว่า เป็นผู้บริสุทธิ์

ค่าทดแทนในส่วนที่เป็นเงิน จึงสมควรที่จะพิจารณาถึงสถานของโทษที่จำเลยได้รับมากกว่าที่จะพิจารณาว่าจำเลยสมควรได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างไรบ้าง โดยจำแนกออกระหว่างจำเลยผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต กับจำเลยในคดีอื่น การได้รับค่าทดแทนจึงต้องมีความแตกต่างกันและมีความเจาะจงไปตามสถานของโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา จึงจะทำให้การจ่ายค่าทดแทนมีความเที่ยงธรรมต่อผลการรื้อฟื้นคดีอาญาอย่างแท้จริง

นอกจากที่รัฐจะต้องจ่ายเป็นตัวเงินแล้ว ค่าทดแทนเกี่ยวกับชื่อเสียงก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายที่จำเลยอาจใช้ยันกับสังคม และบุคคลอื่นได้ การเยียวยา

ชื่อเสียงอาจใช้การประกาศในราชกิจจานุเบกษา หนังสือพิมพ์รายวัน หรือทั้งสองอย่างก็ได้ ซึ่งก่อให้เกิดผลทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับการประกาศการจดทะเบียนหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนฯ หรือการประกาศคำสั่งต่าง ๆ ในคดีล้มละลาย เป็นต้น

ความสำคัญของการประกาศเช่นนี้เป็นการทำลายการตีตราทางสังคม และการตีตราโดยบุคคลทั้งหลายที่เคยเข้าใจผิดต่อตัวจำเลยให้สิ้นไป เป็นการยกสถานะทางสังคมของจำเลยซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างแท้จริงขึ้นมาใหม่ ดังเช่นบทสันนิษฐานในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามหลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ได้วางหลักเอาไว้ว่าจำเลยย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้พิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควร การรื้อฟื้นคดีอาญาจึงเป็นการกลับคืนความบริสุทธิ์และความยุติธรรมให้กับจำเลย และเป็นข้อพิสูจน์อย่างแท้จริงว่าเป็นการให้โอกาสจำเลยในการพิสูจน์ความจริงด้วยตนเองตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด

จึงสรุปได้ว่า โดยแท้จริงแล้ว การรื้อฟื้นคดีอาญาควรมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญต่อการเยียวยาชื่อเสียงของจำเลยมากกว่าที่จะมุ่งเยียวยาด้วยค่าทดแทนที่เป็นเงิน เพื่อให้ความบริสุทธิ์ และชื่อเสียงของจำเลยกลับคืนมาดังเดิมโดยผ่านกระบวนการพิสูจน์ทางกฎหมายด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาอีกครั้งด้วยตนเอง การอำนวยความสะดวกให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาของจำเลยจนสำเร็จลงได้ จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งยวดมากกว่าที่จะมุ่งตัดสิทธิในการรื้อฟื้นคดีอาญา และมุ่งลงโทษจำเลยตามผลของคำพิพากษามากกว่าที่จะยอมให้จำเลยพิสูจน์ตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สมควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 ในมาตรา 6 โดยเพิ่มเติมให้นักโทษประหารชีวิตเป็นผู้มีสิทธิในการยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่โดยเจาะจง เพื่อให้เกิดการบังคับใช้การรื้อฟื้นคดีอาญาสำหรับนักโทษประหารชีวิตที่เป็นผลได้จริง

1.2 สมควรให้เพิ่มเติมข้อความพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 มาตรา 4 เป็นค่านิยามเรื่องพยานหลักฐานใหม่ โดยควรระบุเงื่อนไขในค่านิยามที่อาจใช้เพื่อการยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาเพื่อให้ได้รับการยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยกว่าที่ระบุไว้ในคำพิพากษาเดิม ทั้งต้องกำหนดระยะเวลาการปรากฏขึ้นของพยานหลักฐานที่ถูกค้นพบใหม่ภายหลังคำพิพากษาเดิม และต้องกำหนดให้ถือว่าผลของการตรวจสอบดีเอ็นเอเป็นพยานหลักฐานใหม่ด้วย เพื่อให้ผู้ร้องสามารถใช้เป็นแนวทางในเขียนคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาเพื่อโต้แย้งคำพิพากษาในคดีเดิม และอาจยกข้อต่อสู้เรื่องผลตรวจสอบดีเอ็นเอขึ้นต่อสู้ก็ได้ และทำให้ศาลมีกรอบในการตีความ และวินิจฉัยตามคำร้องได้อย่างถูกต้อง

1.3 สมควรให้เพิ่มเติมข้อความในพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 เป็นมาตรา 8/1 โดยให้มีการระงับโทษประหารชีวิตระหว่างการรื้อ

ฟื้นคดีอาญา ให้ศาลมีอำนาจสั่งระงับโทษประหารชีวิต หรือโดยคำร้องขอของพนักงานอัยการ หรือโดยคำร้องขอของนักโทษประหารชีวิตเอง ทั้งนี้ อาจร้องขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องแทนตนได้ เพื่อให้กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาที่จำเป็นต่อนักโทษประหารชีวิตสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องจนจบกระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญา

1.4 สมควรให้ยกเลิกมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 และให้เพิ่มข้อความกำหนดแทนสำหรับนักโทษประหารชีวิต ให้เป็นอัตราที่เหมาะสมในปัจจุบัน และให้มีการประกาศผลของคำพิพากษา และให้เพิ่มความเป็นมาตรา 14/1 เรื่องกำหนดแทนความเป็นเจ็บป่วย หรือสูญเสียสมรรถภาพฯ มาตรา 14/2 กำหนดแทนกรณีสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี มาตรา 14/3 การตัดสิทธิในการขอรับค่าทดแทน และมาตรา 14/4 การประกาศผลของคำพิพากษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยเพื่อการวิจัย

2.1 สมควรนำผลการวิจัยที่จะทำการศึกษาวิจัยที่ได้ไปศึกษาการรื้อฟื้นคดีอาญาที่มีความเจาะจงต่อไป เช่น นักโทษจำคุก ผู้ต้องกักขัง

2.2 สมควรที่จะนำผลการวิจัยไปศึกษาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีความสอดคล้องกับการรื้อฟื้นคดีอาญาโดยนักโทษประหารชีวิต เช่น ให้มีการระงับโทษประหารชีวิตระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญา

แหล่งอ้างอิง

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2548. (2548, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนที่ 14ก. หน้า 30-33.
- พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526. (2526, 7 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 100 ตอนที่ 55. หน้า 1.
- Japanese Law Translation Database System. (2020a). *Part IV Retrial Article 442*. Retrieved 10 January 2020 from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=1983&re=02&vm=04>.
- Japanese Law Translation Database System. (2020b). *Part IV Retrial Article 438*. Retrieved 10 January 2020, from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=1983&re=02&vm=04>.
- Larson, A. (2019). *What is Habeas Corpus*. Retrieved 20 August 2019, from https://www.expertlaw.com/library/criminal/habeas_corpus.html
- Legal Information Institute - Cornell University. (2019). *BAZE et al. v. REES, COMMISSIONER, KENTUCKY DEPARTMENT OF CORRECTIONS, et al.* Retrieved January 10, 2020, from <https://www.law.cornell.edu/supct/html/07-5439.ZS.html>
- Lueotchanakun, W. (2007). *Personal academic documents Justice Administration Program High level (10th generation), on the role of the prosecutor and the resurrection of the criminal case. Reconsider*. Bangkok: College of Justice Office of Justice. (in Thai)
- Niyomthai, A. (2017). The principle of resuming criminal cases under consideration Foreign Law. *Cul niti*, 14(4), 139-147.
- The National Court Rules Committee. (2020). *Rule 33. New Trial/ Federal Rules of Criminal Procedure*. Retrieved January 10, 2020, from <https://www.federalrulesofcriminalprocedure.org/title-vii/rule-33-new-trial>
- The Working Group of the R.O.C Laws & Regulations Database, Ministry of Justice. (2019). *Part VIII Execution*. Retrieved August 20, 2019 from <https://law.moj.gov.tw/Eng/LawClass/LawAll.aspx?PCode=C0010001>.
- US Supreme Court. (2019). *Glossip v. Gross 576 US (2015)*. Retrieved August 20, 2019, from <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/42/1983>

ศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก A STUDY OF ETHICS CONCEPTS IN THE TEN BIRTH-STORIES OF THE BUDDHA

พระมหาธนาศักดิ์ สุตธโน (สุตสุข)¹

Phramaha Thanasak Sutadthano (Sudsook)

พระสุทธิสารเมธี²

Phrasutthisanmethi

Corresponding Author E-mail: Thanasak1991@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทศชาติชาดก 2) เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ประวัติเนื้อหา คุณค่าแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ทศชาติชาดก เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ ถือกำเนิดเป็นมนุษย์และเทวดา เพื่อทรงบำเพ็ญบารมี เพื่อเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ได้บรรลุซึ่งพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในพระชาติสุดท้าย เพื่อโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากกองกิเลสกองทุกข์ทั้งปวง
- 2) แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก ได้แก่ แนวคิดเรื่องความดี คือความประพฤติฝ่ายกุศลที่สามารถนำประโยชน์และความสุขมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ แก่บุคคลอื่นและแก่สังคมส่วนรวมได้ แนวคิดเรื่องความชั่ว คือความประพฤติฝ่ายอกุศลที่สามารถนำความทุกข์และความเดือดร้อนมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ แก่บุคคลอื่นและแก่สังคมส่วนรวมได้
- 3) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก เป็นคุณค่าทางจิตใจ ต่อการดำเนินชีวิต ต่อสังคม ต่อการปฏิบัติธรรม เป็นคุณค่าที่สร้างประโยชน์เพื่อตนเอง อันได้แก่ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า และประโยชน์อย่างสูงสุดคือพระนิพพาน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น คือ สามารถสร้างความสุขให้แก่ผู้อื่นทั้งทางกายและทางจิตใจ และประโยชน์เพื่อส่วนรวมและสังคม คือ สามารถสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวมได้

คำสำคัญ: จริยศาสตร์, ทศชาติชาดก, คุณค่า

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study the ten birth-stories of the Buddha, 2) to study the ethical concepts in the ten birth-stories of the Buddha, and 3) to analyze the values of the ethical concepts in the ten birth-stories of the Buddha. The data of this qualitative research were collected from the Tipitaka, Commentaries, books, and research works related, To analyze history, content, values and write a descriptive lecture.

¹ นักศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Research results were found that:

1) The ten birth-stories of the Buddha retell the past lives of the Buddha when he was still a Bodhisattva who was born either a human or a deva in order to perform meritorious acts which could help him reach his ultimate goal and become the Buddha in his final life to teach all beings to free themselves from desires and sufferings.

2) Ethics concepts in the ten birth-stories of the Buddha, The good actions found in those stories are the wholesome that can bring benefits and happiness to practitioners, others and society as well. Meanwhile, the evil deeds in the stories are considered unwholesome because they can bring sufferings and troubles to the doers, others and society.

3) The ethical values in the ten birth-stories of the Buddha are for mentality, living a life, society and Dhamma practicing. These values can build and bring benefits and happiness to oneself, others and society. benefits to oneself in the present life, in the following lifetimes, and the supreme benefit or achieving enlightenment. benefits to other people in both physical and mental ways; and public benefits referring to creating peace and happiness to community and society.

Keywords: ethical, ten birth-stories of the Buddha, values

บทนำ

ระบบปรัชญาในโลกมีการแบ่งแนวความคิดออกเป็น 2 สายใหญ่ ๆ คือ ระบบปรัชญาตะวันตก และระบบปรัชญาตะวันออก (ทิพวรรณ ละลี, 2549, น.1) ระบบปรัชญาตะวันตกมีแหล่งกำเนิดที่ประเทศกรีก มีสำนักปรัชญาที่เด่น ๆ เช่น ยุคสมัยโบราณมี เพลโต อริสโตเติล ในสมัยกลางมีปรัชญาศาสนาคริสต์ เป็นต้น ระบบปรัชญาตะวันออกมีแหล่งกำเนิดที่ประเทศอินเดีย โดยมีระบบปรัชญาที่เด่น ๆ เช่น ปรัชญาอินเดีย ปรัชญาพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งแนวความคิดของปรัชญาทั้งสองสายนั้นนับได้ว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาตินับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จริยศาสตร์คือวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของดี ชั่ว ถูก ผิด และเกณฑ์หรือมาตรฐาน สำหรับตัดสินว่าการ

กระทำอย่างไรจึงถือว่า ดี หรือ ชั่ว ถูก หรือ ผิด พร้อมกับศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการมีชีวิตที่ดี คำถามสำคัญในทางจริยศาสตร์ คือ การดำเนินชีวิตอย่างไรจึงถือว่าเป็นการมีชีวิตอยู่อย่างดีที่สุดหรือเป็นชีวิตที่มีคุณค่าสูงสุดในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ (สรเสริญ อินทรรัตน์, 2552, น. 2) จริยศาสตร์นับเป็นสาขาที่สำคัญอย่างหนึ่งของวิชาปรัชญาที่ระบบปรัชญาทั้ง 2 สายให้ความสำคัญที่จะศึกษาหาข้อสรุปตามทัศนะของปรัชญาแต่ละระบบ โดยมีการยกอย่างเหตุผลมากมายในการอภิปรายเพื่อหาคำตอบของปัญหาทางจริยศาสตร์ โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องความดี ความชั่ว เกณฑ์การตัดสินความดี ความชั่ว และจุดมุ่งหมายในชีวิตของมนุษย์

ในบรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ มนุษย์นับว่าเป็นสัตว์ผู้ประเสริฐที่สุด ความเป็นผู้ประเสริฐของมนุษย์คือเป็นผู้มีใจสูงด้วย

คุณธรรม มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และสามารถที่จะเรียนรู้เพื่อแยกแยะความดีและความชั่วและแสวงหาจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง อันเป็นบ่อเกิดของความสงบสุขในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมโลกเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ปัญหาด้านจริยะหรือความประพฤติของมนุษย์ก็ยิ่งซับซ้อนมากขึ้น บางครั้งการกระทำบางอย่างที่สังคมหนึ่งยอมรับว่าดี แต่อีกสังคมหนึ่งกลับไม่ยอมรับว่าดีก็มี ดังนั้นการที่มนุษย์สามารถเรียนรู้วิธีการวินิจฉัยความดี ความชั่ว ที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ และรู้จักแสวงหาจุดมุ่งหมายในชีวิตจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ที่อยู่รวมกันเป็นสังคม เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิต รักษาเผ่าพันธุ์ของตนเองได้ยาวนาน นี่เป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์ทั้งสิ้น ในทางพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เกี่ยวกับจริยศาสตร์ปรากฏอยู่มาก และคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักคำสอนแห่งการดำเนินชีวิตด้วย (พระมหาประเสริฐ ญาณสิโล, 2547, น. 2) ถ้ามองในแง่ปรัชญาคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่เป็นปรัชญาแห่งชีวิต ดังนั้น ปัญหาเรื่องสิ่งที่มนุษย์ควรประพฤติที่เรียกว่า จริยธรรม หรือหลักจริยศาสตร์ในพระพุทธศาสนานั้น จึงเป็นสิ่งที่ควรจะได้รับการศึกษาเพื่อหาคำตอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหา 3 ประการ คือ 1) อะไร คือ ความดี ความชั่ว ความถูกต้อง ความผิด ความสุข ความทุกข์ การกระทำอย่างไรเป็นความดีอย่างไรเป็นความชั่ว 2) อะไรเป็นเกณฑ์ตัดสิน

ว่าการกระทำอย่างนี้ดี อย่างนี้ชั่ว และปัญหาที่ว่าเราจะเอาอะไรมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความถูกผิดของการกระทำนั้น 3) ปัญหาที่ว่า อะไรคืออุดมคติของชีวิต อะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตมนุษย์ และอะไรเป็นคุณค่าที่มนุษย์พึงปรารถนาและน่าแสวงหามากที่สุด

หลักจริยศาสตร์ในพระพุทธศาสนานั้น มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์และนิทานชาดกต่าง ๆ มากมาย อย่างเช่นในทศชาติชาดกที่ปรากฏในมหานิบาตชาดก ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เล่าถึงเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ถือกำเนิดในชาติต่าง ๆ 10 ชาติ เพื่อบำเพ็ญบารมี คือ 1) เติมิยชาดก บำเพ็ญเนกขัมมบารมี 2) มหาชนกชาดก บำเพ็ญวิริยบารมี 3) สุวรรณสามชาดก บำเพ็ญเมตตาบารมี 4) เนมิราชชาดก บำเพ็ญอุชิฐานบารมี 5) มโหสถชาดก บำเพ็ญปัญญาบารมี 6) ภูริทัตตชาดก บำเพ็ญศีลบารมี 7) จันทชาดก บำเพ็ญขันติบารมี 8) นารทชาดก บำเพ็ญอุเบกขาบารมี 9) วิรุทธชาดก บำเพ็ญสัจจบารมี 10) เวสสันดรชาดก บำเพ็ญทานบารมี (วศิน อินทสระ, 2555, น. 241) ซึ่งในขณะที่ทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เพื่อบำเพ็ญบารมีต่าง ๆ นั้น ก็ทรงได้พบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย ทั้งที่ดีบ้างและไม่ดีบ้าง ซึ่งเหตุการณ์เหล่านั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ดีบ้าง พฤติกรรมที่ชั่วบ้างของตัวละครปรากฏที่อยู่ในเนื้อเรื่อง และแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระโพธิสัตว์ในชาตินั้น ๆ ว่าในแต่ละชาติที่บำเพ็ญบารมีนั้นมีจุดมุ่งหมายในชีวิตอย่างไรบ้าง ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในทศชาติชาดกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อหาแนวความคิด

ทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก ซึ่งผลจากการศึกษานี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทศชาติชาดก
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมุ่งเน้นวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทศชาติชาดกจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก แปลฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เนื่องในวโรกาสครบ 200 ปี แห่งพระมหาจักรีบรมราชวงศ์ กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช 2525 พิมพ์ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2557
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทศชาติชาดกและจริยศาสตร์ จากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา โดยจะเน้นศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับแนวความคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดกเป็นหลัก
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมมาแยกประเภทลงในบทต่าง ๆ ตามความ

เหมาะสม และอธิบายแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5. สรุปผลที่ได้จากการวิจัย และนำเสนองานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ทศชาติชาดก

พบว่า ทศชาติชาดกปรากฏในมหานิบาตชาดก ขุททกนิกาย สุตตันตปิฎก ทศชาติชาดกเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงพระพุทธเจ้าในพระชาติต่าง ๆ เมื่อครั้งยังเป็นพระโพธิสัตว์ทรงถือกำเนิดเป็นมนุษย์ เป็นเทวดา ซึ่งแต่ละพระชาติ ทรงแสดงบุญบารมีต่าง ๆ กันไป ทั้งแสดงบารมีน้อยไปจนถึงแสดงบารมีครบถ้วนทุกประการ จนกระทั่งได้บรรลุพระโพธิญาณและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในพระชาติสุดท้าย ทศชาติชาดกเรียกว่า เต. ข. สุ. เน. ม. ภู. จ. นา. วิ. เว. แต่ละชาติหรือแต่ละชาดกกล่าวถึงพระพุทธเจ้าครั้งยังเป็นพระโพธิสัตว์ทรงพระนามนั้น ๆ ทรงบำเพ็ญพุทธจริยาที่เรียกว่า พุทธการกธรรมในอดีตชาติ ดังนี้

1. เตมียชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระเตมียกุมาร เพื่อบำเพ็ญเนกขัมมบารมี
2. มหาชนกชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระมหาชนก เพื่อบำเพ็ญวิริยบารมี
3. สุวรรณสามชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระสุวรรณสามกุมาร เพื่อบำเพ็ญเมตตาบารมี

4. เนมิราชชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระเจ้าเนมิราช เพื่อทรงบำเพ็ญอธิษฐานบารมี

5. มโหสถชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นมโหสถบัณฑิต เพื่อทรงบำเพ็ญปัญญาบารมี

6. ภูริทัตตชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระภูริทัต เพื่อทรงบำเพ็ญศีลบารมี

7. จันทชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระจันทกุมาร เพื่อทรงบำเพ็ญขันติบารมี

8. นารทชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นนารทพรหม เพื่อทรงบำเพ็ญอุเบกขาบารมี

9. วิสุทธชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นวิสุทธบัณฑิต เพื่อทรงบำเพ็ญสัจจบารมี

10. เวสสันดรชาดก ทรงเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร เพื่อบำเพ็ญทานบารมี

แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก

แนวคิดเรื่องความดี-ความชั่ว

พบว่าความดีที่ปรากฏในเทมียชาดก ได้แก่การออกบวชเพื่อประพฤติพรหมจรรย์ เพราะเป็นเหตุให้เว้นจากการกระทำกุศลมูลทั้งหลาย ทั้งยังเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่พระองค์เองและชนเป็นอันมาก มีพระบิดาพระมารดา ชาวเมืองพาราณสี และชาวเมืองข้างเคียง เป็นต้น ความชั่วที่ปรากฏในเทมียชาดก ได้แก่ การทำปาณาติบาต เพราะเป็นการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น เป็นเหตุให้ต้องตกรนกรเมื่อตายไปแล้ว

ความดีที่ ปรากฏในมหาชนกชาดก ได้แก่ความเพียร เพราะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติ ทำให้พ้นทุกข์คือความตาย เป็นความเพียรที่ แม้แต่เทวดายังสรรเสริญและมาช่วยเหลือ ความชั่วที่ปรากฏในมหาชนกชาดก

ได้แก่การก่อเวรต่อกัน เพราะเห็นเหตุให้ต้องจองเวรกันไปมา จนได้รับความเดือดร้อนเสียหายทั้งสองฝ่าย

ความดีที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก ได้แก่ การบำรุงมารดาบิดา เพราะการไม่ลืมพระคุณของคนอื่นและตอบแทนพระคุณนั้น ย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ทั้งผู้ปฏิบัติและผู้ได้รับการปฏิบัติ และยังเป็นกรกระทำที่ทั้งเทวดาและมนุษย์ต่างก็สรรเสริญและปกป้องคุ้มครอง ผู้ที่มีความกตัญญูทุกเวที ความชั่วที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก ได้แก่ การประทุษร้ายผู้อื่น เพราะผลของการประทุษร้ายผู้อื่นและการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่นนั้น มีผลคือผู้อื่นก็ได้รับความเดือดร้อนเพราะความปฏิบัตินั้น แม้แต่ตนเองก็ต้องเดือดร้อนในภายหลังเพราะผลกรรมของการปฏิบัตินั้น

ความดีที่ปรากฏในเนมิราชชาดก ได้แก่ การประพฤติพรหมจรรย์ เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบสุขทางกาย ทางจิตใจในโลกนี้ และได้สมบัติต่าง ๆ มีสมบัติในพรหมโลกเป็นต้น เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว ความชั่วที่ปรากฏในเนมิราชชาดก ได้แก่ความชั่วทางกาย วาจา ใจ ทั้งหลาย มีการเบียดเบียนผู้อื่น การด่าผู้อื่นไม่ด่าตอบ ความเป็นผู้ตระหนี่ การด่ากระหนาบสมณพราหมณ์ผู้มีศีล การด่ากระหนาบผู้มีกุศลธรรม การสร้างพยานเท็จเพื่อคดโกงผู้อื่น การฆ่าสัตว์ด้วยวิธีอันทรามาน การมีภาระงานไม่บริสุทธิ์ มีการคดโกงผู้อื่นเป็นต้น การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ การประทุษร้ายมิตร การฆ่ามารดาบิดาและพระอรหันต์ การช่วยปกปิดความผิดของผู้อื่น การประพฤติผิดประเวณี นอกใจภรรยาสามีของตนล่วงเกินภรรยาสามีของบุคคลอื่น การเป็นผู้มีมิฉฉาปฏิญญาคือมี

ความเห็นผิด อันเป็นเหตุให้เข้าถึงนรกภูมิเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว

ความดีที่ปรากฏในมโหสถชาดก ได้แก่ การให้อภัย เพราะเป็นการตัดความอาฆาตพยาบาท ไม่ก่อให้เกิดการจองเวรซึ่งกันและกันในอนาคต ความชั่วที่ปรากฏในมโหสถชาดก ได้แก่ การใส่ความให้ร้ายผู้อื่น เพราะเป็นการกระทำที่มีผลคือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

ความดีที่ปรากฏในกฐินชาดก ได้แก่ การรักษาศีลอุโบสถ เพราะเป็นเหตุให้ไปบังเกิดในเทวโลก ทั้งยังเป็นการงดเว้นจากการทำร้ายผู้อื่นทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ความชั่วที่ปรากฏในกฐินชาดก ได้แก่ การประทุษร้ายมิตร เพราะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น และยังเป็นเหตุแห่งความเสื่อมหลายประการ

ความดีที่ปรากฏในจันทชาดก ได้แก่ การตัดสินใจโดยชอบธรรม เพราะเป็นเหตุนำความยุติธรรมมาให้แก่ผู้บริสุทธิ์ ความชั่วที่ปรากฏในจันทชาดก ได้แก่ การคบคนพาล เพราะเป็นเหตุนำความฉิบหายมาให้แก่ตนและคนรอบข้าง

ความดีที่ปรากฏในนารทชาดก ได้แก่ การคบบัณฑิต เพราะบัณฑิตย่อมนำทางให้ไปพบแต่สิ่งดี ๆ และช่วยปกป้องจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย และความเป็นสัมมาทิฐิ เพราะเป็นเหตุให้บุคคลบำเพ็ญแต่กรรมที่ดี บำเพ็ญหนทางอันไปสู่สุคติโลกสวรรค์ ความชั่วที่ปรากฏในนารทชาดก ได้แก่ การคบคนพาล และการเป็นมิถิยาทิฐิ เพราะเป็นเหตุแห่งความเสื่อมจากคุณงามความดีทั้งหลาย ทั้งทางกาย วาจา และใจ

ความดีที่ปรากฏในวิรุทธชาดก ได้แก่ การบำเพ็ญบุญ มิให้ท่านเป็นต้น เพราะเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งสมบัติต่าง ๆ มีสมบัติในเทวโลกของท้าวสักกะ สมบัติและฤทธิ์ของพระยานาค สมบัติของพระยาครุฑ และสมบัติของพระราชา ความชั่วที่ปรากฏในวิรุทธชาดก ได้แก่ การเบียดเบียนผู้อื่น เพราะเป็นการยั้งความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น

ความดีที่ปรากฏในเวสสันดรชาดก ได้แก่ การบำเพ็ญทานบารมี เพราะเป็นเหตุยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ผู้รับทาน และยังเป็น การกระทำที่เหล่าเทวดาท้าวสากลจักรวาลล้วนแซ่ซ้องสาธุการ ทั้งยังเป็นการบำเพ็ญบารมีเพื่อเป็นปัจจัยให้บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณ อันจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชนเป็นอันมากทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ความชั่วที่ปรากฏในเวสสันดรชาดก ได้แก่ การกล่าวมุสาวาท เพราะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

แนวคิดเรื่องจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดก

พบว่าจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระเทมียกุมารโพธิสัตว์นั้น เป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์ คือ ในช่วงก่อนที่จะเสด็จออกบรรพชาเพื่อประพาสพรหมจรรย์ เป็นจุดมุ่งหมายในกายภาคนั้นหรือสัมปรายิกัตถประโยชน์ เพราะไม่ต้องการที่จะตกนรก จึงตั้งเป้าหมายว่าจะออกบวช จะไม่ครองราชสมบัติต่อจากพระบิดา และเมื่อได้เสด็จออกบวชแล้วก็ทรงพระพาสพรหมจรรย์ในปางจนได้สำเร็จภิกขุ 5 และสมณ 8 จึงนับได้ว่าเป็นทางสู่จุดมุ่งหมายอย่างสูงสุด คือ ปรมัตถประโยชน์

จุดมุ่งหมายในชีวิตของพระมหากษัตริย์ในช่วงแรกนั้นคือการชิงเอาราชสมบัติอันเป็นของพระราชบิดาของพระองค์ขึ้นมา และได้ทรงครองราชสมบัติในท้ายที่สุด ฉะนั้นจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏแล้วนี้จึงนับได้ว่าเป็นทฤษฎีที่มีลักษณะประโยชน์เป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นปัจจุบัน และเมื่อได้เสวยราชสมบัติแล้วจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระมหากษัตริย์หลังจากทรงเสร็จออกบรรพชาแล้วคือการบำเพ็ญสมณธรรมเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์ในระดับโลกุตระหรือปรมาตถประโยชน์นั่นเอง

จุดมุ่งหมายในชีวิตของสุวรรณสามกุมารโพธิสัตว์นั้น มีทั้งจุดมุ่งหมายที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน คือการได้บำรุงมารดาบิดาตลอดชีวิตของตน และจุดมุ่งหมายที่เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์คือการปฏิบัติธรรมจนได้อภิญญาและสมาบัติจนได้เข้าถึงพรหมโลกเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว อันถือเป็นปรมาตถประโยชน์

จุดมุ่งหมายในชีวิตของพระเจ้าเนมิราชที่ปรากฏในเนมิราชชาดกนั้น เป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นไปเป็นภพหน้า เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์ เป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นปรมาตถประโยชน์ อันเป็นปัจจัยไปสู่การพ้นทุกข์ในอนาคต

จุดมุ่งหมายในชีวิตของมโหสถบัณฑิตนั้นจัดเป็นจุดมุ่งหมายในปัจจุบันชาติ คือมโหสถบัณฑิต ตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตว่าจะรับใช้พระราชชาติตนถวายตัวเข้ารับใช้ด้วยความซื่อสัตย์และจงรักภักดีอย่างสุดความสามารถ ถึงแม้จะมีพระราชจากเมืองอื่นให้ทรัพย์สินสมบัติ ให้ยศมากกว่า ก็ไม่ละทิ้งเจ้านายของตนไป

จุดมุ่งหมายในชีวิตของพระโพธิสัตว์ภูริทัตตนั้น คือต้องการจะไปบังเกิดในเทวโลกอันไพศาลไปด้วยสมบัติอันเป็นทิพย์ของเหล่าเทพดาทั้งหลาย จึงได้ทำการรักษาอุโบสถศีลตลอดชีวิต จึงนับได้ว่าเป็นประโยชน์ที่เป็นไปในภพหน้า เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์

จุดมุ่งหมายในชีวิตของพระจันทกุมาร คือต้องการจะช่วยให้ชนทั้งหลายพ้นจากความตาย จึงนับได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นปัจจุบันประโยชน์

สำหรับท้าวมหาพรหมนารถนั้น ตรวจดูสัตว์โลกบำเพ็ญเมตตาบารมีเป็นประจำ เมื่อเห็นพระนางจุฬาลงกรณ์ธิดาต่อเหล่าเทพยาขอให้มาปลดเปลื้องพระเจ้าอังคตราชจากมิถิลาทัญญู จึงได้จำแลงกายเป็นเพศบรรพชิตมาแสดงธรรม ทำให้พระเจ้าอังคตราชทรงกลับใจจากมิถิลาทัญญูเป็นสัมมาทัญญูได้ ส่วนจุดมุ่งหมายในชีวิตของท่านที่ปรากฏในเนื้อเรื่องนั้น ปรากฏเพียงว่าท่านต้องการปลดเปลื้องพระเจ้าอังคตราชจากมิถิลาทัญญูให้กลายเป็นสัมมาทัญญูเท่านั้น

จุดมุ่งหมายของชีวิตของวิรุฬหกโพธิสัตว์ เป็นจุดมุ่งหมายที่เป็นไปในภพหน้า เป็นสัมปรายิกัตถประโยชน์

จุดมุ่งหมายของชีวิตของพระเวสสันดรโพธิสัตว์นั้น คือการบริจาคทาน เพื่อบำเพ็ญทานบารมีอันจะเป็นเหตุเกื้อกูลให้ทรงบรรลุพระสัพพัญญุตญาณเพื่อโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งเทวดาและมนุษย์ จึงจัดเป็นปรมาตถประโยชน์ คือประโยชน์สูงสุดในพระพุทธศาสนา

คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก

1) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อจิตใจ

พบว่าสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ ความเห็นที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เช่น การเห็นว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว การทำบาปมีผลไม่ดี การทำบุญมีผลดี เป็นต้น ความเป็นผู้มีสัมมาทิฐินั้นมีคุณค่าอย่างมาก ต่อจิตใจของมนุษย์ซึ่งจำเป็นจะต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพราะว่าจิตใจนั้นเป็นเครื่องควบคุมกายและวาจา คือเป็นเครื่องควบคุมการกระทำและคำพูดของคน ถ้าจิตใจเป็นสัมมาทิฐิแล้ว จะทำ จะพูด จะคิดอะไร ก็จะทำ ทำ จะพูด จะคิดแต่ในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม ตามกฎกติกาตามหลักมนุษยธรรมและหลักศีลธรรมอันดีงามของสังคม การมีสัมมาทิฐินั้นมีคุณค่าต่อจิตใจของคนอย่างมากในทุกยุคทุกสมัย ในทุกสังคมของคนในโลกนี้ อย่างเช่น ในปัจจุบันนี้ ถ้าสังคมใดบ่มเพาะให้คนมีสัมมาทิฐิมาก สังคมนั้นก็สงบสุขไม่วุ่นวาย เพราะคนมีความเห็นมีแนวทางการใช้ชีวิตที่ถูกต้องดีงาม เมื่อคนมีแนวคิดถูกต้องแล้ว การกระทำทางกายและทางวาจาที่แสดงออกมาก็ถูกต้อง ไม่วิปริตผิดแปลกไปจากสิ่งที่ควรจะเป็น ดังเช่นที่มีปรากฏตัวอย่างในนารทชาดก ที่พระนางจุจรรราชิดาเป็นผู้มีจิตใจอันเป็นสัมมาทิฐิ พระนางทรงทราบดีกว่ากรรมดีมีผลดี กรรมชั่วมีผลชั่ว ทานที่ทำแล้วก็ย่อมมีผล (ขุ. ชา. 64/860/201) พระนางจึงเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรมอันดี มีปกติให้ทานและรักษาศีลเป็นประจำ พระนางจึงเป็นที่รักของชนทั้งหลายทั้งเทวดาและมนุษย์และเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว พระนางก็ได้ไปบังเกิดในเทวโลก เพราะความที่พระนางเป็นผู้มีสัมมาทิฐินั่นเอง พระนางจึงมองเห็นโทษของความเห็นผิด เห็นโทษของกรรมชั่ว ไม่ทำกรรมชั่วตลอดชีวิต

มิจฉาทิฐิ ความเห็นผิด ความเห็นที่ผิดจากทำนองคลองธรรม ความเป็นมิจฉาทิฐิ นั้นตรงกันข้ามกับสัมมาทิฐิ ซึ่งปรากฏตัวอย่างแล้วในนารทชาดก ที่พระเจ้าอังคตราชทรงหลงเชื่อในถ้อยคำของเหล่าคนพาลที่เป็นมิจฉาทิฐิ จึงทรงกลายเป็นคนมิมิจฉาทิฐิไปด้วย ทรงใช้ชีวิตอย่างประมาท มัวเมาในกามคุณทั้งหลาย ตัดหนทางแห่งการบำเพ็ญบุญมีให้ทานและรักษาศีล เป็นต้น ไม่ทรงสนใจในราชกิจ ทรงทำแต่กรรมชั่วเพราะหลงเป็นมิจฉาทิฐิ จนเกิดความเดือดร้อนไปทั่วพระนคร ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่าคุณค่าของมิจฉาทิฐิที่มีต่อจิตใจนั้น คือ ทำให้บุคคลที่ศึกษาได้ทราบว่า การเป็นมิจฉาทิฐิ นั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ผู้ที่ เป็นมิจฉาทิฐิเองและบุคคลรอบข้างที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำอันเกิดจากความ เป็นเป็นมิจฉาทิฐิด้วย คือถ้าจิตใจเป็นมิจฉาทิฐิแล้วก็จะใช้ชีวิตด้วยความหลงผิด กระทำสิ่งต่าง ๆ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ อย่างผิดหลักศีลธรรมของสังคม ทำให้ตนเอง และสังคมเดือดร้อน เป็นต้น

การผูกอาฆาตพยาบาท และการให้อภัย การผูกอาฆาตพยาบาท จัดเป็นความชั่วทางใจที่ส่งผลให้คนประพฤติชั่วทางกาย และทางวาจาต่อคนที่ตนผูกอาฆาตพยาบาทได้ เป็นการจองเวร ก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นอย่างไม่รู้จักจบสิ้น ดังที่ปรากฏตัวอย่างในจันทชาดก ที่กัณทหาฬพราหมณ์ผูกอาฆาตพยาบาทในพระจันทกุมารซึ่งทำให้ตนเสียผลประโยชน์ จนทำให้คนมากมายได้รับความเดือดร้อน แม้แต่ตัวเองก็ได้รับความเดือดร้อน จนถึงสิ้นชีวิตในท้ายที่สุด ดังนั้น การผูกอาฆาตพยาบาทนั้น จึงมีคุณค่าต่อจิตใจของผู้

ที่ศึกษา คือ ทำให้รู้และเข้าใจว่า จิตใจของคนนั้น ควรระวังอย่าให้ความอาฆาตพยาบาทครอบงำได้ เพราะเมื่อไหร่ที่จิตใจถูกความอาฆาตพยาบาทครอบงำแล้วนั้น ไม่ว่าจะทำอะไร จะพูด จะคิดอะไร ก็สร้างแต่ความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นตั้งแต่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งวิธีที่จะตัดความอาฆาตพยาบาทได้นั้น ก็คือต้องรู้จักการให้อภัย ซึ่งการให้อภัยนั้น มีคุณค่าอย่างมากต่อจิตใจของมนุษย์ เพราะการให้อภัย จะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีใจสงบเยือกเย็น ไม่เป็นพิษเป็นภัยทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น จิตใจของผู้ที่รู้จักให้อภัยนั้น เป็นจิตใจที่ประกอบด้วยเมตตา การให้อภัยนั้นเป็นการตัดซึ่งการจองเวรจองกรรมต่อกันและกัน เป็นการยังศัตรูให้กลับกลายมาเป็นมิตรได้ ดังที่มีปรากฏตัวอย่างในมโหสถชาดก ที่มโหสถบัณฑิตได้ให้อภัยแก่อำมาตย์ทั้ง 4 ที่ได้ใส่ความให้ร้ายตนจนเกือบถึงความตาย ทำให้อำมาตย์ทั้ง 4 ซึ่งเคยคิดร้ายต่อมโหสถบัณฑิตกลับกลายมาเป็นกัลยาณมิตรได้(ขุ. ขา. อ. 63/386.) ทั้งยังสร้างความชื่นชมความเชื่อมั่นให้เกิดแก่พระราชาวามโหสถบัณฑิตนั้นเป็นผู้มีจิตใจที่ดีงาม เพราะเป็นคนรู้จักให้อภัย จึงทรงมอบหมายหน้าที่อันสำคัญให้ทำ เป็นต้น ซึ่งถ้าผู้ใดมีจิตใจที่ประกอบด้วยเมตตา ให้อภัยผู้อื่นอยู่เสมอ ก็มักจะได้รับความรักความเมตตาจากผู้อื่นอยู่เสมอเช่นกัน

2) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อการดำเนินชีวิต

พบว่าได้แก่ การไม่คบคนพาล และการคบบัณฑิต การคบคนพาลนั้นย่อมทำให้บุคคลกลายเป็นคนพาลไปด้วย ถึงแม้ว่าแต่เริ่มเดิมทีจะไม่ได้เป็นคนพาลก็ตาม ดังที่มีปรากฏตัวอย่างในนารทชาดก ที่พระเจ้าอังคตราช แต่

เดิมทรงเป็นผู้มีสัมมาทิฐิใช้ชีวิตอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เป็นพระราชผู้ทรงธรรม แต่เมื่อทรงได้พบกับคนชั่วผู้เป็นคนพาล เป็นคนมีมิจฉาทิฐิ พระองค์ก็ทรงกลับกลายเป็นคนมีมิจฉาทิฐิ ใช้ชีวิตอย่างผิด ๆ เช่น หลงผิดในกามคุณทั้งหลาย ละเว้นการราชกิจต่าง ๆ จนทำให้บ้านเมืองและประชาชนเกิดความเดือดร้อน เป็นต้น วิธีการสังเกตคนพาลนั้น คือ คนพาลมักชอบชักชวนไปในทางที่ผิด เช่น ชักชวนเล่นการพนัน ชักชวนทำผิดกฎหมายของบ้านเมือง ชักชวนดื่มสุราเสพยาเสพติด เป็นต้น คนพาลชอบทำแต่ในสิ่งที่ไม่เป็นธุระไม่มีแก่นสาร คนพาลชอบกลั่นแกล้งรังแกคนอื่น คนพาลชอบทำแต่สิ่งที่ผิดแต่กลับคิดว่า เป็นสิ่งที่ดี คนพาลไม่ชอบอยู่ในระเบียบวินัย ไม่อยู่ในกฎกติกาของสังคม คนพาลแม้ถูกผู้อื่นแนะนำสิ่งดี ๆ ด้วยความหวังดีก็โกรธ เป็นต้น การคบคนพาลนั้นท่านเปรียบเหมือนการเอาใบไม้ไปห่อปลาเน่า ใบไม้แม้ไม่ได้เน่าเสีย ก็พลอยติดกลิ่นเหม็นของปลาเน่าไปด้วย ซึ่งโทษของการคบคนพาลนั้นมีมากมายหลายประการ เช่น พลอยถูกมองในแง่ร้ายไปด้วย ได้รับความไม่ไว้วางใจเพราะคบกับคนพาล ถูกชักนำไปในทางที่ผิดได้ง่าย ถูกนิพนทาว่าร้าย ถูกดูหมิ่นดูแคลน เป็นที่เสื่อมเสียชื่อเสียง หน้าที่การงานได้รับความเสียหาย พบเจอแต่ความเสื่อม เกิดภัยแก่ตนเองและคนรอบข้าง เมื่อตายไปแล้วก็ไปบังเกิดในทุคตินรกภูมิ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อมองเห็นโทษและภัยทั้งหลายของการคบคนพาลแล้ว ในการดำเนินชีวิตบุคคลจึงไม่ควรคบหาสมาคมกับคนพาล ควรตระหนักไว้อย่างยิ่งเสมอว่าคนพาลนั้นเป็นบุคคลที่ควรหลีกเลี่ยง การไม่คบคนพาลนั้นมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่

สังคม กล่าวคือ คุณค่าต่อตนเองคือ ทำให้ไม่กลายเป็นคนพาลไปด้วย ทำให้เป็นผู้ไม่มีมิจฉาทิฐิตั้งเช่นคนพาล ทำให้ไปถูกชักนำไปในทางที่ไม่ดี ทำให้อยู่ห่างจากอบายมุขทั้งหลาย เป็นต้น คุณค่าต่อผู้อื่น คือ บุคคลรอบข้างทั้งหลาย เช่น บิดามารดา บุตรธิดา และมิตรสหายทั้งหลาย ก็รอดพ้นจากภัยอันเกิดเพราะการคบคนพาลของตนเองด้วย คือ ไม่ได้รับความเดือดร้อนเพราะการเข้าไปคบคนพาลของตน เป็นต้น คุณค่าต่อสังคม คือ เมื่อบุคคลทั้งหลายในสังคม ต่างพากันไม่คบหาสมาคมกับคนพาล คนพาลก็ไม่มีอิทธิพลต่อสังคม สังคมก็จะกลายเป็นสังคมที่สงบสุขไม่เดือดร้อนวุ่นวาย เป็นต้น ดังนั้น โทษของการคบคนพาลและอานิสงค์ของการไม่คบคนพาล จึงมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนในสังคม

การคบบัณฑิตนั้นย่อมทำให้บุคคลที่คบเป็นบัณฑิตไปด้วย ดังเช่นที่ปรากฏตัวอย่างในนารทชาดก ที่พระเจ้าอังคตราชหลังจากทรงกลายเป็นคนพาลเป็นคนมีมิจฉาทิฐิเพราะไปคบค้าสมาคมกับคณาชิวผู้เป็นคนพาลเป็นมิจฉาทิฐิจนสร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นทั้งแก่พระองค์และแก่ประชาชนแก่บ้านเมืองแล้ว ภายหลังได้อาศัยการคบกับผู้เป็นบัณฑิตอย่างพระนางรจจราชธิดาและนารทพรหม ก็ทรงละความเป็นคนพาล ละความเป็นมิจฉาทิฐิได้ กลับมาเป็นพระราชผู้ทรงธรรมดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง จนท้ายที่สุดเมื่อสิ้นพระชนม์ชีพก็ได้ไปจุติในเทวโลก เพราะอาศัยกัลยาณมิตรที่เป็นบัณฑิตอย่างพระนางรจจราชธิดาและนารทพรหมนั่นเอง การคบบัณฑิตนั้น ท่านเปรียบเสมือนการเอาใบไม้ไปห่อของหอม ใบไม้แม้แต่เดิมไม่ได้มีกลิ่นหอม ก็

พลอยกลายเป็นของมีกลิ่นหอมไปด้วยเพราะได้อยู่ใกล้ของหอมนั่นเอง การคบบัณฑิตนั้น มีอานิสงค์หลายประการ เช่น ทำให้เป็นผู้มีจิตใจผ่องใสทำความดีตามบัณฑิตได้ง่าย ทำให้เป็นผู้มีปัญหาเพิ่มขึ้นเพราะอาศัยบัณฑิต ทำให้เป็นผู้มีความเห็นถูกเป็นสัมมาทิฐิ ทำให้ไม่ต้องเกิดความเดือดร้อนเพราะการทำผิด ทำให้เป็นที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและหน้าที่การงาน ทำให้เกิดความสุขกายสบายใจ ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากคนรอบข้าง ทำให้ปิดกั้นการทำความชั่วทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพราะอาศัยเพื่อนที่ไม่ดี ทำให้ไม่ต้องตกทุกข์दनรกภูมิเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว เป็นต้น

ความเพียร

ความไม่เกียจคร้าน ความไม่ทอดทิ้งในกิจการงานทั้งหลาย ความไม่ทอดทิ้งธุระที่เกิดขึ้นจนกว่าจะสำเร็จ เป็นต้น ความเพียรเป็นคุณธรรมเครื่องอุดหนุนเครื่องสนับสนุนให้สำเร็จในกิจทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ การงาน หรือการกระทำอะไรก็ตาม ที่ต้องใช้ทั้งแรงกายและแรงใจ บุคคลใดเป็นผู้ประกอบด้วยความเพียร ไม่ละความเพียรพยายามในกิจการงานทั้งหลายที่เกิดขึ้น บุคคลนั้นก็ย่อมจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างแน่นอนไม่ช้าก็เร็ว อย่างเช่นความเพียรที่มีปรากฏตัวอย่างในมหาชนกชาดกนั้น พระมหาชนกได้อาศัยความเพียร ว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทรอันกว้างใหญ่มองไม่เห็นฝั่งอยู่ถึง 7 วัน(ขุ. ชา. 63/447/68.) สมมติถ้าพระมหาชนกละความเพียรในการว่ายน้ำเสียตั้งแต่วันแรก ๆ ก็คงจมน้ำกลายเป็นอาหารของปลาและเต่าไปเช่นกับคนอื่น ๆ ในเรือ แต่เพราะพระมหาชนกนั้นเป็นผู้

ที่ไม่ละทิ้งความเพียร จึงได้พ้นจากภัยคือความตายในทะเล ได้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ คือ ได้เป็นพระราชอาครองราชสมบัติอันเคยเป็นของพระบิดาของพระองค์มาก่อน ความเพียรนั้นเป็นคุณธรรมฝ่ายดีที่มนุษย์และเทวดาทั้งหลายต่างก็ชื่นชมยินดี และช่วยเหลือบุคคลผู้มีความเพียรให้สำเร็จความประสงค์อยู่เสมอ

ความกตัญญูกตเวที การบำรุงมารดาบิดา

ความกตัญญูกตเวทีนั้น ท่านผู้รู้กล่าวว่า เป็นเครื่องหมายของคนดี บุคคลผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีนั้นเป็นบุคคลที่มีจิตใจโอบอ้อมอารีและมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่เสมอ และมักจะเป็นที่รักทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย กล่าวคือ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายมักจะคอยปกป้องคุ้มครองผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีอยู่เสมอ เช่น การบำรุงมารดาบิดาเพื่อตอบแทนพระคุณของท่าน ซึ่งปรากฏในสุวรรณสามชาดก การที่สุวรรณสามกุมารมีความกตัญญูกตเวทีคอยบำรุงเลี้ยงดูมารดาบิดาผู้ตาบอดอยู่ในป่า ทำให้เทวดาที่อยู่ในป่าเกิดความรักความเอ็นดูในสุวรรณสามกุมาร เมื่อสุวรรณสามกุมารมีภัยจนเกือบถึงชีวิต เทวดาก็ได้มาช่วยชีวิตไว้ เพราะเห็นว่าสุวรรณสามกุมารเป็นผู้ที่คอยเลี้ยงดูมารดาบิดาและเป็นผู้ที่มีจิตเมตตา ไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์ทั้งหลายในป่า เป็นต้น

ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์สุจริตนั้น เป็นคุณธรรมเครื่องรับรองบุคคลได้อย่างดีที่สุดข้อหนึ่ง เป็นคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง บุคคลใดมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิตแล้ว บุคคลนั้น

ย่อมได้รับความไว้วางใจจากทุก ๆ คนในสังคม บุคคลนั้นไม่ว่าจะทำงานหรือกิจการอะไรกับใครก็ตาม ก็ย่อมได้รับหน้าที่ที่สำคัญและได้รับความรักความไว้วางใจอย่างถึงที่สุด ดังเช่นที่มีปรากฏตัวอย่างในมโหสถชาดก ความซื่อสัตย์ไม่ทรยศต่อพระเจ้าวิเทหราชของมโหสถบัณฑิต ที่แม้ว่าจะได้รับข้อเสนอที่จะให้ทั้งทรัพย์สินสมบัติและอำนาจที่มากกว่าที่เคยมีจากพระเจ้าจุลนีพรหมทัต มโหสถบัณฑิตก็ไม่ละทิ้งพระเจ้าวิเทหราชไป ยังทำหน้าที่รับใช้ในราชสำนักของพระเจ้าวิเทหราช ทำให้พระเจ้าจุลนีพรหมทัตทรงทราบถึงความเป็นผู้มี ความซื่อสัตย์ของมโหสถบัณฑิต ในกาลต่อมา เมื่อมโหสถบัณฑิตเข้าไปรับใช้ในราชสำนักของพระเจ้าจุลนีพรหมทัต ตามที่ได้สัญญาไว้แล้ว ต่อมาถูกคนใส่ความ พระเจ้าจุลนีพรหมทัตก็ไม่ทรงหลงเชื่อในคำใส่ความนั้น ทำให้มโหสถบัณฑิตรอดพ้นจากภัยที่ถูกใส่ความนั้นได้ ข้อนี้เป็นตัวอย่างของการได้รับความไว้วางใจของบุคคลผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์นั้น เป็นคุณธรรมที่มีคุณค่าและมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินชีวิต

3) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อสังคม

พบว่าได้แก่การบำเพ็ญทาน การให้ การแบ่งปัน การเสียสละ การเอื้อเฟื้อ การให้ทานนั้นเป็นการบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุอย่างหนึ่ง ซึ่งการให้ทานที่มีผลมากนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ วัตถุของที่ให้ทาน ได้มาโดยบริสุทธิ์หรือโดยสุจริต เจตนาของผู้ให้ทานบริสุทธิ์ คือ ก่อนให้ทานก็มีจิตยินดีระหว่างให้ทานก็มีจิตยินดี หลังให้ทานก็มีจิตยินดี ไม่รู้สึกเสียดายในของที่ให้ทาน ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และบุคคลผู้รับทาน

บริสุทธิ์ คือ เป็นผู้ที่มีศีล มีธรรม มีคุณธรรม ของบัณฑิตเป็นเครื่องอยู่อาศัย การให้ทานนี้มี ปรากฏตัวอย่างในเรื่องเวสสันดรชาดก ซึ่งพระ เวสสันดร ทรงมีใจฝึกฝนในความตรัสรู้พระ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จึงได้ตั้งความ ปราศรัยตั้งแต่แรกเกิดว่าจะให้ทาน เพื่อ บำเพ็ญบารมีอันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ตรัสรู้ เป็นพระพุทเจ้าให้เต็มเปี่ยม พระองค์จึงทรง ให้ทานแก่มหาชนเป็นอันมาก ซึ่งการให้ทาน ของพระองค์นั้นก็นับได้ว่าเป็นการเกื้อกูล มหาชนเป็นอันมาก มีคนมากมายในสังคม ได้รับประโยชน์จากการบริจาคทานของ พระองค์ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการให้ทานหรือ การบำเพ็ญทานนั้น เป็นการกระทำที่มีคุณค่า และมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อสังคม ไม่ว่า จะในยุคใด ในสมัยใดก็ตาม

การพยาบาลท่อกว่เวรต่อกัน การ เปียดเบียนผู้อื่น การประทุษร้ายผู้อื่น การให้ อภัย

กรรมอันไม่ดีทั้งหลาย มีการเปียดเบียน ประทุษร้ายผู้อื่นทางกาย เช่น การทำร้าย ร่างกาย ตั้งแต่ทำให้เจ็บตัว ไปจนถึงทำให้ สิ้นชีวิต เป็นต้น ทางวาจา มีการพูดคำเท็จ พูด ส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ พูดคำ ผรุสวาท พูดให้ร้ายว่าร้าย พูดใส่ความผู้อื่น เป็นต้น ทางใจ มีการผูกใจพยาบาทต่อผู้อื่น การจองเวรต่อกัน เป็นต้น เหล่านี้จัดเป็นกรรม ชั่วที่ไม่ควรประพฤติ เพราะเป็นการสร้างความ ลำบาก ยังความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตน และแก่บุคคลอื่น ดังที่มีปรากฏตัวอย่างในทศ ชาติชาดกหลาย ๆ เรื่อง เช่น การกล่าว ผรุสวาท ทำปาณาติบาตของพระบิดาของพระ เตมียกุมาร อันเป็นกรรมที่ทำให้ต้องตกนรกถึง 80,000 ปี ที่ปรากฏในเตมียชาดก การก่อกว่

ต่อบุคคลอื่นของพระเจ้าอริฏฐชนกที่ก่อกว่เวรต่อ พระโปลชนก จนตัวเองต้องได้รับความ เดือดร้อนจนถึงสิ้นชีวิตในสนามรบ ที่ปรากฏ ในมหาชนกชาดก การประทุษร้ายต่ออวยวะ ของผู้อื่นในอดีตชาติของมารดาบิดาของพระ สุวรรณสามกุมารอันเป็นกรรมที่ส่งผลให้ต้อง ตาบอด การฆ่าสัตว์เปียดเบียนชีวิตผู้อื่นของ พระเจ้าปิลยักขราชที่ปรากฏในสุวรรณสาม ชาดก การประทุษร้ายมิตรของเนสาท พราหมณ์จนเป็นเหตุให้ตนเองได้รับความ เสื่อมที่ปรากฏในกฐินทชาดก การผูกอาฆาต พยาบาท พยายามทำให้ผู้อื่นถึงความสิ้นชีวิต ของกัณหาพรหมณ์ที่ปรากฏในจันทชาดก การพยายามฆ่าผู้อื่นของปุลณณยักษ์ที่ปรากฏ ในวิรุทธชาดก การพูดคำเท็จและทำร้ายร่างกาย และจิตใจของผู้อื่นของพราหมณ์เผ่าชุกที่ ปรากฏในเวสสันดรชาดก การกระทำของ บุคคลทั้งหลาย อันเป็นกรรมชั่วทางกาย ทาง วาจา ทางใจ ที่ปรากฏในชาดกเรื่องต่าง ๆ ที่ ยกมากล่าวถึงข้างต้นนั้น ล้วนเป็นการสร้าง ความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เป็นการเปียดเบียน ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นการสร้าง ความเดือดร้อนวุ่นวายเป็นอย่างมากให้เกิดขึ้น ในสังคมนั้น ๆ แม้กระทั่งตนเองก็ยังสามารถ ได้รับความเดือดร้อน บางคนถึงขั้นต้องสิ้นชีวิตไป เพราะการทำความกรรมชั่วเหล่านั้น ดังนั้นจึง พอสรุปได้ว่า กรรมชั่วทางกาย วาจา ใจ ที่ ปรากฏข้างต้นนั้น มีคุณค่าต่อสังคมคือ เป็น กรณีศึกษาเพื่อให้สังคมกำหนดกฎกติกา กำหนดข้อปฏิบัติเพื่อที่จะได้งดเว้นจากการทำ กรรมชั่วเหล่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความ เดือดร้อนวุ่นวายขึ้นในสังคม ซึ่งการที่จะ ป้องกันหรือแก้ไขความชั่ว มีการผูกอาฆาต พยาบาท การก่อกว่เวรต่อกัน เป็นต้นได้ ก็ต้องใช้

คุณธรรมคือ การให้อภัย เพราะการให้อภัย ไม่อาฆาต ไม่พยาบาท ไม่เบียดเบียนกันนั้น ถ้าเกิดขึ้นในสังคมใด สังคมนั้นก็จะพบกับความสงบสุข ไม่เดือดร้อน ไม่วุ่นวาย เพราะการให้อภัย เป็นการตัดเสียซึ่งการกระทำอันไม่ดีต่างๆ ที่บุคคลจะปฏิบัติต่อกันด้วยอำนาจของความพยาบาท ดังนั้นการให้อภัยจึงมีคุณค่าต่อสังคม คือ ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข

4) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อการปฏิบัติธรรม

พบว่าได้แก่การรักษาศีลอุโบสถ ศีลการสำรวมรักษา กาย วาจาให้เรียบร้อย มีการงดเว้นจากกายทุจริต คือ เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากลักขโมย เว้นจากประพฤติดินกาม เว้นจากวจีทุจริต คือ เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากพูดคำหยาบคำพรุสวาท เว้นจากพูดส่อเสียด เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ เป็นต้น การสมาทานรักษาศีลอุโบสถ คือ การตั้งใจที่จะงดเว้นจากการทำความชั่วทางกาย ทางวาจาทั้งหลายเหล่านั้นอย่างเคร่งครัด เป้าหมายและประโยชน์ของการรักษาศีลอุโบสถนั้น ก็คือเพื่อทำกาย วาจาให้สงบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายทวารและวจีทวาร ทั้งยังสามารถทำให้จิตใจสงบได้ง่ายในเวลาทำสมาธิ การรักษาศีลอุโบสถอย่างเคร่งครัดนั้นมีอานิสงส์มากมายหลายประการ เช่น ทำให้เป็นผู้สงบไม่เก้อเขินในสมาคมของผู้มีศีล ทำให้มีกิตติศัพท์อันงามมีชื่อเสียงเลื่องลือขจรไปไกล ทำให้สามารถรักษาและได้รับโภคสมบัติได้เพราะความไม่ประมาท ทำให้ไม่หลงทำกาละ คือ ไม่หลงเพลอสติในเวลาที่จะตาย และทำให้สามารถเข้าถึงสุคติบังเกิดในเทวโลกเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วได้ ดังที่มีปรากฏตัวอย่างในอุรัทตชาดก ที่พระอุรัทตได้ไปเข้าเฝ้าท้าวสักกะกับพระบิดาบนเทวโลก ได้เห็น

สมบัติอันเป็นทิพย์ของเหล่าเทวดาทั้งหลายบนเทวโลก มีความปรารถนาที่จะได้ครอบครองสมบัติอันเป็นทิพย์เหล่านั้นบ้าง จึงได้ไปสมาทานรักษาศีลอุโบสถอยู่บนจอมปลวกริมฝั่งแม่น้ำตลอดชีวิต เมื่อสิ้นชีวิตไปได้ไปบังเกิดในเทวโลก ได้รับสมบัติอันเป็นทิพย์สมดังที่ได้ตั้งความปรารถนาไว้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การรักษาศีลนั้น เป็นการปฏิบัติที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติธรรม เพราะผู้มีศีลย่อมสามารถทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิได้เร็ว ผู้มีศีย่อมมีความองอาจไม่เก้อเขินในหมู่ของผู้ปฏิบัติธรรมที่มีศีลบริบูรณ์เหมือนกัน

การประพาสพรหมจรรย์

การประพาสพรหมจรรย์ การประพาสเพียงดังพรหม การประพาสอันประเสริฐ การตัดเยื่อใยในโลภะสุขทุก ๆ อย่างเพื่อบ่มง้วนสู่โลกุตระสุข ข้อวัตรที่เรียกว่าการประพาสพรหมจรรย์นั้นมีหลายอย่าง เช่น การให้ทาน การขนขวายในการทำกิจที่ชอบที่ถูกที่ควร การรักษาศีล 5 การประพาสพรหมวิหารธรรม การเว้นจากกามคุณทั้งหลาย การเป็นผู้มีความสันโดษ การมีความเพียรในการละกิเลส การรักษาศีลอุโบสถ การปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 การศึกษาและปฏิบัติในสิกขา 3 คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น การประพาสพรหมจรรย์นี้มีอานิสงส์หลายประการ เช่น ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง ไม่ต้องมีความกังวลในกามคุณทั้งหลาย ทำให้เป็นอิสระจากเครื่องผูกมัดทั้งหลายของผู้ครองเรือน ทำให้มีเวลาในการประกอบความดีมากมายเพราะไม่ต้องวุ่นวายกับเรื่องอันไม่เป็นแก่นสารต่าง ๆ ทำให้บรรลุคุณวิเศษมีอภิญญา สมาบัติ ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ เป็นต้น การประพาสพรหมจรรย์ที่มีปรากฏในทศชาติชาดกนั้น มีใน

เตมียชาดก ที่พระเตมียกุมารไม่ต้องการ
ครองราชสมบัติสืบต่อจากพระบิดาเพราะ
ระลึกชาติได้ว่าการครองราชสมบัติเป็นเหตุให้
ต้องทำกรรมชั่ว มีกล่าวมรุตสาธและสั่งให้ทำ
ร้ายผู้อื่น เป็นต้น อันเป็นเหตุให้ต้องตกนรกถึง
80,000 ปี (ขุ.ชา. 63/408/5) จึงได้อวดทน
แกล้งเป็นคนหูหนวก เป็นง่อยเปลี้ย เป็นใบ้
จนในที่สุดก็ต้องออกบวชเพื่อประพบัติ
พรหมจรรย์ในป่า เมื่อได้ประพบัติพรหมจรรย์
จนได้บรรลุอภิญญาและสมาบัติแล้ว ก็ได้
เทศนาสั่งสอนพระบิดาพระมารดาและชน
ทั้งหลายเป็นอันมาก ให้ออกบวชประพบัติ
พรหมจรรย์ด้วย เมื่อได้สิ้นชีวิตไป คนทั้งหมด
ก็ได้เข้าถึงพรหมโลก และยังมีปรากฏในเนมิ
ราชชาดก ที่พระเจ้าเนมิราชเมื่อทรงได้
ครองราชย์แล้วทรงบริจาคนาน รักษาศีล
อุโบสถและชักชวนให้ชาวเมืองทำบุญมีให้ทาน
เป็นต้นตามพระองค์ด้วย วันหนึ่งเมื่อพระองค์
ได้ทราบจากท้าวสักกะว่าการประพบัติ
พรหมจรรย์นั้นมีอานิสงส์มากกว่าการให้ทาน
และรักษาศีล เมื่อถึงกาลที่พระเกศาทรงออกจึง
ได้ออกบวชเพื่อประพบัติพรหมจรรย์พระ
ตลอดพระชนม์ชีพ เมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว ก็ได้ไป
บังเกิดในพรหมโลก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การ
ประพบัติพรหมจรรย์นั้นมีคุณค่าต่อการปฏิบัติ
ธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะการประพบัติ
พรหมจรรย์เองก็นับเป็นการปฏิบัติธรรมด้วย
ทั้งยังมีอานิสงส์มากมายด้วยตามที่กล่าว
มาแล้วข้างต้น

5) คุณค่าของเกณฑ์ตัดสินคุณค่าทาง จริยธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก

การตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมในทศ
ชาติชาดกนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ตัดสินของ
กลุ่มสัมบูรณ์นิยม กลุ่มปฏิบัตินิยม กลุ่ม

ประโยชน์นิยม และเกณฑ์ตัดสินในทาง
พระพุทธศาสนา มาใช้ตัดสินคุณค่าทาง
จริยธรรมว่า การกระทำใดบ้างจัดเป็นความดี
การกระทำใดบ้างจัดเป็นความชั่ว ตัวอย่างเช่น
ในเรื่องเตมียชาดก มหาวนชาดก สุวรรณสาม
ชาดก เนมิราชชาดก มโหสถชาดก ภูริทัตชาดก
จันทชาดก นารทชาดก วิรุทธชาดก และ
เวสสันดรชาดก การกระทำที่จัดว่าเป็นความดี
ที่ปรากฏในเรื่องเหล่านี้ คือการกระทำที่เป็น
กุศลกุศลทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลดี ก่อให้
ประโยชน์สุขแก่ตัวผู้ปฏิบัติเอง แก่บุคคลอื่น
และแก่สังคมส่วนรวม เช่น การออกบวชเพื่อ
ประพบัติพรหมจรรย์ ความเป็นสมาธิ ภูติ
การคบบัณฑิต การให้อภัย การไม่พยาบาท
เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การบำรุงมารดาบิดา
การรักษาศีล ให้ทำบุญต่าง ๆ มีให้ทาน เป็น
ต้น การกระทำที่จัดว่าเป็นความชั่ว คือ การ
กระทำที่เป็นอกุศลทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลไม่ดี
มีการสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้เกิดขึ้น
แก่ตัวผู้ปฏิบัติเอง แก่ผู้อื่น และแก่สังคม
ส่วนรวม เช่น การเป็นมิจฉาธิภูติ การคบคน
พาล การผูกอาฆาตพยาบาท การเบียดเบียน
กัน การคดโกงผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่นแม้เพียง
เล็กน้อยไปจนถึงให้สิ้นชีวิต การกล่าวมรุตสาธ
การใส่ความว่าร้ายผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งคุณค่าของ
การได้ศึกษาการกระทำเหล่านี้ คือทำให้บุคคล
ผู้ศึกษาารู้ว่าสิ่งใดดีก็ควรกระทำ สิ่งใดไม่ดีก็ควร
เว้น ไม่ควรกระทำ เพราะมีปรากฏตัวอย่างให้
เห็นในทศชาติชาดกแล้วว่าการกระทำที่
จัดเป็นความดีนั้น ย่อมนำประโยชน์สุขมาให้
ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่นและแก่สังคมส่วนรวม ส่วน
การกระทำที่จัดเป็นความชั่วนั้น ย่อมนำความ
ทุกข์ความเดือดร้อนมาให้ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น
และแก่สังคมส่วนรวม

6) คุณค่าของจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดก

พบว่าจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดกที่สอดคล้องกับหลักจริยศาสตร์ของกลุ่มวิมุตินิยม ซึ่งเป็นแนวคิดย่อยของกลุ่มอนุชนนิยม ที่ปรากฏในเรื่องเทมียชาดก มหาชนกชาดก สุวรรณสามชาดก เนมิราชชาดก วิรุทธชาดก เวสสันดรชาดก นั้นพระโพธิสัตว์ต้องการความสงบของจิตมากกว่าความสุขสบายทางกาย จึงได้บำเพ็ญบุญกิริยาต่าง ๆ มีการให้ทานรักษาศีลบ้าง ปฏิบัติธรรมบ้าง เจริญเมตตาพรหมวิหารบ้าง ออกบวชเพื่อประพฤติพรหมจรรย์บ้าง เพื่อแสวงหาความสงบทางจิต เพื่อทำตนให้เป็นอิสระจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เพื่อบำเพ็ญหนทางแห่งการพ้นทุกข์ ซึ่งจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระโพธิสัตว์เหล่านั้นเมื่อจัดแจงเข้าในจุดมุ่งหมายของในชีวิ ตในทางพระพุทธศาสนาก็จะสอดคล้องกับประโยชน์ที่เป็นสัมปรายิกัตถะประโยชน์ คือประโยชน์ในภพหน้า คือพระโพธิสัตว์ไม่ต้องการจะไปสู่ทุคติ นรกภูมิ ต้องการที่จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์และพรหมโลก และที่สอดคล้องกับปรมัตถะประโยชน์ คือประโยชน์อันสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตนเพื่อให้เข้าถึงหนทางแห่งการพ้นทุกข์ คือพระนิพพานในชาติสุดท้ายที่ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ก็มีที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน คือทิวฏฐัมมิกัตถะประโยชน์ เช่น จุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในมโหสถชาดก และจันทชาดก วิรุทธชาดก ที่ปรากฏว่าพระโพธิสัตว์มีจุดมุ่งหมายในชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนในปัจจุบันชาติ คือช่วยเหลือแนะนำสั่งสอนให้พระราชอาและประชาชนตั้งอยู่ในธรรมทั้งหลายมีฆราวาสธรรมเป็นต้น

เพื่อที่จะได้อยู่อย่างเป็นสุขและช่วยให้คนอื่น ๆ ได้รอดพ้นจากภัยต่าง ๆ มีจากการถูกเบียดเบียน จากความตาย เป็นต้น ซึ่งจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดกนี้ มีคุณค่าทั้งต่อจิตใจ ต่อการดำเนินชีวิต ต่อสังคม และต่อการปฏิบัติธรรม คือการศึกษาจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระโพธิสัตว์นั้น ช่วยให้มีหลงผิดในการใช้ชีวิต ช่วยให้ผู้ที่ต้องการความสงบจากความโลภ ความโกรธ ความหลงดำเนินชีวิตตามแบบอย่างปรากฏในทศชาติชาดกได้ เพราะมีตัวอย่างให้ทราบ ว่า เมื่อบำเพ็ญบุญมีให้ทานรักษาศีล เจริญเมตตาพรหมวิหาร ออกบวชเพื่อประพฤติพรหมจรรย์แล้ว สิ่งที่ทำไปนั้นไม่สูญเปล่า มีผลคืออย่างน้อยจิตใจก็สงบ เมื่อตายไปแล้วก็บังเกิดในเทวโลกในพรหมโลก จนถึงขั้นเข้าถึงพระนิพพานอันเป็นประโยชน์สูงสุดในพระพุทธศาสนาได้ และจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดกยังมีคุณค่าคือ ช่วยให้ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ให้บรรลุประโยชน์ 3 ด้าน คือประโยชน์เพื่อตนเอง อันได้แก่ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า และประโยชน์อย่างสูงสุดคือพระนิพพาน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น คือ สามารถสร้างประโยชน์สุขให้แก่ผู้อื่นทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ สามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้ และประโยชน์เพื่อส่วนรวมและสังคม คือ สามารถสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวมได้

อภิปรายผลการวิจัย

ทศชาติชาดก

พบว่าทศชาติชาดก เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าในพระชาติต่าง ๆ เมื่อครั้งยังเป็นพระโพธิสัตว์ ถือกำเนิด

เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เพื่อทรงบำเพ็ญบารมีต่าง ๆ เพื่อเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหนุนนำให้ได้บรรลุซึ่งพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในพระชาติสุดท้าย เพื่อโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากกองกิเลสกองทุกข์ทั้งปวง เรื่องราวของทศชาติชาดกมีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก หมวดขุททกนิกาย มีทั้งหมด 10 เรื่อง

แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก

แนวคิดเรื่องความดี-ความชั่ว

พบว่าหลักจริยศาสตร์หรือความประพฤติที่จัดเป็นความดีที่ปรากฏในทศชาติชาดกนั้น ได้แก่ การออกบวชเพื่อประพฤติพรหมจรรย์ ความเพียร การบำรุงมารดาบิดา การให้อภัย ความซื่อสัตย์ การรักษาศีล การตัดสินใจโดยยุติธรรม การคบบัณฑิต ความเป็นสัมมาทิฐิ การตั้งอยู่ในธรรมของผู้ครองเรือน การบำเพ็ญบุญต่าง ๆ มิให้ทาน เป็นต้น ความประพฤติเหล่านี้จัดเป็นความดีเพราะเป็นความประพฤติฝ่ายกุศล สามารถนำประโยชน์และความสุขมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ แก่บุคคลอื่น และแก่สังคมส่วนรวมได้ หลักจริยศาสตร์หรือความประพฤติที่จัดเป็นความชั่วที่ปรากฏในทศชาติชาดกนั้น ได้แก่ การทำปาณาติบาต การก่อเวรต่อกัน กระประทุษร้ายผู้อื่น ความชั่วทางกาย วาจา ใจ อันเป็นเหตุให้ต้องเข้าถึงทุคติตรรกภูมิเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว การใส่ความให้ร้ายผู้อื่น การประทุษร้ายมิตร การรับสินบน การผูกอาฆาตพยาบาท การคบคนพาล ความเป็นมิถิยาทิฐิ การเบียดเบียนชีวิตผู้อื่นด้วยการพยายามฆ่า การกล่าวมุสาวาท ความประพฤติเหล่านี้จัดเป็นความชั่ว เพราะเป็นความประพฤติฝ่ายอกุศล สามารถนำความ

ทุกข์ ความเดือดร้อนมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ แก่ผู้อื่น และแก่สังคมส่วนรวม ซึ่งหลักความดี-ความชั่วที่ปรากฏในทศชาติชาดกนี้สอดคล้องกับเกณฑ์ตัดสินทางจริยศาสตร์ของกลุ่มสัมบูรณ์นิยม กลุ่มปฏิบัตินิยม กลุ่มประโยชน์นิยม และเกณฑ์ตัดสินในทางพระพุทธศาสนา

แนวคิดเรื่องจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดก

พบว่าจุดมุ่งหมายในชีวิตของพระโพธิสัตว์ที่ปรากฏในทศชาติชาดกนั้นมีทั้งจุดมุ่งหมายที่เป็นทิฏฐธัมมิกัตถะประโยชน์ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน คือ จุดมุ่งหมายของมโหสถบัณฑิตที่ ตั้งใจทำงานบริหาร บำรุงรักษาบ้านเมืองตามที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากพระราชา เพื่อยังประโยชน์และความสุขให้เกิดขึ้นแก่มหาชน จุดมุ่งหมายของพระจันทกุมาร ที่ต้องการจะช่วยเหลือชนทั้งหลายให้พ้นจากภัย คือ ความตาย จุดมุ่งหมายของพระมหาชนกในช่วงที่เดินทางข้ามมหาสมุทรเพื่อไปครองราชสมบัติอันเคยเป็นของพระบิดา จุดมุ่งหมายของสุวรรณสามกุมารที่ตั้งความปรารถนาจะดูแลมารดาบิดาผู้ตาบอดไปตลอดชีวิตของท่าน จุดมุ่งหมายของวิรุฬหกบัณฑิตที่ได้สอนอรรถสอนธรรมแก่พระราชาทั่วทั้งชมพูทวีปและเหล่านั้นให้ช่วยในการบำเพ็ญบุญทั้งหลาย มิให้ทานเป็นต้น จุดมุ่งหมายที่เป็นสัมปรายิกัตถะประโยชน์ คือ ประโยชน์ในภพหน้า ได้แก่จุดมุ่งหมายของพระภริทัต ที่รักษาศีลอุโบสถอยู่บนจอมปลวก เพื่อที่จะได้ครอบครองสมบัติอันเป็นทิพย์ในเทวโลกเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้ว และจุดมุ่งหมายที่เป็นปรมาตถะประโยชน์ คือ ประโยชน์อันสูงสุด ได้แก่ การออกบวชเพื่อประพฤติพรหมจรรย์ของพระเตมียกุมาร ของพระเจ้าเนมิราช และ

ของพระโพธิสัตว์ในเรื่องต่าง ๆ ที่ต่างก็บำเพ็ญบารมีต่าง ๆ ทั้ง 10 บารมี และบำเพ็ญบุญกิริยาทั้งหลาย มีการบริจาคทาน รักษาศีล เจริญเมตตาพรหมวิหาร เป็นต้น เพื่อเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้บรรลुพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเพื่อตัดกองกิเลสกองทุกขให้สิ้นไป เพื่อประโยชน์อันสูงสุดของมหาชนเป็นอันมาก

คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก

1) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อจิตใจ

พบว่าความเป็นผู้มีสัมมาทิฐิ ความเป็นผู้เว้นจากมิจฉาทิฐิ ทำให้รู้ว่าควรมีจิตใจที่เป็นสัมมาทิฐิ ไม่ควรมีมิจฉาทิฐิ เพราะว่าจิตใจนั้นเป็นเครื่องควบคุมกายและวาจา ถ้าจิตใจมีสัมมาทิฐิแล้ว การแสดงออกทางการกระทำและคำพูดก็ย่อมถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและศีลธรรมอันดีของสังคม ตรงกันข้ามถ้าจิตใจเป็นมิจฉาทิฐิแล้วไม่ว่าจะทำ จะพูด จะคิดอะไรก็จะเป็นไปในทางที่ผิดทำนองคลองธรรมและศีลธรรมอันดีของสังคม

การผูกอาฆาตพยาบาทและการให้อภัย มีคุณค่าต่อจิตใจคือ ทำให้ผู้ศึกษาทราบว่าบุคคลควรมีจิตใจที่ปราศจากความอาฆาตพยาบาท อันเป็นเหตุให้ก่อเวรสร้างความเดือดร้อนต่อตนและผู้อื่น ควรมีจิตใจที่รู้จักให้อภัยอยู่เสมอ เพราะการให้อภัยซึ่งกันและกันนั้น เป็นการตัดการก่อเวรต่อกัน เป็นการยังศัตรูให้กลับกลายมาเป็นมิตรได้ ถ้าจิตใจของผู้ใดประกอบไปด้วยความอาฆาตพยาบาทแล้วชีวิตของผู้นั้นก็ย่อมจะประสบพบเจอแต่ความเดือดร้อนวุ่นวายทั้งทางกายและทางใจ ถ้าจิตใจของผู้ใดประกอบด้วยความให้อภัย ชีวิต

ของผู้นั้นก็ย่อมจะพบเจอแต่ความสงบสุขทั้งทางกายและทางใจ

2) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อการดำเนินชีวิต

พบว่าการไม่คบคนพาลนั้นมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่สังคม กล่าวคือ คุณค่าต่อตนเองคือ ทำให้ไม่กลายเป็นคนพาลไปด้วย ทำให้เป็นผู้ไม่มีมิจฉาทิฐิดังเช่นคนพาล ทำให้ไม่ถูกชักนำไปในทางที่ไม่ดี ทำให้อยู่ห่างจากอบายมุขทั้งหลาย เป็นต้น คุณค่าต่อผู้อื่น คือ บุคคลรอบข้างทั้งหลาย เช่น บิดามารดา บุตรธิดา และมิตรสหายทั้งหลาย ก็รอดพ้นจากภัยอันเกิดเพราะการคบคนพาลของตนเองด้วย คือ ไม่ได้รับความเดือดเพราะการเข้าไปคบคนพาลของตน เป็นต้น คุณค่าต่อสังคม คือ เมื่อบุคคลทั้งหลายในสังคมต่างพากันไม่คบหาสมาคมกับคนพาล คนพาลก็ไม่มีอิทธิพลต่อสังคม สังคมก็จะกลายเป็นสังคมที่สงบสุขไม่เดือดร้อนวุ่นวาย เป็นต้น และการคบบัณฑิตนั้นมีคุณค่าอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล เพราะการคบเพื่อนที่เป็นบัณฑิตนั้น เปรียบเสมือนการมีคนบอกทางที่ดี เมื่อมีคนบอกทางที่ดี บุคคลก็ย่อมสามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง ไม่หลงไปในทางที่ผิดได้

ความเพียร เป็นคุณธรรมที่มีคุณค่าอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของคน เพราะถ้าบุคคลใดไม่ละทิ้งความเพียรในการประกอบกิจการงานทั้งหลาย ความประสงค์ของบุคคลนั้นก็ย่อมสำเร็จได้ด้วยความเพียรนั้นแน่นอน ความเพียรจึงเป็นคุณธรรมที่ควรมีไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในทุก ๆ สังคม

ความกตัญญูทวาทิ การบำรุงมารดา บิดา เป็นคุณธรรมที่มีคุณค่าและมีความจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของคนเป็นอย่างมาก เพราะถ้าบุคคลใดไม่รู้จักสำนึกในพระคุณของบุคคลอื่นและไม่ตอบแทนพระคุณของบุคคลอื่นที่ทำไว้แก่ตนเอง บุคคลนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด หรืออยู่ในสังคมใด ก็ย่อมไม่มีใครอยากคบหาสมาคมด้วย ทั้งเป็นที่รังเกียจของคนในสังคมนั้น ใคร ๆ ก็ไม่อยากจะให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่อกตัญญู เพราะช่วยไปก็ไม่มีความประโยชน์อะไร ตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีความกตัญญูทวาทิต่อบุคคลอื่น คนที่รู้จักสำนึกในพระคุณและรู้จักตอบแทนพระคุณของคนอื่นนั้น ไม่ว่าใครก็อยากจะให้ความช่วยเหลือ อยากให้ความอนุเคราะห์ เพราะเมื่อเขาได้รับการช่วยเหลือได้รับการอนุเคราะห์จากผู้อื่นแล้ว เขาจะระลึกในพระคุณและคอยหาโอกาสตอบแทนพระคุณอยู่เสมอ เพราะฉะนั้น ความกตัญญูทวาทิจึงมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก เพราะเป็นคุณธรรมเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนดีของบุคคลผู้มีความกตัญญูทวาทินั้น

ความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมเครื่องรับรองบุคคลได้อย่างดีที่สุดข้อหนึ่ง เป็นคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง บุคคลใดมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมเครื่องนำทางในการดำเนินชีวิตแล้ว บุคคลนั้นย่อมได้รับความไว้วางใจจากทุก ๆ คนในสังคม บุคคลนั้นไม่ว่าจะทำงานหรือกิจการอะไรกับใครก็ตาม ก็ย่อมได้รับหน้าที่ที่สำคัญและได้รับความรักความไว้วางใจอย่างถึงที่สุด ความซื่อสัตย์นั้น เป็นคุณธรรมที่มีคุณค่าและมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินชีวิต

3) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อสังคม

พบว่าการบำเพ็ญทาน การให้ทานนั้นมีคุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะการให้ทาน หรือการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้แก่กันละกันของคนในสังคม มีให้วัตถุสิ่งของ ให้คำแนะนำที่ดีในเรื่องที่ดี ๆ การให้อภัยไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน เป็นต้น เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม ถ้าสังคมใดประกอบไปด้วยคนที่มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในเรื่องต่าง ๆ สังคมนั้นก็จะเป็สังคมที่น่าอยู่ เป็นสังคมที่มีแต่การเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การพยาบาลท่อก่เวรต่อกัน การเบียดเบียนผู้อื่น การประทุษร้ายผู้อื่น กรรมชั่วทางกาย วาจา ใจ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีคุณค่าต่อสังคมคือ เป็นกรณีศึกษาเพื่อให้สังคมกำหนดกฎกติกา กำหนดข้อปฏิบัติ เพื่อที่จะได้งดเว้นจากการทำกรรมชั่วเหล่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายขึ้นในสังคม ซึ่งการที่จะป้องกันหรือแก้ไขความชั่ว มีการผูกอาฆาตพยาบาท การก่อเวรต่อกัน เป็นต้นได้ ก็ต้องใช้คุณธรรมคือ การให้อภัย เพราะการให้อภัย ไม่อาฆาต ไม่พยาบาท ไม่เบียดเบียนกันนั้น ถ้าเกิดขึ้นในสังคมใด สังคมนั้นก็จะพบกับความสงบสุข ไม่เดือดร้อน ไม่วุ่นวาย เพราะการให้อภัย เป็นการตัดเสียซึ่งการกระทำอันไม่ดีต่าง ๆ ที่บุคคลจะปฏิบัติต่อกันด้วยอำนาจของความพยาบาท ดังนั้นการให้อภัยจึงมีคุณค่าต่อสังคม คือ ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข

4) คุณค่าทางจริยศาสตร์ที่มีต่อการปฏิบัติธรรม

พบว่าการรักษาศีลอุโบสถ การรักษาศีลนั้น เป็นการปฏิบัติที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติธรรม เพราะผู้มีศีลย่อมสามารถทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิได้เร็ว ผู้มีศีลย่อมมีความมองอาจ

ไม่เก้อเขินในหมู่ของผู้ปฏิบัติธรรมที่มีศีลบริบูรณ์เหมือนกัน ผู้มีศีลย่อมมีกิตติศัพท์อันงามมีชื่อเสียงเลื่องลือขจรไปไกล ผู้มีศีลย่อมสามารถรักษาและได้รับโภคสมบัติได้เพราะความไม่ประมาท ผู้มีศีลย่อมไม่หลงทำกาละคือไม่หลงเพลิดเพลินในเวลาที่จะตาย และผู้มีศีลย่อมสามารถเข้าถึงสุคติบังเกิดในเทวโลกเมื่อสิ้นชีวิตไปแล้วได้

การประพาสพรหมจรรย์ มีคุณค่าคือทำให้จิตใจของผู้ประพาสตลอดไปรง ไม่ต้องมีความกังวลในกามคุณทั้งหลาย ทำให้เป็นอิสระจากเครื่องผูกมัดทั้งหลายของผู้ครองเรือน ทำให้มีเวลาในการประกอบความดีมากเพราะไม่ต้องวุ่นวายกับเรื่องอันไม่เป็นแก่นสารต่าง ๆ ทำให้บรรลुकุณวิเศษมีอภิญญา สมาบัติ ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ เป็นต้น จึงมีคุณค่าต่อการปฏิบัติธรรม

5) คุณค่าของเกณฑ์ตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก

พบว่าทำให้บุคคลผู้ศึกษาว่าสิ่งใดดีก็ควรกระทำ สิ่งใดไม่ดีก็ควรเว้น ไม่ควรกระทำ เพราะมีปรากฏตัวอย่างให้เห็นในทศชาติชาดก แล้วว่าการกระทำที่จัดเป็นความดีนั้น ย่อมนำประโยชน์สุขมาให้ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่นและแก่สังคมส่วนรวม ส่วนการกระทำที่จัดเป็นความชั่วนั้น ย่อมนำความทุกข์ความเดือดร้อนมาให้ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และแก่สังคมส่วนรวม

6) คุณค่าของจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ปรากฏในทศชาติชาดก

พบว่าช่วยให้ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ให้บรรลุประโยชน์ 3 ด้าน คือ ประโยชน์เพื่อตนเอง อันได้แก่

ประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า และประโยชน์อย่างสูงสุดคือพระนิพพาน ประโยชน์เพื่อผู้อื่น คือ สามารถสร้างประโยชน์สุขให้แก่ผู้อื่นทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ สามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้ และประโยชน์เพื่อส่วนรวมและสังคม คือ สามารถสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรส่งเสริมให้ชาวพุทธได้เห็นความสำคัญของการศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนามากขึ้น

2) ควรมีการส่งเสริมแนวทางที่จะนำหลักจริยธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยนำมาปรับใช้กับตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ เพื่อที่จะทำใหบุคคลและสังคมนั้น ๆ เกิดความสงบสุข

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดทางจริยศาสตร์ที่ปรากฏในทศชาติชาดก ซึ่งผู้วิจัยพบว่ายังมีความน่าสนใจประเด็นอื่น ๆ อีก ดังนั้น ในท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดที่น่าจะนำมาทำการวิจัยเพิ่มเติมในหัวข้อดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครหลักที่ปรากฏในทศชาติชาดก

2) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องกรรมและผลของกรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก

3) ศึกษาแนวคิดทางจริยศาสตร์ในชาดกอื่น ๆ นอกจากทศชาติชาดก

แหล่งอ้างอิง

- ทิพวรรณ ละลี. (2549). *ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดด้านจริยศาสตร์ในทัศนะของค็ีร์เคกอร์ดและพุทธปรัชญาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- พระมหาประเสริฐ ญาณสีโล (ธรรมจง). (2547). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2557). *พระไตรปิฎกและอรรถกถา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วศิน อินทสระ. (2555). *พระพุทธบารมีในอดีต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ก่อนเมฆ.
- สรเสรีญ อินทร์ตัน. (2552). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

เส้นทางสู่ความสามารถของครูในศตวรรษที่ 21 THE PATH TO TEACHER COMPETENCE IN THE 21ST CENTURY

ธีระภัทร ประสมสุข¹

Teerapat Prasomsuk

สุรัตน์ ศรีดาเดช²

Surat Sridadej

สุรศักดิ์ สุทธิศิริ²

Surasak Suthasiri

สุดา เนตรสว่าง²

Suda Natesawang

สาโรจน์ แก้วอรุณ²

Saroj Kaewaroon

ทัศนีย์ บุญมาภิ³

Thassanee Boonmaphi

Corresponding Author E-mail: trp1952@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่องเส้นทางสู่ความสามารถของครูในศตวรรษที่ 21 คือ ข้อกำหนดการศึกษาของครู ตามความสามารถ ความรู้ ทักษะและค่านิยม ผู้ฝึกอบรมต้องแสดงออกให้เห็นถึงความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือการสอน การตั้งเป้าหมาย และการสะท้อนตนเอง โมเดลความสามารถครู คือ ความสามารถในการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ การสอนที่มีประสิทธิภาพ การประเมินที่มีประสิทธิภาพ และทักษะด้านเทคโนโลยี

ความสามารถการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด รักษาระเบียบวินัยและขวัญกำลังใจ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การวางแผน การสื่อสาร การมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ ประเมินความคืบหน้า และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การสอนที่มีประสิทธิภาพ คือ ระบุชุดผลลัพธ์ ประเมินความต้องการการเรียนรู้ พัฒนาแผนการเรียนการสอน/หลักสูตร ส่งมอบการสอน ติดตามความคืบหน้า อาย่าอม ประนีประนอม การประเมินที่มีประสิทธิภาพ คือ ผสมผสานการทดสอบ การตอบคำถาม การประเมินผลการมอบหมายห้องเรียน พัฒนากลยุทธ์การประเมินที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ทักษะด้านเทคโนโลยี คือ การรู้เวลาและวิธีใช้เทคโนโลยีการศึกษา

เส้นทางสู่ความสามารถของครูในศตวรรษที่ 21 คือ ครูแสดงความเป็นผู้นำ สร้างสภาพแวดล้อมที่หลากหลายสำหรับนักเรียน รู้เนื้อหาที่สอน อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สะท้อนการปฏิบัติตน และประเมินการศึกษาของนักเรียน

คำสำคัญ: เส้นทาง, ความสามารถของครู, ศตวรรษที่ 21

¹ ประธานหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³ นักวิชาการอิสระ

ABSTRACT

Academic article on the path to teacher competence in the 21st century. Teacher education requirements According to competence, knowledge, skills and values. The trainer must demonstrate the success of the educational program. Objective as a teaching tool Setting goals and self-reflection. The teacher competence model are an effective classroom management, effective teaching, effective assessment and technology skills.

Effective classroom management are maximizing performance, maintain discipline and morale, promote teamwork, planning, communication, focus on results, progressive assessment and Continuously improvement. Effective teaching practices are set of crucial outcomes, assess the learning needs, instructional plan curriculum, deliver instruction, monitor progress, do not compromise. Effective assessment are combines quiz tests, assessments, classroom assignments. Develop assessment strategies that are relevant to learners, technology skills are Knowing the time and how to use educational technology.

The 21st-century teaching competencies are Teachers demonstrate leadership, Create a variety of environments For students, know the content, facilitate learning for students, reflect on behavior and Assess student performance.

Keywords: Path, Teacher Competencies, 21st century

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ทุกภาคส่วนการศึกษาต้องแสดงบทบาทในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน มีการเตรียมความพร้อมและจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการให้ความรู้ ทักษะ และการพัฒนาความสามารถเพื่อเตรียมเด็กสำหรับโลกใหม่นี้

โรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะกลายเป็นศูนย์กลางสำหรับครูและนักเรียนในการเชื่อมต่อกับสภาพแวดล้อมใหม่และชุมชน มีบรรยากาศที่สดใสและกว้างขวาง เด็ก ๆ จะมีห้องสำหรับโครงการกลุ่มและงานที่มีขอบหมาย ผนังห้องจะถูกแขวนไว้ด้วยผลงานของนักเรียน มีสถานที่ให้นักเรียนจัดการแสดงผลงานสำหรับพ่อแม่และสมาชิกในชุมชน ภายในโรงเรียนมีห้องปฏิบัติการและศูนย์การเรียนรู้ รวมถึงสตูดิโอสำหรับงานศิลปะดนตรี โรง

ละคร และอื่น ๆ แต่ละห้องเรียนจะมีโทรทัศน์ เพื่อให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ จากบริบทของโลก สามารถชมการผลิตและการนำเสนอผลงานอื่นๆของโรงเรียน นักเรียนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ และหากเป็นไปได้นักเรียนทุกคนจะมีแล็ปท็อปใช้

ห้องเรียนที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 จะถูกจัดให้มีความตื่นเต้นและจูงใจกับการที่เด็ก ๆ ไปโรงเรียนจริง ๆ โดยมีปัญหาเรื่องระเบียบวินัยน้อยหรือไม่มีเลย เพราะทุกคนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมและบทเรียน ชั้นเรียนประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับชุมชนไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับโลก นักเรียนจะร่วมมือกับผู้คนจากโรงเรียนต่าง ๆ และประเทศต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสการ

เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนรวมถึงวิธีที่เราสามารถแก้ไขปัญหเหล่านี้ทั้งในวันนี้และในอนาคต

หลักสูตรในห้องเรียนจะถูกออกแบบมาเพื่อรวมทักษะและระดับสติปัญญาเข้าไว้ด้วยกันและใช้เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย บทเรียนไม่ได้มีพื้นฐานมาจากตำราเรียนแต่เป็นแบบโครงการ ทักษะและเนื้อหาได้รับการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและโครงการของพวกเขา

และหนังสือเรียนได้จัดให้เป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลที่เป็นไปได้ หลักสูตรใหม่ในศตวรรษที่ 21 คือ การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อม เด็ก ๆ ได้รับการสอนให้รู้จักโลกของพวกเขาและมีผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง เช่น นักวิทยาศาสตร์และบุคคลภายนอกเข้ามาเพื่อตอบคำถามการเรียนรู้ของนักเรียน

นักเรียนในศตวรรษที่ 21 เด็ก ๆ ควรมีทักษะมากมายที่จะต้องมีเพื่อที่จะประสบความสำเร็จ ได้แก่

ความสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม	Ability to collaborate, work in teams
ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	Critical thinking skills
ทักษะการนำเสนอด้วยวาจา	Oral presentation skills
ทักษะการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร	Written communication skills
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	Ability to use technology
ความเต็มใจตรวจสอบปัญหาของพลเมืองและโลก	Willingness to examine civic and global issues
ความสามารถในการดำเนินการวิจัยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและแนวคิด	Ability to conduct research to learn about issues and concepts
ความสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสการทำงานใหม่	Chance to learn about new career opportunities

บทบาทการศึกษาและครูศตวรรษที่ 21

สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 จะทำหน้าที่เป็นผู้สอนน้อยลงและมีหน้าที่เป็นผู้กำกับข้อมูลมากขึ้น และทำให้เด็กมีความสามารถเปลี่ยนความรู้ให้เป็นภูมิปัญญา ทั้งนี้ นักการศึกษา ผู้บริหารและครู จำเป็นต้องฝึกฝนและมุ่งเน้นความสนใจของนักเรียนในด้านเนื้อหา โดยการแสดงให้เห็นว่าความรู้ ทักษะและความ สามารถเหล่านี้นักเรียนจะนำไปใช้ในโลกแห่งความจริงได้อย่างไร โดย

ต้องพยายามเพิ่มความอยากรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องสร้างหลักสูตรที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมต่อกับโลกและเข้าใจปัญหาที่โลกเผชิญอยู่ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นกับวิธีการสอนและให้ทรัพยากรแก่ผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ไปสู่อริบทภายนอกโรงเรียน (นรรักษ์ ฝันเชียร, 2563)

ความสามารถของครู (Teacher Competencies)

ความสามารถของครู เป็นข้อกำหนดของการศึกษาของครู “ตามความสามารถ-competency-based” รวมถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และค่านิยม (Attribute) ที่กำหนดเพื่อผู้ฝึกอบรมต้องแสดงออกให้เห็นเพื่อความสำเร็จของโปรแกรมการศึกษาของครู ความสามารถของครูนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสอน การตั้งเป้าหมาย และการสะท้อนตนเองสำหรับครู

องค์กร/หน่วยงานต่างๆ มีการกำหนดความสามารถของครูไว้หลากหลาย ซึ่งนำมาเสนอไว้เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่การสอน โดยพัฒนาเป็นกรอบหรือโมเดลความสามารถครู (Teacher Competency Model/Framework)

ครูผู้สอนควรแสดงความสามารถ โดยภาพรวม 3 ประเด็นหลัก ต่อไปนี้

1) ความสามารถในการจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ (Effective classroom management) ประกอบด้วย การเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด (maximizing efficiency) รักษาระเบียบวินัยและขวัญกำลังใจ (maintaining discipline and morale) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (promoting teamwork) การวางแผน (planning) การสื่อสาร (communicating) การมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ (focusing on results) ประเมินความคืบหน้า (evaluating progress) และทำการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (making constant adjustments) ควรใช้กลยุทธ์หลายอย่างเพื่อ

ส่งเสริมประสิทธิภาพห้องเรียน เช่น การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก (positive relationships) ความร่วมมือ (cooperation) และการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย (purposeful learning) การจัดระเบียบ (Organizing) การมอบหมาย (assigning) การจัดการเวลา (managing time) พื้นที่และกิจกรรม (space and activities) ความสามารถและกลยุทธ์เหล่านี้จะสร้างความมั่นใจว่านักเรียนจะมีส่วนร่วมในสร้างสรรค์ผลงาน

2) การสอนที่มีประสิทธิภาพ (effective teaching practices) แสดงมุมมองที่แตกต่าง (representing differing viewpoints) ทฤษฎี (theories) วิธีการรู้ (ways of knowing) และวิธีการสอบถามในการสอนแนวคิด เรื่องกลยุทธ์การสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในโอกาสการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) การแก้ปัญหา (problem solving) และความสามารถในการปฏิบัติงาน (performance capabilities) ช่วยระบุความรับผิดชอบ

หลักการสอนที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสามารถ

2.1 ระบุชุดผลลัพธ์ (Set of crucial outcomes) การเรียนรู้ที่สำคัญที่สามารถจัดการได้เพื่อมุ่งเน้นการประเมินอย่างต่อเนื่อง

2.2 ประเมินความต้องการการเรียนรู้ (Assess the learning needs) ของนักเรียน เพื่อกำหนดระดับทักษะ (skill levels) และความพร้อมสำหรับการสอน

2.3 พัฒนาแผนการเรียนการสอน/หลักสูตร (instructional plan (curriculum)) ที่ช่วยให้สามารถสอนหลักสูตรการเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ ในขณะเดียวกันต้องติดตามความคืบหน้าสู่ ผลลัพธ์ที่ต้องการ

2.4 ส่งมอบการสอน (Deliver instruction) ให้ตรงกับความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อส่งนักเรียนที่มีความเชี่ยวชาญไปสู่โอกาสการเรียนรู้ที่ท้าทายยิ่งขึ้น จัดเวลาในการพัฒนาผลลัพธ์ที่จำเป็นอย่างเต็มที่และเพียงพอ และให้การสนับสนุนแก่นักเรียนที่ต้องการ

2.5 ติดตามความคืบหน้า (Monitor progress) สู่ผลลัพธ์ที่จำเป็นอย่างสม่ำเสมอ ตลอดกระบวนการเรียนการสอนและปรับระดับความยากเพื่อให้นักเรียนได้รับความท้าทายมากขึ้น

2.6 อย่ายอมประนีประนอม (Do not compromise) กับมาตรฐานความสามารถและ หรือสำหรับทักษะที่จำเป็น ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จและสมควรได้รับตลอดเวลาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาความสามารถ (หมายถึง ครูมักจะหยวนๆ หรือ ยินยอมให้นักเรียนผ่านมาตรฐานโดยแรงกดดันบางอย่าง ทั้งๆที่นักเรียนไม่ผ่านการวัด/ประเมินความสามารถ)

3) การประเมินที่มีประสิทธิภาพ (effective assessment) ผสมผสานการทดสอบอย่างเป็นทางการ(incorporating formal tests) ; student performances and projects; การตอบคำถาม responses to quizzes การประเมินผลการมอบหมายห้องเรียน (evaluation of classroom

assignments) การแสดงของนักเรียนและโครงการและการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นมาตรฐานเพื่อเข้าใจสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ ควรพัฒนากลยุทธ์การประเมินที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในกิจกรรมการประเมินตนเองเพื่อช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงจุดแข็งและความต้องการและกระตุ้นให้พวกเขาตั้งเป้าหมายส่วนตัวสำหรับการเรียนรู้

4) ทักษะด้านเทคโนโลยี (technology skills) การรู้เวลาและวิธีการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันรวมถึงประเภทและระดับของเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สุดเพื่อเพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียน

ความสามารถของครูมืออาชีพ (9
Dimension Teachers' professional competencies)

มิติความสามารถของครูมืออาชีพ
ประกอบด้วย

ความสามารถด้านบริบทงานและหน้าที่
Field Competencies

ความสามารถด้านการวิจัย Research Competencies

ความสามารถด้านหลักสูตร Curriculum Competencies

ความสามารถด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต Lifelong Learning Competencies

ความสามารถด้านสังคมวัฒนธรรม Social-Cultural Competencies

ความสามารถด้านอารมณ์ Emotional Competencies

ความสามารถด้านการสื่อสาร Communication Competencies

ความสามารถด้านเทคโนโลยี ความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม-
สารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)-Information Environmental Competencies (ซัชชินทร์
and Communication Technologies (ICT) ชวนวัน, 2553)
Competencies

ความสามารถการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st-century teaching competencies)

1. ครูแสดงความเป็นผู้นำ (Teachers demonstrate leadership)	
ความสามารถประกอบ (Sub-Competency)	พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถสำคัญ (Behavioral Indicators)
ความเป็นผู้นำ ในห้องเรียน	ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนโดยใช้เป้าหมายการวัดและ ประเมินข้อมูลที่หลากหลาย
	วาดภาพข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาห้องเรียนและแผนการสอน
	บำรุงรักษาห้องเรียนที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย เอื้อต่อ การเรียนรู้ของนักเรียน
	จัดการนักเรียนเชิงบวกในพฤติกรรมที่ก่อความวุ่นวายหรืออันตรายอย่าง เหมาะสม
	สื่อสารการกลบเกลื่อนเลื่อนชั้นเทคนิคการแยกตัวพฤติกรรมที่ ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ
ความเป็นผู้นำ ในโรงเรียน	มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันแบบมืออาชีพ
	ระบุลักษณะหรือองค์ประกอบที่สำคัญของแผนการปรับปรุงโรงเรียน แสดงความสามารถใช้ข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อระบุความต้องการไว้ใน แผนปรับปรุงโรงเรียน
ความเป็นผู้นำ ด้านการสอน	เข้าร่วมในกิจกรรมการเติบโตและการพัฒนาอาชีพ
	พัฒนาความสัมพันธ์กับเครือข่ายมืออาชีพ
	สนับสนุนสำหรับการเรียนรู้และอาชีพของนักเรียน
	อำนวยความสะดวกการปรับปรุงการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ของนักเรียน
การสนับสนุนโรงเรียน และนักเรียน	การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
	ดำเนินการและปฏิบัติตามนโยบายและการปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อ บวก ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

	การปรับปรุงการเผยแพร่และการร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน
แสดงมาตรฐานทางจริยธรรมสูง	ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้สอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ครูสร้างสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายสำหรับนักเรียน (Teachers establish a respectful environment for a diverse population of students)	
ความสามารถประกอบ (Sub-Competency)	พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถสำคัญ (Behavioral Indicators)
การจัดสภาพแวดล้อม	จัดสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและห่วงใยต่อการเลี้ยงดูกับเด็กแต่ละคน
	รักษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกและการบำรุงดูแล
การยอมรับความหลากหลายในชุมชนโรงเรียนและในโลก	ใช้สื่อหรือบทเรียนตามแบบแผนและยอมรับการมีส่วนร่วมทุกวัฒนธรรม
	รวบรวมมุมมองต่าง ๆ ไว้ในการสอนที่หลากหลาย
	สอนและวางแผนสอดคล้องกับความเข้าใจและอิทธิพลที่หลากหลาย
การปฏิบัติต่อนักเรียนเป็นรายบุคคล	รักษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความคาดหวังสูงของนักเรียนทุกคน
	ครูปรับการสอนเพื่อประโยชน์ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
	ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญและการใช้ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนความต้องการการเรียนรู้พิเศษของนักเรียนทุกคน
	ใช้กลยุทธ์ที่ตรวจสอบโดยการวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
การทำงานร่วมกับครอบครัวนักเรียนและผู้ใหญ่ที่สำคัญคนอื่น ๆ	สื่อสารและร่วมมือกับบ้านและชุมชนเพื่อประโยชน์ของนักเรียน
3. ครูรู้เนื้อหาที่สอน (Teachers know the content they teach)	
ความสามารถประกอบ (Sub-Competency)	พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถสำคัญ (Behavioral Indicators)
การพัฒนาและประยุกต์ใช้บทเรียนตามหลักสูตร	บูรณาการการสอนความรู้ที่มีประสิทธิภาพตลอดหลักสูตร
	สอนข้ามส่วนเนื้อหาเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

การเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับการสอนพิเศษของนักเรียน	แสดงระดับความรู้เนื้อหาที่เหมาะสมในแบบพิเศษของนักเรียน
	กระตุ้นนักเรียนสำรวจพื้นที่เนื้อหาเพื่อขยายความรู้ที่ต้องการ
	สนองความอยากรู้ตามธรรมชาติของนักเรียน
การแสดงการรับรู้ที่เชื่อมโยงกับเนื้อหา	แสดงให้เห็นถึงความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาอื่นๆของนักเรียน
	แสดงให้เห็นถึงความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเรื่องทั่วโลก
การบูรณาการเรียนรู้	บูรณาการทักษะการเรียนรู้แบบศตวรรษที่ 21 และเนื้อหาในการสอน

4. ครูอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน (Teachers facilitate learning for their students)	
ความสามารถประกอบ (Sub-Competency)	พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถสำคัญ (Behavioral Indicators)
ความรู้ในวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาระดับสติปัญญาร่างกายสังคมอารมณ์ของนักเรียน	ระบุการสอนการวางแผนและระดับการพัฒนาของนักเรียนแต่ละคน
	ประเมินและใช้ทรัพยากรที่จำเป็นแก้ไขจุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียน
การวางแผนการสอนที่เหมาะสมให้กับนักเรียน	ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานติดตามผลการปฏิบัติงานของนักเรียนส่วนบุคคล
	สนองตอบสนองต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความต้องการการเรียนรู้
ความยืดหยุ่นและความเก่งกาจ	ใช้วิธีการและวัสดุที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนทุกคน
แสดงศักยภาพด้านเทคโนโลยียกระดับการเรียนรู้	บูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการสอนเพื่อเพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียน
การช่วยให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลคิด	บูรณาการการสอนที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์
	บูรณาการการสอนที่ช่วยนักเรียนพัฒนาความสามารถและกลยุทธ์แก้ปัญหา
การช่วยให้นักเรียนทำงานเป็นทีมและพัฒนาความเป็นผู้นำ	การจัดทีมการเรียนรู้เพื่อวัตถุประสงค์พัฒนาความร่วมมือ
	พัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียน

การมีปฏิสัมพันธ์และเข้าถึงนักเรียน	ใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพกับนักเรียนทุกคน
	ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ
การประเมินการเรียนรู้ นักเรียน	ใช้ตัวบ่งชี้หลายตัวเพื่อติดตามและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน
	จัดเตรียมหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และการจัดการ ในศตวรรษที่ 21

5. ครูสะท้อนการปฏิบัติตน (Teachers reflect on their practice)	
ความสามารถประกอบ (Sub-Competency)	พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถสำคัญ (Behavioral Indicators)
การวิเคราะห์การเรียนรู้ ของนักเรียน	วิเคราะห์การเรียนรู้ของนักเรียน
	ใช้ข้อมูลเพื่อเสนอแนวคิดในสิ่งที่ทำได้เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน
การเชื่อมโยงวิชาชีพ กับเป้าหมายอาชีพ	เชื่อมโยงการเติบโตทางวิชาชีพผู้เรียนกับเป้าหมายทางอาชีพ
	เข้าร่วมกิจกรรมที่แนะนำเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างมืออาชีพ
การทำงานและขับเคลื่อนสภาพแวดล้อม	ทำงานในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและมีพลวัตอย่างมีประสิทธิภาพ
	ใช้วิธีการวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ที่หลากหลาย

6.ครูประเมินการศึกษาของนักเรียน (Teachers Evaluate Student Education)	
ความสามารถประกอบ (Sub-Competency)	พฤติกรรมบ่งชี้ความสามารถสำคัญ (Behavioral Indicators)
การเลือกวิธีและพัฒนา	ทักษะการเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการตัดสินใจในการสอน
	ทักษะในการพัฒนาวิธีการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการตัดสินใจสอน
การนำไปใช้สื่อสาร	ทักษะการสื่อสารผลการประเมินให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง นักการศึกษา และกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ
	ทักษะการรับรู้วิธีการประเมินที่ผิดจรรยาบรรณผิดกฎหมายและอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม
	ทักษะการใช้ข้อมูลการประเมิน

เทคนิคและวิธีการ ประเมินนักเรียน	ทักษะการบริหารการให้คะแนนและการตีความผลลัพธ์ของวิธีการ ประเมินทั้งที่ผลิตจากภายนอกและที่ครูจัดทำ
	ทักษะการพัฒนาขั้นตอนการให้เกรดที่ใช้การประเมินนักเรียน
	ทักษะการใช้ผลการประเมินเมื่อตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนรายบุคคล
	ทักษะการวางแผนการสอนการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงโรงเรียน

สรุป

ความสามารถของครูได้รับการกำหนดและออกแบบมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงทักษะและความคิดที่จำเป็นสำหรับครูที่จะประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความสามารถหรือโมเดลความสามารถของครูจึงเป็นนวัตกรรมที่มีความสัมพันธ์เป็นพื้นฐาน และมีการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถเฉพาะบุคคลเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการมีอิทธิพลต่อนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนบรรลุความสำเร็จในโลกที่อาศัยอยู่ในวันนี้ เป้าหมายการใช้ความสามารถของครูก็เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสอน การตั้งเป้าหมาย และการสะท้อนตนเองสำหรับครู สำหรับโมเดลและมาตรฐานความสามารถครูมีการกำหนดไว้อย่างหลากหลายซึ่งจะพยายามนำมาเสนอในโอกาสต่อไป ในส่วนความสามารถของครูไทย ความสามารถที่มีการนำเสนอไว้ทางเว็บไซต์ต่าง ๆ นั้นควรจะมีการกำหนดในรายละเอียดขององค์ประกอบความสามารถและจัดทำเป็นมาตรฐานความสามารถ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ปฏิบัติการสอน การประเมินและการพัฒนาครูต่อไป

การจัดการศึกษาตามความสามารถ (Competency - Based Education Implementation) ขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงแนวใหม่ที่จะนำไปสู่การประสบความสำเร็จของระบบการจัดการศึกษาตามความสามารถที่ต้องอาศัยความสามารถของนักการศึกษาในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและต้องอดทนต่อความท้าทายหลากหลายประการที่จะต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงอาจต้องใช้เวลาสักระยะก่อนที่โรงเรียนและครูจะพร้อมที่จะจัดการศึกษาตามความสามารถอย่างเหมาะสม ในศตวรรษที่ 21 สิ่งสำคัญก็คือ การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง จะช่วยให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ซึ่งในโลกแห่งความเป็นจริงอาจจะดำเนินการเรียนรู้ที่บ้านและในช่วงวันหยุดจะมีทรัพยากรที่เด็ก ๆ ต้องการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไม่ว่าเด็ก ๆ จะอยู่ที่ไหน การแสดงความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบนี้จึงเป็นบทบาทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จะเป็นผู้นำการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง.

แหล่งอ้างอิง

- ซัชรินทร์ ขวนวัน. (2553). *คู่มือการพัฒนาโมเดลสมรรถนะ: Competency Model Development Manual- โครงการพัฒนาระบบสมรรถนะในองค์ทางการศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- นรรีชต์ ฝืนเชียร. (2561). *ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะอย่างไร*. สืบค้น 20 เมษายน 2563, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/68571/-teaartedu-teaart-teaarttea>

รูปแบบการเขียนบทความลงวารสาร

รูปแบบการเขียนบทความวิจัย

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย) (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

ตัวอักษรขนาด

14 Th Sarabun

ชื่อ(ผู้เขียนบทความ)ภาษาไทย *

ชื่อ(ผู้เขียนบทความ) ภาษาอังกฤษ

E-Mail : veesaad@hotmail.com (ตัวอย่าง)

ชื่อที่ปรึกษา(ภาษาไทย) (ถ้ามี)

ชื่อที่ปรึกษา(ภาษาอังกฤษ)

ชื่อที่ปรึกษาร่วม(ภาษาไทย) (ถ้ามี)

ชื่อที่ปรึกษาร่วม(ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(ไม่เกิน 300 คำ) (ขนาด 14 pt Th Sarabun)

ABSTRACT (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(สอดคล้องกับภาษาไทย) (ขนาด 14 pt Th Sarabun)

บทนำ (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(ความเป็นมา ความสำคัญ และเหตุผลในการทำวิจัย) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

วัตถุประสงค์ (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(จะเขียนเป็นข้อๆ ก็ได้ หรือจะเขียนรวมก็ได้) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

วิธีดำเนินการวิจัย (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

สรุปผลการวิจัย (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(ตอบวัตถุประสงค์ได้) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

อภิปรายผลการวิจัย (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(เอามาอภิปรายเฉพาะประเด็นที่เด่นๆ ไม่ต้องทุกประเด็น) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

ข้อเสนอแนะ (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

แหล่งอ้างอิง(ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

*นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2558. (ขนาด 12 pt Th Sarabun)

รูปแบบการเขียนบทความวิชาการทั่วไป

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย) (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

ตัวอักษรขนาด
12 Th Sarabun

ชื่อ(ผู้เขียนบทความ)ภาษาไทย

ชื่อ(ผู้เขียนบทความ) ภาษาอังกฤษ

E-Mail : veesaad@hotmail.com (ตัวอย่าง)*

บทคัดย่อ (ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(ไม่เกิน 300 คำ) (ขนาด 14 pt Th Sarabun)

ABSTRACT(ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(สอดคล้องกับภาษาไทย) (ขนาด 14 pt Th Sarabun)

เนื้อหา(ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(เนื้อหาตามประเด็นที่นำเสนอ) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

สรุป(ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(สรุปสาระสำคัญของบทความตามเนื้อหาที่ได้กล่าวมา) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

แหล่งอ้างอิง(ขนาด 16 pt หนา Th Sarabun)

(เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น) (ขนาด 16 pt Th Sarabun)

*หน่วยงานของผู้เขียนบทความ

ขั้นตอนการทำวารสาร มจร วิชาการล้านนา

- ตอนที่ 1 รับบทความจากนักศึกษา (และหรือผู้ที่สนใจส่งบทความ)
- ตอนที่ 2 ตรวจสอบรูปแบบตามที่กองบรรณาธิการกำหนด
- ตอนที่ 3 ให้นักศึกษานำไปแก้ไข (ถ้ามี)
- ตอนที่ 4 สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
- ตอนที่ 5 ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
- ตอนที่ 6 ให้นักศึกษานำไปแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ (ถ้ามี)
- ตอนที่ 7 กรณีที่นักศึกษาแก้ไขไม่ได้ให้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)
- ตอนที่ 8 บรรณาธิการตอบรับผ่านการพิจารณาบทความและผู้เขียนบทความ
- ตอนที่ 9 จัดหน้าสารบัญในการจัดพิมพ์
- ตอนที่ 10 ส่งโรงพิมพ์

หลักเกณฑ์การเสนอบทความจากงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร

1. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
2. เป็นบทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ด้านสังคมศาสตร์ ศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา
3. ภาษาไทยและอังกฤษผ่านการตรวจความถูกต้องทางภาษาก่อนส่งกองบรรณาธิการ
4. บทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้บทคัดย่อภาษาไทยอยู่ก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ
5. ในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณา กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบ
6. การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้รูปแบบ นามปี เช่น (สมศรี มาสาย, 2554. น. 12) และ สมศรี มาสาย (2554, น. 23) Dessler, G.(2004 : pp. 3) สำหรับบรรณานุกรม ให้ใช้รูปแบบ APA6 หรือรูปแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยเรียงภาษาภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษดังที่ปรากฏตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์ในการเขียนแหล่งอ้างอิงในบทความ

1. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ./ ครั้งที่พิมพ์./ เมืองที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.
ชื่อหนังสือ./ (หน้า/เลขหน้า)/ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

แสง จันทร์งาม. (2544). *พุทธศาสนวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

2. บทความ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อบรรณาธิการ/ (บรรณาธิการ ถ้ามี)/
ชื่อหนังสือ./ (หน้า/เลขหน้า)/ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชัตติยา กรรณสูตร. (2547). การสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยคุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย: การเชื่อมโยงสู่นโยบาย. ใน ชัตติยา กรรณสูตร, เสวณิจ รัตนวิจิตร, ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และ ขวัญรัก สุขสมถทัย (บรรณาธิการ). *รายงานการวิจัยคุณธรรมพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย*. (น. 9-125). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

3. วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต,/ชื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). *การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหิน ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา).

4. บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่(ถ้ามี)),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(1), 32-48.

5. บทความในจดหมายข่าว

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อจดหมายข่าว,/ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่(ถ้ามี)) / เลขหน้า.

ตัวอย่าง

งานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุน. (2549). *ข่าวบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 2.
ทีมสมองปุด นิเทศศาสตร์ควารังวัล Best Campaign แทคอะวอร์ด ครั้งที่ 9. (2548). *ดอกแก้ว จดหมายข่าว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(34), 3, 6.

6. บทความในนิตยสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อนิตยสาร,/ปีที่หรือเล่มที่/,เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ศุภรา กันตะพัฒนะ. (2549, 1 สิงหาคม). เฝ้ายาหัวใจดวงน้อย ด้วยสองมือแม่. *ชีวจิต*, 8, 26-31.

7. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

โกวิท โพธิสาร. (2549, 4 สิงหาคม). สัมผัสโลกวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมใหม่ล่าสุด งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์' 49. มติชน, น. 33.

ลม เปลี่ยนทิศ. (2549, 7 สิงหาคม). รักในหลวงด้วยการปฏิบัติ: หมายเหตุประเทศไทย. ไทยรัฐ, น. 5.

8. เอกสารของหน่วยงานที่ไม่เป็นเล่ม

ชื่อหน่วยงาน/(ปีที่พิมพ์/วันที่/เดือน)/ชื่อของเอกสาร/เลขที่ของเอกสาร (ถ้ามี).

ตัวอย่าง (จดหมายเหตุ)

กรมศิลปากร. (2445, 27 พฤศจิกายน). ลายพระหัตถ์กรมหลวงดำรงราชานุภาพกราบทูลกรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ. เลขที่ 3/197.

หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 12.

ตัวอย่าง (คำสั่ง)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2549, 21 มีนาคม). เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย. คำสั่งที่ 0577/2549.

ตัวอย่าง (ประกาศ)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2549, 23 มิถุนายน). เรื่อง เกณฑ์การทดสอบและการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ฉบับที่ 2). ประกาศมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

9. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย/(ปีที่พิมพ์/วันที่/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา/หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 15 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. น. 42-48.

10. รายงานการประชุมวิชาการ หรือการสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ใน/ชื่อเอกสารการประชุมหรือสัมมนา. (หน้า/เลขหน้า). / สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นิตย์ โรจน์รัตนวาณิช และสิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2549). การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบระบบการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. ใน เวทีนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 (น. 48-50). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

รณภาพ เอื้อพันธเศรษฐ และวิยะดา ต้นวัฒนากุล. (2548). ทักษะคิดและพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการครั้งที่ 1 วิถีวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 8-10 ธันวาคม 2548. (น. 567-573). เชียงใหม่: ศูนย์บริหารงานวิจัย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

11. การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี./วันที่/เดือน)/ตำแหน่ง(ถ้ามี)/สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

มทิสร มังคลรังศรี. (2549, 4 สิงหาคม). รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.

ปรีดิยาธร เทวกุล, ม.ร.ว. (2549, 4 สิงหาคม). ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.

12. เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./ สืบค้น/วัน/เดือน/ปี./ เข้าถึงได้จาก/แหล่งสารสนเทศ.

ตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2547). จิตสำนึกและวิญญาณของคนสอนครู. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2548, เข้าถึงได้จาก <http://www.km.rikp.ac.th>

13. เอกสารทุกประเภทที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

รอบรู้นานาชาติ. (2549). กรุงเทพฯ: ภัทรินทร์.

ตัวอย่าง ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์และไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์

ส. กลิ่นหอมหวล. [ม.ป.ป.]. แม่คะนึ่ง น้ำค้างแข็ง คืออะไร. [ม.ป.ท.]